

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ αντί

Περίοδος Β', τεύχος 335, Παρασκευή 19 Δεκεμβρίου 1986

2 - ΙΔΛ. 1999

Δρχ. 100

ΠΑΣΟΚ:

Μετά τις δημοτικές, η αναδόμηση.
Μετά την αναδόμηση, η Κ. Επιτροπή...

ΑΡΙΣΤΕΡΑ:

Ακόμη τουτ' η Άνοιξη...

ΓΑΛΛΙΑ:

η εξέγερση των φοιτητών

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ:

Καιρός για παραμύθια...

ΑΠΕΡΓΙΕΣ:

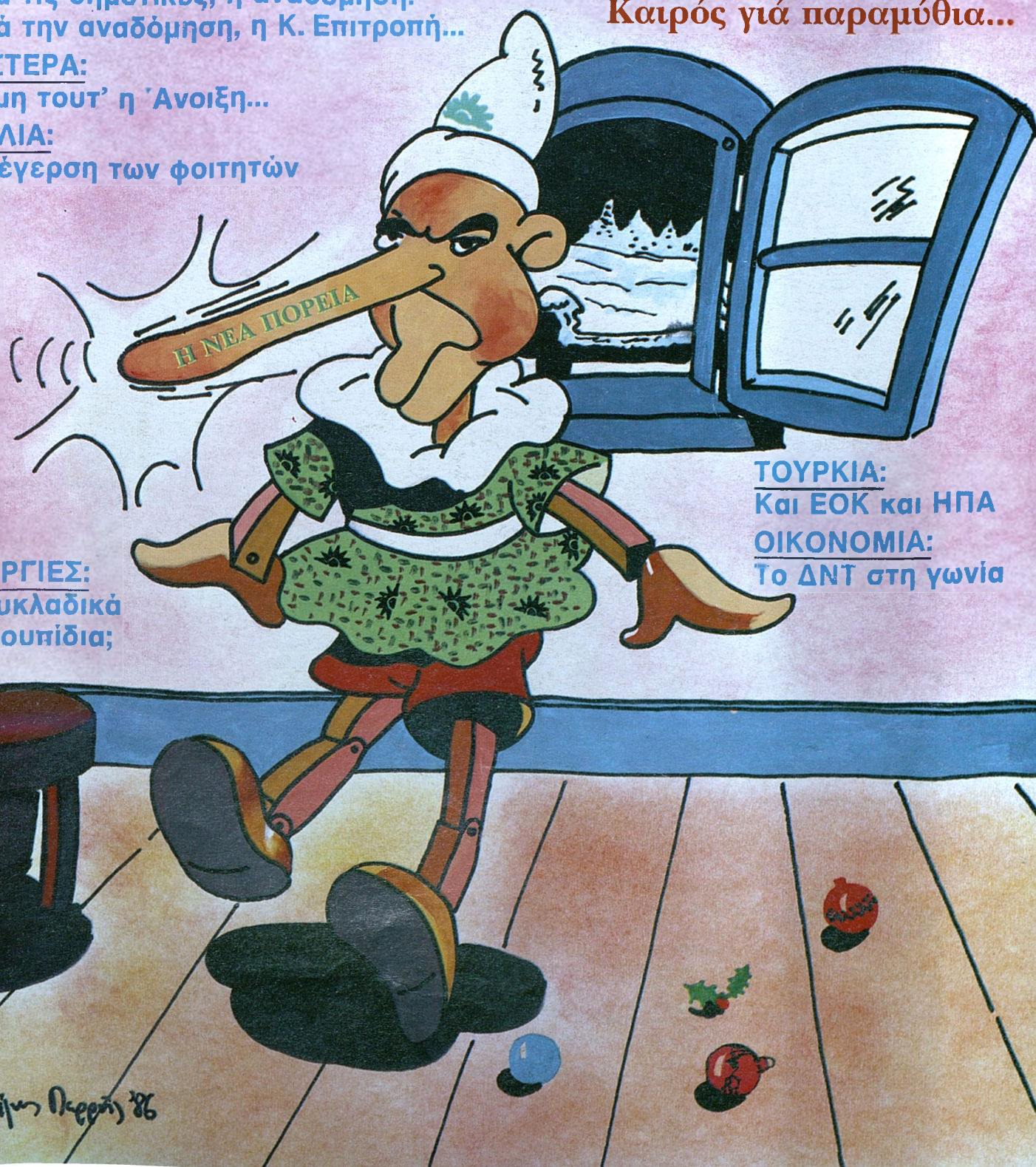
Πολυκλαδικά
ή σκουπίδια;

ΤΟΥΡΚΙΑ:

Και ΕΟΚ και ΗΠΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ:

Το ΔΝΤ στη γωνία

Βαγγέλης Περδής '86

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 – τηλ. 36.02.007

Η ΦΑΝΕΛΑ ΜΕ ΤΟ ΕΝΝΙΑ

Μένης Κουμανταρέας

Η ΦΑΝΕΛΑ ΜΕ ΤΟ ΕΝΝΙΑ

Ο Βασίλης Σερέτης – αυτός που αργότερα ονόμασαν Μπιλ – φεύγει μια ζωή κυνηγημένος από τη μια πόλη στην άλλη. Ατίθασος, άπιστος, εγωιστής. Ένας άνθρωπος μέσα στο πλήθος και γι' αυτό μοναχικός. «Η Φανέλα με το εννιά» – ιστορία ενός ανθρώπου που απ' τα είκοσι ως τα είκοσι τρία του μεσουρανάει μέσα κι έξω από τα γήπεδα – είναι το ένατο διβλίο του συγγραφέα της «Βιοτεχνίας Υαλινών».

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ειρήνη

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Μαρία Παπαδημητρίου

ΕΙΡΗΝΗ

«Ειρήνη», ένα μυθιστόρημα, στην Ανατολική Μεσόγειο, το μεσαίωνα. Η ζωή, ο έρωτας, ο θάνατος και ο έρωτας, ο έρωτας και η ελευθερία: μια πορεία παλιά όσο και ο κόσμος, σύγχρονη όσο και ο καυτός ήλιος.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΦΡΑΓΚΙΑΣ

ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ

2

Αντρέας Φραγκιάς

ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ 2

Το πλήθος των ανθρώπων και των καθημερινών καταστάσεων είναι ο πρωταγωνιστής. Ίσως αυτό που παρακολουθούμε και μετέχουμε να είναι μέρος μιας γιγαντιαίας παράστασης. Όσοι όμως ζουν μέσα σ' αυτή πάσχουν αληθινά. Οι παράδοξες και ταυτόχρονα οικείες καταστάσεις που περιέχονται σ' αυτό το διβλίο συνοψίζουν τον παραλογισμό της τελευταίας τριακονταετίας στη χώρα μας. Και όχι μόνον.

ΜΙΚΗΣ
ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ
ΤΟΥ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ

Μίκης Θεοδωράκης

ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ

Η πορεία του Μίκη προς τη Μουσική. Μια συναρπαστική κατάδυση στο χρόνο και στις μνήμες του.

Παιδικά χρόνια, εφηβεία, Κατοχή. Γεγονότα και συναισθήματα που τον συγκλόνισαν και τον διαμόρφωσαν σ' αυτό που είναι σήμερα στον κόσμο της Μουσικής.

ΚΩΣΤΟΥΛΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Κωστούλα Μητροπούλου

ΔΙΑΔΡΟΜΗ 35 ΚΑΙ ΚΑΤΙ

Ολόκληρο το μυθιστόρημα, είναι μια παράλληλη διαδρομή, ανάμεσα στο πραγματικό γεγονός μιας εκδρομής δυο ανθρώπων, και στην καταγραφή μιας επιθυμίας για μια «ιστορία αγάπης».

Ένα γυμνό πτώμα γυναίκας στην παραλία της διομηχανικής περιοχής που σταθμεύουν, δημιουργεί μιαν έντονη αισθησιακή ανάγκη στη Γυναίκα να ταυτιστεί μαζί της. Ο «δολοφόνος» είναι ο Άντρας.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΩΤΗΡΗ ΠΕΤΡΟΥΛΑ

Δήμητρα Πέτρουλα

ΠΟΥ ΉΝΑΙ Η ΜΑΝΑ ΣΟΥ ΜΩΡΗ;

Η φοβερή εποχή της προετοιμασίας ενός εμφύλιου πόλεμου, όπως ακριβώς την έζησε ένα παιδί τριάμισι χρόνων.

Το παιδί αυτό δεν είχε συναίσθηση της πραγματικότητας. Για χρόνια κρατούσε τις εικόνες χωριστά από τις έννοιες. Ώσπου κάποτε τις ένωσε για να συνειδητοποιήσει με φρίκη πως ήτανε αυτόπτης μάρτυρας της δολοφονίας της ίδιας του της μάνας, των αδερφάδων του και άλλων συγγενών του.

Περίοδος Β'
• Τεύχος 335
Παρασκευή 19 Δεκεμβρίου 1986
δρχ. 100

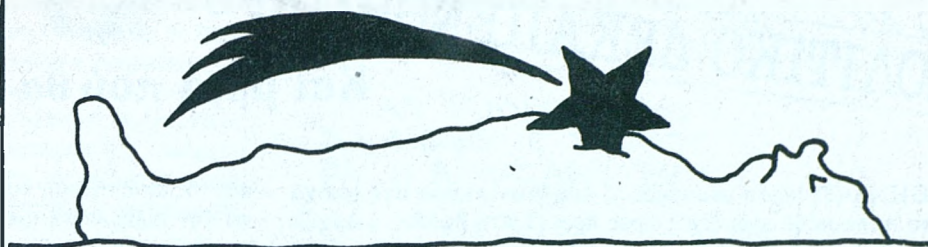

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 80
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΑΣ. ΖΗΣΗΣ	
Λαθρεμπόριο όπλων μέσω Πειραιά —	9
Δ. ΜΙΧΑΗΛ	
Η μεταβατικότητα της 20ης Συνόδου —	10
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ	
Η τακτική της ομοιοπαθητικής —	12
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
Περιμένοντας την άνοιξη —	16
Ν. ΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ	
Οι καταλήψεις των Πολυκλαδικών —	18
ΒΑΣ. ΖΗΣΗΣ	
Ένα διαφορετικό κίνημα —	20
Γ. ΚΑΥΚΙΑΣ	
Είκοσι μέρες που συγκλόνισαν τη Γαλλία —	21
Θ. ΜΠΑΤΡΑΚΟΥΛΙΑΣ	
Η φιλοσοφία των εστιατορίων και της καρδιάς —	22
Β. ΓΙΑΧΝΗΣ	
Ολοταχώς στο ΔΝΤ —	24
Κ. Β. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ	
Βυζαντινές δολιχοδρομίες —	28
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ	
Τουρκία - ΕΟΚ —	30
Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ	
Σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας —	31
ΑΛΚΗΣ ΚΟΥΡΚΟΥΛΑΣ	
Η Αμερικανοτουρκική DECA —	34
Φ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ - Γ. ΦΛΩΡΟΣ	
Πρέσπες: Αξιοποίηση και προστασία —	36
Α. Γ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ	
Κουβέντα να γίνεται! —	42
ΜΩΡΙΣ ΑΒΔΕΛΑΣ	
Ελεύθερη ραδιοφωνία —	44
ΙΩΑΝΝΑ ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ	
Χ. Μπλάουτ —	47
ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	
Μ. Κούντερα: Μία φανταστική συνέντευξη —	48
Δ. ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ	
Φροντίδα για την αρχιτεκτονική κληρονομιά —	50
Β. ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ	
Για την κοινωνική σκέψη στην Ελλάδα —	55
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Και μετά που θα πέμψουμε «γραφή» —	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ —	6
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ —	8
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ —	40
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ —	52
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ —	53
ΔΙΔΑΓΟΓΕΣ —	56

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Β. ΠΕΡΡΗΣ

ΚΑΛΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ...

ΟΙ ΟΥΡΕΣ έξω από τα καταστήματα που πουλούν έγχρωμες τηλεοράσεις και βίντεο δείχνουν πως ένα μέρος των μισθωτών εξαργυρώνει ήδη το 13ο αντίτιμο της υποβαθμισμένης εργασιακής του δύναμης. Όχι για να επενδύσει τη γιορταστική αίσθηση των Χριστουγέννων με τις χρωματιστές ψευδαισθήσεις των πανηγυρικών προγραμμάτων, αλλά γιατί φοβάται την Πρωτοχρονιά και τον ΦΠΑ που θα φέρει μποναμά ο Αη-Βασίλης.

ΟΙ ΟΥΡΕΣ λοιπόν αποτελούν φέτος το λαμπρό άστρο που θα σηματοδοτήσει τα Χριστούγεννα. Θα μπορούσαν τούτο το ρόλο να τον παίξουν και οι χιλιάδες τόννοι σκουπίδια αλλά φαίνεται πως ο κ. Κουτσόγιωργας θα καταφέρει να τους στερήσει αυτή τη μοναδική αναστροφή της σηματοδοτικής τους οντότητας. Ίσως, αν δεν μεσολαβούσαν οι διακοπές, το μήνυμα των φετεινών γιορτών να το έφερναν οι μαθητές που διαδηλώνουν και καταλαμβάνουν τα σχολεία τους. Ίσως πάλι, στις λίγες μέρες που μας μένουν, να μεσουρανήσει κάποιο σκάνδαλο που θα επισκιάσει —αλλά δεν θα μειώσει— τις ουρές και θα μας κάνει να ξεχάσουμε τις καταλήψεις και τα σκουπίδια.

ΤΟ ΕΥΤΥΧΗΜΑ είναι πως ενώ και πέρυσι (με την αναγγελία της εισοδηματικής πολιτικής) και φέτος με το Τσερνομπίλ ξαναείχαμε ουρές, ενώ και άλλες φορές είδαμε διαδηλώσεις, καταλήψεις, σκουπίδια σκάνδαλα —φέτος για πρώτη φορά όλοι, τόσο έντονα ανησυχούμε. Ανησυχία σημαίνει συνείδηση της κρίσης που ζούμε, της κρίσης που είμαστε δημιουργοί και θύματά της. Θα ήταν πολύ χειρότερα αν δεν είχαμε συνειδητοποιήσει την ύπαρξή της και εφησυχάζαμε ή αν είχαμε εθιστεί στα συμπτώματά της και αδιαφορούσαμε.

Η ΑΝΑΦΟΡΑ στη συλλογική μας ευθύνη για την κρίση που μαστίζει την ελληνική κοινωνία δεν αποσκοπεί στο ν' απαλλάξει τις εξουσίες που διαχειρίζονται τις διάφορες πλευρές της από τις βαριές και ιδιαίτερες ευθύνες τους αλλά στο να θυμίσει ότι δεν πάψαμε να είμαστε οι παραγωγοί της Ιστορίας μας, και ότι επομένως είμαστε ικανοί και για το καλύτερο και για το χειρότερο. Για το χειρότερο, αν η συνείδηση της κρίσης οδηγεί στην ατομικότητα της ουράς, για το καλύτερο αν οδηγεί στη συλλογικότητα της διαδήλωσης. Όχι γιατί τα αιτήματα ή οι μέθοδοι των διαδηλωτών είναι εξ ορισμού δικαιολογημένα αλλά επειδή ο διαδηλωτής έχει τουλάχιστον καταφέρει να προσδιορίσει συντρόφους κι αντιπάλους κι έχει υπερβεί τη μοναξιά και την ψευδαισθηση της ατομικής σωτηρίας.

ΑΝ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ λειτουργικότητα των εορτών δεν βρίσκεται στο καθ' αυτό, θρησκευτικό ή άλλο, περιεχόμενό τους αλλά στο ότι αναδεικνύουν σε συλλογική οντότητα τους εορτάζοντες, τότε το «Πνεύμα των Χριστουγέννων» μπορεί να βοηθήσει στο ξεπέρασμα της κρίσης. Όχι με την αναπόληση της φάτνης και των μάγων, αλλά με τη μεταφορά της συλλογικότητας που αναδεικνύει σε άλλα επίπεδα.

ΙΣΩΣ έτσι καταφέρουμε στο μέλλον ν' αντιμετωπίσουμε τις γιορτές με λιγότερο θλιβερές σκέψεις, με περισσότερη αισιοδοξία, με την χαρά και την παιδικότητα που τους αξίζει, χωρίς αναλύσεις, που οδηγούν σε πρακτικά συμπεράσματα πολιτικής πράξης, χωρίς διαλογισμούς που τις αφυδατώνουν και τις αναιρούν.

ΙΣΩΣ έτσι καταφέρουμε να λέμε «Καλά Χριστούγεννα» και να εννοούμε ακριβώς αυτό.

αντί

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Και μετά πού θα πέμψουμε «γραφή»;

Η ΑΘΗΝΑ (Τετάρτη μεσημέρι...) πνιγόταν ακόμα στη μπόχα και το σκουπίδι, ενώ λίγες ώρες πριν (Τρίτη βράδυ...) άρχιζε στη Βουλή η συζήτηση επί του προϋπολογισμού, με ομαδικά πυρά, από μέρους των κομμάτων της αντιπολίτευσης. Πού θα οδηγήσει αυτός ο δεύτερος —κατά σειρά— προϋπολογισμός λιτότητας; Πόσο *περαιτέρω* θα μειωθούν οι επενδύσεις του δημόσιου τομέα και —προπαντός— το εργατικό εισόδημα; Και πόσο ανταποκρίνεται στα πράγματα η πληροφορία της «Αυγής» ότι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) μας περιμένει στη γωνιά του δρόμου κατά πάσα πιθανότητα τον Ιανουάριο του 1988;

ΟΙ ΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ συνεχίζονταν —ως αργά τη νύχτα της Τρίτης— στη Βουλή των Ελλήνων. Αλλά «αγορεύσεις» (για να μεταφέρουμε μια διατύπωση της «Καθημερινής») υπήρχαν και έξω από τη Βουλή, καθώς δεκάδες χιλιάδες εργαζόμενοι —φοιτητές, εργάτες, εργάτες του Δήμου ακόμα και δήμαρχοι ή κοινοτάρχες— απαιτούσαν ν' αυξηθούν τα κονδύλια για την παιδεία, να επιχορηγηθούν (έργω και όχι λόγω) οι δήμοι και οι κοινότητες, να προστατευθεί το εισόδημα των εργαζομένων και να ικανοποιηθούν τα αιτήματα των εργατών καθαριότητας.

ΚΑΠΟΙΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ χαρακτήρισαν την αντιπαράθεση αυτή μεταξύ εργαζομένων και κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής, σαν «πόλεμο σκουπιδιών». (Εκείνη τη στιγμή, τα απορρίμματα στους δρόμους και τις πλατείες της πρωτεύουσας, υπολογίζονταν σε 60.000 περίπου τόνους). Στην πραγματικότητα, βέβαια, η αντιπαράθεση ανάμεσα στον κόσμο της εργασίας και τον κυβερνητικό αυταρχισμό ήταν πολύ γενικότερη, μια και η πολιτική επιστράτευση των εργαζομένων στους ΟΤΑ εξέφραζε ένα μόνο από τα πολλά κυβερνητικά αδιέξοδα και η χρήση απεργοσπαστικών μηχανισμών, μια μόνο από τις προσηφιλείς μεθόδους βίας της κυβέρνησης, προκειμένου ν' αντιμετωπίσει τις κινητοποιήσεις των εργαζομένων... Αλλά, ακριβώς γι' αυτό, έσπευσαν να συμπαρασταθούν στους εργάτες καθαριότητας οι ομοσπονδίες οικοδόμων, δέρματος, κλωστοϋφαντουργών, φαρμάκου, ιματισμού, λογιστών, πετρελαιοειδών, κ.ά., αξιώνοντας από την κυβέρνηση «άμεσο, ισότιμο και ειλικρινή διάλογο» με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων στο δημόσιο και τους ΟΤΑ. Όσο για τους φαντάρους που υποχρεώθηκαν —την Τρίτη το βράδυ— να γίνουν απεργοσπάστες («επί ποινή στρατοδικείου»), ήταν έκδηλη τόσο η απροθυμία τους στην εκπλήρωση της νέας αυτής «αποστολής» τους, όσο και η περιφρόνησή τους προς μια κυβέρνηση, ανίκανη να επιλύσει ένα πρόβλημα που μετέτρεψε την πρωτεύουσα σε σκουπιδότοπο.

ΚΑΙ ΕΝΩ αυτά συνέβαιναν «εν Αθήναις» την Τρίτη και την Τετάρτη, ο πρωθυπουργός, τρία εικοσιτετράωρα πριν, διαβεβαίωνε την Κεντρική Επιτροπή του ΠΑΣΟΚ πως όλα θα πάνε κατ' ευχήν, αρκεί ν' αποκλεισθεί η... απλή αναλογική, να πραγματοποιηθούν μια σειρά διεθνή συμπόσια και φόρουμ (επί

παντός επιστητού), να διαχωρισθεί η κομματική οργάνωση από την κυβέρνηση και το κράτος και, φυσικά, να πραγματοποιηθεί το δεύτερο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ, τον Μάιο ή Ιούνιο του 1988.

ΑΛΛΑ ΤΟΝ Ιούνιο του 1988, θα πρέπει η κυβέρνηση, με βάση τη συμφωνία του 1983, να πέμψει γραφή στους Αμερικανούς για να τους πει ότι «δεν θέλουμε τις βάσεις» και —εφόσον δεν τις θέλουμε— θα πρέπει να τις μαζέψουν και να φύγουν! Μια τέτοια ανακοίνωση, όμως, από το βήμα, μάλιστα του συνεδρίου, δεν μπορεί παρά να προκαλέσει ρίγη πατριωτικού ενθουσιασμού, μεταξύ των συνέδρων, οι οποίοι, καθώς θα ζουν «ιστορικές μέρες», δεν θα έχουν, προφανώς, καιρό ν' ασχοληθούν με κάποια επουσιώδη θέματα, όπως είναι η αξιοπιστία του κυβερνητικού κόμματος στο λαό, η «πορεία του σοσιαλισμού» (διάβαζε η ύπαρξη μιας οποιασδήποτε κυβερνητικής πολιτικής), η συνεργασία με άλλες δυνάμεις της Αριστεράς, η κριτική, η αυτοκριτική, κ.ά... Φυσικά, οι Αμερικανοί, μόλις λάβουν το σημείωμά μας περί βάσεων, δεν πρόκειται ν' αδρανήσουν. Θα επαναφέρουν τη γνωστή συζήτηση γύρω από το άρθρο 12 της συμφωνίας (αν και κατά πόσο, δηλαδή, η συμφωνία «*is terminable*», όπως αναφέρει το αγγλικό κείμενο ή «*terminates*», όπως μεταφράζεται στα αγγλικά το ελληνικό κείμενο) και θα μας ζητήσουν —εφόσον το αγγλικό κείμενο επιτρέπει ανανέωση της συμφωνίας, χωρίς νέες διαπραγματεύσεις— συνέχιση της στρατιωτικής παρουσίας τους στην Ελλάδα.

ΤΟΤΕ, ΟΜΩΣ, ακριβώς —στο διάστημα, δηλαδή, που θα μεσολαβεί ανάμεσα στην αμερικανική απάντηση και τη δική μας ανταπάντηση— θα είναι και η καταλληλότερη, ίσως, στιγμή, για την προκήρυξη βουλευτικών εκλογών: «Δώστε ψήφο στο ΠΑΣΟΚ, για να διαπραγματευθεί από θέσεως ισχύος, με τους Αμερικανούς!» Τα πράγματα, βέβαια, δεν θα είναι —και τότε— καθόλου ευάρεστα, καθώς ακόμα και φίλα προσκείμενοι στην κυβέρνηση αναλυτές αμφιβάλλουν, κατά πόσο το εξωτερικό μας χρέος θα «σταθεροποιηθεί», το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών θα «συγκρατηθεί» και δεν θα απαιτηθεί νέος δανεισμός!

Θέμα «χειρισμών»...

ΟΛΑ ΑΥΤΑ, όμως (υπολογίζει η πολιτική ηγεσία του ΠΑΣΟΚ) είναι λεπτομέρειες που δεν πρόκειται να παίξουν ρόλο στη διαμόρφωση του «κατάλληλου κλίματος» για τη διενέργεια εκλογών και την προσέλκυση ψήφων από την Αριστερά. Το όλο θέμα έτσι, είναι θέμα χειρισμών. Και, καθώς, γύρω από την υπόθεση των βάσεων εμπλέκεται τόσο το ταξίδι του πρωθυπουργού στην Ουάσιγκτον, όσο και η αμερικανοτουρκική αμυντική συμφωνία, που η λήξη της θα συμπέσει, κατά πάσα πιθανότητα, με την εκπνοή της ελληνοαμερικανικής συμφωνίας

Το καλύτερο δώρο για τις γιορτές!
Μια συνδρομή στο ANTI

για τις βάσεις, έπεται ότι πρέπει να βρεθούν «φόρμουλες» κατάλληλες για το κρεβάτι του... Προκρούστη! Οι βάσεις θα φεύγουν, αλλά και θα μένουν, «για να μην ευνοηθεί η Τουρκία»... Η συμφωνία του 1983 «θα τηρηθεί» (μια και «είναι νόμος του κράτους») και, συνεπώς, «δεν θα ανανεωθεί». Μπορεί, όμως, να υπογραφεί «νέα συμφωνία», εφόσον «η συγκυρία ή ο συσχετισμός δυνάμεων στην περιοχή ή η λογική της μη ρήξης με μια υπερδύναμη», κ.ά., καταστήσουν τη νέα συμφωνία αναπόδραστη.

ΚΑΤΩ ΑΠΟ ένα τέτοιο (ή παρόμοιο) σκεπτικό, θα πρέπει ν' αναμένουμε ότι θα κινηθούν οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις, είτε συμφωνεί κανείς είτε όχι με την ουσία του. Πάντως και για να θέσουμε τα πράγματα σε μια φυσική σειρά, είναι δύσκολο να υποτεθεί ότι ο πρωθυπουργός θα προσκληθεί στην Ουάσιγκτον από τον πρόεδρο Ρήγκαν, ενώ θα ξέρουν οι Αμερικανοί ότι οι βάσεις τους στην Ελλάδα φεύγουν... Και το ταξίδι αυτό —όπως υπέμνησε ο υπουργός Εξωτερικών Κ. Παπούλιας, μόλις πρόσφατα, στις Βρυξέλλες— είναι όχι μόνο δεδομένο, αλλά και επικείμενο, όσο και αν κύκλοι του Σταίητ Ντιπάρτμεντ επανέρχονται στη γνωστή τακτική των εκβιασμών, αφήνοντας να νοηθεί ότι η επίσκεψη Παπανδρέου στην Ουάσιγκτον, δεν είναι «μέχρι στιγμής, δεδομένη»!

ΝΔ: Ποια η «τηρητέα τακτική»;

ΦΑΙΝΕΤΑΙ, όμως, ότι το θέμα των βάσεων (και το συναφές ταξίδι του πρωθυπουργού στην Ουάσιγκτον, την άνοιξη του 1987 —όπως λέγεται) εμπλέκεται και με τις διαφωνίες που υπάρχουν μέσα στους κόλπους της Νέας Δημοκρατίας ως προς την «τηρητέα τακτική» απέναντι στο ΠΑΣΟΚ. Ήδη από εφημερίδες που πρόσκεινται πολύ φιλικά προς τη Νέα Δημοκρατία, διατυπώνονται απορίες για την εφεκτική στάση του προέδρου του κόμματος Κ. Μητσοτάκη απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, που «μεταμορφώνεται ραγδαία σε κόμμα "συστήματος"»:

«Ο ΙΔΙΟΣ ο Μητσοτάκης —σημειώνει, τη Δευτέρα ο Χρ. Πασαλάρης, από τις στήλες της «Μεσημβρινής»— αποφεύγει να έλθει ΤΩΡΑ σε μετωπική σύγκρουση με τον Ανδρέα, αποφεύγει την πρόταση μομφής στη Βουλή, αποφεύγει να πυροδοτήσει λαϊκές εξεγέρσεις και περιμένει τον Μάρτιο (όταν ο Ανδρέας θα έχει εκτεθεί με το ταξίδι του στην Αμερική και με τη νέα συμφωνία των βάσεων) να εξαπολύσει τον ανένδοτο και να παίξει το παιχνίδι των αριθμών στη Βουλή. Θέλει λοιπόν να κερδίσει χρόνο... Όμως για ποιον από τους δυο δουλεύει ο χρόνος; Για τον Μητσοτάκη ή για τον Ανδρέα; Για τη Νέα Δημοκρατία ή για το ΠΑΣΟΚ»;

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ Πασαλάρη φαίνεται ν' απηχούν τις απόψεις και θέσεις σειράς ηγετικών στελεχών της Νέας Δημοκρατίας, οι οποίοι φοβούνται ότι «αν δεν υπάρξουν σημαντικές αλλαγές στον χώρο της αντιπολίτευσης», τότε, δεν αποκλείεται το ΠΑΣΟΚ «να ξεπεράσει τις σημερινές δυσκολίες του», να «ανακάμψει» και— ακόμα «να διεκδικήσει και τρίτη τετραετία». Τις απόψεις αυτές, όμως, δεν συμμερίζεται καθόλου ο αρχηγός του κόμματος, Κ. Μητσοτάκης, ο οποίος, «μιλώντας, στην τελευταία συνεδρίαση της ΚΕ της Νέας Δημοκρατίας» (στις 10 Δεκεμβρίου), άφησε να νοηθεί ότι η Νέα Δημοκρατία δεν έχει λόγους να επείγεται. Πρώτο, διότι, με βάση το αναθεωρημένο Σύνταγμα, το αίτημα για πρόωρες εκλογές πρέπει να υποβληθεί όχι στον πρόεδρο της Δημοκρατίας, αλλά στον ίδιο τον... πρωθυπουργό! Διότι, δεύτερο, ο Α. Παπανδρέου δεν πρόκειται να επηρεασθεί από τα όποια επιχειρήματα θα του αναπτύξει ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας, ως προς την αναγκαιότητα πρόωρων εκλογών... Τρίτο, διότι από τη στιγμή που η αξιωματική αντιπολίτευση ζητήσει εκλογές, θα υπάρξει όξυνση της πολιτικής κατάστασης, την διάρκεια της οποίας δεν μπο-

ΕΙΝΑΙ Η 1987^Η ΦΟΡΑ...
ΒΑΡΕΘΗΚΑ!!

ΑΝ ΜΠΟΡΟΥΣΑΜΕ
ΝΑ ΜΕΝΕΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ
ΚΑΙ Ν' ΑΛΛΑΖΑΜΕ 'ΜΕΙΣ

ΤΩΡΑ ΠΑΕΙ...
ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΕΧΑΣΕ
ΠΙΑ ΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΤΟΥ

ρεί κανείς να προβλέψει με σιγουριά. Και η κατάληξη του Κ. Μητσοτάκη: «Εκείνο που σήμερα δεν ζητώ, δεν σημαίνει ότι δεν μπορώ να το ζητήσω αύριο. Μπορεί να το ζητήσω τον Φεβρουάριο ή τον Μάρτιο, όταν πλέον πεισθώ ότι δεν είναι δυνατόν να γίνει τίποτε άλλο. Όταν ο αγώνας απομάκρυνσης της κυβέρνησης θα κοστίζει λιγότερο από την παραμονή του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία»...

ΟΙ ΠΑΡΑΠΑΝΩ διατυπώσεις μπορούν να ερμηνευθούν και διαφορετικά: Ότι ο Κ. Μητσοτάκης πιστεύει— σε αντίθεση λ.χ. με την άποψη Καραμανλή ή την άποψη Έμπερτ— ότι ο χρόνος δουλεύει υπέρ της Νέας Δημοκρατίας και όχι υπέρ του ΠΑΣΟΚ... Και ότι δεν υπάρχει πιθανότητα «ανάκαμψης» του ΠΑΣΟΚ. Φυσικά υπάρχει και μια άλλη ερμηνεία που θέλει τους Αμερικανούς να εμμένουν στην υπογραφή της νέας συμφωνίας για τις βάσεις όχι από τον Κ. Μητσοτάκη ή από οποιαδήποτε άλλη «συμμαχική» κυβέρνηση, αλλά από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και, προσωπικά, από τον Ανδρέα Παπανδρέου. Όπως υπάρχει και η ερμηνεία ότι ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας χρειάζεται «λίγο ακόμα χρόνο» για να εμπεδώσει πλήρως την «επικυριαρχία» του στο κόμμα. Διαφορετικά— λένε οι εσωκομματικοί του αντίπαλοι— δεν εξηγείται η αναβολή των εσωκομματικών εκλογών και η απόφαση που πήρε η Κεντρική Επιτροπή της Ν.Δ. σε σχέση με τον τρόπο «εκλογής» του προέδρου της ΟΝΝΕΔ, ο οποίος δεν θα εκλέγεται, αλλά θα διορίζεται!

ΟΠΩΣ ΚΑΙ ΑΝ έχει το πράγμα, φαίνεται ότι, μέχρι την άνοιξη, πολλά πράγματα θα αποσαφηνισθούν και ως προς τις προθέσεις του ΠΑΣΟΚ και ως προς τις προθέσεις της Νέας Δημοκρατίας. Όσο για τους Αμερικανούς, απλώς συνεχίζουν τις διαβουλεύσεις τους, «βήμα προς βήμα». Επόμενος στόχος: η «Φωνή της Αμερικής». Μεθεπόμενος: η σύσταση κάποιας άτυπης μικτής επιτροπής, που να εξετάσει— πλατωνικά...— θέματα διαδικασίας (και όχι ουσίας) ως προς το μέλλον των βάσεων...

ΑΝΤΩΝΩΡ

Η ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ ΕΙΝΑΙ ΚΟΝΤΑ

Η τελευταία επίθεση στρατευμάτων της Ονδούρας εναντίον της Νικαράγουας με πρόσχημα ότι προηγήθηκε εισβολή των Σαντινίστας στα εδάφη της δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητη. Ο Ρήγκαν βρίσκεται σε ιδιαίτερα δύσκολη θέση μετά τις αποκαλύψεις για την παράνομη πώληση όπλων στο Ιράν και τη χρηματοδότηση των Κόντρας. Η επίθεση αυτή ευνοεί την τακτική του Ρήγκαν να δικαιολογεί στην κοινή γνώμη την πολιτική του για την Νικαράγουα. Το πρόσχημα που χρησιμοποιείται είναι χαρακτηριστικό για το πώς προετοιμάζεται η κοινή γνώμη.

Οι προσπάθειες που γίνονται σε όλο τον κόσμο αυτή την περίοδο για συμπαράσταση στο λαό της Νικαράγουας είναι ιδιαίτερα κρίσιμες και αποφασιστικής σημασίας. Στα πέντε τελευταία χρόνια υπάρχουν 25.000 θύματα ενώ οι υλικές ζημιές φτάνουν τα τρία δισεκατομμύρια δολάρια. Ταυτόχρονα οι συνέπειες από τον οικονομικό αποκλεισμό είναι τεράστιες. Απ' αυτή την άποψη είναι σημαντική η προσπάθεια της Ελληνικής Επιτροπής Αλληλεγγύης στη Νικαράγουα να συγκεντρώσει υλικό— τώρα συγκεντρώνει λάδι— για να σταλεί ως βοήθεια. Η Επιτροπή που εδρεύει στην Αθήνα (Ιπποκράτους 18, τηλ. 36.14.608) καλεί όσους μπορούν να βοηθήσουν, να έρθουν σε επικοινωνία μαζί της.

Ας ελπίσουμε βέβαια ότι οι εκδηλώσεις συμπαράστασης δεν θα περιορίζονται μόνο στην υλική βοήθεια που όντως είναι κρίσιμη, αλλά θα μπορέσουν να αναθερμάνουν κινήσεις ευρύτερης στήριξης του αγώνα του λαού της Νικαράγουας. Κυρίως σ' αυτή την περίοδο που από την πλευρά των Η.Π.Α. προετοιμάζεται μια νέα τακτική, η οποία επιδιώκει μεταξύ άλλων να δημιουργήσει και ένα συνολικό αποπροσανατολισμό της κοινής γνώμης εξ αιτίας των όσων μέχρι τώρα ήρθαν στη δημοσιότητα για την υλική, χρηματική και άλλη βοήθεια στους «Κόντρας» με πόρους από τις πωλήσεις όπλων στο Ιράν.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΑ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ

Υπάρχουν κάποια επαγγέλματα που έχουν αυξημένες δυνατότητες επιρροής, προκειμένου για την επίλυση των προβλημάτων των μελών τους. Αυτή η «ισχύς» προκύπτει, συνήθως, από τη σημασία που έχει η προσφορά εργασίας προς όλους σχεδόν, τους πολίτες, από το κατά πόσο, δηλαδή, είναι ελαστική ή ανελαστική η σημασία της προσφερόμενης εργασίας.

Τα απορρίμματα βρίσκονται στην κατώτερη βαθμίδα της «αισθητικής» μιας πόλης, στην ανώτερη βαθμίδα από την άποψη των δεικτών προστασίας της υγείας, τα δε μέλη του συναφούς επαγγέλματος δεν μπορούν να «δικαιωθούν» στην κοινή γνώμη ως ανώτερης, ή έστω μέσης στάθμης, μέσα στην ιδεολογία που διέπει την ταξινομητική ιεραρχία των κοινωνικών ομάδων.

Η πρόσφατη απεργία των «σκουπιδιαριών», πλήττει τους κατοίκους της Αθήνας, μέσα στο εορταστικό περιτύλιγμα της πόλης τους (πολλές φωτογραφίες στον Τύπο επισημαίνουν το ασύμβατο της Χριστουγεννιάτικης «διακόσμησης» με τους «άκοσμους» σάκκους των απορριμμάτων)· παραπέρα, ο χειρισμός του θέματος εκ μέρους της κυβέρνησης, κυρίως ως προς την παρουσίασή του από τα μέσα ενημέρωσης, δεν κάνει άλλο από το να ενισχύει την περιφρόνηση του «κοινού» για το συγκεκριμένο αυτό επάγγελμα, και μάλιστα να τονίζει την εξάρτηση της υγείας των «μικρών», «μεσαίων» και λοιπών ευυπόληπτων ομάδων, από τις διαθέσεις των «ευτελών» σκουπιδιάρηδων.

Βεβαίως, η κυβέρνηση για άλλη μια φορά φροντίζει να μην παίρνει επάνω της το μερίδιο εκείνο της ευθύνης που της ανήκει

ΤΟ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ «ANTI»

Αη-Βασίλης έρχεται... Έθιμα και παραδόσεις επιβάλλουν δώρα και μποναμάδες. Έτσι και μεις δεν μπορούμε να λείψουμε απ' όλα αυτά. Ούτε και να στερήσουμε τους αναγνώστες από ένα δώρο. Τον απαραίτητο χρόνο για να σκεφθούν και το... χαρτάκι τους. Είπαμε πρωτοχρονιά έρχεται. Μη ξεχάσουμε τις πατροπαράδοτες συνήθειές μας.

Το ANTI για να μην σας ταλαιπωρεί και αυτό δεύτερη μέρα του καινούργιου χρόνου θα κυκλοφορήσει πριν την πρωτοχρονιά. Έτσι το επόμενο τεύχος, (336 της Παρασκευής 2 Ιανουαρίου 1987) το πρώτο του 1987 θα μπορείτε να το προμηθευτείτε εγκαίρως... από το 1986. Από την Τετάρτη 31/12, παραμονή της πρωτοχρονιάς θα μπορείτε να το αναζητήσετε στα περίπτερα και τα βιβλιοπωλεία.

Ε...ΝΑΙ
ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ANTI
ΘΑ ΒΓΕΙ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΜΕΝΑ

1986

Απερίφραστα λοιπόν για τις πρωτοχρονιάτικες μέρες και μεις μπορούμε να ευχηθούμε εγκαίρως εις εαυτούς και αλλήλους «καλή τύχη»...

λόγω της αδιαλλαξίας της και της έλλειψης στοιχειώδους αίσθησης για την ανάγκη επικοινωνίας και διαλόγου με τις επαγγελματικές ομάδες. Και δεν πάνε πολλοί μήνες που μια παρόμοια απεργία είχε βίαιη κατάληξη, χωρίς να βρεθεί κάποιος τρόπος συμβίωσης της πολιτείας με τους δυσαρεστημένους «υπηρέτες» της αισθητικής και της υγείας της πόλης.

Τώρα, πάλι, τα στρατιωτικά - απορριμματοφόρα δεν μπορούν να λύσουν το πρόβλημα, παρά μόνον να παρουσιάσουν μια εικόνα για την πόλη περισσότερο «αρμόζουσα» με τη χριστουγεννιάτικη όψη της, αλλά και τελείως αναντίστοιχη προς τη δημοκρατία που συνέχει, υποτίθεται, τον κοινωνικό ιστό της. Ούτε, βέβαια, η επιστράτευση των απεργών αποτελεί λύση (κι ας υπάρχει το αποτρόπαιο παράδειγμα του στρατιώτη της «Αλλαγής» κ. Παπαδημητρίου, που θεώρησε καλό να προχωρήσει σε δήμευση των περιουσιών των απεργών πιλότων).

Αντί, λοιπόν, η κυβέρνηση να σιωπά, ως συνήθως, όταν αυξάνεται η κοινωνική ένταση, αντί, μέσα στη σιωπή της να χτυπά κάτω από τη ζώνη, καλό θα ήταν —ανεξάρτητα από την έκβαση τούτης της απεργίας— να αναλάβει τις ευθύνες που έχει, πρώτα απ' όλα απέναντι στον κοινωνικό διάλογο...

ΥΓ. Όταν γράφονταν τούτες οι γραμμές, δεν είχε αποφασιστεί ούτε η επιστράτευση των απεργών, ούτε η μετατροπή των φαντάρων σε σκουπιδιάρηδες. Και τα δύο μέτρα έχουν προς το παρόν ατυχή έκβαση. Γιατί, μπορεί μεν ο πρωθυπουργός να καταφεύγει στην καταστολή (= επιστράτευση) «για να προστατέψει την υγεία του κοινωνικού συνόλου» (δεν λένε καλύτερα «να προστατέψουμε το βλαχοσοσιαλισμό...»), όμως με τέτοιου είδους μέτρα δεν προστατεύεται η υγεία της δημοκρατικής μας Πολιτείας.

Αυτό ήταν που εξέφρασε έξοχα ο Μένιος όταν, σαν καλός χωροφύλαξ που υπήρξε επί «εθνικοφροσύνης», προειδοποίησε τους απεργούς: «θα φάτε ξύλο».

Το ΠΑΣΟΚ πράγματι έχει καταργήσει τις παλιές διαιρέσεις «δεξιάς» - «αντιδεξιάς» κτλ. Μαζί μ' αυτές, κατάργησε και τη μνήμη του.

Ο «ΑΓΓΕΛΟΣ» ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Όταν τα «εγκλήματα τιμής», αιώνες πριν, αποτελούσαν βασικό στοιχείο στη διατήρηση της συνοχής των κοινοτικών υποομάδων και ρυθμιζόνταν και από το εθιμικό - λαϊκό δίκαιο, κανείς δεν διανοούνταν να θέσει υπό αίρεση κάποια αίσθηση δικαιοσύνης που ήταν βασικό κίνητρο του «εγκληματία».

Στο «κράτος δικαίου», η συνοχή των ομάδων υποκαταστάθηκε από τη συνοχή του συνόλου, με τη βοήθεια κανόνων, κωδίκων και συμπεριφορών που εκπορεύονται περισσότερο από τη λογική της «μεσότητας», η οποία υποτίθεται ότι αντιπροσωπεύεται, διαμεσολαβείται από την κρατική αυθεντία.

Στην πρακτική απόδοσης δικαιοσύνης, όμως, τα δεδομένα είναι άλλα, διάφορα από το γαλάζιο ουρανό μιας ιδεατής τάξης, μιας ιδανικής πολιτείας δικαίου. Τελευταία περίπτωση αμφισβήτησης του ορθού και του δέοντος της δικαστηριακής μας πρακτικής —και σίγουρα θα υπάρξουν πλείστες όσες και στο μέλλον— είναι η ισόβια κάθειρξη του «Αγγέλου» (κατά κόσμον Χρήστου Ρούσσου), ο οποίος δολοφόνησε τον ερωτικό του σύντροφο, όταν αυτός τον εξανάγκασε να γίνει «τραβεστί», και να του «αποδίδει» το σχετικό κέρδος.

Το ζήτημα, βέβαια, με τον Χρ. Ρούσο, που κάνει εδώ και καιρό απεργία πείνας, δεν είναι αν έπρεπε ή όχι να καταδικαστεί, αλλά, όπως λέει και ο ίδιος, αν έπρεπε ή όχι να του επιμετρηθεί μια τόσο μεγάλη ποινή· αν έπρεπε να πρυτανεύσει ή όχι αυτός ο έντονα διαφαινόμενος ιδεολογικός ρατσισμός, κάτω από την επίδραση του οποίου εξεφανίστηκαν μια σειρά κριτήρια και εκτιμήσεις που συνυπολογίζονται στην επιμέτρηση της ποινής (συνθήκες εγκλήματος, πρότερος βίος, συνθήκες ζωής, συνθήκες σχέσης κτλ.).

Είναι καιρός ακόμη να ανασκευασθεί αυτός ο ιδεολογικός ρατσισμός, με την αναψηλάφηση της δίκης.

Γιατί δεν είναι μόνο το ρεζίλεμα που διακινδυνεύουμε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπου το Μάρτη θα γίνει συζήτηση για τα δικαιώματα των μειονοτήτων. Είναι και το ότι το ρεζίλεμά μας θα έχει πίσω του έναν νεκρό (τον Χρ. Ρούσο), και μια Πολιτεία («δικαίου») πεθαμένη...

Η ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΜΠΟΖΕΝΑ

Πριν από 15 μέρες, χάσαμε μια πολύτιμη και αφοσιωμένη φίλη και συνεργάτιδά μας. Η Μποζένα Μπράμμα, πέθανε μετά από ολιγοήμερη ασθένεια σε νοσοκομείο του Λονδίνου όπου και κηδεύτηκε.

Από το 1982 μέχρι το τέλος του 1984 —που έφυγε από τη χώρα μας— ήταν υπεύθυνη για την καλλιτεχνική επιμέλεια του περιοδικού. Οι λίγες αυτές γραμμές δεν εκφράζουν παρά ελάχιστα τη βαθιά οδύνη και τα αισθήματα που κατέχουν όλους εμάς που περάσαμε μαζί της τις ατέλειωτες ώρες δουλεύοντας εντατικά και ξενοχτώντας στο ατελιέ, με την αγωνία του χρόνου να μας κυνηγά κάθε 15 μερόνυχτα.

Η Μποζένα, στάθηκε αθόρυβη και διακριτική στη ζωή της: διακριτική και ευγενική, φρόντιζε με την ευαισθησία της και τις δικές της δυνάμεις να συμπαρασταθεί και να προσφέρει.

Πειράγματα, καμώματα, κούραση, ένταση είχαμε μοιραστεί μαζί της πολλά μιας καθημερινής ζωής. Αλλά η εικόνα της που θα μας ακολουθεί είναι όταν έφτανε στη δουλειά με το χαμόγελο και τα λουλούδια της.

Όλοι μας, προσπαθούμε να καταλάβουμε αλλά δεν παραδεχόμαστε το χαμό της δικής μας Μποζένας. Θα τη θυμόμαστε πάντοτε και η ανάμνησή της θα μας φέρνει την παρηγοριά από την εικόνα του δικού μας ανθρώπου.

Ας μας συγχωρεθεί αν αυτές οι γραμμές δεν απέφυγαν ένα συγκινητικό τόνο.

Στη Μάγια την κόρη της, και την οικογένειά της στέλνουμε τη συμπαράσταση και την αγάπη μας.

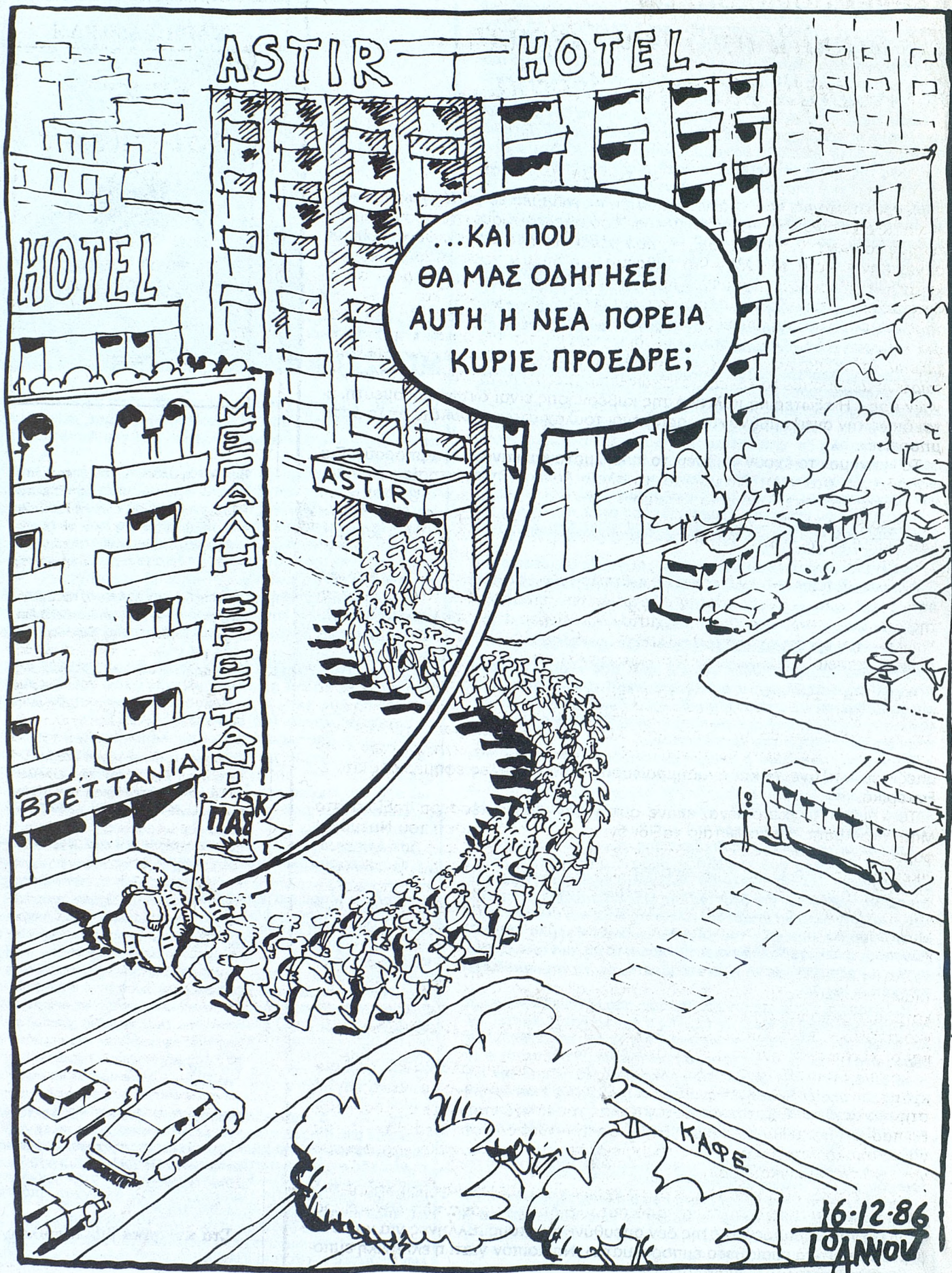
Η Μποζένα Μπράμμα γεννήθηκε το 1938 στο Λβόφ —από Πολωνούς γονείς. Στα νεανικά χρόνια της ήταν πιονέρα και μέλος της Κομσομόλ στη Λ.Δ. της Πολωνίας. Σπούδασε Καλές Τέχνες στο Πανεπιστήμιο του Πόζναν. Εγκατέλειψε τις σπουδές της μετά τα γεγονότα του Πόζναν και από το 1957 εγκαταστάθηκε στην Αγγλία. Από τότε διατηρούσε έντονες τις διαφωνίες της για την πολιτική κατάσταση στην Πολωνία.

Στην Αγγλία παρακολούθησε δυο χρόνια αρχιτεκτονικές σπουδές στο Kingston School of Arts, και άρχισε να εργάζεται σε αρχιτεκτονικό γραφείο. Στη συνέχεια ταξίδεψε και έζησε με τη νέα της οικογένεια στην Ελλάδα, τη Μαλαισία, το Ιράν, την Ινδονησία και τις ΗΠΑ. Επανεγκαταστάθηκε στην Αγγλία και συνέχισε σπουδές στο Πολυτεχνείο του Νότιγχαμ από όπου και πήρε δίπλωμα στις γραφικές τέχνες.

Όταν ήρθε για δεύτερη φορά στην Ελλάδα, εργάστηκε στο ΑΝΤΙ και είχε την καλλιτεχνική επιμέλεια του περιοδικού και άλλων εκδόσεων, για τρία χρόνια.

15.

ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΟ ΟΠΛΩΝ

Το καράβι από τον Πειραιά... Το καράβι για την Περσία...

του Βασίλη Ζήση

Μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές το υπουργείο Εθνικής Άμυνας είχε αποφύγει να απαντήσει σε όσα αποκαλύψαμε στο προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ για «τους ιδιώτες που μέσω παραστρατιωτικών καναλιών» συνέχισαν— μετά το 1982— το λαθρεμπόριο όπλων προς το Ιράν. Αυτή η «σιωπή» επιβεβαιώνει όχι μόνον όσα γράψαμε αλλά— το κυριότερο— ότι οι διασυνδέσεις των λαθρεμπόρων όπλων είναι πολύ υψηλές, και η επιρροή τους ισχυρή. Τους καλύπτει όχι μόνον η συναλλαγή με την εξουσία αλλά και μια «αμοραλιστική» και άκρως επικίνδυνη νοοτροπία που ορισμένοι υποστηρίζουν: «αφού πουλάνε οι άλλοι γιατί όχι και εμείς; Άλλωστε ευκαιρία είναι τώρα να μειώσουμε τα ελλείμματα των υπερχρεωμένων πολεμικών βιομηχανιών μας». Η εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης είναι όντως αδέσμευτη, έτσι όπως την αντιλαμβάνονται, ορισμένοι τουλάχιστον: «Πουλάτε όπλα όπου μπορείτε».

Το «μήνυμα» το έχουν «πιάσει» τα κυκλώματα και κάνουν ό,τι μπορούν. Για παράδειγμα στα τέλη Οκτωβρίου, το πλοίο δανικής πλοιοκτησίας, «MARIE T.E.» φόρτωσε στο λιμάνι του Πειραιά «τόννους όπλα» και απέπλευσε με προορισμό το περσικό λιμάνι Μπαντάρ - Αμπάς. Πριν πιάσει στον Πειραιά, το «MARIE T.E.» είχε φορτώσει 80 τόννους όπλα στο ιταλικό λιμάνι Ταλαμόνε βόρεια από τη Γένοβα.

Αλλά οι Ιρακινοί— πολύ αποτελεσματικές τέλος πάντων αυτές οι μυστικές υπηρεσίες τους— εντόπισαν το φορτίο όπλων, ειδοποίησαν την κυβέρνηση της Δανίας— όπως έκαναν τουλάχιστον δύο φορές στο παρελθόν με την ελληνική— και ο καπετάνιος του «MARIE T.E.» διατάχθηκε στις 30 Οκτωβρίου να αλλάξει πορεία. Τα όπλα αυτά δεν έφτασαν λοιπόν στο Ιράν.

Έφτασαν όμως πολλά άλλα. Το «MARIE T.E.» και το «αδελφό» του «ELSE TE» —ανήκουν στην δανική εταιρεία «Σβεντμποργκ Εντερπράϊζ»— μετέφεραν τους τελευταίους μήνες στο Ιράν 3.600 τόννους όπλα και ανταλλακτικά, όπως αποκάλυψε η εφημερίδα του συνδικάτου των δανών ναυτεργατών «Άρμπεζντερ Μπλάντετ» και αναδημοσίευσαν πολλές άλλες εφημερίδες στο εξωτερικό.

Το «ELSE» συγκεκριμένα, έκανε αυτόν τον χρόνο τέσσερα ταξίδια στο Μπαντάρ-Αμπάς (το τελευταίο ταξίδι έγινε στις αρχές αυτού του Νοέμβρη) φορτωμένο με «κοντεϊνερ» γεμάτα ανταλλακτικά προερχόμενα από αμερικανικές βάσεις στην Ιταλία. Η πληροφορία αυτή δημοσιεύτηκε ήδη στο εξωτερικό, αλλά το ερώτημα που μας ενδιαφέρει εμάς είναι πόσες φορές το «ELSE» και το «MARIE» έπιασαν στην Ελλάδα και φόρτωσαν όπλα πριν πάνε στο Μπαντάρ - Αμπάς. Και ποιος ήταν ο κατασκευαστής των όπλων και πυρομαχικών που το δεύτερο πλοίο φόρτωσε στα τέλη Οκτωβρίου στον Πειραιά.

Στην υπόθεση μπλέκονται και παλι οι Ισραηλινοί επειδή το «ELSE» πριν πιάσει στο Μπαντάρ - Αμπάς «έδενε» στο ισραηλινό λιμάνι Εϊλατ. Για να μην καταλάβουν τα διάφορα τελωνεία από όπου περνούσε το πλοίο τι γινόταν, τα «κοντεϊνερς» με τα όπλα είχαν «καμουφλαρισθεί» με άσχετες ενδείξεις, όπως και οι φορτωτικές και το ημερολόγιο του πλοίου.

Τα όπλα υποτίθεται ότι είχαν προέλευση την Γιουγκοσλαβία και ο πλοιοκτήτης των «MARIE» και «ELSE» διέταζε τους καπετάνιους να «αράζουν» ή στην «ράδα» του Εϊλατ ή μέσα στον Κόλπο του Σουέζ έτσι ώστε ο χρόνος που θα παρέμεναν τα δύο πλοία στη θάλασσα πριν πιάσουν στο Μπαντάρ - Αμπάς να ανταποκρίνεται σε αυτόν που θα χρειαζόταν να φτάσουν εκεί «προερχόμενα» από την Γιουγκοσλαβία.

Πραγματικά, οι Δανοί πλοιοκτήτες έχουν γίνει «ξεφτέρια» στο λαθρεμπόριο όπλων. Και όπως λέει ένας από αυτούς (όπως έγραψε ήδη η «Λιμπερασιόν») «ένας σοβαρός πελάτης δεν απευθύνεται στους Έλληνες για να μεταφέρει διακριτικά ευαίσθητα εμπορεύματα». Να λοιπόν γιατί η ελληνική εμπορική ναυτιλία έχει χρεωκοπήσει!... □

ΧΑΡΗ ΛΑΜΠΙΔΗ

ΧΑΡΗ ΛΑΜΠΙΔΗ

Ἀντί-ἐπιθέσεις

για την Γλώσσα,
για τὸν Ἑλληνισμό

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΚΗ
-ΑΝΤΙΘΕΣΗ-

Βιβλίο - προπομπός στην ἐπισήμανση τῶν κρίσεων πού περνᾶνε καὶ «πάσχουν» ἡ Γλῶσσα, ἡ Παιδεία, οἱ κοινωνικὲς δομές καὶ οἱ θεσμοὶ —ἀσθένειες πού θὰ καταλήξουν στὸν «θάνατο» τῆς ταυτότητάς μας.

Μέ δεδομένη ἀλλὰ καὶ τεκμηριωμένη τὴν ἄποψη ὅτι οἱ λαοὶ δὲν ἐπιβιώνουν ἂν δὲν ἔχουν Γλῶσσα, συγκροτημένη καὶ συνεχῆ ἀπ' τὶς πηγές της ἕως σήμερα, Παιδεία (ὄχι μόνο χρησιμοθηρική) καὶ κάποια πίστη (εἴτε θρησκεία τὴν ποῦμε εἴτε ἰδεολογία), ἀναλύονται τὰ αἷτια τῆς σημερινῆς κακοδαιμονίας μας: οἱ ἐπεμβάσεις (ἐξῶθεν καὶ ἐσῶθεν), ἡ κατάλυση ὄχι μόνον τῶν εἰδῶλων ἀλλὰ καὶ ἡ κατεδάφιση τῶν ἀξιών, ἡ «κουλούρα» πού δὲν ὀδηγεῖ πούθενά, οἱ μονομέρειες, ἡ ἐμπάθεια, ἡ παραπληροφόρηση καὶ ὅλες οἱ ἄλλες «πληγές τοῦ Ἰσραὴλ» πού βρῆκαν αὐτὸ τὸν τόπο, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ἔγινε ἔθνος - κρατίδιο καὶ σήμερα μόνο Κράτος (πού ζεῖ μέ δάνεια ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ: χρηματικά, ἰδεολογικά, πολιτιστικά κλπ.).

Θέση τοῦ βιβλίου: Ἀναθεώρηση τῶν πάντων, συνειδητοποίηση τῶν κινδύνων, ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὶς ἐξαρτήσεις (καὶ ὄχι μόνο τὶς πολιτικές) καὶ ἐπανεύρεση τῆς ταυτότητάς μας (ἂν δὲν εἶναι ἤδη ἀργά).

Κείμενα πού ἴσως βοηθήσουν ν' ἀποκαλυφθοῦν κάποια ψέματα πού λειτουργοῦσαν καὶ λειτουργοῦν ὡς «ἀλήθειες» καὶ ν' ἀποκατασταθοῦν κάποια «μυθολογήματα» πού ὥστόσο ἦταν καὶ εἶναι ἡ ἱκμάδα τοῦ ἑθνικοῦ μας βίου.

Στὰ κεντρικὰ βιβλιοπωλεῖα

Η μεταβατικότητα της 20ης Συνόδου

του Δ. Μιχαήλ

ΔΕΝ ΕΛΥΣΕ κανένα από τα πολλά εσωκομματικά προβλήματα του ΠΑΣΟΚ η Σύνοδος της Κεντρικής του Επιτροπής το περασμένο Σαββατοκύριακο. Τούτο δε σημαίνει ότι κυρίαρχο στοιχείο ήταν η στασιμότητα. Αντίθετα για πρώτη φορά κυριάρχησαν τόσο έντονα οι προσωπικές «στρατηγικές», που αναπτύχθηκαν από δεκάδες μέλη της Κεντρικής Επιτροπής, οι οποίες μάλιστα υπερκάλυψαν το περιεχόμενο της πολιτικής εισήγησης του κ. Ανδρέα Παπανδρέου.

Ο ΙΔΙΟΣ ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ με τη δίωρη εισαγωγή του έδειξε αποφασισμένος να ενσωματώσει (και να προκαταλάβει) όλες τις επικρίσεις, ποικίλλες αντιθέσεις και προτάσεις, που είχαν διατυπωθεί έως το περασμένο Σάββατο. Ωστόσο, αυτή η πολλαπλότητα στόχων και «νέων λειτουργιών» της πολιτικής εισήγησης του κ. Α. Παπανδρέου είχε ως κύριο γνώρισμα την αδυναμία της σύνθεσης γύρω από κάποιο κεντρικό ιδεολογικό και πολιτικό άξονα. Όλες αυτές οι προτάσεις και νέες διαδικασίες (ανεξάρτητα από την εμβέλεια και πειστικότητά τους) δεν συνδέθηκαν μεταξύ τους, δεν αποτελούν ένα νέο και σαφή προσανατολισμό του Κινήματος. Πρόκειται μάλλον για προτάσεις «εργασιοθεραπείας», για προσπάθειες εκτόνωσης του εσωκομματικού προβληματισμού. Είναι χαρακτηριστικό ότι το μόνο σημείο, από τις 85 σελίδες της ομιλίας του κ. Α. Παπανδρέου, που έδωσε τίτλο στις φιλικές του εφημερίδες ήταν εκείνο, που αναφερόταν στα προσωπικά του πολιτικά σχέδια (με επακριβές νόημα ότι «όσον αφορά την προσωπική μου επιθυμία, δεν πάω για πρόεδρος της Δημοκρατίας» σε συνδυασμό πάντα με το γεγονός ότι όπως λχ. συνέβη στην περίπτωση του κ. Κ. Καραμανλή ο Πρωθυπουργός «συμμορφώνει» την προσωπική του πολιτική απόφαση με τις «συλλογικές» κομματικές επιλογές).

ΟΙ ΕΠΙΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΗ

ΑΠΟ ΑΥΤΗ τη μεταβατική Κεντρική Επιτροπή το μόνο βέβαιο δεδομένο, που αφορά τον κ. Α. Παπανδρέου είναι ασφαλώς η προσπάθειά του να αποσαφηνίσει το πολιτικό σκηνικό και τις μελλοντικές πολιτικές εξελίξεις από τη σκοπιά του. Τίποτα περισσότερο. Ο κ. Α. Παπανδρέου με την πολιτική του εισήγηση στην Κεντρική Επιτροπή ολοκλήρωσε ένα κύκλο δηλώσεων— Υπουργικό Συμβούλιο, Λονδίνο— με άξονα τη «λογική της αυτοδυναμίας» του ΠΑΣΟΚ και του ίδιου προσωπικά. (Όχι στην απλή αναλογική και στην ιδέα των κυβερνήσεων συνεργασίας, εξάντληση της τετραετίας, απάντηση στα σενάρια της «προεδρολογίας» και «διαδοχολογίας», επιδίωξη για τρίτη τετραετία κλπ.).

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα ο κ. Α. Παπανδρέου δεν έδειξε ιδιαίτερα διατεθειμένος να απαντήσει και πολύ περισσότερο να συζητήσει βασικούς προσανατολισμούς και επιλογές του ΠΑΣΟΚ (Σοσιαλιστική Διεθνής «Μανιφέστο»· λειτουργία κόμματος σε σχέση με την Κυβέρνηση, κατάσταση στη ΓΣΕΕ αμερικανικές βάσεις κλπ.) θέλοντας να διατηρήσει τα γνωστά ευρύτατα περιθώρια για όλες τις πρωτοβουλίες του. Μάλιστα η απροθυμία του κ. Α. Παπανδρέου επεκτάθηκε και σε θέματα ήσσονος κυβερνητικής και κομματικής σημασίας προκαλώντας τη γνωστή αντίδραση της πλειοψηφίας της Κεντρικής Επιτροπής, με επικεφαλής τον κ. Γιώργο Γεννημάτα στην πρόταση να τελειώσουν οι εργασίες της Συνόδου μέσα στο Σάββατο.

ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ αυτό αποτελεί απλώς την κορυφαία ένδειξη ότι σ' αυτή τη Σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής υπάρχει κάποια απόσταση ανάμεσα στην κορυφή της κομματικής εξουσίας (Α. Παπανδρέου και Εκτελεστικό) και πολλά στελέχη της Κ.Ε. Για πρώτη φο-

Ο Σοσιαλισμός είναι σαν τον ορίζοντα όσο τον πλησιάζεις,

«Πραγματικά υπάρχει σύμπτωση απόψεων, παρά πολύ μεγάλη θα έλεγα», είπε γύρω στις 8.30 το Σάββατο βράδυ ο πρωθυπουργός, αρχίζοντας την παρέμβασή του για να υποστηρίξει μια διαδικαστική πρόταση άμεσης ψηφοφορίας, πάνω στην αρχική του εισήγηση, μετά από την οποία θα μπορούσαν να συνεχιστούν οι «τοποθετήσεις» των μελών της Κ.Ε. πάνω στην εισήγηση. Φυσικά η πρόταση ξεσήκωσε θύελλα διαμαρτυριών, αφού ακόμη και στην ...Σοσιαλιστική Διεθνή, πρώτα συζητάνε και μετά ψηφίζουν, και πάνω στην αναμπουμπούλα, ο Ανδρέας Παπανδρέου έβαλε το τσιμπούκι στο μικρό του τσαντάκι, και απομακρύνθηκε γρήγορα από την αίθουσα. Έτσι κανείς δεν μπόρεσε να καταλάβει, σε ποιά σημεία υπήρχε αυτή η «πέρα πολύ μεγάλη» σύμπτωση απόψεων, την στιγμή που οι προλαλήσαντες είχαν πει ο καθένας τα δικά του, που σε πολλά σημεία διέφεραν παρασάγγας από τις απόψεις του προέδρου. «Μήπως συμφώνησε μ' εμένα;» θα μπορούσε ν' αναρωτηθεί ο Δ. Ρόκκος, που είχε ταχθεί υπέρ της απλής αναλογικής, καταγγέλλοντας το περιβάλλον του πρωθυπουργού. «Λες να συμφωνεί και σ' αυτό», θα μπορούσε να ψιθυρίσει η Β. Παπανδρέου, που έκλεισε την ομιλία της με το ερώτημα «αν ήταν στην εξουσία η δεξιά, τι διαφορετικό θα έκανε;».

Αντίθετα λιγότερες απορίες, πρέπει να έχουν ο Γ. Γεννημάτας που έκανε μια αρχηγική εμφάνιση, και ο Σ. Μανίκας, στην ομιλία του οποίου αναφέρθηκε ο Ανδρέας Παπανδρέου

για να δηλώσει τις «διαφορές αντιλήψεων» μεταξύ τους, χωρίς όμως να εξηγήσει πού υπήρχαν αυτές οι διαφορές. Στο πάνθεον των αξιολογών παρεμβάσεων, που σε αυτή τη Σύνοδο ξεπέρασαν τις 20, θα μπορούσε κανείς να προσθέσει στις προηγούμενες και αυτές ορισμένων νεολαίων (Χουρματζής, Χατζημιχάλης, Νικολάου, Αλεξανδρίδης), του Π. Αυγερινού (που μπορεί να διαφώνησε με την καθιέρωση της απλής αναλογικής σήμερα, αλλά με σκεπτικό εντελώς διαφορετικό απ' αυτό του προέδρου), του Θ. Χαλάτση, (απαρίθμησε σειρά εκπομπών - συζητήσεων γύρω από επίκαιρα θέματα, οι οποίες κόπηκαν μετά από ποικίλες παρεμβάσεις) του Αντ. Καρρά (που επιμένει να μη χάνει το χιούμορ του) του Μ. Κωνσταντίνου που δήλωσε ότι «πρέπει να ποίε την αλήθεια για την ΕΟΚ», του Β. Κεδίκογλου και άλλων πολλών.

Από τους παλαιοκομματικούς, που απέφυγαν να μιλήσουν (με την εξαίρεση του Μ. Κουτσόγιωργα που διέκοπτε τους ομιλητές, ρώτησε μάλιστα και τον Δ. Ρόκκο, αν θέλει να γίνει υπουργός Εθνικής Οικονομίας, όταν ο τελευταίος αναφερόταν στην οικονομία) την παράσταση έκλεψε ο Ε. Γιαννόπουλος που διέψευσε κατηγορηματικά ότι ανήκει στην «παρέα Κουτσόγιωργα». «Αν ανήκα σε παρέα, θα ήμουν εγώ αρχηγός και όχι ο Μένιος, που ακόμη και στους δικηγόρους ήταν αντιπρόεδρος, ενώ εγώ ήμουν ο πρόεδρος» τόνισε μέσα σε θύελλα επευφημιών, ο τέως υπουργός Εργασίας. Αντίθετα η ομιλία του Κ. Κουλούρη πέρασε σχεδόν απαρατήρητη, αφού ό-

ρά η απόσταση αυτή έγινε ενεργός και μάλιστα— ανεξάρτητα από τις προσωπικές «στρατηγικές»— στη βάση ότι το ΠΑΣΟΚ διέρχεται «κρίση ταυτότητας», δηλαδή ότι υπάρχει αδυναμία να αποσαφηνισθεί η ιδεολογική και πολιτική ταυτότητα του ΠΑΣΟΚ.

ΑΠΕΝΑΝΤΙ σ' αυτές και άλλες επικρίσεις— πολλές από τις οποίες είχαν το χαρακτήρα ενός «προσωπικού άλλοθι»— ο κ. Α. Παπανδρέου προτίμησε να «ξαναθέσει» τα προβλήματα και να ασκήσει την ίδια περίπου αυτοκριτική, δηλαδή να μη δρομολογήσει ούτε αυτή τη φορά τις όποιες διαδικασίες επίλυσης των προβλημάτων. Ο κ. Α. Παπανδρέου εξήγγειλε γενικές αρχές δεοντολογίας και «εργασιοθεραπείας για όλους και για όλα» χωρίς συγκεκριμένες πρακτικές και χρονοδιαγράμματα. Για παράδειγμα ο κ. Α. Παπανδρέου εξήγγειλε τη φιλόδοξη πρόθεση «να αποτελέσει το ΠΑΣΟΚ τον εκφραστή της λαϊκής δυσφορίας» αλλά χωρίς να επιχειρήσει να λύσει το πρόβλημα κλειδί το ρόλο και τα όρια λειτουργίας του κόμματος σε σχέση με την κυβέρνηση και την πολιτική της. Οι παλιές εξαγγελίες για τη μετατροπή του Κινήματος «σε συνείδηση της Κυβέρνησης» έχουν μάλλον λησμονηθεί και όπως απέδειξε ο «Δεκάλογος» στην κοινοβουλευτική ομάδα ο ρόλος του κινήματος μάλλον συρρικνώθηκε. Μάλιστα, με κάποια δόση υπερβολής θα μπορούσε να πει κανείς ότι τον τελευταίο καιρό υπάρχει σαφής προσπάθεια όχι μόνο να υποταχθεί το κόμμα στον κρατικό μηχανισμό και τη λογική του, αλλά να κυριαρχήσει η κυβερνητική λογική στη φυσιογνωμία του κινήματος. Απόδειξη γι' αυτό προσφέρει η ανομολόγητη αλλά σαφής προσπάθεια να «επαναδιατυπωθούν» οι ιδεολογικές αρχές της «3ης Σεπτέμβρη» σε ένα νέο κομματικό «Μανιφέστο», που θα έχει— όπως πληροφορούμαστε— κύριο γνώρισμα την κλασική σοσιαλδημοκρατική διάκριση ανάμεσα σε μακροπρόθεσμους και βραχυπρόθεσμους προγραμματικούς στόχους.

Ο ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ ΕΠΑΝΕΡΧΕΤΑΙ

ΔΥΟ ΑΛΛΑ θέματα - κλειδιά, που προέκυψαν από τη μεταβατικού χαρακτήρα συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής από την πλευρά του κ. Α. Παπανδρέου είναι η επαναφορά της «θεωρίας της υπονόμησης» από το διεθνές και ντόπιο κατεστημένο, η οποία είχε εξοβελισθεί για πολύ καιρό από την κομματική λογική του ΠΑΣΟΚ, και επίσης η προσπάθεια— με όλες τις μεθοδεύσεις αυτές— να κερδηθεί χρόνος, να μετατεθεί η λύση των προβλημάτων για την επόμενη Κεντρική Επιτροπή και αργότερα ακόμη.

ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ της γενικής εικόνας της Κεντρικής Επιτροπής μπορούμε να επισημάνουμε ορισμένα νέα δεδομένα, που ασφαλώς θα έχουν αποφασιστικό χαρακτήρα στις πολιτικές εξελίξεις. Κατ' αρχήν υπάρχει η γενική διαπίστωση ότι μπορεί να μην αμφισβήτησε κανένας την ενότητα του κινήματος και να μη θέλησε να διαχωρίσει τη θέση του από την πορεία του ΠΑΣΟΚ, αλλά εμφανής εικόνα της Κεντρικής Επιτροπής είναι πλέον η πολυδιάσπαση (όχι βέβαια απλώς κατά «παρέες» και «φατρίες», αλλά κατά προσωπικές «στρατηγικές»). Η πολυδιάσπαση αυτή δεν έχει απλώς ως κύριο γνώρισμα όπως είπε ο κ. Χατζηνάκης «ότι ο ένας σχεδόν υπονομεύει τον άλλο» αλλά την επιθυμία να κατοχυρώσει κανείς το προσωπικό του «άλλοθι» για τις μάλλον ζοφερές εξελίξεις, που προβλέπουν όλοι σχεδόν. Έτσι, όπως σε επίπεδο ηγεσίας έτσι και σε επίπεδο στελεχιακής βάσης της Κ.Ε. δεν επιχειρήθηκε κάποια σύνθεση των προβλημάτων, κάποια αναζήτηση διεξόδου, κάποια προσπάθεια να ληφθούν συγκεκριμένες αποφάσεις και επιλογές. Ο καθένας έθιξε τα κυρίαρχα, κατά τη γνώμη του και τη σκοπιά του, προβλήματα της Κυβέρνησης και του Κινήματος και πρότεινε είτε συγκεκριμένες προτάσεις, είτε «ηθικούς κώδικες» της προτίμησής του. Από το προσωπικό μωσαϊκό αυτών των απόψεων, μπορεί ίσως να επισημάνει κανείς ως γενικότερης συμφωνίας στοιχεία αφενός την επιθυμία για κάποια αναβάθμιση του ρόλου του Κινήματος και της Κ.Ε. (Θέματα στα οποία κέρδισε το παιχνίδι των εντυπώσεων και των ψήφων ο κ. Γ. Γεννηματάς) την εμφάνιση πολλών κριτικών απόψεων κατά του υφυπουργού Πολιτισμού κ. Γιώργου Παπανδρέου και τον έντονα «αριστερό χαρακτήρα» πολλών εισηγήσεων, με αποκορύφωμα την πλειοδοσία πολλών για την άμεση απομάκρυνση των αμερικανικών βάσεων και την άρνηση να ενταχθεί το ΠΑΣΟΚ στη Σοσιαλιστική Διεθνή. Αδύναμα να επηρεάσουν αποφάσεις ή να ασκήσουν κριτική πολλά μέλη της Κ.Ε. στα λεγόμενα εσωτερικά θέματα (και βέβαια και όσα σχετίζονται με τις επιλογές και ευθύνες της ηγεσίας) εισηγούνται «δυναμικές» λύσεις στα εξωτερικά θέματα. Από τη σύσταση της ...«5ης Διεθνούς» με επικεφαλής το ΠΑΣΟΚ έως την άρνηση της Ελλάδος να ξεπληρώσει τα «...χρέη της στους ιμπεριαλιστές και τα μονοπώλια».

Ο ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ αφού άρχισε να εγκαταλείπεται από την κορυφή της κυβέρνησης και του ΠΑΣΟΚ αρχίζει να κυριαρχεί στα μεσαία κομματικά στελέχη.

τόσο απομακρύνεται

λοι την είχαν διαβάσει από τις εφημερίδες της ίδιας μέρας. Ένας άλλος που ατύχησε, ήταν ο Σ. Κωστόπουλος, που άρχισε να απαριθμεί τα διαφορετικά κεφάλαια της περίπου 500σέλιδης εισήτησής του, και δεν πρόλαβε να τα αναλύσει.

Από το ΕΓ, ο Σ. Τζουμάκας που ζήτησε επίμονα τον λόγο, χωρίς να τα καταφέρει, ενώ ο Α. Τσοχατζόπουλος προσπάθησε στο κλείσιμο να ερμηνεύσει τι ήθελε να πει ο Πρόεδρος στην μια ή την άλλη φράση του. Η συμφιλιοτική αυτή χειρονομία, μάλλον δεν είχε πολλά αποτελέσματα, αφού ο πρωθυπουργός που δεν εμφανίστηκε καθόλου την Κυριακή στην Σύνοδο, είχε φύγει το προηγούμενο βράδυ πολύ εκνευρισμένος, όχι μόνο γιατί δεν πέρασε η διαδικαστική πρόταση για την ψηφοφορία. Όντας «γάτα» ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ πρέπει να διέκρινε ότι στα πλαίσια της Συνόδου υπήρξε μια προσέγγιση των διάφορων κομματικών μεριδίων, που μέχρι τώρα μάλλον αναμεταξύ τους, αφήνοντας το πεδίο ελεύθερο. Η ΚΕ του ΠΑΣΟΚ, ακόμη και αυτή, τείνει να καταστεί μη—απολύτως—ελεγχόμενη, και όποτε κάτι παρόμοιο έχει συμβεί στο ΠΑΣΟΚ η απάντηση ήταν προεδρική επίθεση, αν όχι διάλυση. Φυσικά αυτό δεν σημαίνει ότι το ΠΑΣΟΚ αρχίζει να βαδίζει προς τον σοσιαλισμό. Όπως εξάλλου τόνισε και—σε μια από τις καλές ομιλίες— ο Α. Ρόσσος, πολιτικός πρόσφυγας, τον καλύτερο ορισμό για τον σοσιαλισμό έχει δώσει «ο θυμώδης Ρωσικός λαός»: «ο σοσιαλισμός είναι σαν τον ορίζοντα. Όσο τον πλησιάζεις, τόσο απομακρύνεται...».

Κ.Σ.

28

ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ο Μανώλης
Μπαρμπουνάκης
και οι συνεργάτες του
σας περιμένουν στα βιβλιοπωλεία

1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4, ΤΗΛ. 228 682

2 ΕΓΝΑΤΙΑ 130, ΤΗΛ. 235 916

3 ΤΟ ΚΑΤΩ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6, ΤΗΛ. 271 853

4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ 3, ΤΗΛ. 239 746
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

ΒΙΒΛΙΑ
ΣΧΟΛΙΚΑ - ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΞΕΝΑ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ
COMPUTERS

Με βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας
και τα παιδιά σας από 30 δρχ.

Εγκυκλοπαίδειες, παιδικές και μεγάλες, με τις καλύτερες τιμές.

28 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΜΕΓΑΛΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Η τακτική της Ομοιοπαθητικής

του Στέλιου Κούλογλου

Στην ιατρική επιστήμη, η μέθοδος της ομοιοπαθητικής συνίσταται στην τροφοδότηση του ασθενούς, με τα ίδια υλικά που προκάλεσαν την ασθένειά του. Στην ελληνική πολιτική, πρόκειται για την τακτική που ακολουθεί τελευταία ο πρωθυπουργός, για να επιλύσει τα κρίσιμα προβλήματα που αντιμετωπίζει το κυβερνητικό στρατόπεδο στο σύνολό του.

Γιατί, πράγματι, ανεξάρτητα από τις παλινωδίες, τους ατυχείς χειρισμούς ή την αδυναμία κατανόησης της πραγματικότητας, η πολιτική του Ανδρέα Παπανδρέου μετά τις δημοτικές εκλογές, είναι η αποθέωση της θεωρίας της ομοιοπαθητικής: όλοι περιμένουν έναν εντυπωσιακό ανασχηματισμό που θα αναμόρφωνε μια, βαλτωμένη εδώ και καιρό, κυβέρνηση, για να δουν να ορκίζεται μια νέα, στην οποία δεν είχε αλλάξει ουσιαστικά τίποτα. Ήδη πριν από τις δημοτικές εκλογές, τα διάφορα σκάνδαλα αρχίζουν να κυκλοφορούν στο εσωτερικό του ΠΑΣΟΚ, και ο πρόεδρος του, αντί να φροντίζει να εξυγιάνει τα υφιστάμενα με το μικρότερο δυνατό πολιτικό κόστος, κάνει λόγο στο ΕΓ για το «δώρο» των 500 εκατ. της ΔΕΗ ακριδώς για να διαρρεύσει η είδηση, ενώ κινεί ο ίδιος τη διαδικασία αποκάλυψης του σκανδάλου των διυλιστηρίων.

Της ΚΕ επερχόμενης, όλοι επιτέλους τείνουν να πιστέψουν ότι ο πρόεδρος θα κάνει τη μεγάλη κίνηση, που θα δώσει νέα πνοή σε ένα άρρωστο κόμμα. Ο πρόεδρός του διατηρεί το ίδιο ΕΓ, του οποίου όλοι ζητούν την αλλαγή και το οποίο έχει ο ίδιος φροντίζει να εκθέσει ανεπανόρθωτα, πρώτα βάζοντάς το να κάνει ανακοίνωση μία μέρα πριν τον ανασχηματισμό με την οποία διαγράφονται ριζικές αλλαγές, τελευταία απαγορεύοντας στο ΕΓ να μοιράσει τη δική του εισήγηση στην 20η Σύνοδο, εισήγηση την οποία ετοίμαζαν μέλη του εδώ και καιρό, μετά από επανειλημμένες και πολύωρες συνεδριάσεις. Και την ίδια ώρα που στο ΠΑΣΟΚ είναι περισσότερο από ποτέ αναγκαία η καθιέρωση των ρευμάτων, η ανάλυση ευθυνών από νεώτερα στελέχη που θα έδιναν την απαραίτητη νέα εικόνα, ο ιδρυτής του σπεύδει ήδη από τις πρώτες γραμμές της εισήγησης του να τονίσει ότι ο ίδιος είναι και θα παραμείνει ο απόλυτος αρχηγός.

Τελευταίο αλλά και περισσότερο σημαντικό: την ίδια στιγμή που η απουσία μιας συγκεκριμένης πολιτικής κατεύθυνσης, έχει μεταβάλλει εδώ και πάνω από ένα χρόνο μια κυβέρνηση σε υπηρεσιακή, και ένα κόμμα σε άθροισμα ατόμων που παραμένουν εκεί το καθένα για διαφορετικούς λόγους, ο Ανδρέας Παπανδρέου κάνει στην 20η Σύνοδο λόγο για τα πάντα, εκτός από την πολιτικοϊδεολογική γραμμή, παραπέμποντας στις καλές του «μανιφέστος» τις αναγκαίες διευκρινήσεις για το κράτος και τον ιδιωτικό τομέα, τις κοινωνικοποιήσεις και τις προβληματικές, το ΝΑΤΟ, τις δάσεις και την ΕΟΚ, όλα δηλαδή αυτά τα στοιχεία, που συνθέταν κάποτε το βασικό πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ.

Δεν έχουμε φυσικά να κάνουμε με το καθυστερημένο πέρας ενός παραδοσιακού ιατρού στους θιασώτες της ομοιοπαθητικής: η τακτική του Ανδρέα Παπανδρέου, για το ξεπέρασμα μιας κρίσης μέσα από τη δημιουργία μιας καινούργιας, έχει εφαρμοστεί από το '81 και μετά αρκετές φορές, με αποκορύφωμα τη «ρήξη» της 9ης Μαρτίου και τα όσα επακολούθησαν. Η πολιτική του πρωθυπουργού, έχει σήμερα δυο στόχους που γίνονται όλο και περισσότερο φανεροί. Ο πρώτος αφορά το κόμμα του και ο δεύτερος την εκ νέου επικράτηση του, μπροστά στις πολιτικές εξελίξεις που διαμορφώνονται.

Η ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Μετά τις εκλογές του 1985, ο Ανδρέας Παπανδρέου πιστεύει ότι με το σημερινό ΠΑΣΟΚ, δεν μπορεί να ασκήσει τη νέα πολιτική που άρχισε τότε να εφαρμόζει. Θεωρεί ότι η «σοσιαλδημοκρατικοποίηση» του ΠΑΣΟΚ, δεν μπορεί να επιτευχθεί με το σημερινό στελεχικό δυναμικό, και την πολιτική κουλτούρα του κόμματος και ότι θα πρέπει να συγκροτήσει ένα νέο ουσιαστικά σχηματισμό, που θα έχει μικρή σχέση με αυτό που γεννήθηκε το 1974, για να κερδίσει τις εκλογές του '81 και του '85.

Αποφεύγοντας μια ιδεολογική συζήτηση και αντιπαράθεση, η οποία με βάση την εμπειρία της πρώτης τετραετίας θα κατέληγε στην αναγκαιότητα εκπόνησης ρεαλιστικότερων «σοσιαλδημοκρατικών» θέσεων, ο πρωθυπουργός καταφεύγει, στην τακτική της παρατεταμένης φθοράς: λίγο πριν εκπονήσει την νέα οικονομική πολιτική, απομακρύνει από το ΕΓ την ιστορική ηγεσία και την αντικαθιστά με μια καινούργια χωρίς εμπειρία και κύρος, για να πλέξει λίγες μέρες μετά, το εγκώμιο της σοσιαλδημοκρατικής Σουηδίας. Στη σύνοδο της Χαλκίδας, φροντίζει για μια ακόμη φορά να μειώσει το όποιο κύρος του ΕΓ, παρεμβαίνοντας με την πρόταση «διαλόγου και συνεργασίας με την Αριστερά», και στην 19η Σύνοδο, τον Αύγουστο του 1986, θεωρεί ότι, η κατάσταση του ασθενούς έχει τόσο επιδεινωθεί, ώστε είναι έτοιμος για εγχείρηση: νιώθοντας σίγουρος για τον εαυτό του, αδυνατώντας να συνειδητοποιήσει τη φθορά της κυβέρνησης και του ίδιου, αναγγέλλει στην Κοινοβουλευτική Ομάδα την είσοδο στη Σοσιαλιστική Διεθνή, τονίζοντας στην ΚΕ, ότι «όποιος δεν συμφωνεί, πρέπει να κατέβει από το τρένο». Για τον πρωθυπουργό, η ήττα στις δημοτικές εκλογές, που στην πραγματικότητα θέτει προβλήματα στρατηγικής φυσιογνωμίας του ΠΑΣΟΚ, οδηγεί μόνο σε αλλαγές τακτικής. Θεωρεί ότι μία βίαια εγχείρηση, θα μπορούσε να οδηγήσει σε θάνατο του ασθενούς, δηλαδή σε μαζικές αποχωρήσεις και σε ένα μεγάλο πολιτικό κόστος. Έτσι αντί του νυστεριού, αρχίζει η ομοιοπαθητική θεραπεία: αποσταθεροποίηση του κόμματος, σκάνδαλα που επιτείνουν τη φθορά του, κυβέρνηση από τα ίδια, σύνοδος Κεντρικής Επιτροπής χωρίς καμία νέα γραμμή.

Οι μόνες «κατευθύνσεις δουλειάς», που προκύπτουν από την πρόσφατη εισήγησή του λειτουργούν στη σημερινή συγκυρία διαλυτικά. Βάζει το κόμμα να εκπονήσει το δεύτερο πενταετές, σε συνεργασία με «τα στελέχη του δημοκρατικού και προοδευτικού χώρου», παίρνοντας τις γνώμες «του δεξιού ή κομμουνιστή δημάρχου, Πρύτανη, Προέδρου Επιμελητηρίου ή Εργατικού Κέντρου», χωρίς στη στρατηγική του ΠΑΣΟΚ να έχει αποσαφηνισθεί καμία θέση απαραίτητη για την εκπόνηση όχι πενταετούς αλλά ούτε και εβδομαδιαίου προγράμματος: πού θα στηριχθεί, λόγω χάριν, η πενταετής ανάπτυξη στο δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα, στις κοινωνικοποιήσεις ή τις ξένες επενδύσεις; Αναγγέλλει «φόρουμ» για τον «τρίτο κόσμο», «το κοινωνικό γίγνεσθαι στην Ευρώπη», τη «δημοκρατική μετάβαση στη Λατινική Αμερική», «την Αφρική», την «ειρήνη» και «το ρατσισμό» και «ιδεολογικό συμπόσιο», όπως ένας γιατρός θα προσκαλούσε έναν καρκινοπαθή να συμμετάσχει σε επιστημονικό συμπόσιο για τις αιτίες του καρκίνου. Πρατρέπει στη διεύρυνση του ΠΑΣΟΚ, με «στελέχη δημοκρατικού και προοδευτικού χώρου» και «της ανένταχτης αριστε-

ράς», απειλώντας με «άμεση αντικατάσταση» «όποια νομαρχιακή επιτροπή ή οργάνωση δεν υλοποιεί την πολιτική αυτή». Και επειδή κανείς της ανένταχτης αριστεράς δεν πρόκειται να ενταχθεί σήμερα στο ΠΑΣΟΚ όταν δεν εντάχθηκε το '81 και πολύ περισσότερο όταν η πολιτική που του προτείνεται είναι απελπιστικά η ίδια, η πρόσκληση δεν απευθύνεται παρά στα «δεξιά», στα «στελέχη του δημοκρατικού χώρου», δηλαδή στους παράγοντες αυτούς που θα ήθελαν να επανδρώσουν ένα ουσιαστικά νέο «σοσιαλδημοκρατικό» πολιτικό οργανισμό.

ΟΙ ΕΥΠΟΛΗΤΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ

Μια εβδομάδα πριν, στη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, ο πρωθυπουργός θα κινηθεί προς την ίδια κατεύθυνση. Φροντίζει να κάνει – στην ΚΟ και μόνο εκεί – μια προσωπική αυτοκριτική, που στρέφεται σχεδόν ευθέως εναντίον του κομματικού μηχανισμού: «γνωρίζω ότι μπορούσα να έχω κάνει πολύ περισσότερα απ' όσα έχω κάνει σε σχέση με την ΚΟ και μπορούσα να είχα αποσύγει ορισμένους ατραπούς» θα κλείσει την ομιλία του, «αλλά έχω συναίσθηση του χρέους».

Λίγο νωρίτερα, στην ίδια εισήγηση, καταργεί τη σύνδεση κινήματος-κυβέρνησης, δίνοντας μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων στην τελευταία, καταδικάζει τις παρεμβάσεις του κομματικού μηχανισμού με το νέο «δεκάλογο» και κυρίως φροντίζει να αναγγείλει την απομάκρυνση και των τελευταίων από τους Μοϊκανούς του κομματικού μηχανισμού που παραμένουν στην κυβέρνηση, κηρύσσοντας το ασυμβίβαστο του υπουργού με το μέλος του ΕΓ. Και επειδή μόνο ο Στέφανος Τζουμάκας και ο Άκης Τσοχατζόπουλος έχουν και τις δυο ιδιότητες, η εμμονή του στο τελευταίο αυτό μέτρο, «παρά τις πιέσεις» για τις οποίες θα μιλήσει στην Σύνοδο της ΚΕ, αφορούν κυρίως τον δεύτερο, έστω κι αν είναι από τους «πιστότερους ανθρώπους» του προέδρου.

Τέλος, στην ίδια του ομιλία στους βουλευτές, φροντίζει να χτυπήσει και τον τελευταίο πόλο «εξουσίας» μέσα στο ΠΑΣΟΚ κάνοντας λόγο για «τις παρέες» που έδιωξαν αγωνιστές από το κίνημα. Ο πρωθυπουργός δεν εννοούσε φυσικά τις δικές του παρέες και αυτοί στους οποίους απευθύνονταν έδειξαν, με τη στάση τους στην ΚΕ, ότι έλαβαν το μήνυμα: για όσους γνωρίζουν τα εσωτερικά του ΠΑΣΟΚ, η περί ης ο λόγος «παρέα» ήταν κυρίως αυτή του Γιώργου Γεννηματά, της οποίας ορισμένα μέλη είχαν ήδη απομακρυνθεί από την κυβέρνηση, με τον πρόσφατο ανασχηματισμό. Η πράγματι αρχηγική – εμφανίση και ομιλία του υπουργού Υγείας στην ΚΕ, ήταν στην πραγματικότητα μια πράξη αυτοάμυνας. Με την μέχρι σήμερα εξαιρετικά προσεγμένη πολιτική του, δεν είχε καταφέρει παρά να δει μερικούς από τους «πολιτικούς του φίλους» να απομακρύνονται από το υπουργικό συμβούλιο και λίγο αργότερα να βρίσκεται ο ίδιος στο στόχαστρο της πρωθυπουργικής τακτικής. Η αριστερόστροφη ομιλία του, η πρόταση για ένα εκλογικό σύστημα αποδεκτό από την Αριστερά, κάνουν από δω και στο εξής δυσκολότερη την όποια προσπάθεια μείωσής του, ενώ από πολιτικής πλευράς φέρνουν τις απόψεις του πολύ κοντά σε αυτές του Κώστα Λαλιώτη.

Η παρά τα θυλούμενα απουσία του τελευταίου από την Σύνοδο, δεν οφείλεται κυρίως σε προβλήματα υλοποίησης μιας επιστροφής, που είχε συμφωνηθεί και από τις δυο πλευρές. Βεβαίως υπάρχει πάντα το πρόβλημα του ποιος θα εμφανισθεί να κάνει το πρώτο δήμα, όταν μάλιστα κάτι τέτοιο από την πλευρά του πρωθυπουργού θα ισοδυναμούσε με δικαίωση της αποχώρησης του τέως υφυπουργού Τύπου, το Νοέμβριο του '85, και την αυτόματη ανάδειξή του σε ισχυρότατο παράγοντα μέσα στο κόμμα, ενώ ο χρυσός κανόνας για το ΠΑΣΟΚ είναι ο ακριδώς αντίθετος: όταν κάποιος επιστρέφει, καταλαμβάνει θέση κατώτερη απ' αυτήν που κατείχε όταν αποχωρούσε.

Ο κυριότερος όμως λόγος για τη διάψευση των σχετικών ελπίδων, είναι ότι η επιστροφή του Κ. Λαλιώτη, τουλάχιστον

με τις προϋποθέσεις που μέχρι πρότινος έθετε ο ίδιος, θα ισοδυναμούσε με την ανατροπή ολόκληρου του πρωθυπουργικού σεναρίου: ο κομματικός μηχανισμός θα επανασυσπειρώνονταν, τη στιγμή που τώρα επιδιώκεται η αποδιάρθρωσή του, ενώ συγχρόνως θα ενισχύονταν η αριστερή εικόνα του κυβερνητικού στρατοπέδου, τη στιγμή που σήμερα επιδιώκεται η σοσιαλδημοκρατικοποίησή του.

Στο σημερινό όμως ΠΑΣΟΚ, ελλείψει ιδεολογικών αναφορών και πολιτικής κουλτούρας η πολιτική γίνεται με πρόσωπα. Αποφεύγοντας την επιστροφή ορισμένων ή επιτιθέμενος σε άλλα, ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ κερδίζει αντιπαικμενικά την πολιτική μάχη. Όσοι θα πάρουν το λόγο, εκφράζουν υγιείς ή μη προβληματισμούς, τις αντιθέσεις τους και με τον Πρόεδρο, αλλά αδυνατούν να διατυπώσουν μια συνολική πολιτική πρόταση.

Τηρουμένων των αναλογιών, η αδιέξοδη κατάσταση στο κυβερνητικό στρατόπεδο μπορεί να παρομοιαστεί με αυτήν ενός ασθενούς που για να θεραπευθεί έχει να επιλέξει ανάμεσα σε έναν γιατρό θιασώτη της ομοιοπαθητικής, και στους «ξυπόλητους γιατρούς», που είχαν αναλάβει το ιατρικό σύστημα στην Κίνα, πριν και κατά τη διάρκεια της πολιτικής επανάστασης. Ο πρώτος σε αδυναμία να διαγνώσει τη σοβαρότητα της ασθένειας χορηγεί στον ασθενή ομοιοπαθητικά δότανα και χαμομήλι, ενώ οι δεύτεροι, αδυνατώντας να προχωρήσουν σε διάγνωση, περιορίζονται στην προπαγάνδα των ευεργετικών επιδράσεων της επανάστασης στο ιατρικό σύστημα. Γιατί η κερδίζουσα έδαφος στην ΚΕ απλή αναλογική, της οποίας η εγκαθίδρυση θα είχε ευεργετικές επιδράσεις στο πολιτικό σύστημα, δεν πρόκειται να λύσει κανένα από τα ιδιαίτερα προβλήματα στρατηγικής και φυσιογνωμίας που αντιμετωπίζει το ΠΑΣΟΚ, τα οποία περιστρέφονται γύρω από το βασικό ερώτημα:

Πώς πρέπει να κυβερνήσει και ποιοι είναι οι μακροπρόθεσμοι στόχοι ενός σοσιαλιστικού κόμματος, στην Ευρώπη του 1986;

Επί πλέον, η πανάκεια της απλής αναλογικής, αποφεύγει να διευκρινίσει, με ποιους θα μπορούσε το ΠΑΣΟΚ να συγκυβερνήσει για να εφαρμόσει το πρόγραμμά του (;), όταν η κυριότερη δύναμη της αριστεράς, το ΚΚΕ, επιμένει σε έναν κραυγαλέο κρατισμό (βασική αιτία της αποτυχίας του ΠΑΣΟΚ την πρώτη τετραετία) και μάχεται από τις θέσεις της ΑΤΑ, την οποία το ΠΑΣΟΚ εγκατέλειψε όχι γιατί θέλησε να αυτοκτονήσει, αλλά επειδή μια ολόκληρη οικονομική φιλοσοφία, οδηγούσε κατευθείαν στην οικονομική χρεωκοπία.

Δεν είναι λοιπόν τυχαίο, ότι στα πλαίσια αυτού του αδιεξόδου, αυτός που επικρατεί είναι αυτός που έχει την κλινική και στον οποίο ο άρρωστος έχει μέχρι σήμερα μεγαλύτερη εμπιστοσύνη. Πολύ περισσότερο όταν η παραπομπή της απλής αναλογικής στις καλένδες, αποτελεί από τους όρους ενός μορατόριουμ, που δίνει στον Ανδρέα Παπανδρέου τον απαραίτητο χρόνο για να υλοποιήσει τα σχέδιά του.

ΤΟ ΜΟΡΑΤΟΡΙΟΥΜ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ-ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

Μήπως ο λαός – και η ηγεσία του – ξεχνά «τι σημαίνει δεξιά»; Στην πολυσέλιδη εισήγηση του Ανδρέα Παπανδρέου, καθώς και στη δευτερολογία του, δεν υπάρχει η παραμικρή αναφορά στη «Νέα Δημοκρατία», έστω κι αν η κρισιμότητα της Συνόδου προσδιορίστηκε ακριδώς από την άνοδο της συντηρητικής παράταξης στις δημοτικές εκλογές. Η απουσία αυτή – που παρατηρείται κυριολεκτικά για πρώτη φορά, από τότε που ιδρύθηκε το ΠΑΣΟΚ –, μπορεί να υπογραμμίσει τις ενδοκομματικές προτεραιότητες του εισηγητή, αλλά δεν παύει να αποτελεί μια συνειδητή επιλογή: ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν θέλησε να προκαλέσει στο ελάχιστο, διαταράσσοντας τις λεπτές ισορροπίες της συντηρητικής παράταξης και υποθηκεύοντας έτσι την περίοδο χάριτος που απαραίτητα χρειαζόταν.

Στα πλαίσια της δεξιάς, δύο είναι οι γραμμές για την αντιμετώπιση της κυβέρνησης:

Σύμφωνα με την πρώτη, που ακολουθεί σήμερα ο Κ. Μητσοτάκης, η «σφαίρα» εναντίον του ΠΑΣΟΚ, πρέπει να εκτοξευθεί όχι «εδώ και τώρα», αλλά την κατάλληλη στιγμή. Ο πρόεδρος της ΝΔ, πιστεύει ότι θα πρέπει το ΠΑΣΟΚ να σηκώσει το κύριο βάρος της λιτότητας και να υπογράψει για τις δάσεις, έστω κι αν αυτό σημαίνει μια πίστωση χρόνου, απαραίτητη και για την ανασύνταξη της δικής του παράταξης. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να πέσει σαν «ώριμο φρούτο», κι όχι μέσα από έναν «ανένδοτο αγώνα», ο οποίος θα προκαλούσε και συσπειρωτικές τάσεις της Αριστεράς γύρω από το ΠΑΣΟΚ, και ίσως ένα κίνημα εθνικής σωτηρίας της δεξιάς, επικεφαλής του οποίου δεν θα βρισκονταν ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, αλλά ο Κωνσταντίνος Καραμανλής.

Ο τελευταίος, που στις ιδιαίτερες συνομιλίες του αφιερώνει τα τρία τέταρτα του χρόνου στην κριτική του Κ. Μητσοτάκη, είναι ο εκφραστής της αδιάλλακτης πολιτικής απέναντι στο ΠΑΣΟΚ. Τάσσεται υπέρ της άμεσης επίθεσης για την πτώση της κυβέρνησης, υπέρ της συσπείρωσης όσων δυνάμεων μπορούν να συσπειρωθούν στη ΝΔ, δηλαδή υπέρ της άμεσης επιστροφής της ΔΗΑΝΑ και δεν ξεχνάει να υπογραμμίσει ότι ο ίδιος είναι ήδη 80 ετών. Επομένως η παράταξή του πρέπει να τον χρησιμοποιήσει και μάλιστα γρήγορα, ενώ στον Ανδρέα Παπανδρέου δεν πρέπει να δοθεί το παραμικρό περιθώριο χρόνου. Η ρεβάνς στην πολιτική έχει πάντα μια προσωπική χροιά.

Οι ΗΠΑ συντάσσονται με τη γραμμή Μητσοτάκη. Πιστεύουν ότι τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει το ΠΑΣΟΚ το φέρνουν όλο και πρεσβύτερο στην αγκαλιά τους, εκτιμούν ότι η υπογραφή του Α. Παπανδρέου σε μια νέα συμφωνία για τις δάσεις θα έθετε οριστικά τέρμα στον αντιαμερικανισμό, ενώ αντίθετα καθιέρωση της απλής αναλογικής θα καθιστούσε το ΚΚΕ, ουσιαστικό παράγοντα των πολιτικών εξελίξεων. Η πρόσφατη επίσκεψη του Αμερικανού πρεσβευτή στον Κωνσταντίνο Καραμανλή έγινε ακριβώς για να εξηγηθεί

ότι οι ΗΠΑ δεν είναι «φιλοπαπανδρεϊκές», εκ πεποιθήσεως, αλλά ότι πρόκειται για την καλύτερη τακτική αντιμετώπισης του ΠΑΣΟΚ.

Δεν είναι λοιπόν ότι η απλή αναλογική «θα μετέτρεπε το κίνημα σε κόμμα» και επομένως «σε διαχειριστή του συστήματος», όπως ελαφρώς αλλοπρόσασλα δήλωνε ο Ανδρέας Παπανδρέου στην πρόσφατη σύνοδο της ΚΕ, προκειμένου να αιτιολογήσει την άρνησή του. Είναι ότι με άξονα το εκλογικό σύστημα, στήνεται σήμερα ένα από τα πιο περιέργα «μορατόριουμ» των τελευταίων χρόνων, ανάμεσα στους ορκισμένους εχθρούς Παπανδρέου - Μητσοτάκη, τον ορκισμένο εχθρό των ΗΠΑ πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ και τις ΗΠΑ, τον κ. Μητσοτάκη και τους Αμερικανούς, που μέχρι πρότινος τον θεωρούσαν «ξοφλημένο». Ο αρχηγός της ΝΔ φοβάται ότι αλλοιώτικα οι φυγόκεντρες - διασπαστικές τάσεις στο στρατόπεδό του, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια εμφάνιση του «από μηχανής θεού», ενώ ο φόβος του Ανδρέα Παπανδρέου είναι ακριβώς ο ίδιος. Φοβάται περισσότερο απ' όλα μία σύγκρουση «από το μπαλκόνι» με το «θύμα της ρήξης» της 9ης Μαρτίου. Αυτό το νόημα είχε άλλωστε και η δήλωσή του στον Γιώργο Ράλλη, ότι το μεγαλύτερο λάθος της πρώτης τετραετίας ήταν η απομάκρυνση Καραμανλή, δήλωση που έγινε ακριβώς για να μεταφερθεί στον τελευταίο. Αντίθετα ο πρωθυπουργός ελπίζει ότι θα βγει κερδισμένος από μια αναμέτρηση με τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη, αν μάλιστα του δοθεί ο χρόνος για να αναδιοργανώσει το στρατόπεδό του.

Η ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η τελευταία αυτή αναδιοργάνωση, διαγράφεται ευκρινώς μέσα από την εισήγηση του προέδρου του ΠΑΣΟΚ. Εκκαθάριση - ανασύνταξη του κόμματος, μέχρι το φθινόπωρο του '87. «Προεκλογικό» συνέδριο το πρώτο τρίμηνο ή εξάμηνο του '88, που θα δώσει κάποια πνοή στον όποιο κομματικό μηχανισμό θα έχει απομείνει και κυρίως μια ελεγχόμενη ΚΕ, αφού θα είναι η τελευταία που στις προσεχείς εκλογές θα διαμορφώσει τη λίστα των υποψηφίων. Γράμμα στις ΗΠΑ το καλοκαίρι του '88, με το οποίο - όπως ήδη δήλωσε στην ΚΕ - «θα τονίζει ότι τερματίζεται η παρουσία των δάσεων», με βάση το νόμο του '83. Εκλογές λίγο αργότερα, και πάντως πριν αρχίσουν οι νέες διαπραγματεύσεις για τις δάσεις, με στόχο την εκλογική αφαίμαξη όσων εξακολουθούν να θεωρούν τις δάσεις ως τη λυδία λίθο της εξάρτησης της χώρας. Και συγχρόνως, από τις αρχές του '88, οικονομικές παροχές από το «περίσσειμα» της λιτότητας του '87, παροχές που με τη μορφή της εξομείωσης των αυξήσεων με τον πληθωρισμό, μπορούν να εξαγγελθούν από τον πρωθυπουργό και πολύ συντομότερα...

Αν το προηγούμενο σενάριο σκοντάφτει κάπου, είναι στο γεγονός ότι ο πρωθυπουργός φαίνεται να αδυνατεί να καταλάβει για μια ακόμη φορά την έκταση της κρίσης εμπιστοσύνης, και την ανυπαρξία κοινωνικής συναίνεσης, παράγοντες που οδηγούν μέσα στο 1987, στο δάθεμα και της οικονομικής κρίσης. Η «Αυγή» της περασμένης Κυριακής προδίκαζε την έλευση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ενώ ακόμη πιο δυσσιώπες είναι οι προβλέψεις του ΟΟΣΑ, που δημοσιεύονται σε άλλες στήλες του περιοδικού. Αδυνατώντας ή αποφεύγοντας να αντιμετωπίσει την πραγματικότητα, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ έχασε ίσως την τελευταία ευκαιρία ανάκαμψης που του είχε απομείνει. Με δεδομένη την κατιούσα πορεία της οικονομίας, στην καλύτερη περίπτωση όλοι θα περιμένουν το '88-'89 για να έλθει η «αλλαγή», όπως έγινε το '80-'81, και στη χειρότερη η χώρα θα περάσει από τη φάση μιας πολιτικής κρίσης.

Ασφαλώς σε τελευταία ανάλυση, ο Ανδρέας Παπανδρέου μπορεί να εφαρμόζει στο κόμμα του, όποια θεραπευτική αγωγή θέλει. Το μεγαλύτερο πρόβλημα θα είναι, όταν κάποτε συνειδητοποιήσει την έκταση της κοινωνικής κρίσης, να θελήσει να εφαρμόσει την ομοιοπαθητική του και στην κοινωνία...

ΕΝΤΜΟΥΝΤ ΚΙΛΙ

ΤΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ ΜΙΑΣ ΕΡΗΜΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΕΞΑΝΤΑΣ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΔΕΛΤΙΟ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

Παρακαλώ να μου στείλετε με το ταχυδρομείο τα βιβλία που σημειώνω με ☐. Θα πληρώσω το αντίτιμο μόλις παραλάβω το πακέτο με τα βιβλία που έχω σημειώσει.

ΝΕΑΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

☐ 1. Έλλη Αλεξίου Ρωτώ και μαθαίνω	700	☐ 32. Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Μύθοι και θρύλοι της Ρώμης	500
☐ 2. Ζωρζ Σαντ Ιστορία ενός αγαπούλη	300	☐ 33. Κάρολος Ντίκενς Χριστουγεννιάτικη ιστορία	400
☐ 3. Φώντας Λάδης Άλκης ο ψεύτης	300	☐ 34. Μαρία Μιχαήλ-Δέδε Θρύλοι των ιθαγενών της Αυστραλίας	400
☐ 4. Τζων Στάινμπεκ Το κόκκινο αλογάκι	400	☐ 35. Έλλη Αλεξίου Μύθοι του Αισώπου	400
☐ 5. Ελένη Σαραντίτη-Παναγιώτου Ιόλη, ή Τη νύχτα που ξεχείλισε το ποτάμι	400	☐ 36. Χάρης Σακελλαρίου Η φωτιά που δε σβήνει	400
☐ 6. Βίκτωρ Ουγκώ Απ' όσα έχω δει	500	☐ 37. Ράντγιαντ Κίπλινγκ Το ωραιότερο διήγημα του κόσμου	400
☐ 7. Όσκαρ Ουάιλντ Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας	400	☐ 38. Ανατόλι Αλέξιν Η τρελή Ευδοκία	400
☐ 8. Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Α'	500	☐ 39. Νίτσα Τζώρτζογλου ΣΟΣ — Κίνδυνος	400
☐ 9. Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Β'	500	☐ 40. Ντίνος Δημόπουλος Ο μαστορο-Πολύξενος κι η παλιοπαρέα του	400
☐ 10. Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Γ'	600	☐ 41. Ι. Δ. Ιωαννίδης Τα τρία παιδιά	400
☐ 11. Μάνος Κοντολέων Ο Εέ από τ' άστρα	1300	☐ 42. Ι. Δ. Ιωαννίδης Το άσπρο άλογο	400
☐ 12. Νίτσα Τζώρτζογλου Ο χρυσός δαρείκας	400	☐ 43. Ι. Δ. Ιωαννίδης Ένα καράβι στη βιτρίνα	400
☐ 13. Χέντρικ Βαν Λουν Η ιστορία της ανθρωπότητας	800	☐ 44. Ι. Δ. Ιωαννίδης Η ιστορία με το γαλάζιο μολύβι	400
☐ 14. Αθηνά Παπαδάκη Παλιές ιστορίες του κόσμου (Ευρώπη)	400	☐ 45. Όθφριντ Πρόισλερ Ο Νερούλινος, το πνεύμα της λίμνης	300
☐ 15. Αθηνά Παπαδάκη Παλιές ιστορίες του κόσμου (Ασία)	400	☐ 46. ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ Ιστορίες των δερβισάδων	400
☐ 16. Μαρία Μιχαήλ-Δέδε Ινδιάνικοι θρύλοι	300	☐ 47. Ανατόλι Αλέξιν Τηλεφωνήστε κι ελάτε	400
☐ 17. Όσκαρ Ουάιλντ Το φάντασμα του Κάντερβιλ	400	☐ 48. Ράντγιαντ Κίπλινγκ Η εταιρεία Στάλκι & Σία	700
☐ 18. Τζακ Λόντον Αγάπη για τη ζωή	400	☐ 49. Έρνεστ Χεμινγκουέι Ο γέρος και η θάλασσα	400
☐ 19. Αλέξανδρος Δουμάς Ιστορία ενός καρουθραούτη	400	☐ 50. Άντον Τσέχωφ Αστείες ιστορίες	400
☐ 20. Αλφόνς Ντιωντέ Ο Ταρταρέν της Ταρασκόν	400	☐ 51. Ελένη Σαραντίτη-Παναγιώτου Ο κήπος με τ' αγάλματα	300
☐ 21. Ιφιγένεια Αλμπανοπούλου Χάπιτ-Χοπ	300	☐ 52. Ειρήνη Μάρρα Μια ιστορία για δύο	400
☐ 22. Τζακ Λόντον Πειρατικές ιστορίες	400	☐ 53. Σοφία Φίλντιση Ορέστης	400
☐ 23. Ράντγιαντ Κίπλινγκ Απίθανες ιστορίες	400	☐ 54. Χάρης Σακελλαρίου Διηγήματα των Χριστουγέννων, της Πρωτοχρονιάς, των Φώτων	700
☐ 24. Κατερίνα Γλυκοφρύδη Μελήριοπος	600	☐ 55. Τζ. Μιντ Φόκνερ Μαούνφιλτ (Το μυστήριο του θρυλικού διαμαντιού)	600
☐ 25. Νικολάι Βορόνοβ Το κυνήγι των περιστερών	400	☐ 56. Ευγενία Παλαιολόγου-Πετρώνδα Στη χώρα των Φαραώ	400
☐ 26. Λίτσα Ψαραύτη Στα βήματα του Σαμοθήριου	400	☐ 57. Κίρα Σίνου — Ελένη Χουκ-Αποστολοπούλου Το χέρι στο βυθό	400
☐ 27. Άννα Γκρέτα Βίνμπεργκ Μια Πέμπτη του Οκτώβρη	450	☐ 58. Άλμπερτ Λιχάνοφ Η έκλειψη του ήλιου	400
☐ 28. Νικολάι Βορόνοβ Μάσα, ένα σύγχρονο κορίτσι	400	☐ 59. Ιβάν Τουργκένιεφ Οι αφηγήσεις ενός κυνηγού	400
☐ 29. Νίτσα Τζώρτζογλου Το τσίρκο της Ίρμας	400	☐ 60. Μαρκ Τσέιν Οι περιπέτειες του Χακ Φιν	700
☐ 30. Ρόμπερτ Λούις Στήβενσον Το νησί των θησαυρών	600	☐ 61. Χάρης Σακελλαρίου Ο Σπιθοβολάκης	300
☐ 31. Αλέξανδρος Δουμάς Η μαύρη τουλίπα	600		

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΛΗ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ

Περιμένοντας την άνοιξη...

του Γζάννη Φλώρου

Μια διαφορετική εικόνα αναμένεται να έχει η εκτός ΠΑΣΟΚ Αριστερά με το τέλος της άνοιξης. Το ΚΚΕ εσ. και οι έως τώρα δυνάμεις από το χώρο των ανένταχτων αριστερών και πολιτικών κινήσεων που συμφωνούν με την αναγκαιότητα ίδρυσης νέου κόμματος της Αριστεράς έχουν ήδη μπει στη διαδικασία για την οργάνωση του ιδρυτικού συνεδρίου.

ΚΚΕ: Το μετά Μπρέζνιεφ

Το ΚΚΕ αναμένεται να δώσει τον Ιανουάριο στη δημοσιότητα τις θέσεις της ΚΕ για το συνέδριό του, το οποίο, εκτός απροόπτου, θα γίνει το Μάιο. Το πρώτο συνέδριο του ΚΚΕ της μεταμπρέζνιεφικής περιόδου, είναι φυσικό να προκαλεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Και τούτο όχι μόνο γιατί φαίνεται να υιοθετείται μια νέα στάση της υπό τον κ. Γκορμπατσόφ ηγεσίας του ΚΚΣΕ απέναντι στα κομμουνιστικά και σοσιαλιστικά κόμματα της Δυτικής Ευρώπης, αλλά κυρίως γιατί το ΚΚΕ βρίσκεται σε μια κρίσιμη περίοδο διαμόρφωσης της πολιτικής του. Η «συμπαρατάξη» που προτείνεται ως μόνο στοιχείο της στρατηγικής του —και κατ' επέκτασιν της αριστεράς— μετά τις δημοτικές, δεν αρκεί για να δώσει μια διαφορετική πολιτική και στρατηγική, ικανή να προσδιορίσει με άλλους όρους την πορεία της αριστεράς. Διευκολύνει βεβαίως μια περισσότερο ευέλικτη τακτική, κυρίως εκλογική, επιτρέπει το διάλογο και διαμορφώνει ευνοϊκούς όρους για μια αμυντική πολιτική στο εργατικό κίνημα, δεν αποτελεί όμως τομή στην πολιτική και στρατηγική του ΚΚΕ.

Η ΕΔΑ ως Ιστορία

Εκτός όμως των δύο ΚΚ αναμένεται να αποσαφηνισθούν και οι κατευθύνσεις άλλων κινήσεων και κομμάτων στον πέραν του ΠΑΣΟΚ χώρο. Η ΕΔΑ δοκιμάζεται ήδη μετά το πρόσφατο συνέδριο. Οι υπάρχουσες μέχρι τώρα πληροφορίες και ενδείξεις δείχνουν ότι το υπό τον κ. Μ. Γλέζο τμήμα προσανατολίζεται στη συμμετοχή στις διαδικασίες για το ιδρυτικό συνέδριο που προτείνει το ΚΚΕ εσ. Η σημερινή κατάσταση φαίνεται να οδηγεί σε νέες επιλογές το ιστορικό αυτό κόμμα της ελληνικής αριστεράς, οι οποίες δεν σχετίζονται απλά με τις διαφωνίες που προέκυψαν στο τελευταίο συνέδριό του. Απ' αυτή την άποψη είναι χαρακτηριστικό, για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει μια κοινή πορεία των δύο βασικών μερίδων που διαμορφώθηκαν

στο συνέδριο, το γεγονός της κυκλοφορίας δύο διαφορετικών εντύπων. Η εφημερίδα «Δημοκρατική Αριστερά» βγήκε σε δύο διαφορετικές εκδόσεις που κάθε μια εκφράζει άλλη τάση. Οι διαφορετικές απόψεις που διατυπώθηκαν στο συνέδριο της ΕΔΑ, σύμφωνα με ορισμένα στελέχη της δεν μπορούν να ερμηνευθούν μόνο ως αποτέλεσμα της ύπαρξης «φιλο - ΠΑΣΟΚ» τάσης, «φιλο - ΚΚΕ» και «φιλο - ΚΚΕ εσ.» όσο και αν η ΕΔΑ προσδιορίζεται ως «κόμμα στελεχών» και όσο και αν τα τρία κόμματα επιθυμούν να «χρησιμοποιήσουν» την ΕΔΑ ως κόμμα με το χαρακτήρα που έχει. Το τέλος μιας ιστορικής περιόδου δημιουργεί άλλες ανάγκες και σ' αυτό το σημείο κρίνονται και οι νέες επιλογές, επομένως και η μετέπειτα πορεία της ΕΔΑ. Αλλά η ΕΔΑ στη μεταπολιτευτική περίοδο λειτούργησε ως «κόμμα συνεργασιών» και τούτο καμία σχέση δεν έχει με την αυτόνομη παρέμβαση και λειτουργία κόμματος. Η ιστορία όμως είναι μια άλλη υπόθεση..

Η εκ του ΠΑΣΟΚ, Αριστερά

Οι «πασοκογενείς» κινήσεις (ΛΑΕ, ΣΣΕΚ, «Όμιλος Πολιτικής Παρέμβασης», «Δημοκρατική Πρωτοβουλία» στην οποία μετέχει και ο κ. Γ. Αρσένης καθώς και άλλες) θα πρέπει να έχουν διαμορφώσει μέχρι την άνοιξη με μεγαλύτερη σαφήνεια τις απόψεις τους, γεγονός που θα καθορίσει και τις πολιτικές κατευθύνσεις τους. Στον αδιαμόρφωτο μέχρι τώρα χώρο των «πασοκογενών» παρατηρούνται μεγάλες ζυμώσεις. Έτσι, εκτός από την «κίνηση Αρσένη» που δεν έχει ολοκληρώσει ακόμη ένα πολιτικό πλαίσιο αναφοράς, γίνονται και άλλες συζητήσεις χωρίς σαφή προσανατολισμό. Μόνο ο «Όμιλος Πολιτικής Παρέμβασης» έχει σαφώς εκδηλωθεί υπέρ του νέου κόμματος της Αριστεράς και συμμετέχει στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή για το ιδρυτικό συνέδριο μαζί με το ΚΚΕ εσ. και ανέντακτους. Στη ΣΣΕΚ, στα θέματα της πολιτικής της προοπτικής φαίνεται να υπάρχουν διστάμενες απόψεις. Μια μερίδα στελεχών παρακολουθεί τις διαδικασίες της «κίνησης Αρσένη», ενώ μια άλλη έχει ξεκινήσει σειρά άλλων επαφών στον εγγύς του ΚΚΕ πασοκογενή χώρο όπου βρίσκεται και η ΛΑΕ. Όλες αυτές οι συζητήσεις δεν έχουν αποκρυσταλλωθεί και μπορεί στο μέλλον να υπάρξουν και άλλες πρωτοβουλίες, πού να θέτουν ζή-

τημα δημιουργίας νέου κόμματος, διαφορετικές της «Δημοκρατικής Πρωτοβουλίας» του κ. Γ. Αρσένη και του ΚΚΕ εσ.

ΚΚΕ εσ: Μπροστά στο «νέο κόμμα»

Στο ΚΚΕ εσ. η τελευταία συνεδρίαση της Κεντρικής του Επιτροπής στις 12, 13 και 14 Δεκεμβρίου (η οποία μάλιστα είχε αναβληθεί εξαιτίας των διαφωνιών που είχαν προκύψει στο ΕΓ και εκφράστηκαν και στην ΚΕ) έδειξε ότι ίσως ξεπερνάει τη βασική διαφωνία που είχε προκύψει στο 4ο συνέδριό του για το αν θα υπάρχει το «Κ» στον τίτλο του νέου κόμματος ή όχι. Οι υποστηρικτές της «αναβάθμισης» ψήφισαν διαφορετικό σχέδιο πολιτικής απόφασης που εισηγήθηκε ο πρώην γραμματέας Γ. Μπανιάς. Στο σχέδιο διατυπώνεται κριτική τόσο για την πολιτική του ΚΚΕ εσ. στις δημοτικές εκλογές, όσο και για τη στάση του κόμματος απέναντι στο ΠΑΣΟΚ και την Προγραμματική Συμφωνία Βάθους.

Το θέμα του τίτλου και της φυσιογνωμίας του νέου κόμματος —αν και θεωρείται ότι «η πρόταση για «Κ» στον τίτλο έχει στρατηγικό χαρακτήρα»— δεν μπαίνει όπως στο παρελθόν. Αυτό βέβαια δε σημαίνει υποχώρηση. Σηματοδοτεί όμως μια διαφορετική στάση για τις μέχρι τώρα εσωκομματικές αντιθέσεις. Το κατά πόσον θα μπορέσουν οι διαφορετικές απόψεις όπως καταγράφηκαν στο 4ο συνέδριο να υπερβούν τη μέχρι τώρα «σύγκρουση» και να προσεγγίσουν τα θέματα κυρίως της πολιτικής γραμμής και της φυσιογνωμίας του νέου κόμματος και επομένως να επιτευχθούν συνθέσεις, που θα επιτρέπουν όμως τη διατύπωση, σαφούς πολιτικής γραμμής και στρατηγικής, θα φανεί στην πορεία προς το ιδρυτικό συνέδριο. Και απ' αυτή τη διαδικασία θα καθορισθεί σε μεγάλο βαθμό η δυνατότητα ουσιαστικής συζήτησης που μπορεί να συμβάλλει θετικά στο να μην υποβαθμισθεί η πρωτοβουλία και η πρόταση που διατυπώθηκε κατ' αρχήν για την ίδρυση νέου κόμματος.

Και τα εσωκομματικά;

Η πλειοψηφία που συγκέντρωσε το τελικό σχέδιο απόφασης που εισηγήθηκε ο Λ. Κύρκος —υπήρχε και τρίτη πρόταση των Μπ. Θεοδωρίδη, Θ. Αθανασίου κ.ά.— οδηγεί το ΚΚΕ εσ. στην τελική ευθεία για το ιδρυτικό συνέδριο του νέου κόμματος. Θα πρέπει να αναμένονται τον Ιανουάριο, (σύμφωνα με τις αποφάσεις που πήρε η ΚΕ του) η δημιουργία

Κεντρικής Πολιτικής Οργανωτικής Επιτροπής που θα οργανώσει το συνέδριο καθώς και οι πρώτες εισηγήσεις για το πρόγραμμα και τη φυσιογνωμία του νέου κόμματος.

Αυτά τα σημεία και ιδιαίτερα η φυσιογνωμία και ο χαρακτήρας του νέου κόμματος (λειτουργία τάσεων, τίτλος —προτάθηκε ως αρχική ιδέα «Νέα Ελληνική Αριστερά»— και άλλα) αποτέλεσαν αντικείμενο διαφωνιών. Θα πρέπει να επισημανθεί όμως ότι παρά το γεγονός ότι παρατηρήθηκε από την πλευρά της «αναβάθμισης» η τάση να τεθούν πολιτικά ζητήματα δεν έγινε δυνατόν, η τοποθέτηση των προβλημάτων να υπερβεί τις εσωκομματικές αντιθέσεις. Αυτό φαίνεται να αποτελεί και ένα αρνητικό στοιχείο στην πορεία προς το ιδρυτικό συνέδριο αν και από πολλούς αναμένεται να συζητηθούν (από όλες τις πλευρές του ΚΚΕ εσ.) με διαφορετικούς όρους τα «σημεία» των υπάρχουσών σήμερα διαφωνιών. Στελέχη του κόμματος αυτού εκτιμούν, ότι στη συζήτηση των πολιτικών προβλημάτων (πρόγραμμα, πολιτική, συμμαχίες, σχέσεις με ΚΚΕ και ΠΑΣΟΚ κτλ.) αλλά και στα φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά του νέου κόμματος θα υπάρξουν διαφορετικού χαρακτήρα προσεγγίσεις οι οποίες θα επιτρέψουν να δημιουργηθούν και άλλες σχέσεις με δυνάμεις στις οποίες απευθύνεται η «ιστορική έκκληση για δημιουργία νέου κόμματος της ελληνικής αριστεράς».

Πάντως, στο βαθμό που η υπάρχουσα στο ΚΚΕ εσ. κατάσταση διακινδυνεύει δημιουργούνται σοβαρές αμφιβολίες για το μέλλον του εγχειρήματος. Και τούτο γιατί το ποια θα είναι η πορεία του «νέου φορέα» δεν θα εξαρτηθεί μόνο από όσες δυνάμεις έχουν δηλώσει ή θα δηλώσουν συμμετοχή ή από το πώς θα «χειρισθεί» το ΚΚΕ εσ., την εσωκομματική του κατάσταση. Καθοριστικό θα είναι το αν θα υπάρξει από την πλευρά των αριστερών που βρίσκονται εκτός κομμάτων η συμμετοχή εκείνη που θα επιτρέψει στο υπό

ίδρυση κόμμα να διαμορφώσει άλλες σχέσεις με κοινωνικούς χώρους και κοινωνικές δυνάμεις οι οποίες θα του επιτρέψουν να διαμορφώσουν πολιτικές παρεμβάσεις διαφορετικής ποιότητας. Και σε μια τέτοια πορεία το ΚΚΕ εσ. δεν έχει την «πολυτέλεια» των διασπάσεων, ούτε μπορεί να στηρίξει την πολιτική του στη διαπίστωση της κρίσης και την αδυναμία του ΠΑΣΟΚ να δώσει διέξοδο.

Δύο στοιχεία που σηματοδότησαν τη συνεδρίαση της ΚΕ του ΚΚΕ εσ. θα πρέπει να προσεχθούν. Το πρώτο ότι όλες οι τάσεις που διαμορφώθηκαν θεωρούν πλέον ότι το ΚΚΕ εσ. εισέρχεται σε μια νέα πορεία. Το δεύτερο η επανασυσπείρωση της «ιστορικής ηγεσίας» όπως φάνηκε στις ψηφοφορίες, κυρίως για την πολιτική απόφαση. Τούτο δεν σημαίνει ότι έχουν αρθεί οι γνωστές διαφωνίες. Αποτελεί όμως χαρακτηριστικό στοιχείο για τη νέα πορεία του ΚΚΕ εσ. και τις δυνατότητες που ανοίγονται για μια συνολική επανατοποθέτηση στην πορεία προς το ιδρυτικό συνέδριο.

Απ' αυτή την άποψη κάθε άλλο παρά κατανοητές ήταν οι αντιδράσεις που προκάλεσε στην ΚΕ η πρόταση για έκδοση περιοδικού από την «αναβάθμιση» στο βαθμό μάλιστα που το θέμα των τάσεων φαίνεται να γίνεται αποδεκτό από όλους όσους συμμετέχουν μέχρι τώρα στην Προπαρασκευαστική Επιτροπή για το συνέδριο. Ιδιαίτερα μάλιστα όταν συζητήθηκε και ψηφίσθηκε η πρόταση για την αλλαγή της «Αυγής». Το περιοδικό απ' ό,τι φαίνεται θα βγει, ενώ από τον Ιανουάριο η «Αυγή» θα μπει σε μια νέα φάση. Η πρόταση για την «Αυγή» δεν φαίνεται να στηρίχθηκε μόνο σε οικονομικούς λόγους (θα πρέπει σύμφωνα με την απόφαση να συγκεντρωθεί κεφάλαιο ύψους 100 εκατομμυρίων δρχ. που θα διατεθεί σε μετοχές των 10.000 δρχ.) αλλά και σε ουσιαστικούς λόγους της φυσιογνωμίας και ανοιγμάτων της εφημερίδας που έως τώρα είναι «όργανο του ΚΚΕ εσ.». Βέβαια σαφής εικόνα για τη

φυσιογνωμία, το χαρακτήρα και τους στόχους της εφημερίδας δεν υπάρχει.

Η άνοιξη θα δείξει

Ποια θα είναι τα αποτελέσματα όσων συντελούνται αυτή την περίοδο στο χώρο της Αριστεράς θα φανούν την άνοιξη. Είναι γεγονός όμως ότι όχι μόνο το ΚΚΕ εσ. αλλά και ο πολιτικός χώρος που μέχρι τώρα είναι γνωστός σαν «δυνάμεις της ανανεωτικής και ευρύτερης δημοκρατικής αριστεράς» μπαίνει σε μια νέα πορεία. Το ίδιο ισχύει —με διαφορετικούς όρους βέβαια— και για το ΚΚΕ. Από την άλλη πλευρά οι «πασοκογενείς» κινήσεις είναι υποχρεωμένες να αποσαφηνίσουν τις πολιτικές τους απόψεις. Οι διαπιστώσεις για τα «κενά» δεν αρκούν, ούτε μπορούν να προσδιορίσουν πολιτική πρόταση πέραν του «καλού ΠΑΣΟΚ». Όμως η πορεία αυτή απαιτεί όχι μόνον απ' όσους έχουν πάρει την πρωτοβουλία ίδρυσης του νέου κόμματος, αλλά κυρίως από το ΚΚΕ εσ. και το ΚΚΕ να διαμορφώσουν όχι απλώς μια διαφορετική εικόνα της ελληνικής αριστεράς, αλλά και τους όρους για να μπορεί να υπάρξει ως αριστερά. Σήμερα η «συμπαρατάξη» δεν μπορεί να υποκαταστήσει την έλλειψη πολιτικής και στρατηγικής που να θέτει τα προβλήματα του σοσιαλισμού και της κοινωνικής αλλαγής σε σχέση με τις κοινωνικές δυνάμεις και τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία. Ενώ η «Προγραμματική Συμφωνία Βάθους» αντιμετωπίζεται αδιάφορα από τους αποδέκτες της και κυρίως δύσπιστα αν όχι αρνητικά απ' όσους αριστερούς καλούνται να συνιδρύσουν το νέο κόμμα της Αριστεράς. Όσο για τα μαζικά κινήματα και τις κοινωνικές αντιστάσεις που εκδηλώνονται —έστω και σποραδικά— φαίνεται να απασχολούν ελάχιστα.

Και δυστυχώς ο αγώνας για την απλή αναλογική δεν αρκεί για την οποιαδήποτε άνοιξη...

□

BBC ENGLISH VIDEO COURSES

ΣΕΙΡΕΣ για: αρχαρίους προχωρημένους, ειδικά θέματα

ΝΕΑ ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

“MUZZY IN CONDOLAND”

Για παιδιά 5-9 ετών
Μαθαίνουν Αγγλικά
διδασκεδάζοντας
— Μόνιμη έκθεση —
Τηλ. 36.45.608

BIBΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

ΟΔΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ 11
τηλ. 36.23.673

ΠΛΟΥΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΕ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ & ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΕΠΙΣΗΣ: BBC ENGLISH COURSES
Σ' όλο τον κόσμο η επιτυχία του BBC στη
διδασκαλία Αγγλικών είναι αναγνωρισμένη

BBC ENGLISH COURSES HELLAS
ΑΜΕΡΙΚΗΣ 9 - ΑΘΗΝΑ 106 72

BBC ENGLISH AUDIO COURSES

ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ “FINANCIAL ENGLISH”

Ειδικό Επιστήμονες
ετοίμασαν αυτή τη σειρά με
τη συνεργασία του
περιοδικού “ECONOMIST”.
Ένα βιβλίο και δύο
κασσέτες, εξηγούν την
Οικονομική Ορολογία με
ζωντανά παραδείγματα.

Μαθητές...

δασκαλοι...

... και άλλα

Όταν η «ώρα της εκπαίδευσης»
βρίσκει ανεκπαιδευτη
την κυβέρνηση
και τον υπουργό να συγχέει
την οργανική χημεία
με την ανόργανη γυμναστική

Τα σκουπίδια της εκπαίδευσης και οι καταλήψεις των πολυκλαδικών

«Αν ο καθηγητής θέλει να κάνει μάθημα θα του πούμε ότι αν επιμένει δεν θα ξαναπάμε στο μάθημά του. Αν ασκήσει βία πάνω μας θα τον μηνύσουμε. Αν ο αστυνομικός μπει μέσα, θα του πούμε ευγενικά να θγει έξω. Αν ασκήσει βία πάνω μας θα τον μηνύσουμε. Αν οι αστυνομικοί μπουν με εισαγγελέα θα καθήσουμε όλοι κάτω».

Κατάληψη Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου Αθηνών

Την τελευταία δδομάδα οι αρχισυντάκτες των εφημερίδων είχαν ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα. Δεν γνώριζαν αν θα έπρεπε να αφιερώσουν το «μεγάλο ρεπορτάζ» των μεσαίων σελίδων στους οδοκαθαριστές που απεργούν ή στους φοιτητές, μαθητές και καθηγητές που αποτέλεσαν το «δεκαήμερο δραχνά» του πιο συζητημένου αυτήν την περίοδο υπουργού: του Αντώνη Τρίτση.

Την Τρίτη οι απεργοί εργάτες του Δήμου Αθηναίων είχαν κλείσει τη Σταδίου και οι φοιτητές την Πανεπιστημίου. Οι μαθητές των Πολυκλαδικών ολοκλήρωναν την ίδια μέρα τις καταλήψεις σε οχτώ από τα δεκατέσσερα Πολυκλαδικά Λύκεια και οι μαθητές 115 Λυκείων ετοίμαζαν για την επόμενη, τη δικιά τους πορεία.

Οι αρχισυντάκτες ταλαντεύτηκαν, αλλά αποφάσισαν τελικά, πως τα σκουπίδια είναι πιο σοβαρή υπόθεση από την Παιδεία, αφού οι εκτιμήσεις της Ομοσπονδίας των οδοκαθαριστών έλεγαν, ότι μέχρι σήμερα Παρασκευή τα συσσωρευμένα σκουπίδια θα έφταναν στα μεγάλα αστικά κέντρα τους 40.000 τόνους!

Τα σκουπίδια και η εκπαίδευση αποτέλεσαν λοιπόν τους καινούργιους μπελάδες της κυβέρνησης που αδιαφορούσε για τα πρώτα, αλλά θεωρούσε πριν λίγες μέρες την Παιδεία σαν εθνικό θέμα πάνω από κομματικούς ανταγωνισμούς. Ο πιο «εστέτ» υπουργός (μετά την «αναχώρηση» του Κώστα Λαλιώτη), ο Αντώνης Τρίτσης, ασφαλώς αιφνιδιάστηκε όταν είδε την Πέμπτη 11 Δεκέμβρη τα σχολεία να κλείνουν τη στιγμή που προσπαθούσε να ανοίξει ένα διάλογο για τα αρχαία ελληνικά και τη διδασκαλία τους στα γυμνάσια αφού, όπως είπε χαρακτηριστικά «δεν μπορούμε να λύσουμε τα σημερινά προβλήματα με τους αρχαίους, αλλά ούτε χωρίς αυτούς».

Με τις κινητοποιήσεις τους οι καθηγητές έδειξαν ότι θεωρούν πιο επείγον από μια συζήτηση για τα αρχαία ελληνικά το να θέσουν στο τραπέζι του διαλόγου με την απεργία τους πιο πεζά πράγματα – όπως το εισόδημά τους και την κατάσταση της εκπαίδευσης σήμερα, την αύξηση των δαπανών για την Παιδεία και τα πολιτικά τους δικαιώματα αφού ο υπαλληλικός κώδικας τους θεωρεί «πολίτες δ' κατηγορίας».

«Με τα οικονομικά μέτρα του περασμένου Οκτώβρη» εξη-

του Νίκου Λακόπουλου

γούσε την ημέρα της απεργίας το διοικητικό συμβούλιο της Β' ΕΛΜΕ Αθήνας, «και τις πρόσφατες αδικαιολόγητες ανατιμήσεις στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, η καλπάζουσα ακρίβεια, η ασυδοσία στα ενοίκια, ο εκμηδενισμός της ΑΤΑ έχουν φέρει τους εργαζόμενους σε αφόρητη οικονομική κατάσταση».

Είναι το πλαίσιο μιας κινητοποίησης, που φέρνει τους εκπαιδευτικούς στο ίδιο μπλοκ με τους σκουπιδιαρήδες και ανοίγει τους ασκούς του Αιόλου για ευρύτερες κινητοποιήσεις εργαζομένων, που θα αμφισβητούν την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης. Ωστόσο, δίπλα σ' αυτούς, ενόψει της συζήτησης του νέου προϋπολογισμού στη Βουλή, προστέθηκαν με κοινή συναίνεση όλων των παρατάξεων εκτός από την ΔΑΠ και τις «Συσπειρώσεις» και οι φοιτητές, που με μια αρκετά μαζική πορεία ζήτησαν «αύξηση των δαπανών για την Παιδεία, άμεση λειτουργία των μεταπτυχιακών σπουδών και έγκαιρη διανομή των συγγραμμάτων» μαζί με το μόνιμο θεφραίν όλων των κινητοποιήσεων στο χώρο της εκπαίδευσης για «αύξηση των δαπανών για την παιδεία».

Το γεγονός ότι οι φιλοκυβερνητικές συνδικαλιστικές παρατάξεις σιγοντάρουν αυτές τις κινητοποιήσεις, όπως η ΠΑΣΠ στην ΕΦΕΕ, δημιουργούν στην ηγεσία του υπουργείου Παιδείας τη βεβαιότητα ότι κατευθύνονται από κύκλους του κινήματος και στρέφονται ενάντια στον υπουργό Παιδείας Αντώνη Τρίτση. «Το ΚΚΕ είναι το λιγότερο» έλεγε εμπιστευτικά προχθές στέλεχος του υπουργείου «οι κινητοποιήσεις θα γίνουν μέσα από το ΠΑΣΟΚ».

Αυτό που προβληματίζει ιδιαίτερα τον κ. Τρίτση, ο οποίος στην τελευταία Κεντρική Επιτροπή κατήγγειλε «κύκλους του Κινήματος» ότι σαμποτάρουν τη δουλειά του στο υπουργείο Παιδείας, είναι τα συντονισμένα πυρά από όλους τους χώρους των εκπαιδευτικών. Μαθητές, φοιτητές, καθηγητές, μπαίνουν στην ίδια γραμμή τις τελευταίες μέρες, παρά τις υποχωρήσεις του υπουργείου, όπως στο θέμα των μεταγραφών, που έφερε ένα σημαντικό πλήγμα στη δημοτικότητα του ρομαντικού οραματιστή του παλιού ΥΧΟΠ. «Υπάρχει πολιτικό παρασκήνιο» είχε πει τότε στη Βουλή πίσω από αυτές τις κινητοποιήσεις για να διαβεβαιώσει παράλληλα ότι «είναι γνωστά και κατανοητά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί ως εργαζόμενοι αλλά αισιοδοξούμε. Αισιοδοξούμε γιατί πιστεύουμε ότι μέσα από το διάλογο θα βρούμε κοινά αποδεκτή λύση για την αντιμετώπισή τους».

Τη γραμμή αυτή θα επαναβεβαιώσει αργότερα όταν το πρώτο Πολυκλαδικό Λύκειο στις 10 Δεκεμβρίου θα καταλά-

βει το κτίριό του. Ήταν το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο Αθηνών που στεγάζεται στους Αμπελοκήπους. «Θέλουμε την ολοκλήρωση του θεσμού, την ρύθμιση εισαγωγής των αποφοίτων των πολυκλαδικών στα ΤΕΙ στο ίδιο ποσοστό που ισχύει για τα Τεχνικά Επαγγελματικά Λύκεια, τη δημιουργία τέταρτου έτους και την κατοχύρωση των τίτλων σπουδών τους» θα δηλώσει ο Β. Κουντούρης, πρόεδρος του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων που συμπαραστέκεται από την αρχή στην κατάληψη.

«Το υπουργείο προχωρά στη νομοθετική ρύθμιση του θέματος, που θα γίνει έγκαιρα» απαντά ο Π. Κουντούφας διευθυντής του γραφείου του υπουργού Παιδείας. «Δεν υπάρχει θέμα διαφορετικού απολυτηρίου στα Πολυκλαδικά και μη ισοδυναμίας του με τα απολυτήρια των άλλων Λυκείων».

«Θέλουμε τέταρτο έτος ειδίκευσης» λένε σε ψήφισμά τους στις 9 Δεκεμβρίου οι μαθητές του Πολυκλαδικού και αποφασίζουν την κατάληψη με ψήφους 400 υπέρ, 222 κατά και 120 λευκά. Στα «κατά», είναι η ΚΝΕ, στα λευκά η ΜΑΚΙ. Η ΠΑΜΚ φαίνεται να σιγοντάρει από μακριά τις κινητοποιήσεις που αποφασίζει η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών.

Δύο μέρες μετά ο Π. Κουντούφας θα πει: «Δεν υπάρχει θέμα μη κατοχύρωσης του τμήματος ειδίκευσης των ΕΠΛ που θα λειτουργήσουν από το επόμενο έτος. Η κατοχύρωση γίνεται με το νόμο 1566/85 και απομένει η έκδοση του σχετικού προεδρικού διατάγματος που μελετάται ήδη από ομάδα εργασίας».

«Θέλουμε να μην μειωθούν οι εισακτέοι στα ΑΕΙ και ΤΕΙ, να αποδεσμευτούν τα Πολυκλαδικά από τα σχολικά εργαστηριακά κτίρια και να δεσμευτεί το υπουργείο για τη δημιουργία συγχρόνου κτιριακού συγκροτήματος και όχι να τρέχουν οι μαθητές ειδίκευσης σε όλους τους χώρους που παρέχουν εργαστήρια».

«Δεν υπάρχει θέμα υπαναχώρησης» λέει ξανά το υπουργείο: «ο προσδιορισμός του ποσοστού εισαγωγής των αποφοίτων κλάδων προεπαγγελματικής εκπαίδευσης θα γίνει αμέσως μετά την ανακοίνωση από το συμβούλιο Ανώτατης Εκπαίδευσης. Το υπουργείο παρακαλεί τους γονείς να μη δίνουν βάση σε ανυπόστατες φήμες που δημιουργούν τριβές και προβλήματα σε αξιόλογους θεσμούς όπως το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο».

Στο μεταξύ, οι καταλήψεις γίνονται τρεις καθώς καταλαμβάνουν τα κτίριά τους οι μαθητές των Πολυκλαδικών Φιλαδέλφειας και Ηλιούπολης. Το τελευταίο θα την αναστείλει αλλά προστίθενται τα Λύκεια Αιγάλεω, Πειραιά, Πάτρας, Δράμας, Κατερίνης κ.ά.

Το υπουργείο συμφωνεί με όλα τα αιτήματα αλλά αρνείται να παρέχει ένα χρονοδιάγραμμα ικανοποίησης των αιτημάτων, που περιλαμβάνουν και την αύξηση των δαπανών για την Παιδεία. Την Τρίτη όλα τα Πολυκλαδικά Αττικής και τρία από την επαρχία μπαίνουν στο χορό των καταλήψεων. Αποφασίζεται να γίνει συνέδριο το Σάββατοκύριακο στην Αθήνα. Το υπουργείο έχει χάσει.

Την Τετάρτη μια πανμαθητική πορεία από Γενικά Τεχνικά Επαγγελματικά Λύκεια που φτάνουν τα 115 θα ζητήσει «κονδύλια για να καλυφτούν οι άμεσες ανάγκες τους, διορισμό 4.500 καθηγητών, σύγχρονα εργαστήρια, αναγνώριση των πτυχίων και επίδομα ανεργίας». Η Ώρα της έκρηξης στην εκπαίδευση έχει φτάσει και στην Ελλάδα;

Στο Πολυκλαδικό Λύκειο Αθηνών που άρχισε τις καταλήψεις προστρέχουν όλες οι «αριστερές δυνάμεις», εκδηλώνουν υποστήριξη και προσμένουν κάτι περισσότερο από περισσότερα κονδύλια. Η ΚΝΕ εκεί κατηγορεί την ΜΑΚΙ και τους «εγωκεντρικούς αναρχοαντονόμους» ότι δρίσκονται πίσω από την κατάληψη και την ΠΑΜΚ ότι αδιαφορεί. Η ίδια προτείνει απλώς πορεία και αποχή αρχικά.

Η πρότασή της καταψηφίζεται και δεκάδες πιτσιρίκια και των δύο φύλων δίνουν το δικό τους αυτοσχέδιο και αμήχανο περιεχόμενο στη μορφή πάλης που η ΚΝΕ θεωρεί «ακραία». Καταγγέλλουν ότι κάποιος τους πυροβολεί και οι σφαίρες τρύπησαν τα τζάμια. Δηλώνουν ότι θα μένουν. Εμποδίζουν τους μαθητές του νυχτερινού που θέλουν να κάνουν μάθημα να μπουν στο κτίριο. Κατασκηνώνουν στο σχολείο για οχτώ μέρες. Οι γονείς τους τους φέρνουν τρόφιμα και ρούχα. Είναι μια κατάληψη άνευ προηγουμένου. Τι συμβαίνει;

Το 1984, ο τότε υπουργός Παιδείας Απόστολος Κακλαμάνης, όταν ανακοίνωνε τη «δημοκρατική πρόταση που θα ολοκληρώσει τις θεσμικές αλλαγές στην παιδεία» εκλιπαρούσε για λίγη δημοσιότητα για τα «Πολυκλαδικά» που όπως έλεγε «έχουν στόχο να δώσουν ίσες ευκαιρίες στους μαθητές και θα αναδιοργανώσουν το Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο έτσι ώστε μετά την αποφοίτηση του να ασχοληθούν με επιτυχία σε επαγγελματικό κλάδο». Κανείς δεν φανταζόταν τότε πως τα νέα λύκεια, που θα έδωζαν από πιο κοντινούς δρόμους στην παραγωγή και την επαγγελματική αποκατάσταση θα μπαίνουν τόσο ξαφνικά στη δημοσιότητα: Οι μαθητές τους ζητάνε τώρα όσα τους υποσχέθηκαν: Να μπαίνουν στα ΤΕΙ, να υπάρχει τέταρτο έτος ειδίκευσης, να έχουν τα δικά τους κτίρια.

Για μια ακόμα φορά, το ΠΑΣΟΚ συνελήφθη πλούσιο σε υποσχέσεις αλλά στην πραγματικότητα γυμνό. Τόσο γυμνό, που όσοι θυμούνται μια παλιά του αφίσα που κυκλοφόρησε το '74 και έλεγε ότι «το ξήλωμα του καπιταλισμού θα αρχίσει από την εκπαίδευση», να αναρωτιούνται βλέποντας τις κινητοποιήσεις σαν αυτή των Πολυκλαδικών, που ξεφεύγει από τον έλεγχο των κομμάτων μήπως το «ξήλωμα» του ΠΑΣΟΚ αρχίσει από την εκπαίδευση.

Αν και τελικά, δεν υπάρχει τέτοιου είδους δίλημμα. Τα σκουπίδια που στολίζουν την Αθήνα και η εκπαίδευση, που είναι ο άλλος χώρος για ένα καλό χτύπημα στα πλευρά της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, έχουν μια κάποια σχέση:

Οι σωροί των σκουπιδιών αποδείχνουν πως το ΠΑΣΟΚ και ιδιαίτερα ο κ. Κουτσόγιωργας, παραμένουν ανεκπαιδευτοί. Απ' την άλλη όλο μας το εκπαιδευτικό σύστημα είναι για τα σκουπίδια... □

ΛΑΥΡΟΥΤ ΜΟΥΤΣΑΤΣΟΣ - ΛΙΟΣΣΑΤΟΣ

ΑΝΕΦΕΛΗ

Χημικές Βελτιώσεις

ΕΛΑΤΕ ΣΤΗ ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιάλη 9, Αθήνα, 360.77.44

ΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑ ΣΤΟΥΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η γέννηση ενός κινήματος διαφορετικού από τα άλλα

του Βασίλη Ζήση

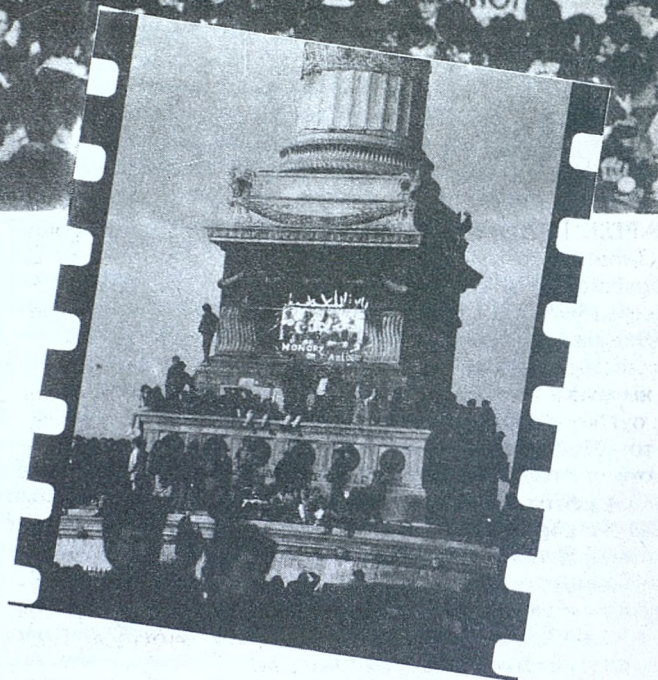

ΠΑΡΙΣΙ, 9 Δεκεμβρίου. Και ξαφνικά, εκεί που όλοι είχαν «βολευτεί», συγκατοικούντες στην ευρύχωρη σκηνή της Πέμπτης Δημοκρατίας, ασχολούμενοι με το πρωτόκολλο και με το ποιος έχει το προβάδισμα στις δεξιώσεις και τα «σομέ», (ο Φρανσουά ή ο Ζακ), όσοι κάθονταν στις πίσω σειρές της πλατείας, οι νέοι που δεν μπορούν να θρουν εισιτήρια για τις πρώτες σειρές, αγανάκτησαν. Βαρέθηκαν να βλέπουν αμέτοχοι ένα «σικέ» παιχνίδι και έβαλαν τις φωνές. Και από τη μια στιγμή στην άλλη όλα άλλαξαν στην Γαλλία. Διαδηλώσεις, καταλήψεις, οδοφράγματα, MAT, τραυματίες και ένας νεκρός. Η παιδεία απέδειξε για μια ακόμα φορά ότι δεν ανέχεται να τη μεταρρυθμίζουν. Και όποιος επιχειρεί να τη μεταρρυθμίσει, στη Γαλλία, είτε σοσιαλιστής είναι, είτε φιλελεύθερος, το πληρώνει ακριβά.

Ο Ζακ Σιράκ δεν είχε μάθει καλά το μάθημά του. Παρασυρμένος από την αδιαφορία με την οποία αντιμετώπιζαν οι Γάλλοι το ξύλωμα όσων είχαν κάνει οι σοσιαλιστές, επιχειρήσε να «βάλει χέρι» στην Παιδεία. Ίσως για να δοκιμάσει μέχρι που πήγαινε η αντοχή της γαλλικής κοινωνίας στο φιλελευθερισμό. Και επιχείρησε μέσω του «νομοσχεδίου Ντεβακέ» να εξαμερικανίσει πλήρως το ανώτερο και ανώτατο εκπαιδευτικό σύστημα της Γαλλίας: Τα δίδακτρα αυξάνονταν σε δυσβάσταχτα –κυρίως για τους ξένους– επίπεδα (3-4000 φράγκα από τα 500, περίπου, που είναι σήμερα), καταργούσε το εθνικό πτυχίο και στη θέση του θα ίσχυε το πτυχίο που θα έδινε κάθε Πανεπιστήμιο (που θα μπορούσε να εφαρμόζει ένα εντελώς δικό του πρόγραμμα σπουδών), στη μέση των πανεπιστημιακών σπουδών επιβαλλόταν επιλογή όσων θα προχωρούσαν προς το τέλος, χρησιμοποιούσε τη χρηματοδότηση των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις (IBM, Ντασώ κ.λ.π.). Με άλλα λόγια η αποθέωση της ελευθερίας του κατεστημένου στο να ελέγχει όσους θα το υπηρετήσουν.

Αλλά «η Αμερική είναι ακόμα πολύ μακριά από τη Γαλλία». Η νεολαία των Πανεπιστημίων και των Λυκείων ξεσηκώθηκε και είπε «όχι» στην κυριαρχία του χρήματος, όχι στις σχολές του κεφαλαίου και των πολυεθνικών, όχι στην επιλογή και τις «ελίτ». Για να πει «ναι» στην ιδότητα ευκαιριών και δυνατότητων. «Η παιδεία δεν μπορεί να αναμορφωθεί όταν θα έχει σαν στόχο της τη διαμόρφωση μιας «ελίτ» – τεχνοκρατικής ή όπως αλλιώς την αποκαλούν – αλλά μόνο όταν οι δομές της θα οδηγούν στην εξύψωση του επιπέδου και της γνώσης όλων των φοιτητών». Αυτό είναι το μάθημα που έδωσαν οι Γάλλοι φοιτητές και μαθητές στους επαγγελματίες της πολιτικής. Και όχι μόνο της Γαλλίας. Πολλά μπορούν να μάθουν από τον «καφτό Δεκέμβρη του 1986» και μερικοί Έλληνες μμητές των νεοφιλελευθέρων.

Το μαζικότατο αυτό κίνημα – το πιο μαζικό διεκδικητικό κίνημα που αναπτύχθηκε στη Γαλλία μετά τον Πόλεμο – ήταν έκδηλη αντιγαيتικό και προς τα έξω και στο εσωτερικό του. Όχι μόνο αναπτύχθηκε μόνο του, εκεί που κανείς δεν το περίμενε,

αλλά όταν τα διάφορα κόμματα επιχειρήσαν να το χειραγωγήσουν δεν τα κατάφεραν. Για παράδειγμα, στο πανεπιστήμιο Τόλμπιακ του Παρισιού πέταξαν έξω από τη Γενική Συνέλευση έναν κομμουνιστή βουλευτή. Στη Ναντέρ δεν άφησαν τον Κον Μπεντί να μιλήσει στους φοιτητές. Ο παραλληλισμός με το Μάη του '68 δεν τους άρεσε καθόλου. Έδιωξαν από τη Συντονιστική Επιτροπή της απεργίας την Ιζαμπέλ Τομά, προσκείμενη στους σοσιαλιστές), επειδή «το έπαιζε και πολύ παράγοντας». Όταν οι διάφοροι αριστεριστές επιχειρούσαν να «παρέμβουν» τους «γιουχάζαν».

Όσον αφορά την «εσωτερική» οργάνωσή του, στις διάφορες απεργιακές επιτροπές συμμετείχε όποιος ήθελε –έφτανε απλά και μόνο να γράψει το όνομά του σε ένα χαρτί – και το ίδιο συνέβαινε και με το «ανώτατο όργανο» του αγώνα, τη Συντονιστική Επιτροπή. Και προς έκπληξη όλων όλα ήταν καλά οργανωμένα. Τα επεισόδια που προκάλεσαν τις εφόδους των MAT αποδείχθηκε ότι δεν ήταν παρά το έργο των επιθέσεων «προβοκατόρων».

Για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια η αποτυχία της Αριστεράς εκφράζεται σαφώς και σε ένα χώρο που μέχρι τώρα θεωρούσε δικό της: το διεκδικητικό κίνημα. Όχι μόνο δεν μπόρεσε να προβλέψει το ξέσπασμα του φοιτητικού κινήματος σε όλη την Γαλλία, αλλά όταν επιχειρήσε να το ελέγξει, θρήκε τις πόρτες κλειστές. Βέβαια, όσοι κατέβηκαν στους δρόμους και συγκρούστηκαν με τα MAT δεν επεδίωκαν (ούτε καν ήθελαν) μια συγκεκριμένη κοινωνική αλλαγή. Αλλά δεν είναι αυτό το σημαντικό. Το σημαντικό είναι ότι απέδειξαν ότι η κοινωνία που οικοδομεί ο Σιράκ, η Θάσερ και ο Κολ, η κοινωνία που η ευρωπαϊκή αριστερά απέτυχε να εμποδίσει δεν τους εκφράζει και είναι διατεθειμένοι να μην την αφήσουν να «περάσει». Έτσι, χωρίς να έχουν κάτι άλλο να προτείνουν.

Είκοσι μέρες που συγκλόνισαν τη Γαλλία

του Γιάννη Καυκιά

ΠΑΡΙΣΙ, 10 Δεκεμβρίου. Μέσα σε είκοσι μέρες, οι δρόμοι του Παρισιού και ολόκληρης της Γαλλίας, ξαναντάμωσαν με την ιστορία: η ασφαλτος άναψε και η οργή της νέας γενιάς άστραψε στον αρρωστημένο ουρανό της συγκατοίκησης, προκαλώντας τη σοβαρότερη πολιτική κρίση σ' αυτή τη χώρα τα τελευταία χρόνια.

Η κινητοποίηση του φοιτητικού και μαθητικού κόσμου άρχισε, σχεδόν ανώδυνα στις 20 Νοέμβρη με απεργία των φοιτητών του Πανεπιστημίου του Νανσύ κι απλώθηκε ακαριαία, απ' την επόμενη στο Παρίσι και τις άλλες πόλεις. Στις 25 Νοέμβρη μπαίνουν στο κίνημα και οι μαθητές των λυκείων. Στις 27 Νοέμβρη πραγματοποιείται διαδήλωση 300.000 φοιτητών και μαθητών στο Παρίσι και ανάλογες, σε μαζικότητα, διαδηλώσεις στις επαρχιακές πόλεις. Στόχος η ανάκληση ορισμένων διατάξεων του κυβερνητικού νομοσχεδίου για την πανεπιστημιακή παιδεία και η εγκύκλιος του υπουργού Παιδείας για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τον απολίτικο χαρακτήρα της κινητοποίησης υπογραμμίζουν όλοι οι παρατηρητές αλλά και οι ίδιοι οι φοιτητές, μόνο που η έννοια που δίνονταν στον όρο αυτό από τους τελευταίους ήταν, μάλλον, ότι ο αγώνας τους ξέφευγε απ' τα πλαίσια του μικροπολιτικού παιχνιδιού. Προσπαθούσαν να αποτρέψουν τη χρησιμοποίηση του κινήματος από τους μεν ή τους δε στην παρτίδα που παίζεται ανάμεσα στους σοσιαλιστές και τη δεξιά μέσα στα πλαίσια της «συγκατοίκησης».

Η φροντίδα για την μη κομματικοποίηση του κινήματος διαφύλαξε, είναι ευνόητο, την ενότητα και τη μαζικότητά του. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οι αντιπρόσωποι δεν είχαν, ο καθένας, τις πολιτικές τους πεποιθήσεις ή ότι αποκλείονταν τα μέλη των φοιτητικών παρατάξεων. Στο Νανσύ απ' όπου ξεκίνησε η απεργία υπερίσχυε η Ένωση Κομμουνιστών Φοιτητών, στο Βιλτανέζ οι σοσιαλιστές μαζί με τους τροτσκοιστές, στο Καν οι τροτσκοιστές της LCR του Κριδίν κ.λπ.

Εκατό περίπου απ' τους 300 αντιπροσώπους της Εθνικής Συντονιστικής Επιτροπής ανήκαν οργανωτικά σε αριστερές ή αριστεριστικές οργανώσεις, κι αυτοί χωρίζονταν, χονδρικά, σε δύο περίπου ισοδύναμα στρατόπεδα: το ένα συγκροτούνταν γύρω από την UNEF-ID (σοσιαλιστές και LCR, τροτσκοιστές του Κριδίν) και το άλλο γύρω απ' την Ένωση Κομμουνιστών Φοιτητών (UEC) και την Εργατική Πάλη (LO άλλοι τροτσκοιστές). Γύρω απ' αυτούς τους 2 άξονες γίνονταν ή διαλύονταν και οι συμμαχίες. Το δεύτερο μπλοκ πείζε προς την κατεύθυνση της ριζοσπαστικοποίησης το άλλο λιγότερο. Είναι όμως βέβαιο ότι καμιά παρατάξη ή τάση δεν κυριάρχησε ή επιδίωξε να κυριαρχήσει κι αυτό είναι καινούργιο κι αξιοσημείωτο.

Βλέποντας, αντικειμενικά, το ζήτημα του «απολίτικου» ή μη χαρακτήρα του κινήματος, μπορεί κανένας να διαπιστώσει ότι: Αν είναι αλήθεια πως ο στόχος ήταν περιορισμένος στην ανάκληση των επίμαχων διατάξεων του νομοσχεδίου, δεν είναι λιγότερο αλήθεια ότι τα συνθήματα που κυριαρχούσαν στις διαδηλώσεις ήταν: «Όχι στα πανεπιστήμια του χρήματος», «όχι στα πανεπιστήμια κόκα-κόλα», «εκπαιδευτική ισότητα», «όχι στις ελίτ» – συνθήματα πολιτικά με την υψηλή έννοια του όρου. Άλλα συνθήματα εξέφραζαν την αμφισβήτηση όχι μόνο του σημερινού υπουργού παιδείας αλλά και του προκατόχου του σοσιαλιστή κ. Σεβενεμάν.

Πέρα απ' αυτό, όμως, όλοι οι σοβαροί παρατηρητές, ακόμα και κυβερνητικοί παράγοντες, αναγνώριζαν ότι τα βαθύτερα αίτια βρίσκονται στις μαύρες προοπτικές (το 1/3 των ανέργων, δηλαδή 1 εκατομμύριο περίπου) είναι νέοι κάτω των 25 ετών που προσφέρει αυτή (η αστική) κοινωνία στη νεολαία. «Στην ανησυχία και την αγωνία για το αύριο, και τούτο ισχύει για όλες τις χώρες της ΕΟΚ...» (Μοντ) ή «στο μέγιστο πρόβλημα μιας κοινωνίας που μετατρέπει την πρόοδο σε δυστυχία...» (Ρεβολουσιόν).

Όλα αυτά, βέβαια, αφορούν την πρώτη φάση του κινήματος, μέχρι την ιστορική για τη Γαλλία (μετά το Μάη '68) διαδήλωση της 4 Δεκέμβρη (1.000.000 νέοι και μόνο νέοι στους δρόμους μόνο στο Παρίσι).

Εκείνη τη νύχτα στο Ενδάλιντ, αμέσως μετά την άρνηση του υπουργού Παιδείας να συζητήσει με τους αντιπροσώπους των φοιτητών, μια ολόκληρη γενιά διαπίστωσε, με την ίδια της την πείρα, πάνω στο πετσί της (και οι ιδέες μέσα απ' την πράξη, την πείρα ανοίγουν το δρόμο τους...) όλη την αγριότητα του καταπιεστικού μηχανισμού της «νεοφιλελεύθερης δημοκρατίας» όταν κανείς τολμά να αμφισβητήσει σοβαρά τις επιλογές της. Μαζικές βολές δακρυγόνων σε ύψος ανθρώπου, στο ψαχνό δηλαδή και εξ' επαφής, άγριο κυνηγητό και εξοντωτικό ξυλοκόπημα νέων παιδιών όλη τη νύχτα. Εκατοντάδες τραυματίες, δγαλμένα μάτια, παραμορφωμένα τα πρόσωπα κι ακρωτηριασμοί. Επιδίωξη, προφανής της κυβέρνησης η τρομοκρατία των νέων κι αποτροπή της επανάληψης των διαδηλώσεων – το σπάσιμο του κινήματος.

Τα μαζικά κινήματα, όμως, έχουν τους δικούς τους νόμους και τόσο το χειρότερο για όποιους αγνοούν τη δυναμική τους. Από δω και πέρα το πέρασμα απ' το ειδικό στο πολιτικό, απ' το μερικό στο γενικό συντελείται με εκπληκτική ταχύτητα. Την επόμενη μέρα δεκάδες χιλιάδες νέοι διαδηλώνουν αδιάκοπα στο κέντρο της πρωτεύουσας κι εξακολουθούν να διαδηλώνουν με νέα ένταση και μετά την υποχώρηση, το βράδυ,

του υπουργού Παιδείας που αποσύρει τις επίμαχες διατάξεις του νομοσχεδίου. Στόχος πια η ανάκληση ολόκληρου του νομοσχεδίου. Ζητείται η παραίτηση του υπουργού Πανεπιστημίων, του υπουργού Παιδείας και του υπουργού Εσωτερικών που χαρακτηρίζεται σαν «ο μεγαλύτερος τρομοκράτης». Καταλαμβάνεται η Σορδόνη. Τα μεσάνυχτα, τα ΜΑΤ εκκενώνουν το ιστορικό πανεπιστήμιο και ξυλοκοπούν, μέχρι θανάτου, τον φοιτητή Μαλίκ Ουσκίν.

Την άλλη μέρα το πρωί η εθνοσυνέλευση συγκλονίζεται απ' τις διαμαρτυρίες των κομμουνιστών και σοσιαλιστών βουλευτών και ο πρόεδρος της διακόπτει τη συνεδρίαση σε ένδειξη πένθους. Ο υπουργός Πανεπιστημίων κ. Ντεβακέ παραιτείται. Η συντονιστική επιτροπή των φοιτητών και μαθητών απευθύνει έκκληση συμπαράστασης στο λαό. Οι κεντρικοί δρόμοι του Παρισιού μετατρέπονται, το απόγευμα σε μια ατέρμονη πορεία πένθους και οργής που καταλήγει το βράδυ μπροστά στο Δημαρχείο – κατοικία του κ. Σιράκ. Οι διαδηλωτές απαιτούν, τώρα, την παραίτηση της κυβέρνησης, πολλοί μάλιστα προχωρούν πιο πέρα κατηγορώντας για συνενοχή και τον πρόεδρο κ. Μιτεράν, ενώ συντελείται το επόμενο ποιοτικό δήγμα: Η Εθνική Συντονιστική Επιτροπή φοιτητών και μαθητών, μετά από απόφαση των γενικών συνελεύσεων των σχολών, απευθύνει έκκληση στα Εργατικά Συνδικάτα και τα κόμματα της Αριστεράς για συμπαράσταση και διεύρυνση του αγώνα με την κήρυξη γενικής απεργίας. Η απάντηση της μεγαλύτερης εργατικής Συνομοσπονδίας (CGT, υπό κομμουνιστική επιρροή) και του Κομμουνιστικού Κόμματος είναι άμεση και θετική. Άλλες συνδικαλιστικές οργανώσεις ακολουθούν. Αποφασίζεται γενική στάση εργασίας για τη Δευτέρα 8-12 το πρωί και απεργία με παλλαϊκή διαδήλωση για την Τετάρτη 10-12.

Το φάντασμα νέου Μάη '68 προβάλλει πια συγκεκριμένα και απειλητικά, προκαλώντας ισχυρούς κλυδωνισμούς σ' ολόκληρο το πολιτικό οικοδόμημα της συγκατοίκησης. Πρώτοι φαίνεται να συνειδητοποιούν τον κίνδυνο να ξεφύγει από κάθε έλεγχο η κατάσταση, ο Πρόεδρος Μιτεράν και οι σοσιαλιστές. Η ενδεχόμενη εισβολή της εργατικής τάξης στο προακίνηιο θα οδηγούσε, αναπόφευκτα, στην πτώση της κυβέρνησης Σιράκ και την πρόωπη διενέργεια εκλογών με τον εκλογικό νόμο που πέρασε πρόσφατα η δεξιά που την ευνοεί και δεν αφήνει καμιά δυνατότητα στους σοσιαλιστές να πάρουν την πλειοψηφία των εδρών αυτή τη στιγμή. Εκτός αυτού όλο το οικοδόμημα της συγκατοίκησης και τα σενάρια τόσο του κ. Μιτεράν όσο και του κ. Σιράκ (που έτσι κι αλλιώς βγαίνει εξουθενωμένος απ' την κρίση) για τις προεδρικές εκλογές του '88 θα πετάγονταν στον αέρα και ο πολιτικός χάρτης θα διαμορφώνονταν εντελώς διαφορετικά.

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ...

του Θ. Μπατρακούλη

...Κατάπληκτοι όσοι βεβαίωνα το «τέλος των ιδεών του '68» (πρόκειται για τους ίδιους που λίγα χρόνια πριν από το '68 διαπίστωναν το «τέλος των ιδεολογιών») αντικρύζοντας την ανάδυση κινημάτων πολύ ενοχλητικών για την ιδεολογία της «εξαφάνισης των ιδεολογιών».

Οι φοιτητές και μαθητές του '86 θεωρούνται γενικά απολιτικοί. Δεν παθιάζονται όπως οι νέ-

οι της γενιάς του '68 για τα μεγάλα πολιτικά πρότυπα: η κατακόρυφη πτώση και η κρίση προσανατολισμού του ΓΚΚ, η διακυβέρνηση της χώρας από τους σοσιαλιστές (πρόθυμους να επαναλάβουν όσα έλεγε η μαινόμενη δεξιά τροφοδοτώντας έτσι τη διαμάχη της αλλά και τη «δικαίωση» της), στάθηκαν γεγονότα που άλλαξαν πολλά πράγματα. Οι σημερινοί νέοι παρατηρούν να οξύνεται σταθερά γύρω τους η ανεργία των πτυχιούχων και να πέφτει η αξία των διπλωμάτων. Όπως λέει ο κοινωνιολόγος Πιέρ Μπουρντιέ, «έμαθαν την πολιτική περισσότερο ακούγοντας τις σατιρικές εκπομπές των Κολύς και Μπεντός παρά μέσα σε πυρήνες του Κομμουνιστικού Κόμματος και των τροτσικιστικών ομάδων»(!). Τίποτε το παράδοξο, αφού ο αλληγορικός

Ο κίνδυνος γίνεται πιο σαφής τη Δευτέρα 8-12 το πρωί. Η στάση εργασίας στη βιομηχανία και τους άλλους τομείς είναι καθολική. Ο κ. Μαιρ, γραμματέας της υπό σοσιαλιστική επιρροή εργατικής συνομοσπονδίας (CFDT), επισκέπτεται επειγόντως τον κ. Σιράκ και τον ενημερώνει για τις διαθέσεις των εργαζομένων ζητώντας να κάνει μια χειρονομία εκτόνωσης αποσύροντας το νομοσχέδιο Ντεβακέ. Στις 1 το μεσημέρι ο πρωθυπουργός δηλώνει ότι αποσύρεται το επίμαχο κείμενο. Ο αναδρασμός όμως συνεχίζεται. Νέες διαδηλώσεις στο Καρτιέ Λατέν: οι φοιτητές αλληλέγγυοι με τους μαθητές ζητούν την ανάκληση και της εγκυκλίου για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στις 4 το απόγευμα ο υπουργός Παιδείας κ. Μοτορύ αποσύρει την εγκύκλιο. Το πρωί της Τρίτης 9-12 ο κ. Σιράκ σαλπίζει γενική υποχώρηση. Μια σειρά νομοσχέδια (κώδικες για την απόκτηση της γαλλικής ιθαγένειας, μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων, υγείας, δημιουργία ιδιωτικών φυλακών κ.λπ.) παραπέμπονται στις καλές. Στις προσπάθειες εκτόνωσης συμβάλλουν και οι σοσιαλιστές. Το Σ.Κ., η CFDT και η Ένωση Εκπαιδευτικών (F.E.N.) δηλώνουν ότι η συνέχιση της κινητοποίησης, η απεργία και διαδήλωση της επομένης, δεν έχουν πια κανένα νόημα. Η Συντονιστική Επιτροπή φοιτητών μαθητών (οι τελευταίοι είναι πιο δυναμικοί), η CGT, το Κ.Κ., οι τροτσικιστές της LCR (Κριβίν) και άλλες αριστεριστικές οργανώσεις επιμένουν στην κινητοποίηση της Τετάρτης με κύριο σύνθημα την καταδίκη της καταπίεσης και την απόδοση τιμής στα θύματα. Το βράδυ της Τρίτης οι υπό σοσιαλιστική επιρροή οργανώσεις προδίδοντας την επιτυχία της κινητοποίησης κάνουν στροφή 180 μοιρών και δηλώνουν συμμετοχή αλλά μόνο στη διαδήλωση. Η επιτυχία είναι τεράστια. Για πρώτη φορά στα τελευταία 10 χρόνια τουλάχιστον, οι αριστερές μάζες καταλαμβάνουν το δρόμο. 600.000 λαού, εργάτες, φοιτητές, μαθητές γεμίζουν ασφυκτικά τα βουλεβάρτα από το Ντανφέρ ως την πλατεία Νασιόν (6 χιλιόμετρα διαδρομή). Ζητούν την παραίτηση του υπουργού Εσωτερικών, να σταματήσει η επίθεση της κυβέρνησης στα κεκτημένα δικαιώματα. Οι διαδηλωτές έχουν τον ίδιο μαζικό χαρακτήρα σε όλες τις επαρχιακές πόλεις.

Εδώ κορυφώνεται και κλείνει το πυρακτωμένο εικοσαήμερο που συγκλόνισε τη Γαλλία. Μάης, λοιπόν, το Δεκέμβριο; Όχι δέδια αλλά θα μπορούσε να είναι και ίσως πήγαινε πιο πέρα ακόμη αν η κυβέρνηση δεν υποχωρούσε την τελευταία στιγμή κι αν το λαϊκό κίνημα δεν δρίσκονταν σοβαρά λαβωμένο μετά από τη διάψευση των ελπίδων, την απογοήτευση που προκάλεσε η κάθε άλλο παρά αριστερή πολιτική των αριστερών κυβερνήσεων τα τελευταία χρόνια. «Τον Μάη του '68 – έλεγε ο Ζ. Σεγκύ, πρώην Γ. Γραμματέας της CGT – το φοιτητικό κίνημα ήταν ο σπινθήρας που έβαλε φωτιά στο μαρούτι

(εργατικό κίνημα). Αν δεν υπήρχε το μπαρούτι, ο σπινθήρας θα πήγαινε χαμένος...». «Αλλά, τότε, υπήρχε μπαρούτι» παρηγορηθεί εύστοχα ο «Μοντ»...

Το κίνημα των 20 ημερών έχει ήδη πολλές και θετικές συνέπειες που ίσως αποδούν αποφασιστικές για το λαϊκό κίνημα και να το κάνουν να ορθοποδήσει: το παράδειγμα των φοιτητών: μαζικός αγώνας - αποφασιστικότητα - νίκη, θα βρει, χωρίς αμφιβολία εύφορο έδαφος στα εργοστάσια και τις υπηρεσίες για να καρποφορήσει. Θα σπάσει, τουλάχιστον, την ηττοπάθεια.

- Θα κάνει, πιθανώς, να ακουστούν κάποιες φωνές μέσα στην πνευματική ερημιά και τη θανάσιμη σιωπή της γαλλικής διανόησης.

- Οι μύθοι περί «απάθειας, κονφορμισμού, ατομισμού και συντηρητισμού της νεολαίας, που νανούριζαν τα όνειρα του γαλλικού κατεστημένου έγιναν κομμάτια. Μια ολόκληρη γενιά σηματοδεύτηκε απ' τα τελευταία γεγονότα, στράφηκε μαζικά προς τ' αριστερά, έμαθε να παλεύει και να νικά. Αυτός ο δρόμος μπορεί να την οδηγήσει πολύ μακριά.

- Η αντιμεταναστευτική εκστρατεία και η ξενοφοβία που τρέφουν τις τάξεις της νεοφασιστικής δεξιάς δέχτηκαν ισχυρό πλήγμα («κάτω η κυβέρνηση που σκοτώνει τους φοιτητές και διώχνει τους μετανάστες» ζητωκραύγαζαν οι οργισμένοι φοιτητές και εργάτες στη διαδήλωση της Τετάρτης).

- Ίσως αναχαιτίζει το κύμα του συντηρητισμού που πλήττει όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής τα τελευταία χρόνια παρασύροντας προς τα δεξιά ολόκληρο το πολιτικό φάσμα.

- Οι προσπάθειες της κυβέρνησης να επιτύχει την συναίνεση με πρόσχημα την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, τη συνεργασία του πληθυσμού με τις κατασταλτικές δυνάμεις και τη μετατροπή των πολιτών σε καταδότες της αστυνομίας, χρεωκόπησαν θλιβερά. Δεν μπορεί ο υπουργός τρομοκρατίας να ζητήσει δόξη για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας.

- Το κύρος της δικάφαλς εκτελεστικής εξουσίας καταρράκωθηκε. Η φαγωμάρα συνεχίζεται στους κόλπους της κυβέρνησης και οι διαφωνίες ανάμεσα στον πρόεδρο και τον πρωθυπουργό εκφράζονται ανοιχτά πια. Ο κ. Σιράκ θγαίνει, όπως ήδη αναφέραμε, εξουθενωμένος απ' τη δοκιμασία και οι φιλοδοξίες του για τις προεδρικές εκλογές του '88 αναγκαστικά περιορισμένες. Δεν είναι δε δέβαιο ότι ο κ. Μιτεράν θα ωφεληθεί απ' όλη αυτή την ιστορία. Είναι υποχρεωμένοι, και οι 2 συγκατοικούντες μονομάχοι, να τραβήξουν μαζί ως το 1988 μέσα σε μια νοσηρή ατμόσφαιρα που δίνει την εντύπωση στην κοινή γνώμη πως η εξουσία δεν βρίσκεται πουθενά και οι συνέπειες κάθε άλλο παρά θετικές μπορεί να είναι και για τις δύο πλευρές. □

λόγος των δυο δημοφιλών κωμικών περιέχει το ισοδύναμο πολύ διαπεραστικών αναλύσεων του ρατσισμού, του συνδικαλισμού, του επίσημου πολιτικού κόσμου κλπ. Οι νέοι αυτοί προκαλούν την ιερή οργή των «θεματοφυλάκων» των κυρίαρχων αξιών που αναφωνούν αφοριστικά: «... Φοβούνται μήπως στερηθούν τα αποχαινωτικά τους ήθη. Είναι μια νεολαία που πάσχει από διανοητικό AIDS»(2).

Και είναι θεμιτό τουλάχιστον να αναρωτηθεί κανείς: Ποιο είναι το σύστημα αξιών που οι πολιτικοί και ακαδημαϊκοί εκπρόσωποι της αναβαπτισμένης Δεξιάς

(1) Από μια συνέντευξη στη «Λιμπερασιόν» της 4/12/1986

(2) Από κύριο άρθρο του Λουί Πάουελς στη «Φιγκαρό Μαγκαζίν» της 6/12/1986

αλλά της έμπειρης πια από την άσκηση της εξουσίας Αριστεράς προτείνουν στους σημερινούς νέους; Αρκεί να παρακολουθήσει ορισμένες ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές και να με τι βομβαρδίζονται καθημερινά: Προγράμματα που εκθειάζουν κατά κόρον την κερδοφορία σύγχρονη επιχείρηση και προβάλλουν σαν το πιο αξιοζήλευτο ανθρώπινο ιδεώδες το τολμηρό, πρωτοπόρο αφεντικό και όχι σπάνια το μαχητικό, αδυσώπητο κυβερνήτη. Σημειώνεται μπορούμε να πούμε μια πολύ ορατή στροφή κατεύθυνσης προς το γιαπωνέζικο πρότυπο. Στο τελευταίο κάθε παιδαγωγική πράξη υπάγεται στη λογική της αντιμετώπισης των εκφρασμένων σκέψεων, του ξεφρενου ανταγωνισμού και της επιλογής μέσω των τεστ.

Είναι αυτή τη λογική του αγώ-

ΠΑΖΑΡΙ στο εργαστήρι «ΒΑΜΟΣ»

Παζάρι με Κρητικές ζωγραφιές σε κεραμικά, ξύλο και πανί, δημιουργίες της λαϊκής ζωγράφου Ελένης Φραντζεσκάκη, λειτουργεί στο εργαστήρι «Βάμος», Σινώπης 49, τηλ. 77.07.066.

Στο παζάρι θα βρείτε το αλλιώτικο δώρο, το δώρο που θα βάλει στο φιλικό σας σπίτι τα χρώματα και την ομορφιά της Κρήτης.

Ακόμα μπορείτε να διαλέξετε χειροποίητα δώρα από γυαλί και κοσμήματα του χθες και του σήμερα.

Το παζάρι είναι ανοικτό κάθε μέρα 10-2 και 5-9.

28

ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ
COMPUTERS

KARTEZ

unicef

1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4, ΤΗΛ. 228 682

2 ΕΓΓΑΤΙΑ 150, ΤΗΛ. 235 916

3 ΤΟ ΚΑΤΩ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6, ΤΗΛ. 271 853

4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ 3, ΤΗΛ. 239 746
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

Ι. ΚΑΚΡΙΔΗ

η ελληνική μυθολογία

Με βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας και τα παιδιά σας από 30 δρχ.
Εγκυκλοπαίδειες, παιδικές και μεγάλες, με τις καλύτερες τιμές.

28 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΜΕΓΑΛΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

να όλων ενάντια σε όλους που καταγγέλλουν οι νέοι του Λουκείου και του Πανεπιστημίου. Μια μοχθηρή λογική που μέσα από το κυνήγι των βαθμών και της «καλής» θέσης στην εκπαιδευτική κλίμακα υπόσχεται την αναρρίχηση πιο γρήγορα και πιο ψηλά στην κοινωνικοοικονομική πυραμίδα. Πώς αλλιώς να εξηγήσουμε το διάχυτο σ' αυτούς τους νέους εγκωμιασμό της αλληλεγγύης και της γενναιοδωρίας; Απέναντι στην αναγόρευση σε πρωταρχικό ιδεώδες του ανταγωνισμού και του χαλίνωτου ατομισμού θέλουν «να μάσουν στο σχολείο τη φιλοσοφία των εστιάτοριων της καρδιάς» (κατά την έκφραση πάλι του Πιερ Μπουρντιέ).

Ουτοπίες θα απαντήσουν πολλοί. Θα ήταν δυνατό και να συμφωνήσουμε. Υπό τον όρο ότι θα δέχονταν ορισμένοι να αναζητή-

σουν την πληροφορία που υποκρύπτει αυτή η «ουτοπιστική» στάση. Και ίσως θα 'πρεπε να καθορίσουν τη δική τους στάση απέναντι στη δύναμη που αναδύεται μέσα από τέτοια κινήματα. Το πρόσφατο ξέσπασμα της γαλλικής νεολαίας ξαναθέτει επί τάπητος μερικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν όλες λίγο - πολύ οι κοινωνίες στη συνεχιζόμενη φάση ανασυνθεσης του κεφαλαίου. Σε κάθε περίπτωση ξετυλίγονται ορισμένες προσπάθειες για προσαρμογή της παραγωγής πτυχιούχων στις ανάγκες της οικονομικής ζήτησης. Οι νέοι δείχνουν να μην πείθονται εύκολα ότι με την εφαρμογή τους θα μπορούσε να τους εξασφαλιστεί πραγματικά μια θέση στην κοινωνία. Σε μια κοινωνία που αμφιβάλλουν για την ικανότητά της να σκεφθεί το μέλλον.

ΑΥΤΟ ΤΟ ΧΙΛΙΟΠΑΙΓΜΕΝΟ ΕΡΓΟ...

Κάποτε θα πρέπει ίσως ν' αρχίσουμε να θέτουμε επιτέλους, έ-να απλό ερώτημα, πριν την «αγανάκτηση»: γιατί γίνεται τόσοσ θόρυβος, κάθε φορά που «βγαίνουν» στον Τύπο ειδήσεις για αυξήσεις τιμών; Στην προκειμένη περίπτωση, οι αυξήσεις α-φορούν, για πολλοστή φορά, στα τιμολόγια ηλεκτρικού, τηλε-φώνου, νερού κτλ. Και για πολλοστή φορά, είδαμε να ξετυλι-γεται η ίδια ακολουθία των πράξεων ενός τόσο γνωστού έρ-γου, με τόσο γνωστή σκηνογραφία και υποκριτική ομάδα, και με απaráλλαχτο το σκηνοθέτη: οι εφημερίδες γράφουν, ο αρ-μόδιος υπουργός διαψεύδει, οι εφημερίδες επιμένουν, ένας άλλος αρμόδιος υπουργός διαψεύδει, εμμέσως, τον δημοσιεύ-οντα συνάδελφό του, κ.ο.κ.

Και το «κοινό» πάλι θα αγανακτήσει. Και η κυβερνητική πλευρά πάλι θα προσπαθήσει να διασκεδάσει την αγανάκτη-ση, για να γελοιοποιηθεί μετ' ολίγου όταν οι αυξήσεις —που έχουν κατά μαθηματική ανάγκη αποφασιστεί— θα είναι και γεγονός.

Αν βγούμε έξω απ' αυτή την παράσταση, ίσως υπάρξει λί-γος χώρος για να σκεφτούμε διαφορετικά τούτο το θέαμα και το άλλο, πραγματικό, σκηνικό του. Να σκεφτούμε, δηλαδή, ότι η λογική του «πολιτικού κόστους» που πρυτανεύει, προσωρι-νά βέβαια, στη διάψευση των αυξήσεων, έχει τη ρίζα της σ' έ-ναν εκλογικίστικο, βραχυπρόθεσμο λαϊκισμό και δεν έχει κα-μία σχέση με την ανάγκη επιχειρηματολόγησης των αυξήσε-ων ή των μη-αυξήσεων, στη βάση κάποιας λογικής που έχει σχέση με την εκσυγχρονισμένη διαχείριση και την ανάπτυξη. Αν βγούμε έξω απ' αυτή την επιθεωρησιακή, βαρετή παράστα-ση υπουργού-υποτιθέμενου κοινού (Τύπος), ίσως αντιληφθού-με, ότι το έργο αυτό παίζεται και θα παίζεται, επειδή η «άλλη» πολιτική απέναντι στους δημόσιους οργανισμούς έχει μετω-νυμηθεί σε εισπρακτική επιχείρηση ανάμικτη με πολιτικό αμο-ραλισμό απέναντι στα ελλείμματα της «διαφθοράς», η οποία ε-νέσχυσε κάθε άλλο παρά αιφνιδίως στους θώκους των προνο-μιακών αυτών οργανισμών του κράτους - εργοδότη, του βιλαε-τίου και του αθάνατου κορβανά.

Βεβαίως, η κυβέρνηση είναι υποχρεωμένη να τηρεί κάποια προσχήματα στη νομιμοποίηση των επιλογών της εκείνων που αφορούν, ευθέως ή όχι, την ανακατανομή του κοινωνικού πλεονάσματος. Όμως ο χειρότερος τρόπος για την επιτυχία αυτής της νομιμοποίησης είναι τούτο το αφερέγγυο, κάκιστο θεατρικό παζάρι που παρουσιάζει όταν επίκεινται περισσότε-ρα «βάρη για το λαό».

Για τους πολίτες, όμως, το ουσιαστικότερο δεν είναι το «ποιος πληρώνει την ανάπτυξη», αλλά το γιατί να «πληρώνε-ται» αυτή η συνεχής διεκδοκιστική ανάμεσα στην απο-ανάπτυξη και τη στασιμότητα.

Η αγανάκτηση, ή η «τιμολογιακή» αντίληψη, δεν είναι καλός σύμβουλος για την απάντηση αυτού του ερωτήματος. Το πολύ - πολύ, να μας ξανακάνουν να πληρώσουμε αυτό το κακόγου-στο, χιλιοπαγμένο έργο...

ΠΙΣΩ ΑΠ' ΤΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

Από τον «αυτόματο πιλότο» της ΕΟΚ στον τοποτηρητή του ΔΝΤ

του Βαγγέλη Γιαχνή

Το δάνειο ελήφθη, αλλά «το τέλος καλό, όλα καλά», δεν ισχύ-ει. Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις οι πιέσεις και οι ιταμές επεμ-βάσεις των κορυφαίων της ΕΟΚ θα συνεχισθούν καθώς το «δούναι - λαβείν» δεν εξαντλείται μόνο στο δάνειο. Ο Ζακ Ντελόρ με αφορμή τη χορήγηση της δεύτερης δόσης του δα-νείου μας έδωσε μια γεύση από την —αλήστου μνήμης— γλώσ-σα που χρησιμοποιούσαν άλλοι πάτρωνες στο παρελθόν. Κα-μιά επιμέρους υποχώρηση δεν ικανοποιεί πλέον την επιτηδευ-μένη οργή των επιτρόπων της Κοινότητας. Ούτε η σκληρή και άκαμπτη απόφαση του ΑΣΟΠ να συνεχίσει το σφίξιμο της ζώ-νης μέχρι... τελικής πτώσης, ούτε η ευθυγράμμιση της χώρας μας στο ζήτημα της τρομοκρατίας με τη συνυπογραφή του κα-τάπτυστου θατσερικού κειμένου, στο οποίο —καθ' υπαγόρευ-ση του Ρήγκαν— καταδικάζεται η Συρία ότι υποθάλλει και ενι-σχύνει την τρομοκρατική δράση, δεν στάθηκαν ικανά να κατευ-νάσουν τις δόλιν εξαγριωμένες φωνές που συνεχίζουν με α-μειώτη ένταση ν' ακούγονται στο μέγαρο των Βρυξελλών. Τώ-ρα τα θέλουν όλα... Στον οικονομικό τομέα οι επιτροπαι αξιώ-νουν:

- Αυστηρότερο έλεγχο των δημόσιων δαπανών αν και τα δη-μόσια σχολεία θερμαίνονται πλέον από τις... ανάσες των παι-διών.

- Καθήλωση των αυξήσεων στους μισθούς και τα ημερομί-σθια παρά την 18% μείωση της αγοραστικής ικανότητας των εργαζόμενων στη διετή διάρκεια της εφαρμογής του σταθερο-ποιητικού προγράμματος.

- Εκκαθάριση των προβληματικών επιχειρήσεων ανεξάρτη-τα από το κοινωνικό κόστος και παρά την καλπάζουσα ανερ-γία.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΟΟΣΑ Όσοα πάνε και όσοα έρθουνε

Αναμένονται να δοθούν στη δημοσιότητα αυτές τις μέρες οι οικο-νομικές προβλέψεις του ΟΟΣΑ για το 1987. Σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες του ΑΝΤ1 τα στοιχεία για τη χώρα μας δείχνουν συρ-ρίκνωση του εθνικού προϊόντος κατά 0,5% για το 1987 σε σχέση με το 1986 που έμεινε στάσιμο. Αυτό σημαίνει ότι ενώ διευρύνεται η αγορά εργασίας όχι μόνο δεν αυξάνεται το ΑΕΠ αλλά για το 1987 θα μειωθεί με αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας.

Η ανεργία προβλέπεται, σύμφωνα πάντα, με τον ΟΟΣΑ, να φθά-σει στο ανησυχητικό διψήφιο κατώφλι του 10%, τη στιγμή που σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες η ανεργία εμφανίζεται στάσιμη. Αυτό σημαίνει ότι η ελληνική οικονομία θα έχει να αντιμετωπίσει και τον υφιστάμενο πληθωρισμό και υψηλότερη ανεργία.

Σαν αποτέλεσμα της «υφιστάμενης» οικονομικής πολιτικής πρό-κειται να μειωθεί η κατανάλωση και κυρίως κατά το τμήμα των ει-σαγομένων με αποτέλεσμα την ελαφρά βελτίωση του ελλείμμα-τος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών που προβλέπεται από τον ΟΟΣΑ να είναι 3% το 1987, ενώ το 1986 υπολογίζεται στο 4,6% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος. Επίσης εξαιτίας της περιστολής των δημοσίων δαπανών και επενδύσεων (που συμ-βάλλει στον περιορισμό της ζήτησης) το έλλειμμα του δημοσίου

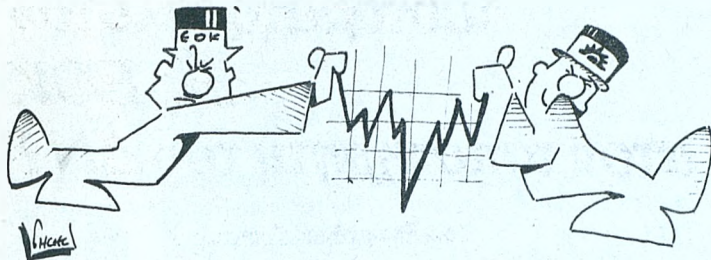
προϋπολογισμού σαν ποσοστό του ΑΕΠ προβλέπεται να μειωθεί κατά 1,9% σε σχέση με το 1986, ενώ το 1986 εκτιμάται ότι έχει μειωθεί κατά 2,8% σε σχέση με το 1985. Αν όμως ληφθεί υπόψη ο πληθωρισμός η μείωση θα πρέπει να υπολογισθεί στο 0,3%.

Η βελτίωση που φαίνεται να επιτυγχάνεται στο ισοζύγιο, τα ελ-λείμματα και η επιδείνωση της ανεργίας είναι αποτέλεσμα της συρρίκνωσης του εθνικού προϊόντος και των εισοδημάτων των μι-σθωτών. Και είναι γνωστό ότι στην πολιτική αυτή έχουν διαπρέ-ψει μια σειρά συντηρητικών κυβερνήσεων άλλων χωρών. Το ζη-τούμενο όμως είναι πώς θα μειωθούν τα ελλείμματα αυξάνοντας την παραγωγικότητα και ακολουθώντας μια αναπτυξιακή στρατη-γική. Οι λύσεις σ' αυτό το πρόβλημα είτε είναι ανύπαρκτες, είτε φτωχές και ανεπεξέργαστες και από την κυβέρνηση και από την αντιπολίτευση.

Ας ελπίσουμε ότι στη συζήτηση για τον προϋπολογισμό δεν θα ακούσουμε πάλι τις γνωστές μεγαλοστομίες ένθεν και ένθεν και κάποιοι θα μιλήσουν επί της ουσίας του σταθεροποιητικού προ-γράμματος που ως γνωστόν θα εφαρμοσθεί και το 1987, πιθανόν και το 1988 και βλέποντας και κάνοντας για το 1990...

Κατά τα άλλα το 2.000 πλησιάζει!

ΠΑΡΑΜΟΝΕΥΕΙ Η ΧΡΕΩΚΟΠΙΑ

- Δραστική περικοπή όλων των γεωργικών επιδοτήσεων και φορολόγηση των αγροτών, παρά το υψηλότερο κόστος παραγωγής των αγροτικών προϊόντων λόγω του κατακερματισμού της καλλιεργήσιμης γης, των αναχρονιστικών μεθόδων καλλιέργειας και του μεγάλου αριθμού των υποαπασχολούμενων.
- Πλήρη απελευθέρωση των τιμών και των κερδών αν και η κερδοσκοπία ενδημεί μόνιμα πλέον στην αγορά.
- Κατάργηση των χρηματικών προκαταβολών για την εισαγωγή ορισμένων ειδών τη στιγμή κατά την οποία παρά τους περιορισμούς οι εισαγωγές αυξάνονται εκπαραθυρώνοντας ακόμα και τα παραδοσιακά ελληνικά προϊόντα από την αγορά.
- Περιορισμός του δημόσιου τομέα αν και η ιδιωτική πρωτοβουλία κωφεύει και αδιαφορεί στις κυβερνητικές εκκλήσεις για επενδύσεις.
- Άμεση κατάργηση των εξαγωγικών επιδοτήσεων παρά τη δραματική συρρίκνωση των εξαγωγών και τη συνακόλουθη διεύρυνση του ελλείμματος στο εμπορικό ισοζύγιο.

Στο πολιτικό επίπεδο οι πιέσεις εμφανίζονται στα εξής σημεία:

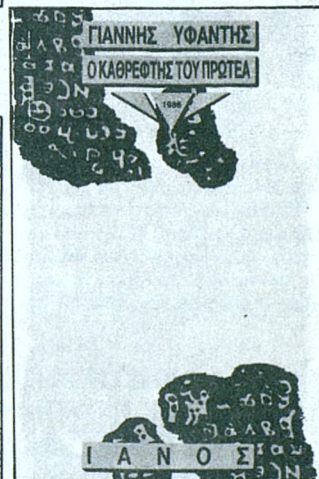
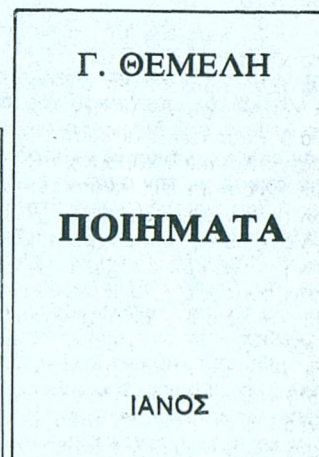
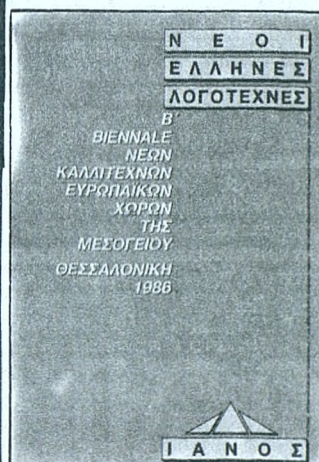
- Επαναπροσδιορισμός της συνολικής στάσης της χώρας μας απέναντι στην Κοινότητα και πλήρης ταύτιση (και σε επίπεδο λόγων) με τις γενικές πολιτικές κοινοτικές ντιρεκτίβες.
- Άνευ επιφυλάξεων αποδοχή του κειμένου «περί τρομοκρατίας» που καταδικάζει τη Συρία και τη Λιβύη αλλά και γενικότερη συμπόρευση με την κοινοτική αντίληψη περί τρομοκρατίας. Η αντίληψη αυτή δεν κάνει τη διάκριση μεταξύ των επαναστατικών μεθόδων που χρησιμοποιούν, ενδεχομένως, απελευθερωτικά κοινωνικά και πολιτικά κινήματα, απ' τη μια πλευρά, και των κρατικών μεθόδων βίας και τρομοκρατίας που ασκούν καταπιεστικά καθεστώτα ή ακόμα και διατεταγμένες τρομοκρατικές επαγγελματικές ομάδες από την άλλη πλευρά. Αν σήμερα καταδικάζεται η Συρία, αύριο θα 'ρθει η σειρά της Μοζαμβίκης και μεθαύριο ίσως όλων των χωρών του Τρίτου Κόσμου.
- Σύμπλευση της εξωτερικής μας πολιτικής στα ζητήματα τριβής Ανατολής - Δύσης, μ' αυτή της ΕΟΚ που σημαίνει τέρμα στις φιλειρηνικές πρωτοβουλίες και στα «αλισβερίσια» με το χώρο των Αδέσμευτων.
- Επίδειξη «πνεύματος καλής θέλησεως» (διάβαζε υποχωρήσεις) για την επίλυση του κυπριακού προβλήματος και για τη διευθέτηση των διαφορών με την Τουρκία κάτω απ' την υψηλή εποπτεία της Κοινότητας.

Με λίγα λόγια αυτή τη στιγμή επιχειρείται μια εφ' όλης της ύλης, ευθυγράμμιση της χώρας μας με την ΕΟΚ. Ασφαλώς η «στιγμή» δεν είναι τυχαία. Αντίθετα έχει επιλεγεί με ιδιαίτερη φροντίδα.

Η επαμφοτερίζουσα τακτική που ακολούθησε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ την τελευταία πενταετία απέναντι στην ΕΟΚ καθώς και οι αντιφατικές οικονομικές της επιλογές θα πρέπει να ε-

ΙΑΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΓΚΑΛΕΡΙ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

κληφθούν σαν οι βασικότερες αιτίες που επέδρασαν αποφασιστικά στην ολοσχερή απώλεια της διαπραγματευτικής μας ικανότητας. Η διαρκής ταλάντευση (μέσα ή έξω από την ΕΟΚ) καθώς και οι μεγαλόστομες και διογκωμένες (άνευ αιτίας πολλές φορές) αντιδράσεις, δημιούργησαν σημαντικά ρεβανσιστικά αποθέματα κυρίως στις χώρες του Βορρά που εκδηλώθηκαν αυτή τη στιγμή με αφορμή την περιβόητη πλέον δεύτερη δόση του δανείου.

Αν δεχτούμε —με μια ρεαλιστική λογική— ότι ο κοινοτικός άξονας (Βόννη -Παρίσι - Λονδίνο) «κάνει καλά τη δουλειά του» η αποκλειστική ευθύνη για την όλη διαμορφωθείσα κατάσταση, θα πρέπει ν' αποδοθεί στη δική μας πλευρά. Μ' αυτή την έννοια, πρέπει να χαμηλώσουν οι διθυραμβικοί τόνοι (νενικήκαμεν και άλλα ηχηρά παρόμοια) γιατί κανένας δεν πείθεται πλέον από παρόμοιες αχυρένιες δημαγωγίες.

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να σημειωθεί ότι το προαναφερόμενο δάνειο είναι ασήμαντο από ποσοτική άποψη, αν συγκριθεί π.χ. με τις εισπράξεις που θα εισρεύσουν στη χώρα μας από άλλες κοινοτικές πηγές το 1987. Δηλαδή ενώ το δάνειο φτάνει στα 850 εκατομμύρια δολάρια περίπου ή 126 δις δραχμές, οι εισροές μόνο στην ελληνική γεωργία θα ξεπεράσουν τα 180 δις δρχ.

Κι όμως παρά την ισχύοντά του είναι πλέον πολύ σημαντικό για την αντιμετώπιση των κατεπειγόντων και πιεστικών οικονομικών προβλημάτων. Μ' αυτό το ποσό θα πρέπει να αποπληρωθούν οι τόκοι και τα χρεωλύσια του εξωτερικού χρέους το 1987. Σε περίπτωση που η ΕΟΚ δεν συναινούσε στη χορήγηση της δεύτερης δόσης, ο έλεγχος της οικονομικής πορείας της χώρας μας, θα περνούσε αναγκαστικά στη δικαιοδοσία του ΔΝΤ. Βέβαια το γεγονός ότι δόθηκε το δάνειο από την ΕΟΚ δεν σημαίνει ότι αίρονται οι πιέσεις που προαναφέραμε ή ότι ανακόπτεται ο ασφυκτικός έλεγχος πάνω σ' όλες τις οικονομικές και πολιτικές κυβερνητικές δραστηριότητες. Αντίθετα το

δάνειο θ' αποτελέσει το βασικό κάβο ρυμούλκησης του σκάφους στα παγωμένα νερά της Βόρειας θάλασσας. Το πεδίο άσκησης κάποιας εθνικής πολιτικής έχει πλέον συρρικνωθεί δραματικά.

Παρ' όλα αυτά υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ του ελέγχου της ΕΟΚ και της παρεμβατικής διαδικασίας του ΔΝΤ. Στη μια περίπτωση υπάρχουν περιθώρια αντιμετώπισης του προβλήματος με πολιτικούς όρους ενώ στην άλλη (του ΔΝΤ) οι διαπραγματεύσεις δεν έχουν πολιτικό χαρακτήρα, αλλά αυστηρά οικονομικό. Δηλαδή ενώ για τη χορήγηση του συγκεκριμένου δανείου με την ΕΟΚ διαπραγματευτήκαμε κυρίως πολιτικά (για πολιτικούς λόγους δόθηκε το δάνειο) με το ΔΝΤ θα έπρεπε ν' αποδειχθεί με οικονομικούς όρους (πράγμα αδύνατο για τη σημερινή κατάσταση) ότι τηρείται απαρέγκλιτα το πρόγραμμά του.

Πάντως το δάνειο της ΕΟΚ μπορεί να ανέβαλε για έναν ίσως χρόνο την έλευση της αμείλικτης παρέμβασης του ΔΝΤ, αλλά η σκιά του τελευταίου παραμένει αμετακίνητη πάνω απ' τη χώρα μας, καθότι το 1988, που δεν θα υπάρχει άλλο δάνειο από την ΕΟΚ, τα τοκοχρεωλύσια του εξωτερικού χρέους θα προσεγγίζουν σύμφωνα με τον καθηγητή Αγγελόπουλο τα 783 δισεκατομμύρια δραχμές και καθώς δεν υπάρχει καμιά αναπτυξιακή προοπτική θα βρεθούμε αναγκαστικά πάλι «ενώπιος, ενωπίω».

Υπάρχουν άλλες λύσεις; Ανεπιφύλακτα ΝΑΙ, απαντάμε εμείς. Αρκεί να λεχθεί όλη η αλήθεια στο λαό (ευθύνη γι' αυτό έχουν και τα κόμματα της Αριστεράς που πολώνουν το ζήτημα της ΕΟΚ στο απλουστευτικό σχήμα «παράδεισος - κόλαση») για να μπορέσει ο ίδιος (χωρίς την παρέμβαση των «σωτήρων του νεορεαλισμού» που κηρύττουν το όραμα της ξενοδοχοϋπαλληλικής κοινωνίας) να επεξεργαστεί ελεύθερα τις λύσεις του προβλήματος. □

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Δοκίμια Οικονομικής Θεωρίας και Οικονομικής Πολιτικής ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΣΑΚΗ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΑ

Επιμέλεια Γ. Σταμάτης

Συλλογικό έργο με δοκίμια Οικονομικής Θεωρίας και Οικονομικής Πολιτικής. Αφιέρωμα στο Σάκη Καραγεώργα.

Με την έκδοση των κειμένων αυτών, οι συγγραφείς, ο επιμελητής και ο εκδότης θέλουν να τιμήσουν τη μνήμη του μεγάλου αγωνιστή της Αριστεράς και δάσκαλου Σάκη Καραγεώργα. Τα κείμενα πραγματεύονται θέματα της οικονομικής θεωρίας αλλά και ζητήματα οικονομικής πολιτικής.

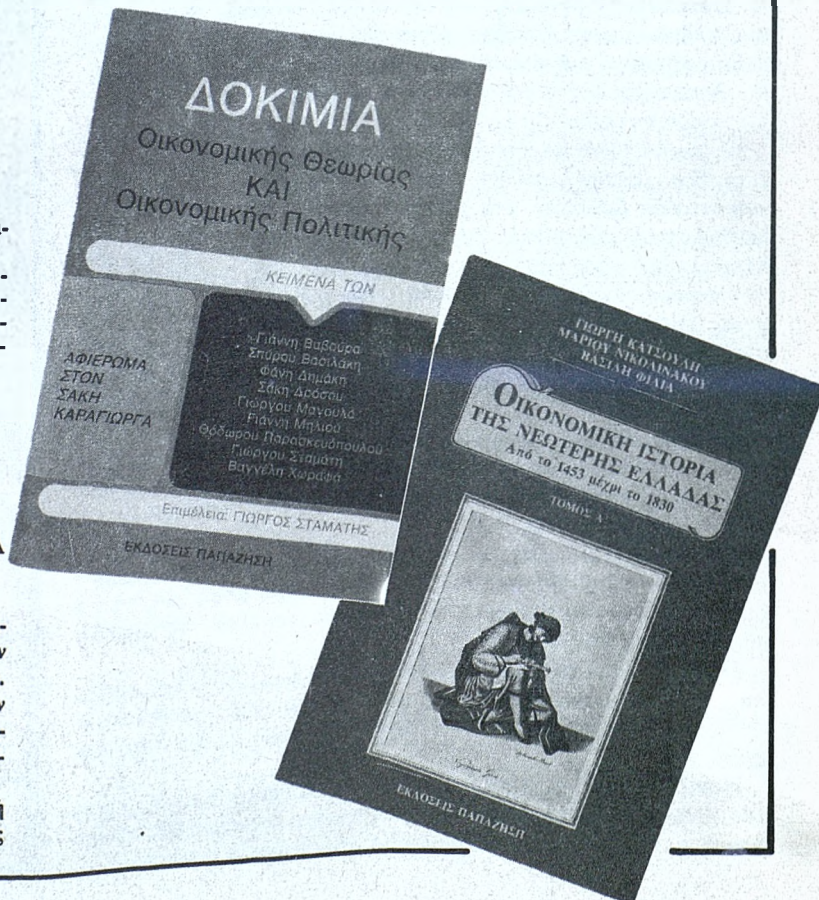
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Από τα 1453 μέχρι το 1830

Γ. ΚΑΤΣΟΥΛΗ • Μ. ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΥ • Β. ΦΙΛΙΑ
ΤΟΜΟΣ Α'

Στο έργο αναλύεται και παρακολουθείται η ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, η διαμόρφωση των παραγωγικών σχέσεων και η διαδικασία της σώρευσης κεφαλαίου στον ελλαδικό χώρο. Στην περίοδο της Τουρκοκρατίας, η θεώρηση των οικονομικών διαδικασιών ερευνήθηκε σε συσχετισμό με τους οθωμανικούς οικονομικούς θεσμούς και τη διαδικασία της γενικότερης ευρωπαϊκής οικονομικής ανάπτυξης.

Αναλύεται επίσης ολόκληρη η οικονομική - δημοσιονομική δραστηριότητα των χρόνων της ελληνικής επανάστασης και της καποδιστριακής περιόδου.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

ΤΑ ΡΩ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ

Ύψιλον/βιβλία

ΕΞΥΓΗΓΗ 26

Ύψιλον/βιβλία Ύψιλον/βιβλία Ύψιλον/βιβλία

Ζωοδόχου Πηγής 34
Αθήνα 106 81

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ

Βυζαντινές δολιχοδρομίες και αυτοκρατορική έπαρση

Όταν ο υπουργός Παιδείας αρνείται το διάλογο με την Ιεραρχία, οι μητροπολίτες επικαλούνται εθνικούς λόγους για τη σωτηρία της μοναστηριακής περιουσίας και οδηγούν σε αδιέξοδα τους απληροφόρητους και αλαζόνες κυβερνητικούς παράγοντες...

του Κ. Β. Σακελλαρίου

Η ΑΠΟΦΑΣΗ της κυβέρνησης, που ανακοινώθηκε πριν από 15 μέρες από τον υπουργό Παιδείας κ. Α. Τρίτση, να διακόψει απότομα κάθε διάλογο με την Ιεραρχία και να προχωρήσει μόνη της στην επίλυση του προβλήματος της εκκλησιαστικής περιουσίας με την κατάθεση στη Βουλή για ψήφιση του σχετικού νομοσχεδίου, ανοίγει ένα νέο κεφάλαιο στην ιστορία της πολύπλοκης υπόθεσης, αλλά, ταυτόχρονα, ανοίγει διάπλata και τους ασκούς του Αιόλου.

ΜΕ ΒΑΣΗ τα σημερινά δεδομένα, είναι απολύτως βέβαιο, ότι η επερχόμενη θύελλα θα προκαλέσει έντονες προστριβές και οξυτάτη αντιδικία στις ήδη υφιστάμενες κρίσιμες σχέσεις μεταξύ της κυβέρνησης και της Ιεραρχίας της Ελλαδικής Εκκλησίας και θα προξενήσει ανυπολόγιστες ζημιές στην κυβέρνηση, η οποία θα εκτεθεί ανεπανόρθωτα τόσο μέσα στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό.

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ, η αναφερθείσα απόφαση της κυβέρνησης θα έχει πελώριο πολιτικό κόστος γι' αυτήν, γιατί το καταρτιζόμενο νομοσχέδιο θα δημιουργήσει και τεράστιο πολιτικό θέμα, αφού, στην καθολική εξέγερση και διαμαρτυρία της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδος θα συμπαρασταθεί η αξιωματική αντιπολίτευση και άλλα μικρά πολιτικά κόμματα, τα οποία πρόκειται να καταπολεμήσουν με φανατισμό το κυβερνητικό νομοσχέδιο και, ταυτόχρονα, θα ξεσηκώσουν μεγάλη μερίδα του λαού εναντίον της κυβέρνησης. Επίσης στην κατακραυγή κατά της κυβερνητικής πολιτικής πρόκειται να προστεθούν κι οι έντονες διαμαρτυρίες ελληνορθόδοξων Πατριαρχείων και Εκκλησιών από όλα τα μέρη της Οικουμένης. Ήδη άρχισαν να γίνονται στην Ελλάδα και στο εξωτερικό σχετικές κινητοποιήσεις, όπου πρωτοστατούν πολιτικοί και εκκλησιαστικοί παράγοντες.

ΟΛΑ ΑΥΤΑ πρόκειται να συμβούν, γιατί το νομοσχέδιο, που συντάσσει ο κ. Α. Τρίτσης, αποτελεί, σε γενικές γραμμές, αντιγραφή των προτάσεών του, τις οποίες είχε διατυπώσει στο υπ' αριθμ. Υ 132/29.8.86 έγγραφό του προς τη Διαρκή Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος και ζητούσε την παραχώρηση όλης σχεδόν της εκκλησιαστικής περιουσίας στο κράτος. Ωστόσο, αυτές οι προτάσεις του κ. Α. Τρίτση απορρίφθηκαν ομόφωνα από την έκτακτη Σύνοδο της Ιεραρχίας της Ελλαδικής Εκκλησίας στις 24 Οκτωβρίου 1986. Επίσης ομόφωνα και πολύ έντονα απέρριψε κάθε σκέψη και κάθε πρόταση για παραχώρηση της εκκλησιαστικής περιουσίας και η ημιαυτόνομη Εκκλησία της Κρήτης.

Η ΕΠΙΘΕΣΗ κατά της κυβέρνησης και ιδιαίτερα κατά του υ-

πουργού Παιδείας κ. Α. Τρίτση οφείλεται στο περιεχόμενο ουσιαστικών διατάξεων του νομοσχεδίου, οι οποίες θεωρούνται από την εκκλησιαστική πλευρά ως αντισυνταγματικές, παράνομες, απαράδεκτες και επικίνδυνες, γιατί:

- Επιτρέπουν την αρπαγή όλης σχεδόν της εκκλησιαστικής περιουσίας από το ελληνικό κράτος, πράγμα που θα σημάνει και την απαρχή για τη λεηλασία περιουσιών και ανεκτίμητων θησαυρών και ιστορικών κειμηλίων, τα οποία επί αιώνες διαφυλάσσουν τα χειμαζόμενα ελληνορθόδοξα Πατριαρχία σε διάφορες κοντινές ή και μακρινές χώρες στο εξωτερικό.

ΕΤΣΙ, ΔΕΝ θα υπάρχει πια κανένας φραγμός σε αλλόθρησκους και αλλοεθνείς, οι οποίοι επί αιώνες καιροφυλακτούν για να διαρπάξουν ό,τι ιερό, πολύτιμο και ανεκτίμητο έχει διαφυλαχθεί αλώβητο μέχρι σήμερα από τα ιστορικά και ακριτικά προπύργια, τα ελληνορθόδοξα Πατριαρχία Κωνσταντινουπόλεως, Αλεξανδρείας, Ιεροσολύμων και Αντιοχείας. Και κανείς, φυσικά, από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και τους υποστηρικτές της δεν θα μπορέσει να υψώσει φωνή διαμαρτυρίας για ό,τι πρόκειται να γίνει, αφού, στην ελεύθερη και σοσιαλιστική Ελλάδα, έρχεται η ίδια η κυβέρνηση και αρπάζει την περιουσία όχι μόνο της Ορθόδοξης Ελλαδικής Εκκλησίας, αλλά και ναών και ιδρυμάτων ως και ορθόδοξων Εκκλησιών, που υπάγονται στο οικουμενικό Πατριαρχείο, όπως είναι η ημιαυτόνομη Εκκλησία της Κρήτης και η Εκκλησία της Δωδεκανήσου.

- Παραβιάζουν κατάφωρα το Σύνταγμα της Ελλάδος, το οποίο προστατεύει το δικαίωμα της ατομικής ιδιοκτησίας, γιατί επιτρέπουν στην Πολιτεία να προβαίνει στην ουσιαστική δήμευση περιουσιών, που ανήκουν σε ναούς, μοναστήρια και άλλα νομικά ή φυσικά πρόσωπα, παρόλο ότι αυτά κατέχουν αναμφισβήτητους τίτλους κυριότητας.

ΓΙΑ ΤΗΝ αντιμετώπιση των εκτεθεισών αντισυνταγματικών διατάξεων, παρανομιών κτλ. η Εκκλησία προτίθεται να κινησει τις νόμιμες διαδικασίες εναντίον παντός υπευθύνου και να προβεί στις δέουσες παραστάσεις και διαμαρτυρίες ενώπιον των αρμόδιων αρχών για παραβάσεις των κανόνων του κοινοτικού δικαίου.

ΕΠΙΔΙΩΚΟΥΝ την πραγματοποίηση της κομματικής και κυβερνητικής επαγγελίας για την κοινωνικοποίηση της εκκλησιαστικής περιουσίας.

Σ' ΑΥΤΗ την κυβερνητική προσπάθεια εναντιώνεται η Εκκλησία, γιατί, όπως ισχυρίζονται οι μητροπολίτες της Ελλαδικής Εκκλησίας, είναι απαράδεκτο να απαιτεί η κυβέρνηση την κοινωνικοποίηση της εκκλησιαστικής περιουσίας —και μάλι-

στα με τρόπους παράνομους και αντισυνταγματικούς— ενώ έχει αποδειχθεί περίτρανα μέχρι σήμερα, ότι η κυβερνητική πολιτική για κοινωνικοποίηση έχει σημειώσει παταγώδη αποτυχία, αφού, από τις κοινωνικοποιημένες επιχειρήσεις, άλλες έχουν χρεωκοπήσει και άλλες έπαψαν να λειτουργούν, αλλά και γιατί αρκετές άλλες καταγγέλλονται, ότι αποτελούν εστίες πελωρίων οικονομικών σκανδάλων και πηγές αθέμιτου πλουτισμού ολίγων, αλλά και εκλεκτών του κυβερνώντος κόμματος.

Η ΑΙΦΝΙΔΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗ της κυβέρνησης να διακόψει το δημοκρατικό διάλογο με την Ιεραρχία και να προβεί σε μονόπλευρη λύση του προβλήματος της εκκλησιαστικής περιουσίας αποδεικνύεται ότι αποτελεί την πιο εσφαλμένη επιλογή, που οφείλεται και στους ακόλουθους λόγους:

- Η κυβέρνηση, σε μια περίοδο, όπου γίνεται πολύ αισθητή η φθορά της, όπως αποδεικνύουν και τα μηνύματα από τις πρόσφατες δημοτικές εκλογές, θέλει να δείξει, ότι τηρεί τάχα το περιβόητο συμβόλαιό της με το λαό, στο οποίο είχε διακηρύξει και την πρόθεσή της για την κοινωνικοποίηση της εκκλησιαστικής περιουσίας.

- Η κυβέρνηση φαίνεται ότι έχει αγανακτήσει από την αλλοπρόσαλλη και υποκριτική τακτική του αρχιεπισκόπου κ. Σεραφείμ, ο οποίος συστηματικά την έχει παραπλανήσει στο θέμα της εκκλησιαστικής περιουσίας και έπαιξε πέντε ολόκληρα χρόνια διπρόσωπο παιχνίδι με τον πρωθυπουργό κ. Α. Παπανδρέου. Ωστόσο, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ είναι αυτή η οποία κατέστησε πανίσχυρο τον κ. Σεραφείμ με ειδικό νόμο!

ΠΑΡΟΜΟΙΑ παραπλανητική και παρελκυστική τακτική—κατά το αρχιεπισκοπικό πρότυπο— ακολούθησε και η Ιεραρχία της Ελλαδικής Εκκλησίας, που αποκορυφώθηκε στην τελευταία έκτακτη Σύνοδό της, στις 23 και 24 Οκτωβρίου 1986. Συγκεκριμένα, η Ιεραρχία στην έγγραφη απάντησή της προς τις προτάσεις του υπουργού Παιδείας κ. Α. Τρίτη, όχι μόνο τις απέρριψε σχεδόν στο σύνολό τους, αλλά απέκρυψε την αλήθεια από την κυβέρνηση και την παραπλάνησε. Έτσι, ενώ η Ιεραρχία αντιπρότεινε, ότι δέχεται να παραχωρήσει στο κράτος τη μοναστηριακή περιουσία, απέκρυψε το υφιστάμενο ανυπέρβλητο, νομικό κώλυμα, ότι δηλαδή δεν μπορεί αυτή να παραχωρήσει στην Πολιτεία εκτάσεις 874.000 στρεμμάτων, που αποτελούν τη λεγόμενη διατηρητέα μοναστηριακή περιουσία, η οποία ανήκει στα μοναστήρια και τη διαχειρίζονται αποκλειστικά και μόνον τα οικεία ηγουμενοσυμβούλια κι όχι η Ιεραρχία κι ούτε οι μητροπολίτες.

ΟΠΩΣ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΕΤΑΙ από τα γεγονότα, οι εκτεθείσες επισκοπικές ενέργειες έγιναν με σκοπό να δείξουν στην κυβέρνηση, ότι η Ιεραρχία δεν είναι διατεθειμένη να υποκύψει στην κυβέρνηση και να δεχθεί παθητικά τους οποιουδήποτε όρους για την παραχώρηση της εκκλησιαστικής περιουσίας, αλλά θα αντιδράσει έντονα σ' αυτή και μάλιστα σε περίοδο, όπου η κυβέρνηση αρχίζει να παίρνει καθοδική πορεία.

Η ΕΚΔΗΛΩΣΗ της αντικυβερνητικής τακτικής από την πλευρά της Ιεραρχίας φαίνεται, ότι εξόργισε την κυβέρνηση και αυτή, χωρίς να σκεφθεί τις συνέπειες της οργής της, έσπευσε να φανεί σκληρή κι ανένδοτη απέναντι στην Ιεραρχία κι έτσι διέκοψε απότομα τον μεταξύ τους διάλογο κι αποφάσισε να λύσει μόνη της το εκκλησιαστικό πρόβλημα με τη σύνταξη ενός νομοσχεδίου, οι διατάξεις του οποίου—αν δεν αλλάξουν— προβλέπεται, ότι θα τινάξουν στον αέρα και αυτό και τον αρμόδιο υπουργό. Τα γεγονότα αποδεικνύουν με τρόπο αναμφισβήτητο, ότι η κυβέρνηση έπεσε στην παγίδα, που της έστησαν οι μητροπολίτες.

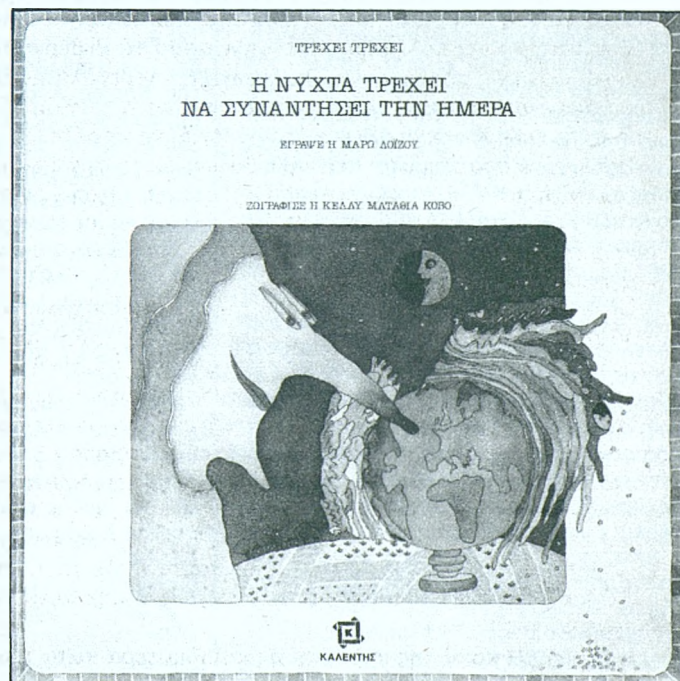
ΩΣΤΟΣΟ, αυτά και άλλα πολλά θα είχαν αποτραπεί, αν η κυβέρνηση γνώριζε, έστω και στοιχειωδώς, τα εκκλησιαστικά πράγματα. Η πραγματικότητα είναι, ότι η κυβέρνηση είχε και

εξακολουθεί να έχει παχυλή άγνοια γι' αυτά, αλλά και στερείται μιας ορθής συνετής και συνεπούς εκκλησιαστικής πολιτικής.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ από το 1985 μέχρι σήμερα ουδέποτε θέλησε ή δεν μπόρεσε να ασχοληθεί υπεύθυνα και να αντιμετωπίσει με τη δέουσα σοβαρότητα τα φλέγοντα εκκλησιαστικά προβλήματα, όπως π.χ. το απαράδεκτο καθεστώς της δεσποτοκρατίας, κάτω από το οποίο στενάζουν 11.500 ορθόδοξοι Έλληνες ιερείς, διάκοι, μοναχοί κτλ. Κι αυτό, γιατί εξακολουθεί να ισχύει ο νόμος 5383/32 με τις μεσαιωνικές διατάξεις, αφού η κυβέρνηση δεν φρόντισε να ψηφίσει νέο νόμο για την εκκλησιαστική δικαιοσύνη. Αντίθετα, η κυβέρνηση σε όσα θέματα επιλήφθηκε στον εκκλησιαστικό χώρο, τα αντιμετώπισε με τρόπο ερασιτεχνικό, περιστασιακό, καθαρά προσωπικό και ρουσφετολογικό. Το γεγονός, ότι υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ έλεγε στον υπογράφοντα, ότι δεν θέλει να ασχολείται με τα εκκλησιαστικά, φανερώνει πάρα πολλά και αποδεικνύει, γιατί η κυβέρνηση απέτυχε παταγώδως στον εκκλησιαστικό τομέα.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ πρέπει να βγει το γρηγορότερο από την παγίδα, που της έστησαν οι μητροπολιτικοί ελιγμοί, τα καλογερικά πείσματα κι οι επισκοπικές πονηριές, σταματώντας τη σύνταξη του επίμαχου νομοσχεδίου για την εκκλησιαστική περιουσία. Έτσι, αφού θα διακόψει την έντονη πολεμική της Ιεραρχίας εναντίον της, θα μπορέσει κατόπιν να προχωρήσει σε ειλικρινή, καθαρό και ουσιαστικό διάλογο μαζί της, ώστε να εξευρεθούν πολλά σημεία κοινής αποδοχής, τα οποία θα καταστήσουν δυνατή την επίτευξη συμφωνίας για την παραχώρηση μεγάλου μέρους της μοναστηριακής περιουσίας στο κράτος και, ταυτόχρονα, θα αποφευχθούν ακρότητες ή και νομοθετικές ρυθμίσεις με διατάξεις διαβλητές, αντισυνταγματικές, παράνομες και επικίνδυνες.

ΕΞΑΛΛΟΥ αν ο κ. Τρίτης θελήσει να εμμένει στις σκληρές του θέσεις, όπως έκανε πριν από λίγες μέρες και με το θέμα των μετεγγραφών των φοιτητών, δεν αποκλείεται κάποιος χωροφύλακας—υποφρούραρχος από το Καστρί να τηλεφωνήσει στην Ιερά Σύνοδο και να πει, ότι οι μητροπολίτες δεν πρέπει πια να ανησυχούν, γιατί η κυβέρνηση αποφάσισε να κάνει δεκτά τα αιτήματά τους και δεν θα ψηφίσει το νομοσχέδιο του κ. Α. Τρίτη στη Βουλή... □

ΤΟΥΡΚΙΑ - ΕΟΚ:

Η ομαλοποίηση των πιέσεων προχωρά

της Κατερίνας Μυστακίδου

Η ελεύθερη διακίνηση των Τούρκων εργαζόμενων στις χώρες - μέλη της Κοινής Αγοράς, που θα άρχιζε να ισχύει από την περασμένη Δευτέρα έχει αναβληθεί επ' αόριστον μετά την περιοριστική απόφαση που πήρε το συμβούλιο υπουργών εξωτερικών της ΕΟΚ στις Βρυξέλλες στις 24 Νοέμβρη ανακουφίζοντας όχι μόνο τους Γερμανούς και τους Έλληνες που είναι και οι πιο ευάλωτοι στο θέμα αυτό για διαφορετικούς λόγους, αλλά και τους άλλους εταίρους της Κοινότητας.

Η πρόταση του Συμβουλίου Υπουργών για το πλαίσιο της διακίνησης των Τούρκων εργαζόμενων στην ΕΟΚ είναι σκληρή για δυο βασικούς λόγους: α) περιορίζει την πρόσκληση άλλων μελών της οικογένειας εκτός από τη σύζυγο και τα παιδιά, β) περιορίζει τη μετακίνηση των Τούρκων εργαζόμενων που βρίσκονται στις χώρες της ΕΟΚ από τη μια χώρα στην άλλη της Κοινότητας. Η Ελλάδα αν και μπόρεσε να πετύχει την πάγια αξίωσή της να εξαιρεθεί τελείως της ελεύθερης διακίνησης προέβαλλε και επιφυλάξεις και αντιρρήσεις για την απόφαση πίσω από την οποία καλύφθηκαν και οι Γερμανοί.

Όλες οι χώρες της Κοινής Αγοράς θα αναπνεύσουν γιατί υπήρχαν ομόφωνες επιφυλάξεις για την ελεύθερη διακίνηση των Τούρκων εργατών. Όμως η Δυτική Γερμανία ήταν η χώρα που αντιμετώπιζε το σοβαρότερο πρόβλημα με το 1,5 εκατομμύριο Τούρκων GASTARBEITER και γι' αυτό ήταν αποφασισμένη να μην επιτρέψει την επιδείνωση μιας ήδη δυσάρεστης κατάστασης.

Όσον αφορά τη διακίνηση το συμβούλιο υπουργών δέχθηκε ότι η ΕΟΚ έχει μόνο πολιτική υποχρέωση και η οποία είναι απόρροια πολλών συντελεστών με πρωταρχική έμφαση στην οικονομική και πολιτική κατάσταση των χωρών - μελών, την αντίστοιχη κατάσταση στην Τουρκία κ.ά. Απορρίφθηκε η θέση της Άγκυρας —όπως την ανέλυσε ο νέος υπουργός άνευ χαρτοφυλακίου για θέματα ΕΟΚ Αλή Μπόζερ— ότι η Κοινότητα έχει νομική υποχρέωση να επιτρέψει τη διακίνηση των Τούρκων εργατών από την 1η Δεκέμβρη 1986 σύμφωνα με τη Συμφωνία Σύνδεσης ΕΟΚ - Τουρκίας.

Η Άγκυρα προκαταβολικά ήξερε τα αποτελέσματα παρ' όλο που πίεσε προς όλες τις κατευθύνσεις για να πάρει όσο γίνεται μεγαλύτερα ανταλλάγματα. Η δυναμική παρέμβαση των Γερμανών που διαπραγματεύονταν σε όλο το διάστημα το θέμα των Τούρκων εργατών είχε πλήρως ενημερωμένους τους Τούρκους για τις διαθέσεις των Ευρωπαίων.

Αποσκοπώντας στην όσο δυνατόν μεγαλύτερη εξαγορά της παραχώρησης αυτής η Άγκυρα μετά από σκληρές διαπραγματεύσεις πίσω από κλειστές πόρτες κατέληξε να δεχθεί σε άδηλη συμφωνία βοήθεια ύψους γύρω στα 750 εκατομμύ-

ρια μάρκα. Η Δυτική Γερμανία θα δώσει στην Τουρκία βοήθεια, για τανκς Λέοπαρντ, ύψους 600 εκατομμυρίων μάρκων και 150 εκατομμύρια για βιομηχανικά αγαθά. Η βοήθεια δεν διατυμπανίστηκε γιατί οι Γερμανοί είναι ενήμεροι από την ισορροπία στο Αιγαίο και δεν είχαν σκοπό να διαταράξουν τις σχέσεις τους με την Ελλάδα. Εξαναγκάστηκαν όμως να εξαγοράσουν την Άγκυρα γιατί οι Τούρκοι εργάτες στη Γερμανία είναι μια κοινωνική μάστιγα όχι μόνο επειδή δεν μπορούν να απορροφηθούν πια με την ίδια ευκολία από την εσωτερική αγορά, αλλά γιατί ο πληθυσμός τους αυξάνεται δυσανάλογα με τους Γερμανούς χωρίς να αφομοιώνεται πολιτικά και κοινωνικά.

Οι πιέσεις που ασκήθηκαν στην Άγκυρα μετατράπηκαν σε οικονομικά ανταλλάγματα όπως άλλωστε συμφέρει και την Τουρκία αν και μέχρι στιγμής η συμφωνία δεν έχει επιβεβαιωθεί επίσημα. Αρμόδιος της Κοινής Αγοράς επιβεβαίωσε ότι «η συμφωνία έγινε και ας το αρνούνται όλοι» στη διάρκεια της επίσκεψης του Γερμανού υφυπουργού Εξωτερικών Jurgen Rufus τον Οκτώβρη στην Άγκυρα όπου έγιναν και οι τελικές διαπραγματεύσεις.

Στο θέμα της διακίνησης η Ελλάδα, είναι τρωτή αλλά με διαφορετικό τρόπο από τη Γερμανία κυρίως για λόγους ασφάλειας που οξύνονται λόγω γειτνίασης. Αυτή τη φορά η πάγια αξίωση της Ελλάδας να εξαιρεθεί από την υποχρέωση της ελεύθερης διακίνησης για λόγους «εθνικής ασφάλειας» εισακούσθηκε και καταχωρήθηκε γραπτή δήλωση στα πρακτικά του συμβουλίου. «Η Κοινότητα έδειξε ευαισθησία για τις ελληνο - τουρκικές διαφορές και έμμεσα πήρε θέση υπέρ της Ελλάδας» είπε σε συζήτηση στο «ΑΝΤ1» ξένος διπλωμάτης της ΕΟΚ.

Η δήλωση των 12 υπουργών για την Ελλάδα στα πρακτικά αναφέρει ότι: «Τα κράτη - μέλη δηλώνουν ότι η ελληνική Δημοκρατία μπορεί να επικαλεσθεί το άρθρο 10

της πρότασης για εφαρμογή του άρθρου 12 της συμφωνίας σύνδεσης ΕΟΚ - Τουρκίας, προκειμένου να αντιμετωπίσει καταστάσεις που είναι δυνατόν να επηρεάσουν την εθνική της ασφάλεια».

Το άρθρο 10 καλύπτει τις ανάγκες της Ελλάδας και επιπλέον περνά την ελληνική γραμμή και θέση όσον αφορά τις ελληνο - τουρκικές διαφορές και διευκρινίζει: «Κάθε συμβαλλόμενο κράτος δικαιούται σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να λάβει τα κατάλληλα μέτρα, αν κρίνει ότι η εφαρμογή της παρούσας απόφασης θα δημιουργήσει στο έδαφος της σοβαρά προβλήματα της αγοράς εργασίας. Τα λαμβανόμενα μέτρα γνωστοποιούνται στο συμβούλιο σύνδεσης (ΕΟΚ - Τουρκίας) για ενημέρωση».

Σύμφωνα με το άρθρο που ρυθμίζει την ελεύθερη διακίνηση και προβλέπει ότι στην περίπτωση που τελειώνει η κοινοτική διαδικασία προσφοράς αλληλοενημέρωσης και εργασίας και ένα κράτος - μέλος προτείνει μια θέση που δεν απορροφάται από τους άλλους έντεκα τότε η Κοινότητα αν δεν τη θέλει αυτή τη θέση την προσφέρει στην Τουρκία. Στην περίπτωση αυτή η Κοινότητα προσφέρει τη θέση και δεν παραπέμπεται αυτόματα όπως γίνεται με το σύστημα ενδοκοινοτικής διαδικασίας —(SEDOC) που ισχύει για τις χώρες - μέλη που μία θέση προσφέρεται αυτόματα στους υπόλοιπους έντεκα. Η Ελλάδα βέβαια καλύπτεται από το άρθρο 10.

Πέρα όμως από αποθαρρυντική απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών για τη διακίνηση των Τούρκων εργαζόμενων το οποίο δεν προκάλεσε έκπληξη στην Άγκυρα, η ΕΟΚ έμμεσα με τη θέση της έδειξε στον πρωθυπουργό Τουρκοκούν Οζάλ ότι πρέπει να χαλιναγωγηθεί μια πρόωγη αίτηση της Τουρκίας στην Κοινή Αγορά. Ο κ. Οζάλ είχε αρχίσει να πανηγυρίζει για τη σύσφιξη των σχέσεων της Τουρκίας με τη Δύση ειδικά μετά την προεδρία του Συμβουλίου της Ευρώπης που ανέλαβαν στις 21 του μηνός. Το μήνυμα της απόφασης του Συμβουλίου Υπουργών αφορούσε ειδικά τον Οζάλ. Γιατί βέβαια ήταν πάλι ο σημερινός πρωθυπουργός Τουρκοκούν Οζάλ όταν επικεφαλής του Κρατικού Οργανισμού Προϋπολογισμού το 1970, κατάφερε να κάνει την ΕΟΚ να συμφωνήσει στο να επιτραπεί η ελεύθερη διακίνηση των Τούρκων εργατών από την 1η Δεκέμβρη 1986. Η Κοινότητα δεν είχε προβλέψει τότε τις διαστάσεις του προβλήματος ούτε και τη δυσανάλογη για τα δυτικά επίπεδα αύξηση του τουρκικού πληθυσμού που από 25 εκατομμύρια που ήταν το 1963 όταν υπογράφηκε η Συνθήκη της Άγκυρας έφθασε σήμερα τα 52 εκατομμύρια.

Πέρα όμως από το θέμα των Τούρκων εργατών, η Άγκυρα πονοκεφαλιάζει τους Ευρωπαίους γιατί παραβιάζει και τους όρους του Πρόσθετου Πρωτόκολλου Προσαρμογής, που υπέγραψε με την ΕΟΚ το

1970, και άρχισε να ισχύει από το 1973, και διευκρινίζει και τις υποχρεώσεις της Τουρκίας απέναντι στους εταίρους της Κοινότητας. Σύμφωνα με το Πρόσθετο Πρωτόκολλο Προσαρμογής η Τουρκία έπρεπε να καταργήσει όλους τους δασμούς και τους φόρους για τα προϊόντα που εισάγει από την Κοινή Αγορά. Είχαν καταρτισθεί δύο λίστες προϊόντων: η πρώτη διάρκειας 12 χρόνων, έχει ήδη λήξει το 1985 χωρίς η Τουρκία να έχει καταργήσει τους δασμούς στα προϊόντα της κατηγορίας αυτής ενώ η δεύτερη λίστα, διάρκειας 22 χρόνων, λήγει το 1995.

Η Τουρκία παραβιάζει τους όρους του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου Προσαρμογής όχι μόνο γιατί δεν κατάργησε τους δασμούς για τα προϊόντα της ΕΟΚ αλλά και γιατί εξακολουθεί να επιδοτεί βιομηχανίες, παρότι αυτό απαγορεύεται από τους κοινοτικούς διακανονισμούς για να μη δημιουργείται οθήμετος ανταγωνισμός.

Ο υπεύθυνος για την Τουρκία στην ΕΟΚ Ζαν Σβεμπ στάλθηκε με εντολή του Συμβουλίου των υπουργών της ΕΟΚ για να συζητήσει με τους Τούρκους τις παραβιάσεις που συνεχίζονται και να διαπραγματευθεί μαζί τους τα εμπορικά θέματα.

«Η διαδικασία της ομαλοποίησης των σχέσεων με την Τουρκία βρίσκεται ακόμα στην αρχή της. Θα πάρει ακόμα πολύ καιρό για να εξουδετερωθούν τα τουρκικά εμπόδια για κανονικές εμπορικές συναλλαγές με τις χώρες της Κοινότητας. Γι' αυτόν το λόγο αρχίζουμε τις διαπραγματεύσεις για το εμπορικό αμέσως.

Ανησυχούμε σοβαρά για τη διάκριση εναντίον των κοινοτικών εξαγωγών με τους παράνομους δασμούς» τόνισε σε πρόσφατη συζήτησή μας, ο πρέσβης της ΕΟΚ στην Άγκυρα Γκουίν Μόργκαν.

Βέβαια, υπάρχουν πολλές εκκρεμότητες Τουρκίας - ΕΟΚ αρχίζοντας από το Τέταρτο Χρηματοδοτικό Πρωτόκολλο που αφορά κοινοτική χρηματοδότηση της Τουρκίας 600 εκατομμυρίων ECU, που δεν έχει ακόμα υιοθετηθεί γιατί απαιτεί ομοφωνία. Η Ελλάδα έχει εκ προοιμίου αρνητική θέση για την κοινοτική χρηματοδότηση της Τουρκίας και δεν δίνει τη συγκατάθεσή της. Οι λόγοι τους οποίους επικαλείται η Ελλάδα είναι οι ελληνο - τουρκικές σχέσεις και η ένταση που παρουσιάζουν γενικότερα οι σχέσεις μας με το Κυπριακό. Με αυτόν τον τρόπο η Ελλάδα εισάγει τις ελληνο - τουρκικές διαφορές στην ΕΟΚ μετατρέποντας το από διμερές θέμα σε Κοινοτικό. Η Ελλάδα μπορεί να μπλοκάρει αυτό το ποσό των 600 εκατομμυρίων ECU που έχει διατεθεί για την Τουρκία γιατί χρειάζεται ομοφωνία, ενώ ακόμα υπολείπεται ποσό 29 εκατομμυρίων ECU που είναι το υπόλοιπο της ειδικής βοήθειας των 75 εκατομμυρίων ECU που είχε συμφωνηθεί το 1980 λίγο πριν από την ένταξη της Ελλάδας.

Παρόλη την εκκρεμότητα όλων αυτών ο Τουργκούτ Οζάλ είναι και σήμερα αυτός που έχει θέσει σαν στόχο την είσοδο της Τουρκίας στην ΕΟΚ και πιέζει προς κάθε κατεύθυνση για την ομαλοποίηση των

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ του αναπληρωτή υπουργού Εξωτερικών κ. Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΥ στην συνεργάτιδα του ΑΝΤΙ Κατερίνα Μυστακίδου για τις σχέσεις ΤΟΥΡΚΙΑΣ-ΕΟΚ:

Υπάρχουν δύο ξεχωριστά θέματα που πολλές φορές συγχέονται:

● Το πρώτο είναι αν ποτέ η Τουρκία μπορεί να γίνει μέλος της ΕΟΚ όπως κατά καιρούς η τουρκική κυβέρνηση απειλεί. Αυτή η προοπτική είναι αδιανόητη για όλες ανεξαιρέτως τις χώρες - μέλη της ΕΟΚ για το άμεσα προβλεπτό μέλλον.

Οι λόγοι είναι πασιφανείς: οικονομική υποανάπτυξη, κοινωνικές δομές φεουδαρχικές, αδυναμία διατήρησης δημοκρατικών θεσμών και συστήματος προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε πλήρη λειτουργία.

● Το δεύτερο ζήτημα είναι τι περιεχόμενο θα έχει η σύνδεση της Τουρκίας με την ΕΟΚ που προβλέπει η Συμφωνία της Άγκυρας που είχε υπογραφεί με τους «Εννέα». Εκεί υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάλογα με το επί μέρους ζήτημα. Την ελεύθερη διακίνηση των Τούρκων εργαζομένων στην Κοινότητα ουδείς την επιθυμεί. Η Ελλάδα δεν προσθέτει τίποτα στην κοινή κοινοτική θέση που είναι αρνητική και περιοριστική εκτός από μια ρήτρα διαφυγής για λόγους εθνικής ασφαλείας που έχει πολιτική κυρίως σημασία.

Η Ελλάδα μαζί με άλλες χώρες αξιώνει να τηρηθούν οι τελωνειακές υποχρεώσεις που προκύπτουν από την

Συμφωνία της Άγκυρας που έχουν συστηματικά καταπατηθεί από την τουρκική κυβέρνηση.

Η Ελλάδα αρνείται να υπογράψει το πρόσθετο πρωτόκολλο προσαρμογής με τη συμφωνία σύνδεσης γιατί αυτό θα σήμαινε την αναγνώριση διακριτικών μέτρων και φυλετικού χαρακτήρα νομοθεσίας που ισχύουν αυτή τη στιγμή στην Τουρκία εις βάρος Ελλήνων υπηκόων.

Τέλος, η Ελλάδα δεν θα εγκρίνει καμιά χρηματοδότηση της τουρκικής οικονομίας από τους κοινοτικούς πόρους όσο δεν αποκαθίστανται πλήρως η δημοκρατία στην Τουρκία, δεν αποσύρονται τα τουρκικά στρατεύματα από την Κύπρο και δεν εγκαταλείπονται οι αμφισβητήσεις του θαλασσιού και εναερίου χώρου της χώρας μας.

Για να έχει καλές σχέσεις μια τρίτη χώρα με την Κοινότητα πρέπει να έχει καλές σχέσεις με όλες ανεξαιρέτως τις χώρες - μέλη.

σχέσεων της Τουρκίας με τη Δύση. Την άποψη του Τούρκου πρωθυπουργού συμμερίζονται και οι επιχειρηματίες οι οποίοι υποστηρίζουν τη θέση αυτή όχι τόσο με πολιτικά κριτήρια αλλά με οικονομικά —πιστεύοντας ότι στο απώτερο μέλλον η προσάρτηση και αφομοίωση της τουρκικής οικονομίας από την ευρωπαϊκή αγορά θα συμβάλει στην ευημερία της. Η πτώση της τιμής του πετρελαίου σε συνδυασμό με την ένταση και τα προβλήματα που δημιουργεί ο γειτονικός Ιρανο - Ιρακινός πόλεμος έχει άμεση επίδραση στις τουρκικές εξαγωγές που φέτος δείχνουν στασιμότητα γιατί δεν έχουν βρεθεί αντικατάστατες και ούτε άλλη εναλλακτική λύση για να γεμίσει το κενό της εύθραστης μεσοανατολικής αγοράς. Η Ευρώπη είναι μια φυσική διέξοδος και στροφή και ήδη η Τουρκία είναι ο πιο μεγάλος εξαγωγέας υφαντουργικών προϊόντων στην ΕΟΚ τα οποία άλλωστε καλύπτουν το 25% του συνόλου των εξαγωγών της.

Όμως πέρα από τα οικονομικά οφέλη που βλέπουν οι επιχειρηματίες, οι διανοούμενοι και η αντιπολίτευση θα ήθελε να δει την Τουρκία στο άρμα της Ευρώπης και την απομάκρυνσή της από τις ισλαμικές και υπερσυντηρητικές τάσεις που πρόσφατα έχουν αρχίσει και δυναμώνουν.

Τόσο ο τέως πρωθυπουργός Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ όσο και ο αντιπρόεδρος του «Σοσιαλδημοκρατικού Λαϊκιστικού Κόμματος» Αϊντίν Γκιουρκάν τόνισαν ότι η αίτηση για την είσοδο της Τουρκίας στην ΕΟΚ πρέπει να γίνει αμέσως, χωρίς καμιά καθυστέρηση. Χωρίς να το δηλώσει ανοιχτά η αντιπολίτευση πιστεύει ότι η είσοδος της Τουρκίας στην Κοινή Αγορά θα κατοχυρώσει περισσότερο τη δημοκρατία και θα την προστατεύσει από τις παρεμβάσεις των στρατιωτικών που επαναλαμβάνονται κάθε δέκα χρόνια.

Οι Ισλαμιστές βλέπουν με καχυποψία και εχθρότητα αυτές τις τάσεις των δυτικών Τούρκων και τη διάθεση τους να προσεταιρισθούν την Ευρώπη. Ο κ. Οζάλ, παρά το ότι ο ίδιος είναι θρησκό Μουσουλμάνος και ο αδελφός του είναι στρατευμένος Ισλαμιστής και μέλος του κόμματος του Ντετζμετίν Ερμπακάν έχει προτιμήσει να υποστηρίξει την είσοδο της χώρας του στην ΕΟΚ.

Κύκλοι του πρωθυπουργικού γραφείου τονίζουν ότι η αίτηση για την πλήρη είσοδο της Τουρκίας στην Κοινή Αγορά θα γίνει σύντομα και το αργότερο μέχρι το 1988 που είναι το έτος των επόμενων εκλογών. Ο ίδιος ο τούρκος πρωθυπουργός

Ο αντίκτυπος της συνέντευξης Ντεμιρέλ στην Τουρκία

Τwo τουρκικές εφημερίδες, η TEPTZOYMAN και η TZOYMCHOYRIET αναφέρθηκαν το Σάββατο 8 Νοεμβρίου στη συνέντευξη που έδωσε για το ANTI στην Κατερίνα Μυστακίδου (τεύχος 332, 8.11.86) ο πρώην Πρωθυπουργός της Τουρκίας Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ. Οι εφημερίδες παραθέτουν τις απαντήσεις που εξέφρασε ο κ. Ντεμιρέλ για τις ελληνο-τουρκικές σχέσεις, τις σχέσεις Τουρκίας-ΕΟΚ και την κατάσταση στη χώρα του μετά την 12η Σεπτεμβρίου 1980.

TEPTZOYMAN 8/11/86

Demirel: "Bizim zamanımızda güvenlik konusunu vasiyetli kontrol edemedik"

Eski başbakanlardan ve kapalıdan AP'nin genel başkanı Süleyman Demirel, Yunanistan'da yayınlanan "Anti" dergisine verdiği demeçte, Türk-Yunan ve Türkiye-AET ilişkileri ile 12 Eylül'den sonra gelişmeleri değerlendirdi. Demirel, konuyu iki ülke olan Türkiye ve Yunanistan'ın barış içinde yaşamaları gerektiğini söyledi.

Demirel, bir süre önce Ankara'da, "Anti" dergisi için verdiği demeçte, barış içinde yaşamamızın her iki ülkenin de yararına olduğunu belirtirken, "Ortada meseleler var. Bu meseleler barış içinde yaşamayı zorlaştırıyor. Eğer hemen çözümlenmezse bir mesele varsa iki ülke, çözüm zamanı gelinceye kadar bu problemi beraber yaşamayı öğrenmelidir" dedi.

YUNAN VE AET

Demirel, Türkiye-AET ilişkileri konusunda da şunları söyledi:

"Türkiye Avrupa'nın dışında kalmaz. Bu Avrupa'nın çıkarlarına da uygun değil. Türkiye için iyi olmak için AET'ye başvuruda geç hile kılınmıştır. 12 Eylül olmasıyla, şimdiye kadar zaten hayırdan bulmuş olduk."

Demirel, "1980'den önceki anarşi ve terörün kendinizi sorumlu tutuyor musunuz?" şeklindeki bir soru üzerine, her ülkede anarşi ve terörün varabileceğini örnekler vererek söyledi. Demirel, "Bizim zamanımızda güvenlik konusunu vasiyetli kontrol edemedik" dedi.

Αναλυτικότερα, η TEPTZOYMAN έγραψε:

«Ο πρώην Πρωθυπουργός και αρχηγός του Κόμματος Δικαιοσύνης Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ, ο οποίος βρίσκεται υπό πολιτική απαγόρευση, σε συνέντευξη του προς το περιοδικό ANTI, που εκδίδεται στην Ελλάδα, προέβη σε αξιολόγηση των ελληνο-τουρκικών σχέσεων και των σχέσεων Τουρκίας - ΕΟΚ, μετά τις εξελίξεις της 12ης Σεπτεμβρίου. Ο Ντεμιρέλ τόνισε την ανάγκη ειρηνικής συνύπαρξης των γειτονικών χωρών Ελλάδας και Τουρκίας.

Στη συνέντευξη που έδωσε στην Άγκυρα για το περιοδικό ANTI, ο Ντεμιρέλ είπε ότι η ειρηνική συνύπαρξη είναι προς το συμφέρον και των δύο χωρών. Και πρόσθεσε: «Υπάρχουν εκκρεμίες ζητήματα. Αυτά τα ζητήματα μπορούν να λυθούν, πρέπει να λυθούν μέσω της ειρηνικής οδού. Αν υπάρχει κάποιο ζήτημα που δεν θα λυθεί αμέσως, οι δύο χώρες θα πρέπει να μάθουν να ζουν με αυτό το πρόβλημα, μέχρι να φτάσει η στιγμή της επίλυσής του».

Για το θέμα των σχέσεων Τουρκίας-ΕΟΚ, ο Ντεμιρέλ είπε τα εξής:

«Η Τουρκία δεν μπορεί να μείνει έξω από την Ευρώπη. Αυτό δεν εξυπηρετεί ούτε τα συμφέροντα της Ευρώπης. Η Τουρκία έχει αργοπορήσει στην υποβολή αίτησης ένταξης στην Ευρώπη ως ισότιμο μέλος. Αν δεν ήταν η 12η Σεπτεμβρίου, θα είχαμε ήδη υποβάλει αίτηση».

Σε ερώτηση αν θεωρεί τον εαυτό του υπαίτιο για την αναρχία και την τρομοκρατία που επικρατούσε πριν το 1980, ο Ντεμιρέλ απάντησε ότι σε κάθε χώρα θα μπορούσαν να υπάρχουν κινήματα, που θα μπορούσαν να διαταράζουν την τάξη και τη γαλήνη».

γός τόνισε τον περασμένο μήνα στην Κωνσταντινούπολη ότι οι επιχειρηματίες θα πρέπει να «είναι έτοιμοι να ενταχθούν σε δέκα χρόνια» ενώ ζήτησε από την Ελλάδα στο συνέδριο που οργάνωσε η «Χεράλντ Τρίμπιουν» να μην εμποδίζει την Τουρκία «γιατί είναι καλύτερα να ανήκουμε στις ίδιες ομάδες».

Η Ελλάδα όμως έχει ένα τεράστιο λογαριασμό με την Τουρκία που αφορά τις περιουσίες των Ελλήνων ομογενών στην Κωνσταντινούπολη. «Οι περιουσίες των Ελλήνων στην Κωνσταντινούπολη δεν είναι διμερές θέμα αλλά θέμα της Κοινότητας γιατί αποτελεί παραβίαση του άρθρου 20 της συμφωνίας της Άγκυρας» δήλωσε πρόεδρος της ΕΟΚ. Οι χώρες - μέλη της ΕΟΚ πήραν όλες το μέρος της Ελλάδας.

Σύμφωνα με την απόφαση του υπουργικού συμβουλίου στις 16 Σεπτεμβρίου 1964 η Άγκυρα είχε αποφασίσει να θέσει περιορισμούς στις περιουσίες όλων των Ελλήνων υπηκόων που βρίσκονταν στην Τουρκία. Η πλειοψηφία των Ελλήνων ομογενών ζούσαν στην Κωνσταντινούπολη ενώ ελάχιστοι είχαν απομείνει στην Άγκυρα. Τα βασικά σημεία των περιορισμών αφορούσαν την απαγόρευση οποιασδήποτε αγοροπωλησίας ακινήτων. Με αυτόν τον τρόπο ακινητοποιούσαν τα περιουσιακά στοιχεία και εμποδιζόταν οποιαδήποτε ρευστοποίηση και μεταφορά χρήματος στο εξωτερικό. Το δεύτερο σημείο ήταν το μπλοκάρισμα των λογαριασμών των

Ελλήνων υπηκόων σε τουρκικές τράπεζες. Η απόφαση 6/3801, όπως είναι γνωστή, αναιρούσε τους δύο παραπάνω περιορισμούς όταν οι Έλληνες υπήκοοι χρειάζονταν να εξοφλήσουν χρέος προς το τουρκικό δημόσιο.

Η απόφαση αυτή του 1964 αφορούσε μόνο τους Έλληνες υπηκόους που βρίσκονταν στην τουρκική επικράτεια. Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Άγκυρας, που υπέγραψε η Τουρκία με την ΕΟΚ το 1963, και άρχισε να ισχύει την 1η Δεκ. 1984, δεν πρέπει να γίνεται οποιαδήποτε διάκριση σε άτομα που ανήκουν στις χώρες της Κοινότητας. Και το άρθρο 58 του πρωτοκόλλου προσαρμογής του 1970 που έχει ενσωματωθεί στη Συμφωνία Συνδέσεως του 1963 διατυπώνει καθαρά ότι: «Οι διακανονισμοί που εφαρμόζονται από την Τουρκία σε σχέση με την Κοινότητα δεν θα δώσουν αφορμή για οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ των χωρών - μελών, των υπηκόων τους ή των εταίρων τους ή των εργοστασίων τους».

Οι περιορισμοί ισχύουν και σήμερα για οποιοδήποτε Έλληνα υπήκοο που θα ήθελε να κάνει επενδύσεις στην Τουρκία γεγονός που προσκρούει και έρχεται σε άμεση αντίθεση με το άρθρο του πρωτοκόλλου προσαρμογής που επικαλείται η Ελλάδα.

Ακόμα και ο αντιπρόσωπος και υπεύθυνος της επιτροπής της ΕΟΚ για την Τουρκία Ζαν Σβεμπ, ο οποίος θεωρείται κατ'εξοχήν φιλότουρκος, που επισκέφθηκε την Άγκυρα τον Μάρτη και τον Οκτώβρη τόνισε ότι «για την ομαλοποίηση των σχέσεων της Τουρκίας με την ΕΟΚ ειδικά μετά

το Συμβούλιο Συνδέσεως, η Τουρκία πρέπει να άρει τους περιορισμούς που έχει επιβάλλει από το 1964 σε άτομα ελληνικής καταγωγής».

Τόσο όμως ο κ. Σβεμπ όσο και ο υπεύθυνος για τα μεσογειακά προγράμματα Κλωντ Σεϋσόν που επισκέφθηκε την Άγκυρα τον Ιούλη επεσήμαναν ότι η Ελλάδα πρέπει να υπογράψει το πρωτόκολλο προσαρμογής.

Η Συμφωνία της Άγκυρας η οποία καθορίζει τις σχέσεις της Τουρκίας με την ΕΟΚ, υπογράφηκε το 1963. Η συμφωνία είχε υπογραφεί με τις έξι χώρες που ήταν τα πρώτα μέλη της ΕΟΚ. Αργότερα η Τουρκία είχε αναγκαστεί να έχει συνομιλίες για πρωτόκολλο προσαρμογής με την Αγγλία, τη Δανία και την Ιρλανδία που έγιναν, πλήρη μέλη της ΕΟΚ αργότερα.

Μόνο η Ελλάδα δεν έχει υπογράψει το πρωτόκολλο προσαρμογής αν και έχουν περάσει σχεδόν έξι χρόνια. Η Ισπανία και η Πορτογαλία που έγιναν τελευταίες μέλη της ΕΟΚ άρχισαν τις συνομιλίες το Φεβρουάριο 1986 για την υπογραφή του πρωτοκόλλου προσαρμογής.

Βέβαια, απαίτηση της Ελλάδας για την υπογραφή του πρωτοκόλλου προσαρμογής είναι η άρση των περιορισμών που έχουν επιβάλλει οι Τούρκοι στα περιουσιακά στοιχεία των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης από το 1964, παραβιάζοντας ανοιχτά τη Συνθήκη της Άγκυρας. «Υπάρχει ένα ορισμένο πρόβλημα όσον αφορά ορισμένους Έλληνες υπηκόους και το οποίο πρέπει να το χειριστούμε. Αλλά προς το παρόν η κατάσταση έχει ρυθμιστεί από τη συμφωνία συνδέσεως και θα μείνει έτσι μέχρι να υπογράψει η Ελλάδα το πρωτόκολλο προσαρμογής», είπε ο κ. Σεϋσόν για το θέμα.

Όμως η δυσπιστία της Ελλάδας όσον αφορά την Άγκυρα έχει σοβαρά αίτια, με πρώτο αυτή την καθαρή παραβίαση της Συμφωνίας της Άγκυρας που έγινε χωρίς συζητήσεις και ενδιασμούς. Το θέμα είναι πολύ πιο σημαντικό αν κανείς σκεφθεί ότι την ελληνική μειονότητα αποτελούσαν κυρίως μικροαστοί και μεγαλοαστοί και ήσαν από τις πιο εύρωστες οικονομικά τάξεις.

Η τουρκική κυβέρνηση επιμένει ότι αν η Ελλάδα πρώτη υπογράψει το πρωτόκολλο προσαρμογής, η Τουρκία θα εξετάσει το θέμα των ελληνικών περιουσιών —αν και οι διαταγμοί της Άγκυρας δημιουργούν ανησυχίες για την τελική στάση της. Οι περιουσίες των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης, που οι περισσότεροι απελάθηκαν το 1964, ανέρχονται σε πολύ μεγάλα ποσά που θα είναι δυσβάσταχτα για την Τουρκία αν το θέμα διευθετηθεί υπέρ των Ελλήνων.

Ο Τούρκος πρωθυπουργός, ο οποίος μόνιμα κατηγορεί τους Έλληνες ότι παρεμποδίζουν την είσοδο της Τουρκίας στην ΕΟΚ δεν έχει κάνει καμία σημαντική κίνηση για να λύσει αυτό το αδιέξοδο, αν και σε γενικές γραμμές η πολιτική του κ. Οζάλ έχει βοηθήσει αισθητά στη σύσφιξη των σχέσεων της Τουρκίας με την ΕΟΚ.

Η επίσκεψη του Κλωντ Σεϋσόν, του πρώτου επίσημου της ΕΟΚ μετά από επτά

χρόνια, ήταν το πρώτο δείγμα βελτίωσης ενώ η σύγκληση του Συμβουλίου Συνδέσμων το Σεπτέμβριο θεωρήθηκε ένα ακόμη βήμα για την προσέγγιση της Τουρκίας στην Κοινή Αγορά.

Αν όμως οι Τούρκοι βρίσκουν την Ελλάδα σαν εύκολο στόχο για να δικαιολογήσουν ορισμένα εμπόδια, οι αντιπρόσωποι των χωρών - μελών της ΕΟΚ δεν δίστασαν ακόμα και στην Άγκυρα να δηλώσουν ότι η Τουρκία δεν είναι έτοιμη για να μπει στην Κοινή Αγορά και να προσπαθήσουν να την αποθαρρύνουν για μια σύντομη αίτησή της.

«Αν η Τουρκία μπει στην ΕΟΚ σαν η 13η χώρα τα προβλήματα θα είναι σημαντικά γιατί η Τουρκία δεν είναι μια μικρή, και στα τέλη του αιώνα θα είναι η μεγαλύτερη, χώρα. Η αφομοίωσή της μέσα σε μια ήδη πολύπλοκη δομή δεν μπορεί να είναι εύκολη. Θα προσθέσει στα γεωργικά πλεονάσματα της Ευρώπης σε κάθε τομέα και εξαιτίας του χαμηλού κατά κεφαλήν εισοδήματος θα εντείνει σε πολύ σημαντικό βαθμό τα προβλήματα του κοινοτικού προϋπολογισμού χωρίς να προσθέσουμε και το γεγονός ότι στα πρώτα χρόνια τουλάχιστον δεν θα κάνει καμιά καθαρή συνεισφορά στις οικονομικές πηγές της Κοινότητας» εξήγησε στα τέλη του Σεπτέμβρη σε ομιλία του στο Πανεπιστήμιο του Hacettepe ο Άγγλος πρέσβης στην Άγκυρα Μαρκ Ράσελ.

Οι Ευρωπαίοι γνωρίζουν ότι θα ήταν ανόητο να υποτιμήσουν το μέγεθος των επιποδίων που πρέπει να υπερπηδήσουν. «Η

είσοδος δεν μπορεί να γίνει με μια κατά μέτωπο επίθεση. Χρειάζεται μια λεπτομερή προετοιμασία που να την ακολουθήσουν υπομονετικές διαπραγματεύσεις για πολύ καιρό». υπέδειξε ο Βρετανός πρέσβης, εκφράζοντας τη θέση της χώρας του. Η ίδια η κ. Θάτσερ είπε στον Τούρκο ομόλογό της και το επανέλαβε σε τηλεοπτική της συνέντευξη στην ΤΡΤ (Τουρκική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση) ότι «η σωστή προσέγγιση και για τα δύο μέρη θα ήταν βήμα προς βήμα». Τα εμπόδια που βρίσκονται για τη σωστή λειτουργία της Συμφωνίας Συνδέσμων πρέπει να αρθούν και πρέπει αυτή η συμφωνία να αρχίσει να ισχύει όπως προβλέπεται.

Οι μεσογειακές χώρες παρακολουθούν με ακόμα μεγαλύτερη ανησυχία τις κινήσεις της Τουρκίας. «Το γεγονός ότι η Τουρκία θα είναι και η πιο μεγάλη και η πιο φτωχή από τις μεσογειακές χώρες με 40% αγροτικό πληθυσμό σημαίνει ότι θα απορροφήσει όλα τα κονδύλια και θα είναι δυσβάσταχτο φορτίο για την Κοινότητα» είπε στο «Αντί» πρέσβης μεσογειακής χώρας αναλύοντας τις επιφυλάξεις που η χώρα του συμμερίζεται με τα υπόλοιπα 11 μέλη της Κοινής Αγοράς.

«Οι διαπραγματεύσεις για την είσοδο πρέπει να αρχίσουν μόνο όταν οι προϋποθέσεις είναι σωστές για να μπορέσει να πετύχει, γιατί μια αποτυχημένη διαπραγμάτευση θα είναι σοβαρό ολισθήμα και για την Κοινότητα και για την Τουρκία» είπε η Βρετανή πρωθυπουργός το Μάρτη ενώ ο πρέσβης της πρόσφατα συνόψισε:

«Και οι δύο πλευρές χρειάζονται χρόνο γιατί δεν βρίσκονται ακόμη στο σωστό στάδιο».

Η ευαισθησία της Τουρκίας είχε οξυνθεί από τη στιγμή που η Ελλάδα μπήκε στην ΕΟΚ αλλά την ίδια την εμπόδισε το πραξικόπημα της 12ης Σεπτεμβρίου 1980 όταν ξαφνικά όλες οι κινήσεις πάγωσαν κάτω από τη στρατιωτική διακυβέρνηση. Ακόμα και σήμερα οι Ευρωπαίοι δείχνουν μια δυσπιστία για το βαθμό της αποκατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όμως, για την Τουρκία, η Κοινή Αγορά δεν θα ήταν τόσης ζωτικής σημασίας αν στο ευαίσθητο θέμα του Κυπριακού και του Αιγαίου δεν φοβόταν ότι, με την Ελλάδα μέσα στην Κοινή Αγορά, η Δύση θα έπαιρνε το μέρος των Ελλήνων που, ούτως ή άλλως, πολιτιστικά ανήκουν στη Δύση. Η Άγκυρα επιμένει με κάθε τρόπο να πετύχει μια παρουσία που θα της επιτρέψει να κινήσει με την ίδια άνεση τους πολιτικούς μηχανισμούς της Κοινότητας. Το γεγονός ότι το πραξικόπημα ήταν ένας φυσικός λόγος που τους εμπόδισε να κρατήσουν μια ισορροπία στις κινήσεις ήδη έχει δημιουργήσει τεράστιο εκνευρισμό στην τουρκική κυβέρνηση. Οι κινήσεις του Τούρκου πρωθυπουργού, που φαίνονται βεβιασμένες, γίνονται όχι μόνο με οικονομικά και πλατύτερα πολιτικά κριτήρια αλλά και με το ειδικό κριτήριο ότι στο βασικότερο σημείο της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής (στα ελληνοτουρκικά και στο Κυπριακό) η Ελλάδα δεν θα πρέπει να μονοπωλεί το αυτί και την προσοχή των Ευρωπαίων. □

Χαρίστε στα παιδιά σας αυτό που πραγματικά τους αξίζει

ΧΑΡΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Χαρούμενες διακοπές
Χριστούγεννα - Πρωτοχρονιά
Ρένα Καρβαίου
Κατ. Μάνου - Πασσά

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

- Παραμύθια της Στερεάς Ελλάδας
 - Κρητικά παραμύθια
 - Ακαρνανικά παραμύθια
- (Τη σειρά διευθύνει ο καθηγητής Μ.Γ. Μερακλής)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

- Οι ιστορίες μιας αυτόματης γιαγιάς Νημίτη Ινκίοφ
- Ο κύριος των ελεφάντων Ρενέ Γκιγιό
- Ο Αντώνης και η Κουκαδίτσα Έρικ Καϊσνερ
- Ο Παρασκευάς ή η πρωτόγονη ζωή Μισέλ Τουρνιέ
- Ο μικρός αδελφός Λότη Πέτροβιτς - Ανδρουτσόπουλου
- Και άλλα 15 διβλία που πλουτίζουν τη σειρά μας.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ

- Νεανικό ημερολόγιο με σταγόνες νεοελληνικής ποίησης
- Η χρονιά μου... με αυτοκόλλητα (ημερολόγιο για παιδιά 6-12 ετών)
- Λαογραφικό ημερολόγιο

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΑΥΤΟΚΟΛΛΗΤΑ

ΖΩΡΖ ΣΑΡΗ

- Η κυρία Κλοκλό στο σουπερμάρκετ
- Η κυρία Κλοκλό μαγειρεύει
- Η κυρία Κλοκλό στολίζεται
- Η κυρία Κλοκλό διαβάσει

Τα παιδιά μαθαίνουν να διαβάζουν, αντικαθιστώντας τις εικόνες με αντίστοιχες αυτοκόλλητες λέξεις.

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

Σύγχρονα βιβλία με σεβασμό στην υπεύθυνη γνώση

ΝΙΚΗΤΑΡΑ 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 36.38.362

ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ
ΠΑΣΟΚ 1974-86

«ΣΤΑ ΙΧΝΗ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ»
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

«Εξαιρετικό... οξυδερκές... αναλυτικό, χωρίς κανένα φανατισμό... ολογική προκατάληψη, αντιπολιτευτικό μένος, προσωπικές επιθέσεις... Όλοι, όπου κι αν ανήκουν κομματικά, θα πρέπει να το διαβάσουν... Συνδιάζει την πολιτική ανάλυση μ' ένα εξαιρετικό παραφορικό υλικό, και διαβάζεται σαν να ήταν αστυνομικό μυθιστόρημα...»

Σ. ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ (ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ, ΑΛΧΥΔΡΟΜΟΣ)

«Η συνταρακτική αυτή αποκάλυψη, γίνεται στο βιβλίο «Στα Ιχνη του Τρίτου Δρόμου...»

Γ. ΤΡΙΑΝΤΗΣ (ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ)

«Μια ενδιαφέρουσα αναφορά στο "φαινόμενο" του ΠΑΣΟΚ...»

(ΠΡΩΤΗ)

«Προσεκτικός και παρατηρητικός πολιτικός συντάκτης, που ζει από κοντά τις εξελίξεις μετά την μεταπολίτευση... επιχειρεί την ανάλυση των προσωπικών χαρακτηριστικών και των βασικών αντιλήψεων του Ανδρέα Παπανδρέου, τα οποία έχουν παίξει αποφασιστικό ρόλο στην διαμόρφωση του ΠΑΣΟΚ και την πορεία της κυβέρνησης.»

Κ.Ν.Κ. (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)

«Ένα βιβλίο καλής επικαιρότητας.»

(ΑΥΓΗ)

«Παραθέτει ναυαγισμένα στοιχεία, τα οποία μεταβάλλουν το βιβλίο από ιστορική-πολιτική αφήγηση σ' ένα καυτό ρεπορτάζ, που δίνει στην ανάγνωση την ευκαιρία να κατανοήσει απόλυτα τον τρόπο λειτουργίας του κυβερνητικού κόμματος και να σχηματίσει ολοκληρωμένη γνώμη για την μέχρι τώρα πολιτεία του Ανδρέα Παπανδρέου και των συνεργατών του...»

(ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ)

Α. Φ. ΙΛΙΤΣΕΦ -
Π. Ν. ΦΕΝΤΟΣΕΓΙΕΦ
(της Ακαδημίας επιστημών της
ΕΣΣΔ)

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟ
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

- Πρόλογος στην Ελληνική έκδοση: Ευτύχη Μπιδάκη.
- Πλήρης θεώρηση των κειμένων από εκλεκτούς Έλληνες ειδικούς.
- Συμπληρώματα και προσθήκες από Έλληνες επιστήμονες πάνω σε ό,τι αφορά στην Ελλάδα, ώστε το έργο να εξασφαλίζει μοναδική πληρότητα και εγκυρότητα.
- Το δεύτερο συνθετικό του τίτλου «Εγκυκλοπαίδειο» κυριολεκτεί: Για όλα τα θέματα εκτίθενται όλες οι απόψεις. Για πρώτη φορά ένα λεξικό για όλες τις ιδέες, για όλες τις θεωρίες, κατευθύνσεις, ρεύματα.
- Οι συγγραφείς του -300 ρώσοι, 20 Έλληνες περίπου- μας δηλώνουν: την εγκυρότητά του.
- Οι πάνω από 2500 σελίδες του έργου δηλώνουν: την πληρότητά του.
- Ένα έργο απαραίτητος σύμβουλος για κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο.
- Ένα έργο οδηγός για το φοιτητή.

εκδοσεις κ.καποπουλος

Ζωοδόχου Πηγής 24 106 81 Αθήνα Τηλ. 36.36.482 - 360.54.51

Νέες Εκδόσεις

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ

W. K. C. GUTHRIE

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ

Από τον Θυλή ως τον Αριστοτέλη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8
τηλ. 36.27.318

ΣΤΟΥΝΤΙΟ ΤΕΧΝΗΣ
ΦΑΝΗ

Πλούσια συλλογή για δώρα:

- Πίνακες
- Κεραμικά
- Κασέλες

Για την περίοδο των γιορτών τιμές εργαστηρίου
Δωδώνης 105 (Σεπόλια) • τηλ: 52.41.378 • ΑΘΗΝΑ

Ενισχύεται η εξάρτηση της Τουρκίας από τις ΗΠΑ

του Άλκη Κούρκουλα

Η ιδιότυπη τριγωνική σχέση Άγκυρας - Ουάσιγκτον - Αθηνών περνάει σε νέα φάση, καθώς ολοκληρώθηκε η εκκρεμής αμερικανοτουρκική διαπραγματεύση για την ανανέωση της Deca, πριν αρχίσουν οι αντίστοιχες ελληνοαμερικανικές συνομιλίες.

Η ολοκλήρωση των αμερικανοτουρκικών συνομιλιών έγινε δεκτή με μια μικρή απογοήτευση στην Άγκυρα, που είδε να περιορίζονται δραστικά οι διαπραγματευτικές της δυνατότητες και τα περιθώρια ελιγμών της. Μετά από 15 μήνες διαπραγματεύσεων η Άγκυρα δεν μπόρεσε να ικανοποιήσει τις αρχικές προσδοκίες της. Η νέα συμφωνία που τυπικά θα υπογραφεί τον Ιανουάριο στην Ουάσιγκτον, είναι πανομοιότυπη με την προηγούμενη και θα ισχύει για 5 χρόνια αρχίζοντας από την 18 Δεκεμβρίου 1985 οπότε είχε λήξει η παλιά συμφωνία.

Το μόνο νέο στοιχείο που προέκυψε μετά τη μακρά διαπραγματεύση είναι η ανταλλαγή επιστολών ανάμεσα στα δύο μέρη, που κυρίως αφορά την ενίσχυση της Τουρκίας με επιπρόσθετο στρατιωτικό υλικό από τα αποθέματα των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων. Κατά τα άλλα η αμερικανική πλευρά επαναλαμβάνει τις υποσχέσεις «να κάνει ό,τι είναι δυνατόν μέσα στα συνταγματικά περιθώριά της για να ενισχύσει τις τουρκικές ενόπλες δυνάμεις».

Παρ' όλο που το περιεχόμενο των επιστολών που θα ανταλλάξει ανάμεσα στην Άγκυρα και την Ουάσιγκτον χαρακτηρίστηκε «μυστικό» μέχρι την τελική υπογραφή της συμφωνίας, καλά πληροφορημένες πηγές υποστηρίζουν πως τίποτα το δραματικά νέο δεν περιέχει πέρα από τη ρύθμιση του θέματος της έκτακτης βοήθειας προς την Τουρκία.

Η αμερικανική αυτή προσφορά ήταν —σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές— καθοριστικό στοιχείο για την άρση του αδιέξοδου που είχε δημιουργηθεί στις αμερικανοτουρκικές συνομιλίες. Ο κ. Πέρλ τον περασμένο μήνα, εφοδιασμένος με πρόσφατη τροπολογία του Κογκρέσου —την «τροπολογία Γκολντγουότερ»— πρότεινε στους τούρκους συνομιλητές του την ενίσχυση της Τουρκίας με τα πλεονάσματα αμερικανικού στρατιωτικού υλικού που αποδεσμεύεται με την τροπολογία. Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές ο κ. Πέρλ εξήγησε στην Άγκυρα πως μετά την αλλαγή στο αμερικανικό Κογκρέσο «η κυβέρνηση *σήμερα δεν θα είναι σε θέση να εγγυηθεί πως στο μέλλον θα μπορεί να υποβάλλει καλύτερες προτάσεις*». Το επιχείρημα αυτό του κ. Πέρλ που ήδη από την 15 Νοεμβρίου ήταν ικανό να δημιουργήσει νέα κινητικότητα στις αμερικανοτουρκικές συνομιλίες ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο όσο η πρόοδος του σκανδαλού Irangate έπληττε τη δημοτικότητα του αμερικανού προέδρου και συνακόλουθα τη δύναμη της κυβέρνησής του.

Πριν τη διατύπωση των θέσεων Πέρλ —που έγινε κατά τη

διάρκεια της προηγούμενης επίσκεψής του στην Άγκυρα τον περασμένο Νοέμβριο η τουρκική διπλωματία απειλούσε με κρίση στις αμερικανοτουρκικές σχέσεις. Ο εκπρόσωπος του τουρκικού υπουργείου των Εξωτερικών δήλωνε πως «το 80% των προβλημάτων ανάμεσα στην Άγκυρα και την Ουάσιγκτον οφείλονται στην Αθήνα» ενώ ο τούρκος πρέσβης στην Ουάσιγκτον προειδοποιούσε πως «θα δημιουργηθούν σοβαρότατα προβλήματα στις αμερικανοτουρκικές σχέσεις αν δεν αρθεί η «Ελληνική υποθήκη» που βαραίνει τις σχέσεις των δύο χωρών».

Το τι απ' όλα αυτά προωθήθηκε μέσα από τις συνομιλίες που ολοκληρώθηκαν την περασμένη εβδομάδα, το περιγράφει ο πρωθυπουργός Οζάλ που αντιμετωπίζοντας το ερώτημα για την «ελληνική υποθήκη» περιορίστηκε να πει πως «όταν αναπτυχθούν περισσότερο οι αμερικανοτουρκικές σχέσεις και όταν αυξηθούν οι αμερικανικές επενδύσεις στην Τουρκία το Κογκρέσο θα καταλάβει πως η «Υποθήκη» όπως την ονομάζουν, δεν οδηγεί πουθενά».

Το πόσο θα κλιμακωθούν οι αντιδράσεις στη συμφωνία που επιτεύχθηκε δεν είναι σαφές, ενώ ήδη προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι η τουρκική στρατιωτική αντιπροσωπεία —αντίθετα με την αμερικανική— δεν ήταν παρούσα στην τελετή της μονογραφής των επιστολών που θα ανταλλάγουν παρ' όλο που έλαβε μέρος στις σκληρές διαπραγματεύσεις που συνεχιζόνταν μέχρι τα ξημερώματα της Παρασκευής 13 Δεκεμβρίου. Πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν πως η κατάληξη των αμερικανοτουρκικών συνομιλιών ισοδυναμεί με πλήρη εγκατάλειψη των τουρκικών θέσεων και κατηγορούν την κυβέρνηση Οζάλ όχι μόνο για τους χειρισμούς της τελευταίας στιγμής αλλά και για το γενικότερο τρόπο με τον οποίο συνέλαβε και σχεδίασε τις διαπραγματεύσεις.

Ιδιαίτερα εντυπωσιακή θεωρήθηκε από έγκυρους διπλωματικούς κύκλους η αδυναμία της τουρκικής αντιπροσωπείας να πετύχει τη μείωση της διάρκειας της συμφωνίας σε ένα ή δύο χρόνια. Με την σημερινή πενταετή διάρκεια της συμφωνίας η Άγκυρα χάνει τη δυνατότητα να επεμβαίνει στις ελληνοαμερικανικές συνομιλίες που αναγκαστικά θα ολοκληρωθούν μέσα την επόμενη διετία.

Στο ευαίσθητο θέμα της αναλογίας 7/10 δεν φαίνεται επίσης να υπήρξε καμιά δραματική εξέλιξη. Ο κ. Πέρλ απαντώντας σε ερώτηση για το αν θα ισχύει η αναλογία στην επιπλέον βοήθεια που θα δοθεί από το πλεόνασμα του αμερικανικού υλικού είπε «θα πάρουμε υπόψιν μας τις ανάγκες του τουρκικού στρατού και αυτό είναι όλο» αποφεύγοντας να επιβεβαιώσει ρητά ότι δεν θα ισχύει η αναλογία 7/10 στην επιπρόσθετη βοήθεια όπως είχε κάνει παλιότερα.

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ

αφιέρωμα

38 ποιητές και πεζογράφοι μιλούν
καί γράφουν γιά τή γλώσσα

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΔΡΑΚΟΝΤΑΕΙΔΗΣ • ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΙΟΤΕΟΣ

ΜΑΡΓ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΥ

ΑΛΕΞ. ΚΟΤΖΙΑΣ

ΜΑΡΓ. ΑΥΜΠΕΡΑΚΗ

ΑΡΙΣΤ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΑΛΕΞ. ΣΧΙΝΑΣ

ΚΑΙΗ ΤΣΙΤΣΕΛΗ

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΔΙΑΡΑΣ

ΝΑΣΟΣ ΒΑΓΕΝΑΣ

ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ

ΝΑΝΑ ΉΣΙΑ

Γλώσσα

καί

νεοελληνική

έκφραση

ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΔΑΓΛΗΣ

ΜΕΝΗΣ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑΣ

ΧΡΙΣΤ. ΜΗΛΙΩΝΗΣ

ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΤΑΧΤΕΝΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ

ΕΛΕΝΗ ΒΑΚΑΛΟ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΝΙΗΛ

ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Αξιοποίηση και προστασία: ίδια γεύση

ΠΡΕΣΠΕΣ:

ΤΡΙΤΗ
ΣΥΝΕΧΕΙΑ

● Από το Νομάρχη Φλώρινας κ. Φώτη Παπαγιάννη πήραμε την ακόλουθη επιστολή που αναφέρεται σε προηγούμενα δημοσιεύματά μας για τις Πρέσπες:

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΝΟΜΑΡΧΗ Κ. ΦΩΤΗ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ:

Αγαπητέ κύριε Φλώρο

Απαντώντας συνολικά και στα δύο άρθρα σας για τις «ΠΡΕΣΠΕΣ» (τεύχος 333 και 334) θα ήθελα να ξεκαθαρίσω από την αρχή τα πράγματα, γιατί κάπου μπλέκονται, αθελά σας ίσως: το σοβαρό με το αστείο, τα έργα με τους εργολάβους, ο Νομάρχης με το περιβάλλον και κάπου σ' όλα αυτά μπαίνει και μια δόση «σκανδαλολογίας» και «ετισθελισμού».

Και πρώτ' απ' όλα για τα «νέα ήθη: Νομάρχης, εργολάβος και οι κοινοτικοί» και κατόπιν θα έρθω και στο δεύτερο σκέλος του άρθρου σας «Το κυβερνητικό πρότυπο Ανάπτυξης Πρεσπών».

1. *Καθόσον με αφορά*, χαιρόμαι ειλικρινά για την επιφύλαξή σας «είμαστε βέβαιοι ότι όλα αυτά είναι ψευδή και κακόβουλα», και ότι η υπόθεση «μπλέχτηκε στο σκανδαλοθηρικό κλίμα των τελευταίων εβδομάδων». Γιατί πράγματι έτσι είναι. Κάποιοι άκουσαν κάτι για αναδομήσεις Νομαρχών, σκέφτηκαν: «ευκαιρία είναι» και άρχισαν να πετούν λάσπη προς «πάσαν κατεύθυνσιν» κομμάτια της οποίας έφτασαν και ως εσάς, αλλά τα πολλά πήγαν, «ως εικός», προς τη μεριά του υπουργείου Εσωτερικών!

Λοιπόν, ούτε σημεία, ούτε τέρατα συνέβησαν ή συμβαίνουν με το Νομάρχη, τα έργα, τους εργολάβους και τους Κοινοτικούς. Τα πράγματα είναι και πολύ απλά και πολύ διάφανα. Ειδοποιήθηκα από το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας δύο μέρες πριν, ότι θα επι-

σκεφθούν το Νομό (κύρια τις Πρέσπες) ομάδα κοινοτικών υπεύθυνων για το περιβάλλον και μαζί τους και αρμόδιοι του ΥΠΕ-ΘΟ και μελετητές. Τους υποδέχτηκα το βράδι, ώρα 8 μμ. στο ξενοδοχείο, όπου μένω, και αργότερα τους οδήγησα σε παρακείμενη λαϊκή ταβέρνα και με την «αρχοντιά» που πρέπει να δείχνει τουλάχιστον προς τα «έξω» ένας Νομάρχης —ο οποίος, αν δεν το ξέρετε, σας λέω ότι παίρνει έξοδα παράστασης το μήνα 9.300 δρχ. καθαρά (!)—τους έκανα το τραπέζι με έξοδα από την τσεπούλα μου. Τουλάχιστον ζω με την ανάμνηση ότι έμειναν όλοι τους ευχαριστημένοι! Αλλά και εγώ! Γιατί μέσα μου λειτουργεί πολύ καλά και το «φιλότιμο» και το «φιλόξενο»!

Επομένως, κανένα επίσημο δείπνο δεν έδωσα και κανένας εργολάβος δεν παραβρέθηκε στο τραπέζι αυτό και πολύ περισσότερο δεν πλήρωσε το λογαριασμό, όπως εσφαλμένα γράφετε. Παραβρέθηκαν 6 κοινοτικοί, 2 μελετητές του Πολυτεχνείου και Πανεπιστημίου Αθηνών και 2 αρμόδιοι του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας (συνολικά 10 άτομα).

Την επομένη το απόγευμα, στη σύσκεψη που επακολούθησε στο ξενοδοχείο, όπου διαμένω, μετά την επιστροφή μας από τις Πρέσπες, έκφρασα απλώς την ικανοποίησή μου για την ολοκλήρωση των εργασιών αρδευτικού (χαμηλή και υψηλή ζώνη) κατά 6 μήνες νωρίτερα από τις συμβατικές υ-

ποχρεώσεις της εργολαβίας και όχι για την «εξαιρετική δουλειά του εργολάβου», όπως γράφετε, αν και η δουλειά στο σύνολό της από άποψη ποιότητας είναι αναμφισβήτητη κατά τη γνώμη των υπηρεσιακών παραγόντων (ό,τι ειπώθηκε στη σύσκεψη αυτή είναι μαγνητοφωνημένο σε κασέτες).

Σε άλλο σημείο του άρθρου σας, αναφέρετε ότι «είναι φαίνεται η συμπάθεια του Νομάρχη (ο εργολάβος)». Το έργο αυτό, όπως και όλα τα αρδευτικά του Νομού, ανατέθηκε, διευθύνεται και διαχειρίζεται από την 11η Περιφερειακή Διεύθυνση Εγγείων Βελτιώσεων της Θεσσαλονίκης. Τον εργολάβο, κ. Καπαράκη, γνώρισα επιτόπου των έργων κατά τις επισκέψεις και επιθεωρήσεις των έργων που έχω κάνει στην περιοχή με τους συναρμόδιους τεχνικούς και υπηρεσιακούς παράγοντες. Και χάρη σ' αυτές μου τις επιθεωρήσεις κλείσαμε φέτος όλα τα παλαιά έργα (αρχινημένα από το 1980, '82, '83, '84 ή '85), όπως επίσης κλείσαμε και σχεδόν όλα τα έργα του 1986 με σημαντικά ενεργητικές επιπτώσεις στην οικονομία του νομού και τον κοινωνικό προορισμό των έργων (συνημμένα σας στέλνω γραπτές εντολές μου και directives προς τις Τεχνικές Υπηρεσίες του νομού).

Επομένως, ούτε κάποια ιδιαίτερη συμπάθεια ή κανενός είδους αντιπάθεια υπάρχει με κανέναν. Υπηρεσιακό είμαστε προς κάθε κατεύθυνση και επιτελούμε το καθήκον μας στο ακέραιο αντα-

ποκρινόμενοι απόλυτα στις προσδοκίες του λαού αυτών των περιοχών που μου εμπιστεύτηκε η κυβέρνηση.

Εξάλλου, ούτε στους «δρόμους της Αθήνας μαίνομαι» όπως γράφετε, κύριε Φλώρο, σε άλλο σημείο. Αλλά, βρέθηκα στην αίθουσα συσκέψεων της Νομαρχίας Αττικής αντιμέτωπος με τους συναδέλφους σας για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και ανταλλάξαμε κάποιες σκέψεις μαζί τους.

2. Και έρχομαι τώρα στο δεύτερο σκέλος του άρθρου σας για «το κυβερνητικό πρότυπο Ανάπτυξης».

Θα μου επιτρέψετε, κύριε Φλώρο, ν' αρχίσω από αυτό που εσείς γράφετε τελευταίο στο δεύτερο άρθρο σας (τεύχος 334), ώστε να δώσουμε κάποτε και τη σωστή διάσταση των πραγμάτων αλλά και να φτάσουμε σωστότερα το «ζητούμενο»! Γράφετε, λοιπόν, ότι υπέβαλαν διαμαρτυρίες: η Ένωση Ευρωπαϊκών Γραφείων (ΕΕΒ), η Βασιλική Εταιρεία για την προστασία των πουλιών (RSPB) και η Διεθνής Ένωση για την προστασία της φύσης (IUCN) κτλ.». Σας συμπληρώνω τη λίστα, κύριε Φλώρο, και με τις πολλές, έντονες και συνεχείς διαμαρτυρίες του πληθυσμού των Πρεσπών, έτσι ώστε να μπορούμε να συζητάμε και να επικοινωνούμε, τουλάχιστον εμείς οι Έλληνες (σ' αντίθεση με τους Κοινοτικούς), περισσότερο ήρεμα αλλά και αποτελεσματικά! Και το «ζητούμενο», κύριε Φλώρο, είναι ακριβώς αυτοί οι άνθρωποι, οι Α-

κρίτες μας! Ζω κυριολεκτικά την όμορφη φύση των Πρεσπών (και της Φλώρινας!), κύριε Φλώρο, γιατί είμαι κι εγώ φυσιολάτρης, αν θέλετε. Έλα, όμως που αγαπάω πολύ και τους ανθρώπους των Πρεσπών. Και πίνοντας μαζί τους κανένα ουζάκι σηκώνομαι βαρύθυμος από τους προβληματισμούς που μου βάζουν. Ως εκπρόσωπος της κυβέρνησης, ως πολιτεία όμως, τι τους λέω; Τι μέτρα παίρνουμε για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους και τη διαβίωσή τους εκεί; Ιδού το πρόβλημα.

Και αυτό είναι το «ζητούμενο»! Την άποψη συνεπώς, κύριε Φλώρο, για τις Πρέσπες και το τι γίνεται εκεί δεν θα την ακούσουμε από τα πολύ μακρινά σαλόνια της Ευρώπης ούτε κι από μερικούς φερέλπιδες νέους (βλ. κ. Κατσαδωράκη), οι οποίοι περνούν, κατά καιρούς και αυτοί που και που από τις Πρέσπες, σαν άλλα διαβατάκια πουλιά, για την εκπόνηση κάποιας διδακτορικής διατριβής, πετάνε και 2-3 δημοσιεύματα εδώ και κατά προτίμηση στην ΕΟΚ και κατόπιν εξαφανίζονται! Έτσι ακριβώς έχει η κατάσταση, κύριε Φλώρο, κι εμείς ξεμεροβραδιάζομαστε εδώ σε 20ωρη βάση την ημέρα για να βάλουμε τα πράγματα σε κάποια τάξη και να δώσουμε λύσεις στα **πολλά και κρίσιμα** προβλήματα των κατοίκων του Νομού. Και αυτή την κατάσταση που δημιουργείται, με τον τρόπο που σας εξέθεσα, καλούμαστε εμείς ν' αντιμετωπίσουμε. Αλλά, τουλάχιστον να μην πολωνόμαστε, και θα βρούμε την άκρη, είμαι βέβαιος. Όποιος θέλει να δει και να ξέρει τι εστί Πρέσπες, ας έρθει εδώ! Όποιος θέλει να αφουγκραστεί τις αγωνίες αλλά και να θαυμάσει το υψηλό ηθικό των κατοίκων, ας έρθει εδώ! Και όποιος θέλει να διαπιστώσει αν έγιναν «καταστροφές» στο βιότοπο της Πρέσπας, ας έρθει εδώ, για να πεισθεί, όπως πείσθηκαν προφανώς και οι Κοινοτικοί που ήρθαν κι έφυγαν με άλλη γνώμη.

Ύστερα απ' αυτά, μπαίνω στην ουσία του προβληματισμού σας, κύριε Φλώρο, και ελπίζω να δώσω κάποιες πειστικές απαντήσεις και σ' εσάς, και στους αναγνώστες του περιοδικού σας.

Συνοπτικά, τα πραγματικά περιστατικά έχουν ως εξής. Η πρώτη μελέτη για το αρδευτικό Πρεσπών συντάχθηκε το 1965 και άρχισε η κατασκευή· το 1971 αναπροσαρμόστηκε και επεκτάθηκε η μελέτη και συνεχίστηκε η κατασκευή. Το 1973 κηρύχτηκε ορισμένη περιοχή των Πρεσπών ως «Εθνικός δρυμός» και έκτοτε κανένα μέτρο δεν είχε ληφθεί ούτε και οδηγία προς τους κατοίκους της περιοχής, ώστε να γνωρίζουν αν μπορούν και σε ποιο βαθμό μπορούν να κάνουν παρεμβάσεις στα δάση, τη λίμνη

και τις πέριξ περιοχές. Για τους κατοίκους, ο «Εθνικός δρυμός» έγινε η «κατάρρα» της περιοχής γιατί λειτουργούσε ως «ταμπού»! Για ευκολία τους όλοι οι αρμόδιοι τους έλεγαν «παντού απαγορεύονται τα πάντα»! Αν αυτό μπορούσε να είναι πολιτική! Ακόμη δυστυχώς δεν υπάρχει κανονισμός λειτουργίας του Δρυμού.

Το 1983, στα πλαίσια των ΜΟΠ συντάχτηκε το Πρόγραμμα πιλότος (Pilot Project) των Πρεσπών, στο οποίο είχαν ενταχθεί μια σειρά έργα και το πρόγραμμα αυτό εγκρίθηκε αρμοδίως από την ΕΟΚ. Το 1984, με βάση τη μελέτη που υπήρχε από το 1971 και στην προσπάθεια να ολοκληρωθεί το αρδευτικό δίκτυο των Πρεσπών, ώστε ν' ανακουφιστούν οι κάτοικοι της περιοχής με την αύξηση του οικογενειακού τους εισοδήματος, συντάχτηκε και νέα μελέτη με βάση την οποία ολοκληρώθηκε ήδη το αρδευτικό δίκτυο, καθαρίστηκε το παλαιό, έγιναν ισοπεδώσεις και δρόμοι προσπέλασης. Στα πλαίσια αυτού του προγραμματισμένου και εγκριμένου σχεδίου ανάπτυξης της κυβέρνησης και πάντα με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον της περιοχής, αλλά κύρια και της μη διατάραξης του οικοσυστήματος και της εναρμόνισής με το φυσικό περιβάλλον, εκτελέστηκαν όλα σχεδόν τα έργα που προέβλεπε το Pilot Project.

Τα έργα, λοιπόν, αυτά ούτε «βιαστικά» και «επιτόλεια» προγραμματίστηκαν, ούτε και με τρόπο «τρισάθλιο» εκτελέστηκαν, όπως γράφετε. Ούτε και με κυκλώματα εργολάβων και υπηρεσιών έχει να κάνει η υπόθεση. Τα έργα ανατέθηκαν μέσα από δημόσιους μειοδοτικούς διαγωνισμούς και εκτελέστηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις «για την εκτέλεση των δημοσίων έργων».

Στην προσπάθεια να καθαριστεί το παλαιό αρδευτικό δίκτυο κόπηκαν τα αυτοφυή μέσα στα κανάλια δενδρύλια γιατί εμπόδιζαν τη ροή των νερών και πλημμύριζαν τα χωράφια. Και ίσως απ' εδώ ξεκίνησε ο μεγάλος θόρυβος. Αλλά τα δενδρύλια αυτά ποτέ δεν υπήρξαν κομμάτι του Δρυμού.

Και βέβαια η **ευαισθησία** για την περιβαλλοντολογική ισορροπία της περιοχής υπάρχει και προβάλλεται, αρκεί να μην αναιρείται η ουσία των πραγμάτων. Και η ίδια **ευαισθησία** υπάρχει και σ' εμάς όλους τους κυβερνητικούς και υπηρεσιακούς παράγοντες.

Προφανώς η ευαισθησία των όποιων οικολόγων ή συγκεκριμένων ατόμων επιτάχθηκε και πήρε ευρύτερες διαστάσεις γιατί τώρα ολοκληρώθηκαν τα έργα, ισοπεδώθηκαν τα διάφορα αναχώματα, στρώθηκαν οι δρόμοι και υπάρχει μια κάποια εμφανής ανασκαπτική γεύση από τα φρέσκα

χώματα, που όμως μέσα σε λίγους μήνες και ιδιαίτερα από την προσεχή άνοιξη με την αυτοφυή και οργώδη βλάστηση της περιοχής δεν θα υπάρχει ούτε υπόνοια ότι εκεί έγινε κάποια «καταστροφή».

Πέρα απ' αυτό όμως, πιστεύω ότι ο μεγάλος θόρυβος ξεκίνησε από κάποιες παραλείψεις ή αβλεψίες της περιβαλλοντολογικής μελέτης Πυροβέστη - Γεράκη οι οποίες όμως άνοιξαν **διαμάχες** και **πίσματα** μεταξύ αυτών και υπαλλήλων του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας **ποιος έκανε** ή δεν έκανε **τι** και αυτό πυροδότησε, σε συνάρτηση μ' αυτά που ανέφερα στην αρχή, ένα άσχημο πραγματικά κλίμα. Και όπως είχε πει χαρακτηριστικά ο αείμνηστος **Πλαστήρας** «είναι ευκολότερο κάποιον να τον στείλεις στην πρώτη γραμμή του μετώπου, παρά να τον κάνεις να παραδεχθεί το λάθος του»!

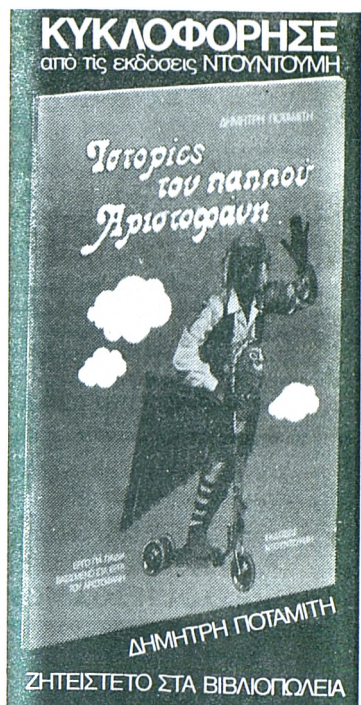
Ως εδώ, λοιπόν, τα πράγματα έτσι έχουν. Το ερώτημα που μπαίνει είναι: σε ποιο βαθμό θα επηρεάσει τα νερά της λίμνης η λειτουργία του Ιχθυογεννητικού σταθμού; Οι φερτές ύλες από τα αποστραγγιστικά δεν θα επηρεάσουν τη στάθμη της λίμνης; ή σε ποιο βαθμό η χρήση λιπασμάτων θα έχει επιπτώσεις στη λίμνη και στο οικοσύστημα;

Αυτά είναι πράγματι τα προβλήματα που πρέπει να μας απασχολούν, αλλά οι λύσεις έχουν προβλεφθεί.

Προβλέπεται επεξεργασία των λυμάτων των Ιχθυογεννητικού και των νερών των καναλιών πριν πέσουν στη λίμνη, ενώ παράλληλα ανατέθηκε ήδη σε ειδικούς μελετητές η έρευνα των περιβαλλοντολογικών επιπτώσεων από τη λειτουργία του αρδευτικού δικτύου.

Τέλος, έρχομαι στην επιτροπή περιβάλλοντος της Κοινότητας που μας επισκέφτηκε, τι είδε, τι προέκυψε, τι διαπίστωσε, αλλά και στη διόρθωση μερικών ανακρίβειών του άρθρου σας.

Οι Κοινοτικοί δεν πήγαν στις Πρέσπες με τη Μερσεντές Καπαράκη, αλλά ομαδικά με δικό τους νοικιασμένο αυτοκίνητο από το αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης. Ο εργολάβος παραβρέθηκε εκεί ύστερα από αίτημα της διευθύνουσας το έργο υπηρεσίας μήπως χρειαστούν κάποιες εξηγήσεις ή διασαφηνίσεις που τελικά δεν χρειάστηκαν. Επισκεφτήκαμε 19.000 στρέματα αντί των 200.000 και μείναμε εκεί 5 ώρες αντί δύο (2), όπως γράφετε στο δημοσίευμα. Το ύψος της δαπάνης για τη μελέτη που ανατέθηκε ανέρχεται σε 8.570.000 δρχ. από τα οποία η μελετητική ομάδα που αποτελείται από 5 καθηγητές, 10 επιστημονικούς συνεργάτες και 3 γραμματείς (συνολικά

Κυκλοφορούν ΞΕΚΑΡΔΙΣΤΙΚΑ

• ΚΝΗΤΙΚΑ
• ΝΕΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑ
• ΠΑΣΟΚΙΚΑ
• ΡΩΣΙΚΑ
• ΑΝΑΡΧΙΚΑ
και πολλά άλλα

Για τη
• ΣΟΦ. ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ
και ΓΡΑΦΟΚΡΑΤΙΑ
• ΚΑ-ΤΣΕ-ΜΠΕ-ΣΤΑΛΙΝ
• ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΟΦ
• ΜΠΡΕΖΝΕΦ
και πολλά άλλα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ

ΠΑΤΗΣΙΩΝ 306
111 41 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.
22.84.013
22.36.442

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Η ΑΔΙΑΧΩΡΙΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΝΑΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ
ΤΗΣ ΜΕΝΕΝΔΡΟΥΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΕΤΕΝΑ

ΕΚΔΟΣΗ

ΑΘΗΝΑ 1982

18 άτομα), θα πάρει κάπου 5,5 εκατομμύρια δραχμές, τα υπόλοιπα πάνε στο Πολυτεχνείο.

Η έκταση που εγκαταστάθηκε ο Ιχθυογεννητικός σταθμός ανέρχεται σε 45 συνολικά στρέματα και όχι σε 200 στρέματα, όπως γράφεται στο ίδιο άρθρο. Ακόμη διαπιστώθηκε από τα επίσημα τοπογραφικά της μελέτης ότι ο σταθμός εγκαταστάθηκε στην αρχική θέση που προβλεπόταν και όχι σε άλλη θέση, όπως γράφεται. Ούτε, εξάλλου, οι δεξαμενές του Ιχθυογεννητικού σταθμού παραβίασαν τον πυρήνα του Δρυμού, όπως διαπιστώθηκε από τους ίδιους τους Κοινοτικούς. Κι

εδώ θα πρέπει ίσως να περιμένουμε, κι εσείς, κι εμείς, την έκθεση του διευθυντή Περιβάλλοντος της ΕΟΚ, κ. Stuffman, που ήταν ο επικεφαλής των Κοινοτικών.

Ύστερα από τα παραπάνω, κύριε Φλώρο, περιττεύει νομίζω να σχολιάσω την παράγραφο ότι «όλοι οι φορείς πρέπει να συμβάλλουν στην απρόσκοπτη ανάπτυξη της περιοχής», που απηχεί τις απόψεις μου και ότι αυτή η «νοοτροπία ξεπατώνει τον Εθνικό Δρυμό προς όφελος, όχι των κατοίκων, αλλά των εργολάβων!» Είπαμε, κύριε Φλώρο, διερχόμαστε μια περίοδο οργανωμένου σχεδίου «σκανδαλοζο-

γίας», συνεπώς, το να γράφουμε ένα άρθρο, κοιτώντας με το ένα μάτι και προς εκείνη την όχθη, μπορεί κάτι να «κολλήσει» ή τουλάχιστον μπορεί ν' ανεβάσουμε την αξιοπιστία των γραφομένων μας! Ο, TEMPORA, Ο ΜΟ-RES! Μόνο που τα «νέα ήθη» για τα οποία γράφαμε στην αρχή του παρόντος πρέπει να λειτουργούν και προς την «άλλη» πλευρά και όχι μόνο προς τη δική μας!

Κλείνοντας, κύριε Φλώρο, σας λέω, θυμηθείτε: οι κάτοικοι των Πρεσπών σας παρακολουθούν!

Με εξαιρετική τιμή
δικός σας

Φώτης Παπαγιάννης

ΚΑΙ Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ ΜΑΣ:

● Ο συνεργάτης μας Γ. Φλώρος απαντά στην επιστολή του Νομάρχη Φλώρινας κ. Φ. Παπαγιάννη:

Το ΑΝΤΙ δεν ενδιαφέρεται βέβαια για τις γραφικές πτυχές της «ιστορίας» αυτής των Πρεσπών. Εάν δηλαδή ο κ. Νομάρχης Φλώρινας και οι Κοινοτικοί συνέφαιναν με τον κ. Καπαράκη (ανάδοχο των εκεί έργων) στην Φλώρινα ή στις Πρέσπες. Εάν οι Κοινοτικοί πήγαν εκεί με δικό τους αυτοκίνητο και με τη συνοδεία του κ. Καπαράκη και της Μερσεντές του ή όχι. Εάν τα έξοδα παράστασης του Νομάρχη είναι λίγα. Εάν ο Εθνικός Δρυμός Πρεσπών είναι 200.000 στρέματα και τον επιθεώρησαν οι Έλληνες και ξένοι αρμόδιοι σε 2 ώρες, ή 14.000 στρέματα σε 5 ώρες. (Το διάταγμα πάντως κηρύξεως του δρυμού ΠΔ 46/1974 αναφέρει 49.120 στρέματα). Το ΑΝΤΙ ενδιαφέρεται για τις πολιτικές προεκτάσεις αυτής της περιεργής ιστορίας. Γι' αυτό και σε απάντηση της επιστολής του Νομάρχη Φλώρινας σημειώνω τα ακόλουθα:

● Κατά τη γνώμη του κ. Νομάρχη όλα έγιναν τέλεια στην περιοχή των Πρεσπών. Δεν φαίνεται να τον απασχολεί καθόλου ότι υπεύθυνοι επιστήμονες και αρμόδιοι φορείς, Έλληνες κυρίως, αλλά και ξένοι, καταγγέλλουν υπεύθυνα ότι τα έργα που εκτελέστηκαν μέσα στον Εθνικό Δρυμό Πρεσπών είναι αμφίβολης χρησιμότητας, ενώ οι επιπτώσεις τους στο οικοσύστημα της περιοχής ήταν και θα είναι εξαιρετικά επιζήμιες.

Αναφέρουμε ενδεικτικά (βλέπε και τεύχος Νοεμβρίου της «Νέας Οικολογίας») τους:

— Επιτροπή Προστασίας της Άγριας Φύσης
— Ελληνική Εταιρεία
— Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
— Ένωση Ελλήνων Οικολόγων
— ΠΑΚΟΕ
— Πρωτοβουλία για τη σωτηρία των Εθνικών Δρυμών
— Φίλοι των Πρεσπών
— Κ. Φιλίνη, ευρωβουλευτή
— Γ. Κατσαδωράκη, βιολόγο, που ζει και εργάζεται εδώ και

τεσσαρά χρόνια στην περιοχή — Γ. Ματσάκη, καθηγήτη Οικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

— Μ. Πυροβέτση και Π. Γεράκη, λέκτορα και καθηγήτη του ΑΠΘ, μελετητές της περιοχής των Πρεσπών

— Δ. Χατζηλάκου, βιολόγου, ερευνητριάς για τρία χρόνια στην περιοχή.

Για να μην αναφέρουμε και τους πέντε μεγαλύτερους διεθνείς φορείς στον τομέα προστασίας των περιβάλλοντος.

Όστε κατά τη γνώμη σας κ. Νομάρχη, όλες αυτές οι αντιδράσεις είναι από τα «μακρινά σαλόνια της Ευρώπης», ή από «φερέλπιδες νέους», ή απλώς ο αντικτυπος από «διαμάχες και πείσματα»;

● Ο κ. Νομάρχης μας πληροφορεί ότι από το 1973, που καθιερώθηκε ο Εθνικός Δρυμός Πρεσπών (για την ακρίβεια 1974) δεν έγινε τίποτα για την περιοχή και έτσι έφτασε να θεωρείται η κήρυξη «κατάρα» για τους κατοίκους.

Από αυτά προκύπτουν δύο ερωτήματα:

— Καλά οι κυβερνήσεις της Δεξιάς. Εσείς τι κάνατε από το 1981 για να υλοποιήσετε, να στελεχωθείτε, να οργανώσετε τον Εθνικό Δρυμό Πρεσπών, ώστε από «κατάρα» να μεταβληθεί σε θετικό στοιχείο της περιοχής;

— Εάν πάλι διαφωνείτε με την έννοια του εθνικού δρυμού, γιατί δεν έχετε το θάρρος να τον καταργήσετε στ' ανοιχτά, αντί να το κάνετε έμμεσα, προωθώντας εκεί την εκτέλεση ασυμβίβαστων με το χαρακτήρα του έργων.

● Επαναλαμβάνει ο κ. Νομάρχης, ως κύριο επιχείρημα της επιστολής του, τη γνωστή και φθαρμένη κάπως αντιπαράθεση ανάμεσα στους «ρομαντικούς», τους «αιθεροβάμονες», που θέλουν τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και τους ταλαίπωρους κατοίκους των υποβαθμισμένων περιοχών, που εκλιπαρούν για ανάπτυξη, δηλαδή για πιο μεγάλα εισοδήματα. Και των οποίων τις απαιτήσεις ερμηνεύει «η κυβέρνηση της Αλλαγής» και τα τοπικά όργανα της και ικανοποιεί με

την εκτέλεση «έργων». (Αλήθεια, ακόμα υπάρχουν στις Πρέσπες εγκαταλεμμένα στοιχεία μετόν από την άλλη περίοδο, εκείνη, των καραμανλικών έργων!).

Οι κατηγοροί σας όμως υποστηρίζουν ότι η αντίληψη αυτή είναι πέρα για πέρα λάθος. Ότι η πραγματική, η ουσιαστική μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, όχι μόνο δεν είναι αντίθετη με την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά είναι και άρρηκτα συνδεδεμένη μαζί της. Σας κατηγορούν όχι γιατί προσπαθείτε ν' αναπτύξετε την περιοχή των Πρεσπών, αλλά γιατί το κάνετε με λάθος τρόπο, ξεδεύοντας άσκοπα τους Κοινοτικούς (και τώρα πια εθνικούς πόρους). Γιατί με τους πόρους αυτούς θα μπορούσατε ν' αναπτύξετε σύμμετρα την περιοχή με ήπιες παραγωγικές δραστηριότητες, με οικολογικό τουρισμό, με κοινωνική υποδομή, με συντήρηση και ανάδειξη των μνημείων και των οικισμών. Κι αυτό προς μεγάλο όφελος των 2.000 κατοίκων της περιοχής και με πλήρη προστασία του μοναδικού αυτού φυσικού περιβάλλοντος των λιμνών.

● Δεν θέλουμε να συνεχίσουμε τώρα για όλους τους περιεργούς χειρισμούς της υπόθεσης αυτής, που έχουν τσαλαπατήσει όχι μόνο την ελληνική δασική νομοθεσία για τους εθνικούς δρυμούς, αλλά ακόμα και διεθνείς συμβατικές μας υποχρεώσεις. Άλλωστε θα δοθεί η ευκαιρία να ελεγχθεί η νομιμότητα των πράξεων της διοίκησης σε σχέση με τα έργα των Πρεσπών από τα αρμόδια δικαστήρια. Γιατί, εάν για παράδειγμα ο ιχθυογεννητικός σταθμός χτίστηκε παράνομα μέσα στον πυρήνα του δρυμού, δεν θα το κρίνει κάποιος υπάλληλος της ΕΟΚ (αλήθεια, πού είναι η εθνική μας ευαισθησία στο θέμα αυτό, κ. Νομάρχη;) αλλά η Ελληνική δικαιοσύνη, στην οποία όπως πληροφορηθήκαμε, προσφεύγουν οι ενδιαφερόμενοι κοινωνικοί φορείς (Ένωση Ελλήνων Οικολόγων, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Φίλοι των Πρεσπών και άλλοι).

Γιάννης Φλώρος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 – τηλ. 36.02.007

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

ΕΙΚΟΝΟΣΤΑΣΙΟ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΑΓΙΩΝ

Μέ τό ένατο βιβλίο, 'Ο Άρίστος αρνείται νά γίνει Άγιος, πού μόλις κυκλοφόρησε, ολοκληρώθηκε ή σειρά των πεζών του Γιάννη Ρίτσου: ΕΙΚΟΝΟΣΤΑΣΙΟ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΑΓΙΩΝ.

«Πόσα χρόνια περάσανε από τότε πού ό Άρίστος ό Προσεχτικός θάλθηκε νά «άφηγείται στιγμές του θίου του καί του ύπνου του», «γιά νά ξεδώσει μιά στάλα άπ' τήν πίκρα, τήν πείνα καί τό θάνατο». Ξεσηκωμοί, περιπλανήσεις, έξοριες – πού γραφτά. Χαθήκανε μαζί μέ τόσα. Καί, ώ του θαύματος, θρέθηκαν πρίν λίγα χρόνια. 'Ο Άρίστος αναθάρρησε. Έπιασε νά ξαναγράψει τή ζωή του. Δανείστηκε ένα ψευδώνυμο: 'Ιων. Ψευδώνυμο; Τό άλλο εγώ του. Αυτό πού μέσα στον καιρό είχε καταγράψει μ' άλλους τρόπους τις στιγμές του θίου καί του όνειρου. 'Ο Άρίστος-'Ιων ήξεραν πιά πολλά: τόν έαυτό τους καί τόσοι συντρόφους τής στέρησης, τής πίκρας, του άγώνα. Κι άκόμα τις πανουργίες τής τέχνης. Έμαθαν στό πετόί τους τί σημαίνει έλευθερία κι άπελευθέρωση από τά μέσα μας κρυφά δεσμά.

'Ο Άρίστος-'Ιων, παιδιά, έφηβοι, γέροι ταυτόχρονα περιγράφουν τά όνειρά τους, τά όνειρα των άλλων, όνειρα του ύπνου καί του έύπνιου, φαντασιώσεις, έμπειρίες, μέ παμπόνηρη παρρησία. Τά πρώτα σκιρτήματα του έρωτα, τή γνωριμία μέ τό σώμα τους, τά σώματα των άλλων – μαζί μ' εκείνη τήν τρελή παρέα των άγέραστων άγοριών πού σκιρτούν στό μέσα τους έρωτικό κάλεσμα καί μεγαλύνουν τό σμίξιμο των σωμάτων, πού νιώθουν τά κύτταρά τους νά μυρμηγκιάζουν από τά νύχια των ποδιών τους ως τ' άστέρια όπου πετούν άνέμελα τούς χαρταίτους τους. Μιλούν γιά τήν τέχνη, ώριμοι άντρες, γιά τό θάνατο, γέροντες σοφοί, αυτοί πού θλέπουν τό όρατο καί δοκιμάζουν τό άνείπωτο ψάουντας πρόσωπα βουβά, σφραγισμένα από τήν παράνοια ή καί τήν άνοια, όπου τρεμοσθίνει άκόμα αυτό τό επίμονο κάτι τής ανθρώπινης ψυχής. Μιλούν γιά τούς άγώνες, γιά ήρωες καί θύματα, τό μεγαλείο τους, τό εύθραυστο βάθος των μαρτύρων, δηλαδή τήν αγιότητα. Μέσα από τό δρόμα αναδύεται τό θαύμα.

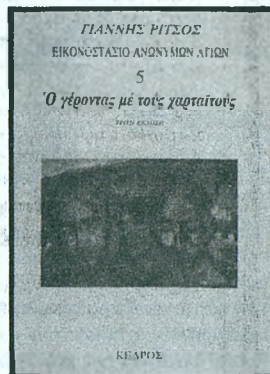
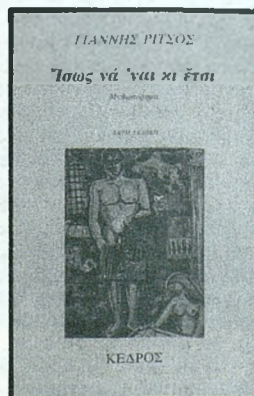
Όλα τούτα, μέ τήν έλευθερία των μεταπηδήσεων, των αυθαίρετων μετατοπίσεων στό χώρο καί στό χρόνο πού γνωρίζει ή ποίηση· μέ τήν άληθοφάνεια, τόν σπαρταριστό, χυμώδη διάλογο τής πεζογραφίας – άν μπορούμε νά ξεχωρίσουμε τά δυό.

'Ο Άρίστος-'Ιων, ό ένοχλητικός φωτογράφος πού κι αυτός άκτινογραφεί ψυχές, ή παρέα. Ένας άνθρωπος μοιρασμένος κρίνει κι αυτοκρίνεται, άποκαλύπτεται κρυμμένος πίσω από ρόλους, χαρίζει τά δικά του, οικειοποιείται τά ξένα.

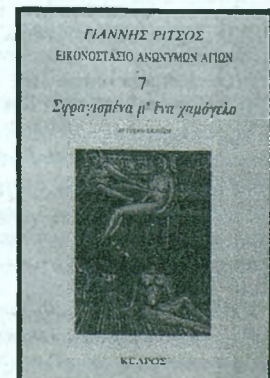
Μυθιστόρημα; Ίσως. Τό ιστόρημα τής έσωτερικής ζωής, οι περιπέτειες καί τά πάθη ενός τόπου άποσπασματικά, πολύχρωμα ως τό άσπρο, υπερβατικά στό ρεαλισμό τους, άόριστα – πόσο συγκεκριμένα καί ένιαία! 'Η τέχνη του Ρίτσου.»

Χρύσα Προκοπάκη

Άπό άνέκδοτες σημειώσεις γιά τήν πεζογραφία του Ρίτσου

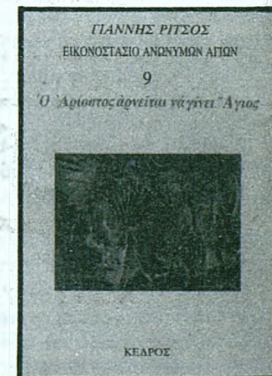
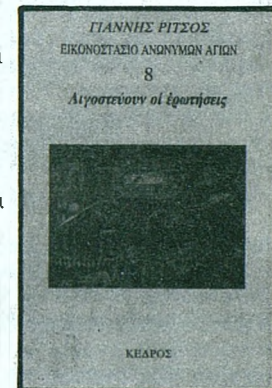

«Περισσότερο, λοιπόν, από πρόζα καί λογοτεχνία, κι αυτό τό όμορφο καί σπαρσμένο καί λάγνο καί παρδαλό κείμενο του Ρίτσου είναι μιά καθολική άσκηση Έλευθερίας. Από τά ούράνια σοφίας πού 'χει φτάσει, δηλώνει Λεύτερος κι 'Ωραϊος – κι όποιανού του άρέσει. Κι είναι κι αυτά τά 'Ελληνικά του! Πότε θά ξαναγραφτεί τέτοιος λόγος – χείμαρρος, πού νά μή φοβάται καί νά μή ντρέπεται τίποτα, πού νά τά έκφράζει όλα.» Κώστας Σταματίου «ΤΑ ΝΕΑ»

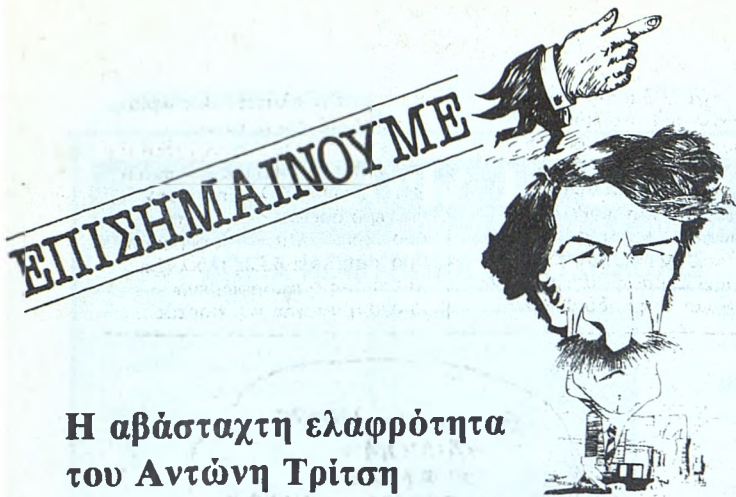

«'Ο Ρίτσος διαπερνά μ' ένα μαγικό τρόπο τις άχαλίνωτες έκτάσεις του μακρόκοσμου. Οι λέξεις αυξάνουν τήν έμβέλειά τους στό έπακρο καί οι άγνωστες όψεις των μακρινών καί έλάχιστων καταδεικνύονται έμφανώς. Διαθέτει δέ τή γλυκύτητα εκείνη των άγιων, ώστε νά μās κάνει κατανοητά καί πλησιάσιμα τά τρομερά πράγματα του άγνώστου. Έτσι, πού νά μπορούμε, ταπεινοί καί ένδεείς μέσα στην έφημερότητά μας, νά έπικοινωνήσουμε στό μέτρο του δυνατού μέ τις μοναδικές έκλάμψεις του άπόλυτου.»

Ηλίας Κεφάλας «ΔΙΑΒΑΣΩ»

1. Άρίστος ό Προσεχτικός άφηγείται στιγμές του θίου του καί του ύπνου του
2. Τί παράξενα πράματα
3. Μέ τό σκούνημα του άγκώνα
4. Ίσως νά 'ναι κι έτσι
5. 'Ο γέροντας μέ τούς χαρταίτους
6. 'Οχι μονάχα γιά σένα
7. Σφραγισμένα μ' ένα χαμόγελο
8. Αιγαστεύουν οι έρωτήσεις
9. 'Ο Άρίστος αρνείται νά γίνει Άγιος

Η αβάσταχτη ελαφρότητα του Αντώνη Τρίτση

Μια ολόκληρη σειρά από αστόχαστες δηλώσεις και πρωτοβουλίες του υπουργού Παιδείας Αν. Τρίτση απέδειξαν ότι, για πρώτη φορά μετά το 1974, η ηγεσία αυτού του υπουργείου δεν διαθέτει κάποια «φιλοσοφία για την εκπαίδευση». Και με αυτόν τον όρο εννοούμε ότι η ηγεσία του υπουργείου Παιδείας δυστυχώς δεν έχει κάποιο γενικό όραμα αντίστοιχο είτε με τη λογική του εκσυγχρονισμού του Γ. Ράλλη, είτε με τη λογική του δημοτικισμού που εντέλει διέπνεε την πολιτική για τη Στοιχειώδη και τη Μέση Εκπαίδευση του Π. Μώραλη.

Η απόδειξη αυτής της εκτίμησης είναι σχετικά εύκολη. Οι ασαφείς δηλώσεις του Αν. Τρίτση για τα Αρχαία Ελληνικά, οι επιθέσεις του κατά των εκπαιδευτικών που προκάλεσαν την πρώτη μετά το 1981 κοινή κάθοδο σε απεργία όλων των συνδικαλιστικών οργανώσεων, η υπόθεση των μεταγραφών και τέλος η ωριαία τηλεοπτική συζήτηση στην εκπομπή της ΕΡΤ-2 «Σας ερωτώ κύριε υπουργέ», αποκάλυψαν ότι ο υπουργός Παιδείας οργανώνει την πολιτική του με βάση το «βλέποντας και κάνοντας».

Σε όλα τα κρίσιμα ζητήματα που τέθηκαν— με ορθό ή λανθασμένο τρόπο— το επαναλαμβανόμενο μοτίβο που προέκυπτε από τις απαντήσεις του υπουργού ήταν το ακόλουθο: το θέμα παραμένει ανοιχτό και πρέπει να λυθεί μέσα από το διάλογο της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Ωστόσο, είναι προφανές πως ο διάλογος δεν συνιστά πολιτική πρόταση και πως η, έστω καλόςπιστη, διάθεση διαλόγου δεν είναι δυνατόν να αναπληρώσει το κενό της στρατηγικής. Και εν προκειμένω, αυτό είναι το ζητούμενο: αν, δηλαδή, η ηγεσία του υπουργείου Παιδείας διαθέτει στρατηγική, ή τουλάχιστον αν έχει τη δική της «μικρή ιδέα» για το ρόλο και τους σκοπούς της εκπαίδευσης.

Αν, δηλαδή, διαθέτει κάποια άποψη για το χαρακτήρα και τους σκοπούς της 9χρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Αν έχει κάποια εικόνα για την πολιτιστική αποσκευή που θα πρέπει να αποκομίζει ο απόφοιτος της τρίτης Γυμνασίου.

Αν έχει συλλάβει το Λύκειο ως αυτοτελή εκπαιδευτική βαθμίδα. Αν προσδιορίζει με σαφήνεια τη λειτουργικότητα της Μέσης και Ανώτερης Τεχνικής Εκπαίδευσης. Αν και με ποιούς τρόπους συνδέει το γενικευμένο αίτημα για την πρόσβαση στην Ανώτατη Εκπαίδευση με το αίτημα για εξασφάλιση απασχόλησης στους απόφοιτους των ΑΕΙ.

Αυτός ο κατάλογος των ερωτημάτων εύκολα θα μπορούσε να επιμκυνθεί. Και βεβαίως οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους προκατόχους του Αν. Τρίτση δεν ήταν πάντα συνεκτικές, πλήρεις και απαλλαγμένες από ασάφειες ή αντιφάσεις. Όμως, πάντα μπορούσε κανείς να διαγνώσει τον ορίζοντα μέσα στον οποίο εντασσόταν.

Το νέο στοιχείο που φέρνει σ' αυτό το κρίσιμο ζήτημα ο Αν. Τρίτσης είναι η ελαφρότητα— το παιχνίδι της εκλεκτικής και γοητευτικής ρητορείας, η αυτάρεσκη πεποίθηση ότι όλα εν τέλει ανάγονται σ' έναν ευέλικτο τηλεοπτικό χειρισμό, η βαθειά ριζωμένη αντίληψη ότι η εξουσία εξαντλείται σε μια προσπάθεια ισορρόπησης αντίθετων συμφερόντων χωρίς ποτέ να ανατρέπονται οι υφιστάμενες ισορροπίες.

Όπως έγραψε η κ. Μαρία Παπαδοπούλου στα «Νέα» (15/12/86) «ο προσηνής, γλυκύτατος, γοητευτικός υπουργός Παιδείας, δεν διαφώνησε ποτέ άμεσα με τους πολίτες που του έθεσαν ερωτήσεις και δεν έφερε σ' όλη τη διάρκεια της εκπομπής ούτε μια γενναία ή λιγότερο γενναία αντίρρηση». Χρειάζεται κι άλλα στοιχεία κανείς για να πεισθεί ότι ο υπουργός Παιδείας μπορεί να παίζει εξίσου με τα αρχαία και τη σχολική ποδιά, ακριβώς γιατί δεν έχει άποψη ούτε για το ένα ούτε για το άλλο;

Σημειωματάριο ειδήσεων

● Έως τις 5 Ιανουαρίου θα παραμείνει ανοιχτή η έκθεση που διοργανώνει στην **Εθνική Πινακοθήκη** Εμπορική Τράπεζα και στην οποία παρουσιάζονται πενήντα έξι **προσωπογραφίες Ελλήνων λογοτεχνών** που φιλοτέχνησαν ζωγράφοι και γλύπτες όπως ο Κεφαλληνός, ο Γραμματόπουλος, ο Γουναρόπουλος, ο Απάρτης, ο Ρέγγος, ο Μυταράς, ο Παπαδοπεράκης, ο Βασιλείου, ο Παρθένης κι ο Χατζηκυριάκος - Γκίκας.

Την έκθεση συνοδεύει έγχρωμο λεύκωμα με όλες τις **προσωπογραφίες** που εκτίθενται καθώς και χαρακτηριστικά αποσπάσματα από το έργο του κάθε λογοτέχνη. Στα εγκαίνια της έκθεσης μίλησε ο ποιητής Νικηφόρος Βρεττάκος.

● Ανοιχτή επιστολή προς τους Έλληνες βουλευτές απηύθυνε ο Σύνδεσμος Εκδοτών Βιβλίου από αφορμή τη συζήτηση για το νομοσχέδιο περί Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), ζητώντας τους να πάρουν σοβαρά υπόψη τους τη σημασία του βιβλίου και την ανάγκη για την ενίσχυσή του και υπογραμμίζοντας ότι: «*Όχι τυχαία, χώρες με μεγάλη ισχύος κουλτούρα όπως η Βρετανία, αλλά και αντίστροφα, αδύνατες χώρες όπως η Ιρλανδία και η Πορτογαλία, εφαρμόζουν για το βιβλίο και όλες τις παραγωγικές διαδικασίες μηδενικό συντελεστή, για να πάμε μετά στο 2% της Ιταλίας κτλ.*».

● Τρία χρόνια συμπλήρωσε η εκπομπή, **Το βιβλίο στο μικρόφωνο** (Παραγωγή - Παρουσίαση: Γ. Σαρηνιάννης), που μεταδίδεται από τις 17 Δεκεμβρίου 1985 κάθε Σάββατο στις 6.05-6.30 το απόγευμα από το Πρώτο Πρόγραμμα του Ραδιοφώνου της ΕΡΤ-1 και, βεβαίως, της ευχόμεστε μακροχρόνιας.

Από τις 153 εκπομπές που μεταδόθηκαν, οι 10 ήταν ειδικά αφιερώματα με **ελληνικά θέματα**, οι 6 αναφέρονταν σε περιοδικές εκδόσεις και οι 410 σε βιβλία (58 γραμμένα από ξένους και 352 από Έλληνες συγγραφείς). Η εκπομπή της 20/12/86 είναι αφιερωμένη σε δύο νέους ποιητές, τον Αιμίλιο Γάσπαρη και την Αλεξάνδρα Πλαστήρα.

● Στις 17 Δεκεμβρίου ανέβηκε στο θέατρο **Ωδείου Χανίων** το πρώτο έργο της χειμερινής περιόδου του Δημοτικού Θεάτρου Κρήτης, το οποίο θα παιχτεί στις μεγάλες και μικρές πόλεις του νησιού. Πρόκειται για το γνωστό θεατρικό έργο του Μπρέταν Μπήαν **Ένας Όμηρος** που

σκηνοθετεί ο Κώστας Μπάκας, σε μετάφραση Βασίλη Ρώτα - Βούλας Δαμιανάκου. Η μουσική είναι του Μίκη Θεοδωράκη, τα σκηνικά και τα κοστούμια της Αφροδίτης Κουτσουδάκη και η χορογραφία της Ρεγγίνας Καπετανάκη. Παίζουν μια πλειάδα ηθοποιών του Δημοτικού Θεάτρου Κρήτης.

● Κυκλοφόρησε τελευταία ένα πολύ ενδιαφέρον έργο: Η 5τομη **Ελληνική Μυθολογία**. Η έκδοση αυτή που τη γενική εποπτεία της είχε ο καθηγητής Ι. Κακριδής, αποτελείται από τους εξής τόμους: 1. *Εισαγωγή στο μύθο*, 2. *Οι Θεοί*, 3. *Οι ήρωες* (τοπικές παραδόσεις), 4. *Ηρακλής - Πανελληνίες εκστρατείες*, 5. *Τρωικός Πόλεμος*.

Η **Ελληνική Μυθολογία** που εκδόθηκε από την Εκδοτική Αθηνών είναι γραμμένη με τρόπο κατανοητό και εύληπτο ενώ, ταυτόχρονα, στηρίζεται σε επιστημονικά δεδομένα. Περιέχει εικόνες χιλίων και πλέον αριστουργημάτων της αρχαίας ελληνικής τέχνης (γγειογραφίες, γλυπτά, ανάγλυφα κ.ά.) που φωτογραφήθηκαν ειδικά σε 300 περίπου Μουσεία από όλα τα μέρη του κόσμου. Ένα εκλεκτό επιτελείο από 25 Έλληνες και ξένους συγγραφείς εργάστηκε για αρκετά χρόνια, έτσι, ώστε η άρτια αισθητική εμφάνιση της έκδοσης να συνοδεύεται και από την ποιότητα των κειμένων.

● Αρκετές νέες εκθέσεις κι αυτό τον μήνα, προσθέτουν μια εικαστική διάσταση στην εορταστική ατμόσφαιρα των ημερών. Οι μέρες που έρχονται είναι μέρεςσχόλης και συνεπώς προσφέρονται για μια περιδιάβαση στους χώρους των εκθέσεων.

Ας αρχίσουμε με μια έκθεση που την είχαμε πάλι παρουσιάσει, όταν γινόταν στο εξωτερικό. Πρόκειται για τη νέα δουλειά της **Όπυς Ζούνη** που τον περασμένο Φεβρουάριο είχε εκτεθεί στην Αμβέρσα. Πάνω από 30 έργα, καρπός των δύο τελευταίων χρόνων, εκτίθενται από την Τρίτη, 2 Δεκεμβρίου, στην γκαλερί «Το Τρίτο Μάτι». Προλογίζοντας αυτή την έκθεση της Αμβέρσας που σήμερα έχουμε την ευκαιρία να δούμε στην Αθήνα, ο γνωστός κριτικός Πιέρ Ρεστανό έγραψε: «*Χρειάζεται απέραντη ευαισθησία και λογική, για να συνδυαστεί το πνεύμα της εκπληκτικής με το πνεύμα της γεωμετρίας μέσα σ' εκείνο που, τελικά, θα μπορούσε να είναι ύμνος για τη χαρά της ζωής*». Η αυστηρότητα του Μοντριάν θεωρημένη ξανά και διορθωμένη κάτω από το φως του Μatisse».

● Με σχετική καθυστέρηση,

ενημερώνουμε για την έκθεση χαρακτηριστικής του Τήνιου χαρακτήρα **Χρήστου Σανταμούρη** που τέλειωσε χθες, 18 Δεκεμβρίου, στην γκαλερί Υδροχόος. Μικρή γεύση από τη δουλειά του που τη χαρακτηρίζει η άψογη τεχνική δίνει και η φωτογραφία του έργου του «Opacité».

● Η **Χρυσοθήκη Ζολώτα** συνεργάζεται δέκα χρόνια τώρα με τα Εθνικά Μουσεία. Με αυτή την ευκαιρία εξέδωσε ένα κομψό τεύχος που φέρει τον τίτλο «Αντίγραφα Αρχαίων Ελληνικών Κοσμημάτων». Ένα δείγμα αυτής της πολύ γνωστής δουλειάς της Χρυσοθήκης Ζολώτα είναι και ο εικονιζόμενος δισκοειδής σφραγιδόλιθος από θολωτό τάφο του Βαφείου. Απεικονίζεται ένας άντρας με ιερατικό χιτώνα, που κρατάει ένα γρύπα δεμένα από το λαιμό με ταινία.

● Και μια είδηση από τη θεατρική δραστηριότητα, το **Χανιώτικο Θεατρικό Εργαστήρι** ανέβασε τον «Γυάλινο Κόσμο» του Τέννеше Ουίλλιαμς, σε μετάφραση του Νίκου Σπάνια και του Μάριου Ψλωρίτη και σε σκηνοθεσία της Ελπίδας Μπραουδάκη που είναι και η εμπυχωτρία του Εργαστηρίου.

● Η πολυφωνία είναι πάντοτε πράγμα ευχάριστο και ελπιδοφόρο. Όχι μόνο στην πολιτική βέβαια, αλλά και στον πολιτισμό και τις τέχνες. Γι' αυτό χαιρετίζουμε την εμφάνιση ενός καινούργιου περιοδικού λογοτεχνίας και κριτικής. Πρόκειται για το **Πλανόδιον** που το πρώτο του τεύχος μόλις κυκλοφόρησε. Εκδότης του ο ποιητής Γιάννης Πατίλης. Διαβάσαμε ποιήματα των Μιχάλη Γκανά, Δημήτρη Παλούκη, Τάκη Παυλοστάθη και Οκτάβιο Παζ, (μεταφράζει ο Αργύρης Χιόνης), μελετήματα του Κωστή Παπαγιώργη και του Renè Girard, αφήγημα του Γιάννη Ζουγανέλη, ανθολόγιο από συλλογές του 1986, σχόλια και βιβλιοκρισίες. Καλορίζικο.

● Αν θέλετε να μπειτε στην ατμόσφαιρα ενός ραδιοφωνικού ταξιδιού, χωρίς προορισμό, χωρίς κατεύθυνση, αν θέλετε να έχετε μια αίσθηση κάποιου που βρίσκεται στο δρόμο, ανοίξτε το ραδιόφωνό σας τη Δευτέρα, 9-9.30 μμ, στο Πρώτο Πρόγραμμα της ΕΡΤ. Η εκπομπή λέγεται «**Οδοιπόρος της Νύχτας**» και παραγωγός είναι η Έλενα Χουζούρη. Τραγούδια, λοιπόν, με θέμα το

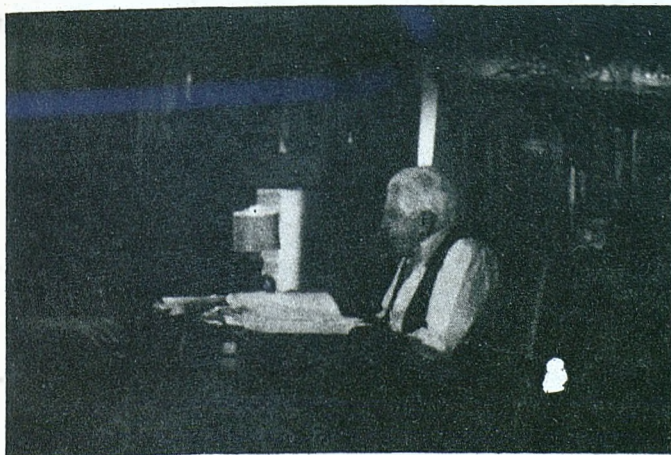
ταξίδι, τραγούδια για την περιπέτεια του ταξιδιού, για ταξιδιώτες του ραδιοφώνου χωρίς τέλος και σκοπό.

● Για ένα όμορφο βράδυ μπορείτε να επισκεφθείτε και όχι μόνο στις γιορτές, το **Ο.Μ.** Είναι ένας χώρος πρωτότυπος, χαρούμενος και φτιαγμένος με ευαισθησία στην οδό Φερρών

κοντά στην πλατεία Βικτωρίας. Ένα παλιό νεοκλασικό ανακαινίσθηκε. Λειτουργεί μπαρ στο ισόγειο, αίθουσα μουσικών και άλλων εκδηλώσεων στο δεύτερο όροφο και εκθέσεις στον τρίτο. Μια ενδιαφέρουσα πρόταση με πολλές εκπλήξεις και ειδικά διαμορφωμένο πρόγραμμα για τις γιορτές...

Η υπόθεση ΠΟΛΚ γυρίζεται ταινία

Από το γύρισμα της ταινίας. Ο συνεργάτης του Πολκ, ο Κώστας Χατζηαργύρης που πέθανε πρόσφατα, συζητά με τον ηχολήπτη για την κατασκευή από τις μυστικές υπηρεσίες του «τετραγώνου των υπόπτων», που περιλάμβανε και τον ίδιο.

Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα σενάρια της πρόσφατης ιστορίας του τόπου είναι η υπόθεση Πολκ. Διαθέτει ως ιστορικό γεγονός όλα τα στοιχεία που θα μπορούσαν να γίνουν ένα πολιτικό θρίλερ. Φαίνεται πως αυτή είναι και η επιλογή του Δ. Γρηγοράτου. Με τον τίτλο «Ο Φάκελος Πολκ στον Αέρα», γυρίζει μια ταινία με θέμα την έρευνα δύο ανθρώπων του κινηματογράφου, ενός ηχολήπτη κι ενός ηθοποιού, γύρω από τα γεγονότα της σύγχρονης τρομοκρατίας. Μέσα από την ιστορία του Έλληνα Ντρέφους, του Γρηγόρη Στακτόπουλου, οδηγούνται στην Υπόθεση Πολκ.

Στην Αθήνα του 1986, αναζητούν τα νήματα μιας ιστορίας που έγινε στη Θεσσαλονίκη, το Μάιο του 1948. Η δολοφονία του Αμερικανού δημοσιογράφου Τζωρτζ Πολκ, προκάλεσε ένα κλίμα υστερίας στην Ελλάδα και την Αμερική και αποδέσμευσε μια νέα περίοδο έντασης της τρομοκρατίας κατά παντός αριστερού.

Η ταινία είναι ένα μείγμα ντοκιμαντέρ και μυθοπλασίας. Το ζευγάρι των κινηματογραφιστών οδηγείται μέσα από την έρευνα στους πραγματικούς πρωταγωνιστές της υπόθεσης, συλλέγει πληροφορίες, διασταυρώνει μαρτυρίες, βυθίζεται και το ίδιο στην ιστορία και αντιμετωπίζει καταστάσεις απρόβλεπτες.

Η έρευνα και η συλλογή στοιχείων κράτησε δύο χρόνια και γυρίζεται στην Ελλάδα και την Αμερική.

Το σενάριο και η σκηνοθεσία είναι του Δ. Γρηγοράτου και η παραγωγή είναι του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου, της ΕΡΤ και του ίδιου του σκηνοθέτη.

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

Κουβέντα να γίνεται!

του Α.Γ. Χριστοδούλου

Σπάνια ένα θέμα αντιμετωπίζεται στη χώρα μας με την απαιτούμενη αυστηρότητα και την αναγκαία συνέπεια. Συνήθως, προηγείται μια εξαγγελία καλών προθέσεων, η οποία απευθύνεται κυρίως στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, και έπεται μια περίοδος αντιφάσεων, συγχύσεων και συγκρούσεων, η οποία οδηγεί το πρόγραμμα που εξαγγέλθηκε δίχως σοβαρή επεξεργασία στα γνωστά θαλάσσια νερά της αδράνειας.

Από τον κανόνα δεν πρόκειται να ξεφύγει ούτε το θέμα της ελεύθερης ραδιοφωνίας.

Το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσεται η γνωστή ραδιοφωνική δήλωση του Γ.Α. Παπανδρέου είναι δεδομένο και ανελαστικό. Επιπλέον, απηχεί μια καθολική συναίνεση του πολιτικού συστήματος που έχει εμπεδωθεί τα τελευταία 40 χρόνια* και στην ειλικρινή και απροσχημάτιστη εκδοχή της την είχε συνοψίσει, πριν ένα χρόνο περίπου, ο ίδιος ο πρωθυπουργός. Στο υπουργικό συμβούλιο της 22ας Νοεμβρίου 1985 φέρεται να δήλωσε τα εξής: «Στην Ελλάδα έχουμε κρατική τηλεόραση, την ευθύνη της οποίας έχει η κάθε δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση. Γι' αυτό, λοιπόν, όσοι διορίζονται στις διοικήσεις της τηλεόρασης θα πρέπει να εφαρμόζουν την πολιτική της κυβέρνησης στον τομέα αυτόν και όχι κάποια δική τους. Κι αυτό, γιατί οι ίδιοι δεν εκπροσωπούν τίποτα, αφού αντλούν την εξουσία τους από την επιλογή και την εμπιστοσύνη του υπουργικού συμβουλίου που τους διορίζει... σε κανέναν μια κυβέρνηση δεν χαρίζει την τηλεόραση» («Βήμα» 24/11/1985).

Το ίδιο πνεύμα φαίνεται ότι απηχεί και το πολύπαθο νομοσχέδιο για τα Ραδιοτηλεοπτικά Μέσα, το οποίο για μια ακόμα φορά – ωστόσο πάντα το ίδιο στην ουσία – απεσύρθη από την κυκλοφορία μετά τις δηλώσεις του Γ.Α. Παπανδρέου και την πρόταση του Α.Γ. Παπανδρέου να συσταθεί – εκ νέου – μια διακομματική επιτροπή μέχρι τις 31 Μαρτίου 1987.

Ενδιαμέσως, η εφαρμογή των υφισταμένων νόμων που απαγόρευαν τη λειτουργία ραδιοσταθμών είχε ανασταλεί επ' αόριστον, ενώ ήταν σαφές ότι η κατασταλτική πολιτική σ' αυτόν τον τομέα είχε πλέον χάσει τα νομιμοποιητικά της ερείσματα. Ο «Ραδιο-Αντίλαλος» του ΑΝΤΙ και το «Κανάλι 15» ήταν από τις προκλήσεις που ανάγκασαν την κυβέρνηση σε αναδίπλωση.

Σ' αυτή την συγκυρία, αναπτύχθηκε – σε δύο εφημερίδες, το «Βήμα» και την «Πρώτη» – ο διάλογος ανάμεσα σε εκπροσώπους των πολιτικών κομμάτων. Οι κ. Μ. Έδερτ, Γ.Α. Παπανδρέου και Δ. Ανδρουλάκης, εκ μέρους της Ν. Δημοκρατίας του ΠΑΣΟΚ και του Κ.Κ.Ε., αντιστοίχως, άνοιξαν τη συζήτηση για τα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας και αποτύπωσαν μάλλον τις προσωπικές τους και ελαφρώς αποκλίνουσες από την κομματική γραμμή, αποχρώσεις.

Αξίζει ωστόσο να αποθησαυρίσουμε τις αντίστοιχες προβληματικές τόσο γιατί αποκρυσταλλώνουν τις διαφορετικές θέσεις και τα σημεία σύγκλισης, όσο και γιατί απεικονίζουν τον κανόνα που σημειώναμε στην αρχή: δηλαδή, το ανεπεξέργαστο των σχετικών προτάσεων.

Αρχικά, λοιπόν, όλοι αποδέχονται την «ελεύθερη ραδιοφωνία». Με κάποιες σοβαρές, αν και διατυπωμένες υπαινικτικά, επιφυλάξεις του Δ. Ανδρουλάκη, ο οποίος θεωρεί την «ελεύθερη ραδιοφωνία» απλώς το πρώτο δήμα για την παράδοση των ραδιοτηλεοπτικών μέσων στο μεγάλο ντόπιο και ξένο μονοπωλιακό κεφάλαιο. Κατά παραχώρηση, αναγνωρίζει και τη δυνατότητα λειτουργίας ερασιτεχνικών σταθμών από νέους. «Ναι, για μας μπορεί να υπάρχει και προσωπικός ερασιτεχνικός ραδιοφωνικός σταθμός που είναι δημοφιλής σε πολλούς νέους. Αυτός ο σταθμός πρέπει να έχει στο κέντρο του τα προσωπικά ενδιαφέροντα αυτών των ανθρώπων και δεν μπορεί βέβαια να εξασφαλίζει σφαιρική πληροφόρηση» (Πρώτη 11/12). Με άλλα λόγια, ο Δ. Ανδρουλάκης είναι κατά παραχώρηση υπέρ της νομιμοποίησης των σημερινών «πειρατών». Από εκεί και πέρα κάθε μορφή ιδιωτικού ραδιοφωνικού δικτύου – ακόμα και αυτό της ένωσης ερασιτεχνών – είναι κατά τη γνώμη του επικίνδυνο ως ανεξέλεγκτο. Η μόνη δυνατότητα που αναγνωρίζει στους πολίτες – με δεδομένο ότι τεχνολογικά αλλά και θεσμικά είναι δυνατόν να δημιουργηθούν εθνικής εμβέλειας δίκτυα ερασιτεχνών – είναι να φιλοξενοούνται υπό όρους στις «ελεύθερες ζώνες» των κρατικών και δημοτικών δικτύων, «Λέμε, ν' ανοίξουν όλα αυτά και στους πολίτες που από χόμπι κάνουν ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές. Να τους δώσουν τα τεχνικά μέσα και ελεύθερες ζώνες για να δημιουργήσουν και να εκφραστούν» («Πρώτη» 11/12). «Το δημοτικό ραδιόφωνο πρέπει να φύγει από τον αφρό της πολιτικής ζωής και να πάει κάτω στα υποστρώματα της κοινωνικής ζωής. Αυτό θα είναι η επιτυχία του η μεγάλη... να γίνει μέσο αυτοέκφρασης του κόσμου για τους ανέργους, για τις γυναίκες, αυτούς που ενδιαφέρονται για το περιβάλλον, για τον απλό κόσμο» («Βήμα» 14/12).

Πέρα από τις ελεγχόμενες, λοιπόν, επιτροπές ανέργων, ο Δ. Ανδρουλάκης διακρίνει τον κίνδυνο του «Καναλιού 15», των ιδιωτικών εμπορικών δικτύων, των μονοπωλίων και των ξένων. Δηλαδή, ό,τι διαφεύγει είτε από τη στενή σφαίρα των «αφιερωμένων εξαιρετικά» τραγουδιών – θα ήταν ενδιαφέρον να μας πει τη γνώμη του για κάποιον πειρατή που θα ενδιαφερόταν να σχολιάζει την πολιτική επικαιρότητα – είτε από τους δημοτικούς ραδιοσταθμούς που θα φιλοξενούν τις επιτροπές αγώνα, δηλαδή ό,τι συνιστά ιδεολογικοπολιτικό μηχανισμό στα χέρια των ιδίων των πολιτών, τίθεται εξ ορισμού εκτός νομιμότητας. Ο Δημ. Ανδρουλάκης, παρότι θέλει να εμφανίζεται ως ανανεωτής και οπαδός της κοινωνικής αριστεράς, στην πραγματικότητα διατυπώνει την πλέον αυταρχική άποψη: δεν αναγνωρίζει σε κανέναν το δικαίωμα να παρεμβαίνει στον τομέα της επεξεργασίας και της διάδοσης των πληροφοριών, της κουλτούρας και της ιδεολογίας. Το ραδιόφωνο πρέπει να είναι ενιαίο και εθνικό όπως «η

* Αυτή τη διάσταση του ζητήματος αναλύει με εξαιρετική ενάργεια ο Ν.Κ. Αλιβιζάτος στο βιβλίο του «Κράτος και Ραδιοτηλεόραση» εκδ. Σάκκουλα, 1986.

ενιαία σε εθνική κλίμακα δημοκρατία ακόμα και στον καπιταλισμό ήταν μια ιστορική πρόοδος» («Πρώτη» 11/12).

Βέβαια, σ' αυτή την κατεύθυνση του «ενός και πλουραλιστικού» που διέπει όλη τη φιλοσοφία του Κ.Κ.Ε., από το κόμμα και το συνδικάτο ως το ραδιόφωνο και το πανεπιστημιακό σύγγραμμα, κανείς άλλος δεν ακολούθησε τον Δ. Ανδρουλάκη.

Ο Γ.Α. Παπανδρέου περιορίστηκε στον τομέα του ραδιοφώνου παρακάμπτοντας το σκόπελο της κρατικής τηλεόρασης και του πλαισίου θεσμών και πρακτικών που την καθιστούν εργαλείο της κυβερνητικής πολιτικής, ενώ ο Μ. Έδερτ, τάχθηκε υπέρ μιας τριπλής δομής, δημόσιας, δημοτικής και ιδιωτικής, υποστηρίζοντας στην ουσία ότι από τη μία πλευρά ο ανταγωνισμός και από την άλλη οι συνταγματικές ρυθμίσεις δίνουν τη δυνατότητα στο κράτος να οριοθετήσει τους κανόνες λειτουργίας και της ιδιωτικής τηλεόρασης με τέτοιους τρόπους ώστε να αποφεύγεται ή να περιορίζεται ο κίνδυνος που θα προέκυπτε από τη δημιουργία εμπορικών τηλεοπτικών μονοπωλίων.

Το επόμενο κεντρικό θέμα με το οποίο ασχολήθηκαν οι εκπρόσωποι των κομμάτων, ήταν το κρισιμότερο ζήτημα της δορυφορικής τηλεόρασης και της παραγωγής των τηλεοπτικών προγραμμάτων.

Σ' αυτό το σημείο οι «αρχικές συμμαχίες» ανατράπηκαν. Έτσι, ενώ όλοι συμφώνησαν με τη διαπίστωση του Γ.Α. Παπανδρέου, ότι η ελληνική παραγωγή προγραμμάτων είναι ήδη εξαιρετικά ισχνή, τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν ήταν εκ διαμέτρου αντίθετα.

Ο Γ.Α. Παπανδρέου στήριξε σ' αυτό το επιχείρημα την αντίθεσή του στην ιδιωτική τηλεόραση: «... ένα ιδιωτικό κανάλι για να μπορέσει ν' αντέξει τρεις, τέσσερις, πέντε ώρες πρόγραμμα κάθε μέρα θα πρέπει ή να έχει πολύ χαμηλή ποιότητα ή θα πρέπει απλώς να αγοράζει προϊόντα απ' έξω και να τα δείχνει και να έχει και ορισμένες διαφημίσεις...». Σ' αυτή την παρατήρηση ο Μ. Έδερτ απάντησε εύστοχα: «... συμφωνώ μ' αυτά που λες, αλλά υπ' αυτή την έννοια θα έπρεπε να κλείσουμε την ΕΡΤ 1 και ΕΡΤ 2 από σήμερα», και υποστήριξε την άποψη ότι ο ανταγωνισμός σε συνδυασμό με την κρατική παρέμβαση μπορεί να βελτιώσει την κατάσταση και στον τομέα της παραγωγής.

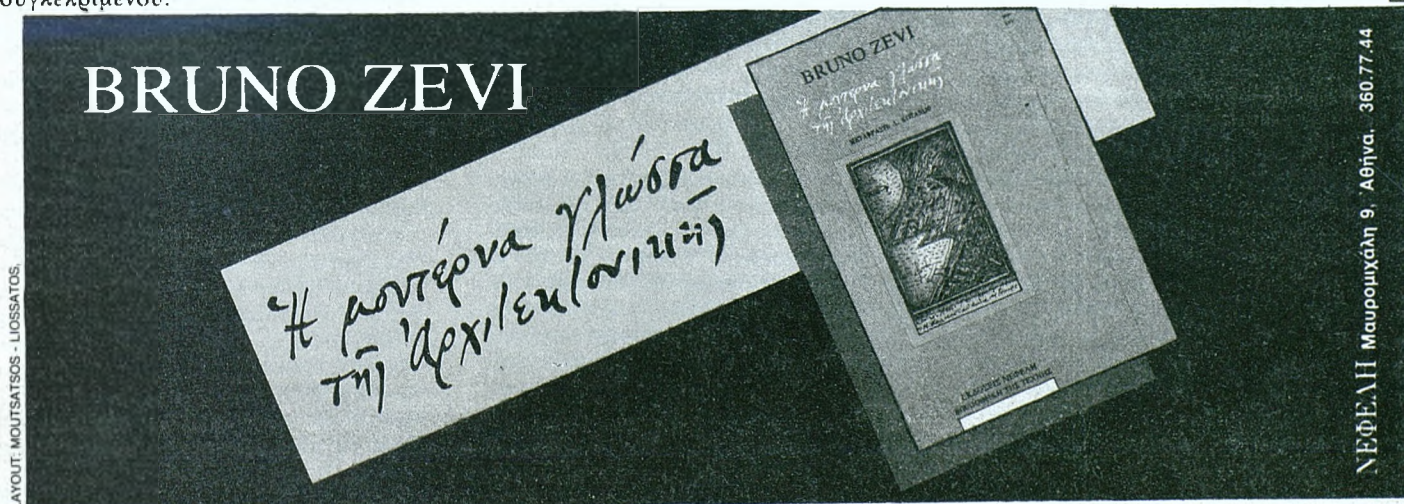
Ωστόσο, κανείς από τους συνομιλητές δεν είχε να προτείνει κάτι συγκεκριμένο γύρω απ' αυτό το ζήτημα. Με εξαίρεση τον Δ. Ανδρουλάκη, ο οποίος αφού συμφώνησε με τον Γ.Α. Παπανδρέου στο θέμα της ιδιωτικής τηλεόρασης, επανέλαβε την κοινότοπη άποψη ότι η τηλεόραση συνιστά δημόσια λειτουργία και, συνεπώς, οφείλει να έχει «πολιτιστική, μορφωτική και εκπαιδευτική πολιτική» θεωρώντας ότι έτσι τελειώνει το ζήτημα, οι προτάσεις των Γ.Α. Παπανδρέου και Μ. Έδερτ είχαν τη γνωστή δόση άγνοιας και αισιοδοξίας που χαρακτηρίζει κάθε διάλογο όταν πλέον προσεγγίζει την περιοχή του συγκεκριμένου.

«Γι' αυτό θέτω το θέμα και σαν ερώτημα, ότι εδώ πρέπει να δούμε τους τρόπους πώς, είτε αποκεντρώνοντας είτε σε συνεργασία με κάποιους φορείς, να στηρίξουμε την παραγωγή και να στηρίξουμε την ανάπτυξη κάποιων προγραμμάτων που μπορούν να είναι άλλου είδους όπως είπατε και θα είναι παράλληλα εναλλακτικά προγράμματα που ίσως να κεντρίσουν το ενδιαφέρον του τοπικού πληθυσμού κάποιων ειδικών αναγκών, κάποιων μορφωτικών αναγκών...» είπε ο Γ.Α. Παπανδρέου αφήνοντας στον αναγνώστη να μετρήσει την ασάφεια με μέτρο τη συχνότητα εμφάνισης των λέξεων «κάπου, κάποιους, ίσως»! Και σ' αυτό πρόσθεσε ο Μ. Έδερτ: «Ίσως στο Πανεπιστήμιο, ίσως στα ΚΑΤΕΕ θα έπρεπε αυτά ν' αρχίσουν να αποτελούν ένα μάθημα, είτε λέγεται ηθοποιία, είτε λέγεται φωτισμός, είτε λέγεται παραγωγή, είτε λέγεται ηχοληπτικά μηχανήματα...» («Βήμα» 14/12).

Προφανώς, με βάση αυτή την προσέγγιση των ζητημάτων είναι εύκολο να προβλέψει κανείς το μέλλον. Από το όλο θέμα, το μόνο που ίσως γίνει, θα είναι να νομιμοποιηθούν οι ερασιτέχνες πειρατές και τα δημοτικά ραδιόφωνα που θα λειτουργήσουν για λίγο και ύστερα θα κλείσουν ελλείψει πόρων. Ο μοναδικός πόρος που θα τους επιτραπεί, θα είναι – για τα δημοτικά ραδιόφωνα – οι τοπικές διαφημίσεις, που ήδη προστίθενται στα έσοδα των δύο ΕΡΤ μέσω των δικτύων τους. Και μόνη διέξοδος μάλλον θα είναι η παραχώρησή τους σε ιδιώτες, αν ο νόμος την επιτρέπει.

Όσο για τα υπόλοιπα, θα προμηθευτούμε στο μέλλον φτηνές παραβολικές κεραίες και θα παρακολουθούμε δορυφορική τηλεόραση. Ακόμα κι αν υπήρχε κάποια άλλη άποψη, το μήνυμα των εργαζομένων στις 2 ΕΡΤ έχει ήδη δοθεί και είναι σίγουρο ότι θα εισακουστεί. Η Π.Ο.Σ.Π. ΕΡΤ, μέσω των εκπροσώπων της, δήλωσε ότι είναι «σαφώς αντίθετη» με την ελεύθερη ραδιοφωνία. Και με μια επιχειρηματολογία όμοια με εκείνην του Δ. Ανδρουλάκη, δικαιολόγησε την πρόσφατη απεργία της γι' αυτό το θέμα, ταυτίζοντας την ελεύθερη ραδιοφωνία με την ιδιωτική τηλεόραση. «Αν τα κανάλια περάσουν στα χέρια μεγάλων εταιρειών» δήλωσαν οι εκπρόσωποι της Π.Ο.Σ.Π. ΕΡΤ, «που λόγω οικονομικής άνεσης θα μπορούν να κάνουν καλά προγράμματα, τα προγράμματα των ΕΡΤ θα φαίνονται, συγκριτικά, χαμηλής ποιότητας. Οπότε το κράτος θα ελαττώσει τις επιχορηγήσεις, οι διαφημιζόμενοι θα προτιμήσουν τα ιδιωτικά κανάλια, οι ΕΡΤ θα γίνουν προβληματικές, και, συνεπώς, θα κάνουν απολύσεις»!

Γι' αυτό το λόγο, λοιπόν, και για όλους τους υπόλοιπους που συνοψίζονται στο σύνθημα «κάτω ο ιμπεριαλισμός και τα μονοπώλια της υποकुλτούρας», οι ΕΡΤ θα παραμείνουν ενιαίες, εθνικές, μόνες και κυβερνητικές! Όλα τα υπόλοιπα είναι απλώς ρόλοι, θέματα προς συζήτηση, αντικείμενα διακομματικών επιτροπών, την ώρα που στην Ευρώπη συγκροτείται ένας ενιαίος τηλεοπτικός χώρος που μας καλύπτει εκόντες άκοντες.

Αισιοδοξία, αγωνία και ελληνικό δαιμόνιο

του Μωρίς Αβδελά

Από την πρώτη στιγμή της πρωθυπουργικής εξαγγελίας για την ελεύθερη ραδιοφωνία όλοι οι ενδιαφερόμενοι αντιμετώπισαν το γεγονός με δυσπιστία. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι το ελεύθερο ραδιόφωνο δεν είναι για αύριο, ίσως ούτε για μεθαύριο, ο δρόμος δεν θα 'ναι ανοιχτός και ούτε τα σκυλιά δεμένα.

Τεχνολογία...

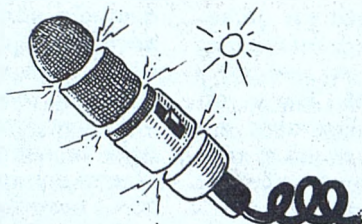
Το πρώτο ερώτημα που τίθεται είναι το πώς θα αντιμετωπίσει ο μελλοντικός ενιαίος φορέας το σκληρό ανταγωνισμό των ελεύθερων ραδιοσταθμών. Το πέρασμα στη στερεοφωνική αναμετάδοση του πρώτου και του δεύτερου προγράμματος (αφού θεωρούμε σαν δεδομένο ότι η ελεύθερη ραδιοφωνία θα επιτραπεί στα FM και με στέρεο μετάδοση), της τωρινής ΕΡΤ (είναι απαραίτητη προϋπόθεση, καθώς επίσης και η αντίστοιχη μετατροπή της εικονοσάδας των τοπικών σταθμών των δύο ΕΡΤ. Προβλήματα, λοιπόν, τεχνικά αλλά και οικονομικά που όσον αφορά τα δεύτερα, η αιτία της δημιουργίας τους μπορεί να αποτελέσει και την αιτία επίλυσής τους.

Για να γίνουμε πιο κατανοητοί, με την ψήφιση του νόμου για την ελευθερία του ραδιοφώνου, αν όχι νωρίτερα, μια ενδιαφέρουσα αγορά θα παρουσιαστεί, αυτή του εξοπλισμού των μελλοντικών ελεύθερων ραδιοσταθμών.

Ο δημόσιος φορέας με τις τεχνικές δυνατότητες και την πείρα που διαθέτει, έχει τη δυνατότητα να προσφέρει σταθμούς «με το κλειδί στο χέρι» εξασφαλίζοντας και ένα μόνιμο σέρβις. Προϋποθέσεις ελκυστικές για μελλοντικούς πελάτες και πολύ αποδοτικές, όπως τουλάχιστον έχει δείξει η διεθνής εμπειρία.

.... και συχνότητες

Δεύτερο σημαντικό ερώτημα που θα πρέπει να αντιμετωπισθεί είναι η κατανο-

μή των συχνοτήτων. Αν αφαιρεθούν οι συχνότητες οι απαραίτητες για τους κρατικούς σταθμούς και για τυχόν ανάγκες στρατού, αστυνομίας κτλ. ξαφνικά ανακαλύπτουμε ότι η μπάντα των FM είναι αρκετά μικρή για να καλύψει τη ζήτηση. Ποιος και με ποια κριτήρια θα μοιράσει τις συχνότητες; Και αν θεωρήσουμε ότι όλα πάνε καλά και σημαντικές διαφωνίες δεν θα υπάρξουν τι θα συμβεί με αυτούς των οποίων οι υποψηφιότητες θα απορριφθούν. Θα αναφέρουμε ένα παράδειγμα μίας αντίστοιχης περίπτωσης:

Τον Ιούνιο του 1983 στο Παρίσι, ένα χρόνο μετά το μοίρασμα των συχνοτήτων στους ελεύθερους ραδιοσταθμούς, μεταδίδαν 22 ραδιοσταθμοί νόμιμοι και 36 πειρατικοί. Το κράτος θα υποχρεωθεί να συνεχίσει να παίζει το ρόλο του χωροφύλακα και αν όχι τότε ποιος θα προστατεύσει «νόμιμους» από «παράνομους»;

Νομίζουμε ότι το συγκεκριμένο πρόβλημα, δηλαδή το μοίρασμα των συχνοτήτων επαναποθετεί το ερώτημα τι είναι ελεύθερη ραδιοφωνία και θα διαφωνήσουμε σ' αυτό το σημείο με συντελεστή της κίνησης του Καναλιού 15, που το καλοκαίρι δήλωνε στις εφημερίδες ότι αγωνίζεται για να ακούγεται και η δική του μικρή φωνή από τα ερτζιανά. Κανείς δεν του το εξασφαλίζει ούτε ακόμα και ένα σενάριο τύπου Ιταλίας όπου τον πόλεμο των συχνοτήτων και των δυνατών πομπών κέρδισε τελικά το καθαρά εμπορικό ρα-

διόφωνο. Το πανίσχυρο συνδικάτο των εμπορικών ραδιοσταθμών, το —τι σύμπτωσιν— «ΑΝΤΙ», έρχεται να επικυρώσει αυτή την κυριαρχία δηλώνοντας ότι είναι «ένα συνδικάτο άμυνας της ανεξαρτησίας των εμπορικών ραδιοφώνων απέναντι σε κάθε είδους κοινωνικής ή πολιτικής πίεσης». Η μόνη ελεύθερη ραδιοφωνία λοιπόν νομίζουμε ότι είναι αυτή των ερασιτεχνών, οι άλλοι σταθμοί θα είναι καλύτερα να αναφέρονται σαν ιδιωτικοί ή τοπικοί, ανάλογα με την περίπτωση, ή και τα δύο.

Σταθμοί τοπικής έκφρασης

Οι σταθμοί τοπικής έκφρασης μπορεί να είναι δημοτικοί, ιδιωτικοί ή μικτοί (μόνον υποθέσεις μπορούμε να κάνουμε προς το παρόν). Με κύριο περιεχόμενό τους τα τοπικά προβλήματα, την ενημέρωση και την τοπική καλλιτεχνική έκφραση, νομίζουμε ότι θα είναι αυτοί που θα προκαλέσουν και τα περισσότερα προβλήματα στο χώρο. Μέσο πολιτικής προβολής των τοπικών πολιτικών παραγόντων, για τη διεκδίκηση του οποίου θα δοθούν σκληρές πολιτικές μάχες, θα πρέπει να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό του επαρχιακού δικτύου των δύο ΕΡΤ και του Τύπου ο οποίος θα χάσει το μονοπώλιο των τοπικών ειδήσεων. Στην περίπτωση δε της αποκλειστικά δημοτικής επιχείρησης θα αναρωτηθεί κάποιος για τις οικονομικές δυνατότητες των δήμων της χώρας όταν είναι γνωστό ότι οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, είναι ελεειματικοί.

Το ότι οι δημοτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί χρησιμοποιήθηκαν σαν ο πολιορκητικός κριός στο θέμα της ιδιωτικής ραδιοφωνίας δεν οφείλεται μόνο στην εκλογική συγκυρία αλλά και σε δύο ακόμη λόγους. Ο πρώτος είναι το ειδικό πολιτικό βάρος που μπορούν να έχουν σε τοπικό επίπεδο και ο δεύτερος ο φόβος αλλά και η αδυνα-

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ

Μεγάλη Βρετανία - Δουβλίνο

Το BBC έχοντας ξεκινήσει ένα τοπικό δίκτυο ραδιοσταθμών το 1967, έχει να αντιμετωπίσει από το 1972 ένα παράλληλο δίκτυο τοπικών ιδιωτικών ραδιοφώνων, μετά την ψήφιση του νόμου γνωστού σαν Sound Broadcasting Act. Ο πιο πάνω νόμος αναγνωρίζοντας την IBA (Independent Broadcasting Authority) άνοιξε το δρόμο για 60 τοπικά εμπορικά ραδιόφωνα. Βασική προϋπόθεση για τη λειτουργία τους: να ανήκουν και να διευθύνονται αποκλειστικά από τοπικούς παράγοντες. Συνδικάτα δημοτικών υπαλλήλων, συνεταιρισμοί και ο τοπικός Τύπος συμμετέχουν στα κεφάλαιά τους.

Ελβετία - Πειράματα

Από την 1η Νοεμβρίου 1983, 36 τοπικά ραδιόφωνα έχουν επιτραπεί στην Ελβετία για μία δοκιμαστική περίοδο πέντε ετών.

Ιταλία - Σύγχυση I

Στις 14 Απριλίου 1972 η ιταλική κυβέρνηση εγκαταλείπει προς χάριν του κοινοβουλίου τον έλεγχο της κρατικής ραδιοτηλεόρασης RAI. Αυτό το γεγονός είχε σαν αποτέλεσμα έναν πόλεμο συχνοτήτων μεταξύ των κομμάτων. Πόλεμο που οδήγησε σε μία αποδιοργάνωση την οποία εκμεταλλεύτηκαν ιδιώτες και επαγγελματίες έτσι ώστε τον Ιούλιο του 1976 που το Συνταγματικό Δικαστήριο επέτρεψε τη δημιουργία αυστηρά τοπικών σταθμών να υπάρχουν περίπου 300 ημιπαράνομοι σταθμοί.

Πέντε χρόνια αργότερα το ίδιο δικαστήριο αναγκάστηκε να επέμβει υπέρ της RAI όσον αφορά το μονοπώλιό της στο να διαθέτει δίκτυο που να καλύπτει το σύνολο της επικράτειας, αφού διάφοροι ιδιώτες εκμεταλλευόμενοι κάποια ασάφεια του νόμου είχαν δημιουργήσει έμμεσα δίκτυα.

Αυτή τη στιγμή υπάρχουν περί τους 1650 τοπικούς ραδιοσταθμούς και 250 ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια. Υπάρχουν περιοχές όπου ραδιόφωνα καλύπτουν μόνο μία γειτονιά. Το ρεκόρ διαθέτει, ίσως η Νάπολη με 250 ραδιοσταθμούς. Το παιχνίδι της πλειοψηφίας όμως, και των ισχυρότερων πομπών, έχουν κερδίσει τα εμπορικά ραδιόφωνα. Παρ' όλα αυτά υπάρχουν 88 ραδιοσταθμοί με καθαρά πολιτικό περιεχόμενο συγκεντρωμένα σε μία ένωση την FRED.

μία να μιλήσουν, όσοι μίλησαν, για την ιδιωτική ραδιοφωνία μια και γι' αυτήν πρόκειται.

Ποια προγράμματα για το νέο ραδιόφωνο;

Το δεύτερο πρόβλημα για τα τοπικά ραδιόφωνα, εκτός από το μοίρασμα των συχνοτήτων, το οποίο όμως θα παίξει σημαντικό ρόλο σε οποιανδήποτε υποψηφιότητα, είναι η σύνθεση του προγράμματος. Ήδη τα πρώτα σύννεφα φάνηκαν στον ορίζοντα με τις πρόσφατες πρωθυπουργικές δηλώσεις (4/12/86) και που αφορούν το θέμα των ειδήσεων.

Οι κρατικοί σταθμοί, δηλαδή το ραδιόφωνο όπως το ξέρουμε σήμερα, δεν αναγνωρίζονται, όσον αφορά το πρόγραμμα, σαν κάτι το διαφορετικό ο ένας από τον άλλο με εξαίρεση το τρίτο πρόγραμμα. Δηλαδή, ο κάθε σταθμός δεν έχει καταφέρει να καλλιεργήσει μία διαφοροποιημένη εικόνα στους ακροατές. Η προσπάθεια του δεύτερου προγράμματος με τις ζωντανές εκπομπές έχει ήδη αρχίσει να ακυρώνεται με το πέρασμα της EPT-2 στα FM και με το επίσης δικό της άνοιγμα στο ζωντανό πρόγραμμα. Η άνιση ποιότητα των διαφόρων εκπομπών και ο αντιπρογραμματισμός μεταξύ των σταθμών έχουν οδηγήσει τους ακροατές να ανοίγουν το ραδιόφωνό τους ψάχνοντας όχι ένα συγκεκριμένο σταθμό αλλά κάποια συγκεκριμένη εκπομπή. Το καθημερινό πρόγραμμα έχει σαν άξονες τα δελτία ειδήσεων και τις καθημερινές εκπομπές που επαναλαμβάνονται τις ίδιες ώρες σε όλη τη διάρκεια της βδομάδας κλείνοντας συγκεκριμένα ραντεβού με τους ακροατές (μπορούμε να δούμε πολλές αντιστοιχίες με το πρόγραμμα των τηλεοπτικών σταθμών). Με βάση αυτό τον κορμό συμπληρώνεται το πρόγραμμα με εκπομπές που δίνουν αυτή τη φορά εβδομαδιαία ραντεβού. Έχουμε, δηλαδή, ένα κάθετο και ένα οριζόντιο προγραμματισμό κατά μήκος της βδομάδας.

Ποια, όμως, μπορούν να είναι τα πιθανά σενάρια για τους μελλοντικούς «ελεύθερους» σταθμούς. Θα επιδιώξουν έναν αντιπρογραμματισμό απέναντι στο κρατικό δίκτυο. Νομίζουμε και ελπίζουμε πως όχι.

Ας δούμε όμως τι συμβαίνει σήμερα στην μπάνα των FM. Εννέα στις δέκα ερασιτεχνικές εκπομπές είναι 100% μουσικές, είτε μουσικοί χείμαρροι είτε, σπανιότερα, συνδυασμένες με κάποια παιχνίδια ή κάποιο λόγο (ποιήματα, κείμενα κτλ.). Η γοητεία τους, πέρα από την παρανομία, είναι το απρόοπτο περιεχόμενο, και η αγωνία τους για τις επιδόσεις του εξοπλισμού τους ή ακόμα για το αν υπάρχει κάποιος που τους ακούει στημένος στο ραδιόφωνό του. Νομίζουμε ότι σύντομα αυτή η γοητεία θα εκλείψει από τα FM θυσιασμένη σε οικονομικές σκοπιμότητες και σε μάχες εντάσεων πομπών. Από την άλλη πλευρά η συνενοχή του μνημένου ακροατή, κάτι που και στο κρατικό ραδιόφωνο υπάρχει αλλά μόνο στις ζωντανές εκπομπές και κύρια τις βραδινές αφού η ώρα εκπομπής μειώνει και το πιθανό ακροατήριο, θα αποκτήσει άλλες διαστάσεις. Πολιτικές ή κοινωνικές ομάδες, φίλοι των σπορ ή οπαδοί του Heavy Metal, θα ξαναανακαλύψουν το ραδιόφωνο και τη συνενοχή της επικοινωνίας μέσα από τους ήχους και τη συχνότητα του αγαπημένου σταθμού.

Θέλουμε να ελπίζουμε ότι μέσα από αυτή τη λογική θα στηθούν οι νέοι ραδιοφωνικοί στάθμοι, ακόμη και αυτοί που αντιμετωπίζουν καθαρά εμπορικά το γεγονός νομίζουμε ότι κάπου εκεί θα καταλήξουν. Οι μόνοι, ίσως, σταθμοί που θα επιχειρήσουν να λειτουργήσουν διαφορετικά επιδιώκοντας έναν αντιπρογραμματισμό σε σχέση με το κρατικό δίκτυο θα είναι οι δημοτικοί οι οποίοι ελεγχόμενοι έμμεσα από τα μεγάλα κόμματα (κυρίως βέβαια οι της αντιπολίτευσης) θα προσπαθήσουν να δώσουν τη δικιά τους άποψη για το ραδιόφωνο. Και φυσικά τόσο μεγαλύτερη επιτυχία θα έχουν σ' αυτό τους το εγχείρημα όσο ο κρατικός φορέας δεν εξελίσσεται. Υπάρχει, μάλιστα, ο κίνδυνος αντί ο ανταγωνισμός με την τοπική ραδιοφωνία να οδηγήσει σε μία πιο μεγάλη ελευθερία του κρατικού φορέα να δώσει το άλλοθι για έναν ακόμη πιο ασφυκτικό έλεγχο, αφού οι δυσαρεστημένοι θα μπορούν να εκτονωθούν από κάποια άλλη συχνότητα. Φυσικά ο κρατικός έλεγχος θα υπάρχει έμμεσα σε κάθε τοπικό σταθμό με τη «Δαμόκλειο

σπάθη», της μη ανανέωσης της άδειας λειτουργίας και ίσως από περιορισμούς που θα κατοχυρωθούν με νόμο.

Σ' αυτό ακριβώς το σημείο θα πρέπει να σχολιάσουμε την πρόσφατη δήλωση του πρωθυπουργού και που αφορά το θέμα των ειδήσεων από το νέο ραδιόφωνο. Σύμφωνα με αυτή, τα εθνικά θέματα, η άμυνα και η εξωτερική πολιτική θα πρέπει να παραμεινουν μονοπώλιο του κρατικού φορέα. Δεν θα θέλαμε να συζητήσουμε το κατά πόσο ένας τέτοιος περιορισμός είναι σύμφωνος με την κοινοτική νομοθεσία για την ελευθερία της επικοινωνίας, αλλά και με την ελεύθερη διακίνηση ενός εμπορεύματος, όπως είναι πλέον η πληροφορία. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι οι αιτίες που οδήγησαν στη συγκεκριμένη δήλωση και να εκφράσουμε συγχρόνως την ανησυχία μας για το μήπως είναι η κορυφή κάποιοι παγόβουνοι.

Ο φόβος εμπρός στην ελευθερία του νέου μέσου σε συνδυασμό με τα πρόσφατα εκλογικά αποτελέσματα στους μεγαλύτερους δήμους της χώρας υποχρεώνουν τον πρωθυπουργό να είναι πολύ προσεκτικός. Ίσως να μην του είναι άγνωστο ότι μία από τις κύριες αιτίες της αποτυχίας και της πτώσης του Αλλιέντε το 1973 ήταν η χρησιμοποίηση του ιδιωτικού και εμπορικού ραδιοφώνου από την αντιπολίτευση. Ο άλλος λόγος μιας τέτοιας δήλωσης είναι η θωπεία προς τον καθημερινό Τύπο, τοπικό και πανελλήνιο, ο οποίος βλέπει έναν εισβολέα στο χώρο της ενημέρωσης και έναν οικονομικό αντίπαλο στο χώρο της διαφήμισης και των μικρών αγγελιών.

Ο κίνδυνος, βέβαια, της υπερπολιτικοποίησης των τοπικών ραδιοσταθμών, αν λάβουμε υπόψη μας το πολιτικό ταμπεραμέντο των Ελλήνων, είναι υπαρκτός και όχι μόνο από πλευράς τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά και από όλες τις πολιτικές ή κοινωνικές ομάδες που θα επιχειρήσουν την είσοδό τους στα ερτζιανά.

Παρ' ό,τι, όμως, η συζήτηση έχει, τουλάχιστον σε επίπεδο πολιτικών, περιστραφεί γύρω από τη ραδιοφωνία της τοπικής αυτοδιοίκησης ή αυτής με κάποια πολιτική κατεύθυνση, πιστεύουμε ότι η μεγάλη βεντέτα είναι και θα είναι το ιδιωτικό και

Βέλγιο - Σύγχυση 2

Το Βέλγιο αποτελούμενο από δύο εθνότητες (Βαλλόνοι και Φλαμανδοί) συνάντησε ιδιαίτερης φύσης προβλήματα. Τα γαλλόφωνα ιδιωτικά ραδιόφωνα επιτράπηκαν το 1981 ενώ τα φλαμανδικά το 1982. Ημιπαράνομοι όμως σταθμοί υπήρχαν κατά το ιταλικό και το γαλλικό πρότυπο από το 1978. Το 1983 υπήρχαν πάνω από 200 τοπικά ραδιόφωνα στο βελγικό έδαφος με πολλά όμως οικονομικά προβλήματα αφού από το Νοέμβριο του 1983 το Εφετείο της Λιέγης στο οποίο κατέφυγε ο κρατικός φορέας RTBF επικύρωσε τη νομιμότητα του βασιλικού διατάγματος του 1980 το οποίο απαγόρευε τη διαφήμιση στα τοπικά ραδιόφωνα.

Γαλλία - Κάτω από τη σοσιαλιστική ομπρέλα

Πολύ νωρίς στη Γαλλία η μάχη πήρε πολιτικό χαρακτήρα. Το σοσιαλιστικό κόμμα ακόμα στην αντιπολίτευση οργανώνει το δικό του ραδιοσταθμό το 1979. Αποτέλεσμα: σύλληψη του F. Mitterand, τότε πρώτος γραμματέας και τωρινός πρόεδρος της Δημοκρατίας, κατά τη διάρκεια μιας εκπομπής.

Το 1981 όλοι οι πειρατές, με τη νίκη των σοσιαλιστών στις βουλευτικές και στις προεδρικές εκλογές, περνούν σχεδόν στη νομιμότητα. Με το νόμο του Ιουλίου 1982, ανοίγει ο δρόμος για τα τοπικά ραδιόφωνα και για την ιδιωτική τηλεόραση, αφού καταργεί το κρατικό μονοπώλιο.

Σήμερα η γαλλική ιδιωτική ραδιοφωνία έχει μπει στην περίοδο των εμπορικών ρα-

διοφώνων, και των ιδιωτικών δικτύων μέσω δορυφόρου. Ιδιωτικά ραδιόφωνα συμμετέχουν σε τηλεοπτικά κανάλια ενώ συγκροτήματα εκδοτικά διαθέτουν δικά τους ραδιοφωνικά δίκτυα που καλύπτουν σχεδόν το σύνολο της χώρας (περίπτωση του συγκροτήματος FIGARO). Η πολιτική της νέας συντηρητικής πλειοψηφίας έχει αλλάξει από την εποχή της σύλληψης του Mitterand. Προσβείνει, ακόμη περισσότερη ελευθερία και ιδιωτική πρωτοβουλία στα οπτικοακουστικά μέσα. Προς το παρόν όμως τα πάντα είναι ρευστά μέχρι να αρχίσει να λειτουργεί κανονικά το CNCL, συμβούλιο ειδικών που πρόσφατα, προ μηνός, αντικατέστησε την αντίστοιχη Υψηλή Αρχή των σοσιαλιστών, και που σκοπό έχει να ελέγχει ό,τι αφορά τη ραδιοτηλεόραση και την επικοινωνία στη Γαλλία.

το εμπορικό ραδιόφωνο. Ξεχωρίζουμε αυτές τις δύο έννοιες, ελπίζοντας ότι κάποιοι από τους σημερινούς ερασιτέχνες θα επιβιώσουν στην μπάντα των FM, ή ότι κάποιοι σαν αυτούς θα αντέξουν στις σειρήνες των διαφημιστών. Οι άλλοι, οι εμπορικοί, θα μας μάθουν στην ηδονή της κατανάλωσης μουσικής, ήχων και διαφημιστικών μηνυμάτων (σύμφωνα με δημοσιογραφικές πληροφορίες στην κυβέρνηση υπάρχει η σκέψη να επιτραπεί η τοπική διαφήμιση, εφημερίδα το ΒΗΜΑ 7/12/86).

Δύο είναι οι βασικές μακέτες του προγράμματος του εμπορικού ραδιοφώνου, όπως τουλάχιστον έχουν κυριαρχήσει διεθνώς, μακέτες που ως ένα βαθμό danείστηκε και η ιδιωτική τηλεόραση. Η πρώτη είναι η συνταγή της μουσικής 24 ώρες το 24ωρο. Τα στοιχεία του προγράμματος είναι συνήθως ομάδες τριών τεσσάρων τραγουδιών που ακολουθούνται από το σήμα του σταθμού ή / και το διαφημιστικό μήνυμα, κάτι που μπορεί να επαναλαμβάνεται χωρίς διακοπή όλο το 24ωρο, που μπορεί να είναι ζωντανό ή κονσέρβα και το οποίο δέχεται ό,τι είδους μοντάζ μπορεί κανείς να φανταστεί. Η άλλη μακέτα είναι πιο δουλεμένη και βασίζεται σε ένα ημερήσιο - κάθετο προγραμματισμό που αφού σταθεροποιηθεί επαναλαμβάνεται καθημερινά όλη την εβδομάδα με κάποιες ίσως εξαιρέσεις το Σαββατοκύριακο, δίνοντας καθημερινά ραντεβού με τους ακροατές. Αυτό όμως που τρομάζει δεν είναι τόσο η επανάληψη της ίδιας ραδιοφωνικής φόρμας ή ακόμα και των ίδιων μουσικών επιτυχιών όλη την ημέρα ή την εβδομάδα, αλλά η εξειδίκευση κάθε σταθμού, η εκζήτηση ήχου - εικόνας, της οποίας τα όρια συνήθως είναι πολύ περιορισμένα.

Η επιβίωση των νέων ραδιοφώνων ε-

ξαρτάται βέβαια σε μεγάλο βαθμό από τη δυνατότητά τους να βρουν χρηματοδότες, όχι τόσο στο στήσιμο του σταθμού όσο για την παραγωγή προγραμμάτων. Όπως, ήδη, σημειώσαμε έχει αρχίσει να διαφαίνεται η διάθεση να επιτραπεί η τοπική διαφήμιση, όρος με άγνωστο, προς το παρόν, περιεχόμενο. Περιμένοντας λοιπόν κάποιες διευκρινίσεις αφήνουμε το θέμα. Δεν θα πρέπει όμως να ξεχάσουμε την άλλη δυνατότητα, την έμμεση διαφήμιση, πόρο ίσως πιο σημαντικό απ' ό,τι η άμεση. Πιο σημαντικός όχι μόνο οικονομικά αλλά και από πλευράς καθορισμού του προγράμματος. Τι θέλουμε να πούμε. Φανταστείτε ένα σταθμό ο οποίος επαναλαμβάνει καθημερινά ορισμένα τραγούδια μέχρι και 50 φορές, ή από τις κινηματογραφικές ταινίες που παίζονται παρουσιάζει πάντα ενός μόνον γραφείου διανομής. Οι υποθέσεις αυτού του είδους, και οι δυνατότητες, είναι άπειρες. Φυσικά τα οικονομικά συμφέροντα, κυρίως όσον αφορά τις μεγάλες πόλεις, είναι τεράστια.

Οικονομικά και άλλα προβλήματα

Άλλοι πιθανοί πόροι μπορεί να είναι οι συνδρομές, δημιουργία κλαμπ των σταθμών των οποίων τα μέλη μπορεί να έχουν ειδικές εκπτώσεις σε καταστήματα, κινηματογράφους, συναυλίες κτλ., η οργάνωση συναυλιών... και κρατική ή δημοτική επιχορήγηση. Όσο πιο ευφάνταστος ο ιδιοκτήτης του σταθμού, τόσες πιο πολλές οι πηγές χρηματοδότησης. Βέβαια υπάρχουν και άλλες δυνατότητες όπως οι ανταλλαγές προγραμμάτων μεταξύ σταθμών (ένα φοβερό κόλπο, επίσης για τη νόμιμη δημιουργία έμμεσων δικτύων) και φυσικά η προσφυγή σε επιχειρηματίες οι οποίοι ενδιαφέρονται για επενδύσεις. Αυτό

ακριβώς το σημείο γίνεται πολύ σημαντικό αν φανταστούμε ότι ο Χ επενδυτής είναι ένα μεγάλο εκδοτικό συγκρότημα, το οποίο λόγω οικονομικής επιφάνειας και ελλείψει σχετικού νόμου μπορεί κάποια στιγμή να ελέγχει ή να συμμετέχει στο κεφάλαιο ενός μεγάλου αριθμού σταθμών. Με μία πιθανή συμμετοχή και σε ένα μελλοντικό ιδιωτικό τηλεοπτικό κανάλι και η Ελλάδα θα μπει και αυτή στην εποχή των μεγάλων multimedia γκρουπ (στα ελληνικά δεν υπάρχει, ακόμα, δόκιμος όρος). Η πιθανή εξάρτηση του νέου ραδιοφώνου από τον Τύπο μπορεί να είναι και άλλης μορφής, όπως συμμετοχή στο σταθμό με αντάλλαγμα την εξασφάλιση του δελτίου ειδήσεων ή βέβαια η δημιουργία ενός ή περισσότερων σταθμών από μία ή περισσότερες εφημερίδες.

Το πώς θα καθοριστεί η συμμετοχή του Τύπου στο νέο μέσο, θα δείξει και τις διαθέσεις της κυβέρνησης να εξευμενίσει ή όχι τους εκδότες, οι οποίοι, όπως ήδη σημειώσαμε, βλέπουν να κινδυνεύουν και οι πόροι τους από τη διαφήμιση και, κυρίως σε τοπικό επίπεδο, το μονοπώλιο των ειδήσεων.

Το ελληνικό δαιμόνιο

Σ' αυτό το άρθρο προσπαθήσαμε να ερμηνεύσουμε διαθέσεις, δηλώσεις και φήμες γύρω από το «ελεύθερο ραδιόφωνο» χρησιμοποιώντας την κοινή λογική και τη διεθνή πείρα. Ελπίζουμε ότι δεν φανήκαμε απαισιόδοξοι ούτε η διάθεσή μας ήταν αυτή. Μακάρι το νέο μέσο να γίνει αυτό που ονειρεύεται ο καθένας που ψάχνει απεγνωσμένα στο ραδιόφωνό του για ένα γνώριμο ήχο ή για μία αφιέρωση.

Εξάλλου υπάρχει πάντα ένας ανατρεπτικός παράγοντας, το ελληνικό δαιμόνιο.

Ένα τρομακτικό παραμύθι:
Ένα φιλοσοφικό θρίλερ:
Μια ερωτική φαντασία:

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Το άρωμα;

* Δεν μοιάζει με τίποτε άλλο απ' όσα έχουμε διαβάσει μέχρι τώρα. Είναι ένα φαινόμενο. Όλοι φαίνεται να θέλουν μια ανάσα απ' αυτό το παράξενο άρωμα που θα παραμείνει μοναδικό στη σύγχρονη λογοτεχνία.

Figaro - Παρίσι

* Το βιβλίο αυτό του Ζίσκιντ μπορεί να περιγραφεί μόνο σαν μια λογοτεχνική, αισθησιακή έκρηξη.

Stern - Αμβούργο

* Ένας καινούργιος Αμαντέους της όσφρησης.

Les Nouvelles Littéraires - Γαλλία

* Παντού οι κριτικοί έμειναν κατάπληκτοι. Αυτός ο νέος συγγραφέας γοητεύει με τις γνώσεις του, την φαντασία του, την χάρη του. Είναι η απάντηση της Ευρώπης στον Λατινοαμερικάνικο μαγικό ρεαλισμό.

Dia - Μαδρίτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 1 - 106 79 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 3602535 - 3618654

ΧΕΡΜΑΝ ΜΠΛΑΟΥΤ

Η φθορά και η γένεση της Ιωάννας Βετσοπούλου

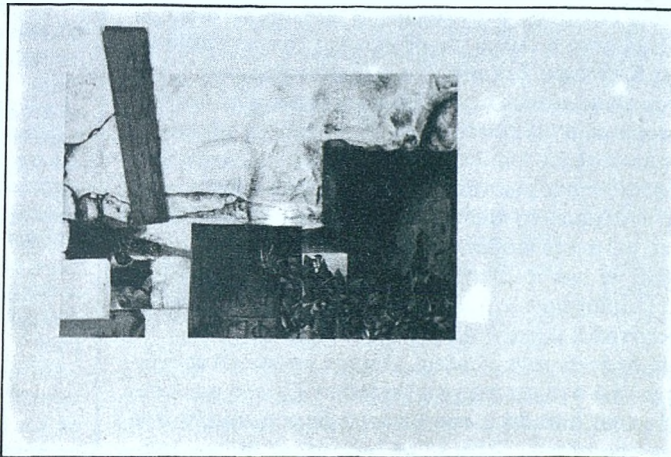
Από τις 30 Οκτωβρίου μέχρι και τις 17 Νοεμβρίου παρουσιάστηκε στην γκαλερί Νέες Μορφές η τελευταία ενότητα έργων του Χ. Μπλάουτ, στην οποία ο καλλιτέχνης έδωσε τον τίτλο «Τα Δάκρυα των Πραγμάτων».

Αφήνοντας το περιβάλλον—και μάλιστα εκείνο της ελληνικής επαρχίας—να λειτουργήσει και πάλι σαν ερέθισμα και αφετηρία στη δουλειά του, ο Μπλάουτ, συνεχίζει έτσι μια ενδιαφέρουσα καλλιτεχνική δημιουργία, οι βάσεις της οποίας έγιναν φανερές με την προηγούμενη έκθεσή του, του 1983, που είχε τίτλο «Κριτική προσέγγιση ενός κόσμου που χάνεται». Παράλληλα διευρύνοντας το δημιουργικό παιχνίδι, που από τότε είχε αρχίσει, με στοιχεία αντιθετικά, όπως το αληθινό και φανταστικό, το παραστατικό και το αφηρημένο, η ύλη και το πνεύμα, στοιχεία που επί αιώνες έχουν απασχολήσει τη ζωγραφική τέχνη, δίνει στο θεατή τη δυνατότητα να εμβαθύνει περισσότερο και ταυτόχρονα να ταυτιστεί με ένα πλούσιο σε εσωτερικό περιεχόμενο έργο.

Μέσα από ένα φωτεινό και λείο λευκό φόντο ξεπροβάλλουν, σε όλα σχεδόν τα έργα της τελευταίας αυτής ενότητας, εικόνες εγκατάλειψης και φθοράς, γνήσια ελληνικές. Μαδέρια και καδρόνια γάιδους, που φέρουν ακόμα τα ίχνη της ξεφτισμένης μπογιάς, κλειδαριές σκουριασμένες, κομμάτια από πλαστικό, χαλκάδες, σκοινιά, ξεφτισμένοι σοβάδες καθώς και ξύλινα παράθυρα και πορτόφυλλα, βαμμένα με εκείνο το έντονο γαλάζιο χρώμα των αιγαιοπελαγίτικων σπιτιών, άλλοτε ζωγραφισμένα σε φυσικό μέγεθος ως την πιο μικρή λεπτομέρεια κι άλλοτε φερμένα απόφια και προσαρμοσμένα αρμονικά στη ζωγραφική επιφάνεια, γεμίζουν τις τελευταίες, μνημειακές σε διαστάσεις, δημιουργίες του Μπλάουτ.

Εκείνο όμως που κυρίως τον

Μπλάουτ: «Δάκρυα των πραγμάτων» (1985). Λάδι και ξύλο. 1,30 x 0,90.

Μπλάουτ: «Δάκρυα των πραγμάτων» (1985). Λάδι και ξύλο. 0,90 x 1,30.

ενδιαφέρει δεν είναι το να τονίσει ρομαντικά και λυρικά την «ελληνικότητα» και μεσογειακή ομορφιά των στοιχείων που εικονίζει, με σκοπό να συμβάλει στην αναζήτηση πολιτιστικής ταυτότητας που τόσο έχει απασχολήσει τον τόπο μας τελευταία.

Αντίθετα, πιστεύοντας πως «ο χρόνος αφήνει προσωπική γραφή επάνω στα αντικείμενα» και πως «η φθορά δημιουργεί σ' αυτά δυνατότητες ανάπτυξης και φαντασίας», ο Μπλάουτ, σκύβει με αγάπη πάνω από το κάθε εγκαταλειμμένο αντικείμενο της ελληνικής υπαίθρου, που τον ενδιαφέρει αυτό καθαυτό σαν αξία και σύμβολο ενός κόσμου κι ενός τρόπου ζωής που σιγά-σιγά χάνονται, κι όχι σαν στοιχείο φολκλόρ. Μέσα στη φθορά και την αποσάθρωση, ο καλλιτέχνης, βλέπει μιαν αισθητική αξία και μια καινούργια ομορφιά και σκοπός του είναι να μεταδώσει και σε μας—θύματα της ραγδαίας εξέλιξης και κάθετι καινούργιου—τη σημασία τους.

Είναι ακριβώς αυτή του η βαθειά αγάπη και ο σεβασμός προς

σέγγιση ενός κόσμου που χάνεται», ο καλλιτέχνης μας έδωσε τον πόνο και το παράπονό του για την καταστροφή και την εγκατάλειψη ενός κόσμου που τόσο αγαπάει. Αποκαλύπτοντας τις βαθιές ρίζες του σε έναν καθαρά γερμανικό ρομαντισμό και εξπρεσιονισμό, χρησιμοποίησε τα χρώματα ως εκφραστικές δυνάμεις και ως φορείς έντασης. Έτσι τονίσε ακόμα περισσότερο την ασφυκτική ατμόσφαιρα των βαρειά φορτωμένων ζωγραφικών επιφανειών του με σκούρα μαύρα, γκριζα και καφέ χρώματα.

Στα «Δάκρυα των Πραγμάτων» όμως η διάθεσή του είναι σαφώς πιο αισιόδοξη. Ο Μπλάουτ του 1986 έχει πια συμβιβαστεί με την ιδέα της φθοράς και ψάχνει να βρει μέσα της στοιχεία με δυνατότητα γέννησης μιας νέας πραγματικότητας. Η εκφραστική δύναμη του χρώματος έχει πια αρμονικά συνδυαστεί με το πλούσιο σε δυνατότητες μεσογειακό φως. Έτσι λαμπερά και ζωηρά λευκά, κόκκινα, γαλάζια και πράσινα χρώματα καθώς και ποικίλοι τόνοι της ώχρας και του καφέ έχουν κατακλύσει τη ζωγραφική επιφάνεια των έργων.

Παράλληλα, το λείο και ολόζωντο λευκό φόντο, εκτός του ότι αναδεικνύει το εικονιζόμενο παραστατικό μοτίβο, δίνει και στον ίδιο τον καλλιτέχνη και στο θεατή τη δυνατότητα να αναπτύξει τη φαντασία του χωρίς περιορισμούς, παροτρύνοντάς τον να δημιουργήσει καινούργιους κόσμους, ολότελα δικούς του.

Δύο είναι οι δρόμοι, που αν και εντελώς αντίθετοι, οδηγούν εξίσου αποτελεσματικά στην ουσιαστική έκφραση του εσωτερικού περιεχομένου ενός έργου τέχνης, έλεγε ο W. Kandinsky: «η μεγάλη αφαίρεση» και «ο μεγάλος ρεαλισμός». Κι ο Μπλάουτ, χρησιμοποιώντας ένα καθόλα ρεαλιστικό και νατουραλιστικό τρόπο έκφρασης, κατορθώνει με τις τελευταίες λιτές και συχνά γεωμετρικές συνθέσεις του να εμπλέξει το θεατή σε έναν δραματικό διάλογο με το έργο τέχνης, κάνοντας τον να συνειδητοποιήσει την απεριόριστη δύναμη, ελευθερία και δημιουργικότητα της φαντασίας του.

ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ: (αφίσσα ρετρό)

ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ

ΒΙΒΛΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ
ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ
ΠΑΙΔΙΚΑ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
ΘΕΑΤΡΟ
ΞΕΝΟΛΟΓΙΑ
ΤΕΧΝΕΣ
ΥΚΡΑΒΟΥΡΕΣ
ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ
ΑΦΙΣΣΕΣ

ΜΙΛΑΝ ΚΟΥΝΤΕΡΑ:

Θέλω να εξαφανιστώ πίσω από το έργο μου

Κυκλοφόρησε μόλις στη Γαλλία το τελευταίο βιβλίο του Μίλαν Κούντερα. Δεν πρόκειται όμως για ένα νέο μυθιστόρημα όπως όλοι θα περίμεναν, αλλά για ένα δοκίμιο για το ευρωπαϊκό μυθιστόρημα. Τίτλος: Η τέχνη του μυθιστορήματος.

Σε επτά ενότητες ο δημιουργός του «Αστείου» και της «Αβάσταχτης ελαφρότητας του είναι» ξανασυνθέτει την ιστορία του είδους από το Θερβάντες ως σήμερα, διανύοντας μια διαδρομή τεσσάρων αιώνων. Παράλληλα επανεξετάζει τα δικά του γραπτά, αναγνωρίζει τους λογοτεχνικούς του προγόνους και διευκρινίζει πως με το δοκίμιο αυτό δε φιλοδοξεί να διαμορφώσει καμιά θεωρία της τέχνης του μυθιστορήματος αλλά απλώς να εκθέσει την προσωπική του άποψη γύρω από το θέμα αυτό. Στην έκτη ενότητα, μια από τις πιο ερεθιστικές, ο Κούντερα παραθέτει ένα μικρό λεξικό με λέξεις - κλειδιά, λέξεις που επανέρχονται στα βιβλία του και που δυσκολεύουν τους μεταφραστές, λέξεις όπως π.χ. ελιτισμός, ειρωνεία, σύνορο, κιτς, λήθη...

Ο Μίλαν Κούντερα πιστεύει στο μυθιστόρημα ίσως όσο κανείς. Πιστεύει στην αυτονομία του απέναντι στις όποιες σκοπιμότητες, πολιτικές ή άλλες. Το θεωρεί, φαντασιακό παράδεισο των ατόμων, επικράτεια όπου κανείς δεν είναι ο μοναδικός κάτοχος της αλήθειας, τέχνη η οποία επέτρεψε στον άνθρωπο να επιβεβαιώσει τη μοναδικότητα της ύπαρξής του. Παράξενο αλλά με το δοκίμιο αυτό στο οποίο απουσιάζουν τα πολιτικά σχόλια, ο Κούντερα ξεκαθαρίζει περισσότερο από κάθε άλλη φορά ότι η κύρια ιδιότητά του είναι αυτή του μυθιστοριογράφου και όχι του Τσέχου αντιφρονούντα διανοούμενου που αναγκάστηκε να φύγει από τη χώρα του για λόγους που όλοι γνωρίζουμε πολύ καλά.

Πρόκειται άρα για υπέρμετρη ευαισθησία μια και ο ίδιος γνωρίζει ότι ένα μέρος της φήμης του οφείλεται στο ότι το «Αστείο» το πρώτο του μυθιστόρημα κυκλοφόρησε στην Ευρώπη δύο μόλις μήνες μετά την εισβολή των σοβιετικών στρατευμάτων στην Τσεχοσλοβακία; Όπως και να 'χει το ζήτημα η αλήθεια είναι ότι ο Μίλαν Κούντερα από το 1975 που ζει στο Παρίσι αρνείται αυστηρά να χρησιμοποιηθεί το όνομά του στη διπλωματική διεκδυστίνδα μεταξύ Ανατολής και Δύσης.

Ο Μίλαν Κούντερα εδώ και καιρό δε δίνει συνεντεύξεις. Για την απόφασή του αυτή αλλά και για άλλα θέματα μας μιλάει στη φανταστική συνέντευξη που ακολουθεί. Οι απαντήσεις είναι όλες δικές του, από δικά του κείμενα δημοσιευμένα στο γαλλικό Τύπο. Ευθύνη δική μας: οι ερωτήσεις. Έτσι κι αλλιώς αυτές θα του υποβάλλαμε αν η συνέντευξη ήταν πραγματική.

Τέτα Παπαδοπούλου

5 από τις 71 λέξεις - κλειδιά

ΓΡΑΦΟΜΑΝΙΑ

Δεν είναι η μανία «να γράφεις γράμματα, προσωπικά ημερολόγια, οικογενειακά χρονικά (δηλαδή να γράφεις για τον εαυτό σου και για τους κοντινούς σου), αλλά η μανία να γράφεις βιβλία (δηλαδή να έχεις ένα κοινό αγνώστων αναγνωστών)». (Το βιβλίο του γέλιου και της λήθης).

Η λέξη χρησιμοποιείται κατά κόρον στην Πράγα. Στη Γαλλία, σχεδόν άγνωστη. Πώς είναι δυνατόν κάτι τέτοιο; Απάντηση: όταν μια μανία τη συμπεριζόντουν όλοι, δε διακρίνεται. Δεν είναι καν μανία. Αποτελεί μέρος της ουσίας ενός έθνους.

ΕΛΙΤΙΣΜΟΣ

Η λέξη ελιτισμός εμφανίζεται στη Γαλλία το 1967, η λέξη ελιτίστας το 1968. Για πρώτη φορά στην ιστορία, η ίδια η γλώσσα φωτίζει την έννοια της ελίτ αρνητικά αν όχι με περιφρόνηση. Ταυτοχρόνως η επίσημη προπαγάνδα στις κομμουνιστικές χώρες άρχισε να καταδιώκει τον ελιτισμό και τους ελιτίστες. Μ' αυτές τις λέξεις όμως δεν στόχευε τους

διευθυντές επιχειρήσεων, τις διασημότητες του αθλητισμού ή τους πολιτικούς, αλλά αποκλειστικά την πνευματική ελίτ, φιλοσόφους, συγγραφείς, καθηγητές, ιστορικούς, ανθρώπους του σινεμά και του θεάτρου.

Εκπληκτικός συγχρονισμός! Αυτό μας κάνει να σκεφθούμε ότι σ' ολόκληρη την Ευρώπη η πνευματική ελίτ παραχωρεί τη θέση της σ' άλλες ελίτ.

Στην ελίτ του αστυνομικού μηχανισμού, εκεί πέρα.

Στην ελίτ των μέσων ενημέρωσης, εδώ.

Αυτές τις νέες ελίτ, κανείς δεν θα τις κατηγορήσει για ελιτισμό. Έτσι, η λέξη ελιτισμός θα περιπέσει σύντομα στη λήθη.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Η μεγάλη μορφή της πεζογραφίας όπου ο συγγραφέας διαμέσου πειραματικών Εγώ (πρόσωπα), εξετάζει ως το τέλος μερικά μεγάλα θέματα της ύπαρξης.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

Η στοχαστική πλοκή του μυθιστορήματος στηρίζεται σ' ένα πλέγμα

λέξεων με αφηρημένες έννοιες. Αν δεν θέλω να υποπέσω στην αοριστία όπου όλοι νομίζουν ότι καταλαβαίνουν τα πάντα χωρίς τίποτα να καταλαβαίνουν, πρέπει όχι μόνο να διαλέξω αυτές τις λέξεις με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια, αλλά να τις προσδιορίσω και να τις ξαναπροσδιορίσω (βλέπε: κουταμάρα, πεπρωμένο, σύνορο, ελαφρότητα, λυρισμός, παράδεισος, προδίδω). Μου φαίνεται ότι ένα μυθιστόρημα δεν είναι παρά ένας συνεχής κυνηγητό κάποιων φευγαλέων προσδιορισμών.

ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΣ

Δε χρησιμοποιώ ποτέ αυτό το επίθετο. Η Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών: «Τέσσερις λέξεις, τέσσερα ψέμματα» (Καστοριάδης).

Ο σοβιετικός λαός: κατασκευάσμα του λεξικού, πίσω από το οποίο πρέπει να ξεχασθούν όλα τα εκρωσισμένα έθνη της αυτοκρατορίας. Ο όρος «σοβιετικός» ταιριάζει όχι μόνο με τον επιθετικό εθνικισμό της Μεγάλης κομμουνιστικής Ρωσίας, αλλά επίσης με την εθνική νο-

σταλγία των αντιφρονούντων. Τους επιτρέπει να πιστεύουν ότι με μια πράξη μαγική, η Ρωσία (η πραγματική Ρωσία) απουσιάζει από το λεγόμενο σοβιετικό κράτος και ότι διατηρείται σαν άθικτη ουσία, άμωμη, προστατευμένη από κάθε κατηγορία.

Η γερμανική συνείδηση: τραυματισμένη, ενοχοποιημένη μετά τη ναζιστική εποχή. Ο Τόμας Μαν, η αδυσώπητη αμφοβήτηση του γερμανικού πνεύματος.

Η ωριμότητα της Πολωνικής κουλτούρας: Ο Γκομπρόβιτς ο οποίος χαρωπά βιάζει την «πολωνικότητα».

Αδιανόητο για τους Ρώσους να βιάσουν τη «ρωσικότητα», ουσία άμωμη. Ούτε Μαν ούτε Γκομπρόβιτς ανάμεσά τους.

ΨΕΥΔΩΝΥΜΟ

Ονειρεύομαι έναν κόσμο όπου οι συγγραφείς θα ήταν υποχρεωμένοι από το νόμο να κρατήσουν μυστική την ταυτότητά τους και να χρησιμοποιούν ψευδώνυμα. Πλεονεκτήματα: ριζική εξαφάνιση της γραφομανίας, ελάττωση της επιθετικότητας στη φιλολογική ζωή.

Μια φανταστική συνέντευξη με αληθινές απαντήσεις

— Αποφεύγετε τις συνεντεύξεις, όπως λέμε στην Ελλάδα, σαν ο διάβολος το λιβάνι.

Γιατί;

«Καταραμένος να 'ναι ο συγγραφέας που επιτρέπει στους δημοσιογράφους να αναπαράγουν ελεύθερα τις λέξεις του. Εγκαινιάζει έτσι ο ίδιος τη διαδικασία που οδηγεί στην εξαφάνιση του συγγραφέα, εκείνου δηλαδή που είναι υπεύθυνος για κάθε μια από τις λέξεις του».

— Φαίνεται πως δεν αγαπάτε πολύ το διάλογο με τους δημοσιογράφους, δεν είναι έτσι;

«Ίσα ίσα αγαπώ πολύ το διάλογο και είμαι ευτυχής για αρκετές συνεντεύξεις στη σύνθεση και σύνταξη των οποίων όμως συμφώνησα και εγώ. Δυστυχώς οι συνεντεύξεις όπως συνήθως γίνονται δεν έχουν καμιά σχέση με το διάλογο».

Πρώτον, εκείνος που παίρνει τη συνέντευξη θέτει ερωτήσεις που ενδιαφέρουν τον ίδιο αλλά όχι εσάς. Δεύτερον, από τις απαντήσεις σας χρησιμοποιεί μόνο όσες τον βολεύουν. Τρίτο, τις μεταφράζει στο δικό του λεξιλόγιο και στο δικό του τρόπο σκέψης. Επιπλέον δεν μπαίνει στον κόπο να σας ενημερώσει —και να εγκρίνετε— αυτά που σας βάζει να λέτε.

Η συνέντευξη δημοσιεύεται. Εσείς ελπίζετε ότι θα... ξεχασθεί γρήγορα! Το αντίθετο συμβαίνει: όλοι την τσιτάρουν.

Ακόμα και οι πιο ευσυνείδητοι πανεπιστημιακοί δεν μπορούν να διακρίνουν αυτά που έχει γράψει και υπογράψει ένας συγγραφέας από εκείνα που του αποδίδονται. Έτσι τον Ιούνιο του 1985 αποφάσισα: ποτέ πια συνέντευξη, εκτός από διαλόγους τους οποίους θα συν συντάσσω και θα εγκρίνω».

— *Ενώ τα θέματα των μυθιστορημάτων σας εξελίσσονται κατά κανόνα στην Τσεχοσλοβακία, ποτέ δε χρησιμοποιείτε αυτή τη λέξη. Για ποιο λόγο;*

«Πράγματι έτσι είναι. Δεν τη χρησιμοποιώ ποτέ. Η λέξη Τσεχοσλοβακία είναι πολύ καινούρια (γεννήθηκε το 1918) χωρίς ρίζες μέσα στο χρόνο, χωρίς ομορφιά και προδίδει το σύνθετο και πολύ νέο χαρακτήρα του πράγματος που κατονομάζει.

Ίσως είναι δυνατό να θεμελιώσει κανείς ένα κράτος σε μια λέξη τόσο λίγο σταθερή. Δεν είναι δυνατόν όμως να θεμελιώσει κανείς επάνω της ένα μυθιστόρημα. Έτσι για να υποδηλώσω τη χώρα των προσώπων μου χρησιμοποίησα την παλιά λέξη Βοημία. Από την άποψη της πολιτικής γεωγραφίας αυτό δεν είναι ακριβές, οι μεταφραστές μου συχνά δυσφορούν, όμως από την άποψη της ποίησης είναι η μόνη δυνατή ονομασία».

— *Σας καταλογίζουν ότι ασχολείσθε σχεδόν μανιακά με τις μεταφράσεις των βιβλίων σας. Καταναλώσατε χρόνια ολόκληρα φροντίζοντας να ξαναμεταφραστούν και να ξανα-ξαναμεταφραστούν. Προς τι αυτή η εμμονή;*

«Σίγουρα δεν θα υπάρχει συγγραφέας που να ασχολείται τόσο πολύ με τις μεταφράσεις των βιβλίων του όσο εγώ. Οι άλλοι δεν έχουν λόγους να είναι έτσι ευαίσθητοι.

Πριν από τη ρωσική εισβολή του 1968 μου τα μυθιστορήματά μου εκδιδόνταν στην Πράγα. Έχοντας λοιπόν Τσέχους αναγνώστες με απασχολούσε λίγο το κοινό στο εξωτερικό. Όμως μετά το 1968 τα βιβλία μου δεν εκδίδονται πλέον εκεί. Το πρωτότυπο κείμενο το τυπώνει μόνο ένας μικρός εκδοτικός οίκος στον Καναδά σε ελάχιστα αντίτυπα. Καθώς τα σύνορα της παλιάς μου πατρίδας δεν είναι ευδιαπέραστα ακόμα και οι στενοί μου φίλοι στην Πράγα δεν έχουν διαβάσει τα τσέχικα πρωτότυπα.

Για ποιους λοιπόν προορίζεται το πρωτότυπο; Για μερικούς εμικρέδες της γενιάς μου, για ορισμένες πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες και για τους μεταφραστές.

Εγώ γράφω στα τσέχικα, όμως μόλις κυκλοφορήσει ένα μυθιστόρημά μου είναι ήδη μεταφρασμένο. Δεν υπάρχουν αναγνώστες της γλώσσας που γράφω. Πώς λοιπόν να μη με απασχολούν οι μεταφράσεις;

— *Το δοκίμιό σας «Η τέχνη του μυθιστορήματος» το γράψατε κατ' ευθείαν*

στα γαλλικά.

«Εδώ και μερικά χρόνια προσπαθώ να γράψω στα γαλλικά άρθρα και δοκίμια, αλλά να σκεφθείς και να διηγηθείς είναι δύο διαφορετικές πράξεις. Αισθάνομαι ανίκανος να γράψω μυθιστόρημα στα γαλλικά. Εντούτοις δεν μπορώ να αποφύγω να θεωρώ τη γαλλική μετάφραση των βιβλίων μου σα να ήταν το κείμενο που εγώ ο ίδιος έγραψα».

— *Σε ποια συμπεράσματα έχετε καταλήξει μετά από τόση ενασχόληση με τις μεταφράσεις; Ποιες οι προϋποθέσεις της καλής μετάφρασης;*

«Με ερεθίζει πολύ όταν ακούω ότι εκτιμούν μια μετάφραση, επειδή... κυλάει σα νεράκι. Εδώ στο Παρίσι λένε: τι ωραία μετάφραση, λες και το 'γραψε Γάλλος.

Μα είναι πολύ κακό να διαβάζει κανείς π.χ. τον Χεμινγκγουέι σαν να ήταν Γάλλος! Το ύφος του είναι αδιανόητο για ένα Γάλλο συγγραφέα.

Η μετάφραση είναι καλή μόνον εάν είναι πιστή. Είναι το πάθος της πιστότητας που κάνει μια μετάφραση αυθεντική. Εντέλει εάν μια μετάφραση είναι καλή, πρέπει να φαίνεται ότι είναι *μ ε τ ά φ ρ α σ η*».

— *Υπάρχουν αναγνώστριες των βιβλίων σας που διαβλέπουν στοιχεία μισογυνισμού σ' ορισμένους ήρωές σας. Πώς απαντάτε σε μια τέτοια παρατήρηση; Μπορείτε να κάνετε ένα σχόλιο;*

«Ο καθένας μας βρίσκεται αντιμέτωπος από τις πρώτες στιγμές της ζωής του με μια μητέρα και έναν πατέρα, μια θηλυκότητα και μια αρρενωπότητα. Σημαδεύεται λοιπόν από μια σχέση αρμονική ή όχι με καθένα από αυτά τα δύο αρχέτυπα.

Πιστεύω ότι μισογύνηδες δεν υπάρχουν μόνο μεταξύ των ανδρών, αλλά και μεταξύ των γυναικών. Οι μισογύνηδες είναι τόσο όσοι και οι «ανδρόφοβοι», δηλαδή εκείνοι ή εκείνες που ζουν σε διασυντονισμό με το ανδρικό αρχέτυπο.

Όλα αυτά είναι ολωσδιόλου νόμιμα και ανθρώπινα. Θέλω όμως να προσθέσω ότι ο γυναικείος μανιχαϊσμός δεν έθεσε ποτέ το θέμα της ανδροφοβίας και μεταμόρφωσε το μισογυνισμό σε απλή προσβολή. Έτσι αφαιρέθηκε το ψυχολογικό περιεχόμενο αυτής της επισήμανσης, το μόνο δηλαδή που αξίζει να αναλυθεί».

— *Γιατί αρνείσθε ότι είσαστε συγγραφέας και δέχεσθε μόνο την ιδιότητα του μυθιστοριογράφου; Πρόκειται απλώς για ένα ζήτημα τάξης;*

«Μα δεν είμαι συγγραφέας, αλλά το τονίζω *μ υ θ ι σ τ ο ρ ι ο γ ρ ά φ ο ς*. Ο μυθιστοριογράφος είναι αυτός που κατά τον Φλωμπέρ θέλει να εξαφανισθεί πίσω από το έργο του».

— *Δηλαδή;*

«Να αρνηθεί το ρόλο της δημόσιας προσωπικότητας. Αποδεχόμενος το ρόλο του δημόσιου προσώπου ο μυθιστοριογράφος θέτει σε κίνδυνο το έργο του, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί προέκταση των χειρονομιών του, των δηλώσεών του, των θέσεων που παίρνει. Ο μυθιστοριογράφος όχι μόνο δεν είναι φερέφωνο κανενός, αλλά δεν είναι φερέφωνο ούτε και των δικών του ιδεών.

Σήμερα κάτι τέτοιο δεν είναι εύκολο, αφού και οι ελάχιστοι σημαντικοί θα πρέπει να πε-

ράσουν από την αφόρητα πάμφωτη σκηνή των μαζικών μέσων, τα οποία αντίθετα με την επιθυμία του Φλωμπέρ, κάνουν το έργο να εξαφανίζεται πίσω από την εικόνα του δημιουργού του».

— *Θεωρείτε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης θανάσιμο κίνδυνο για την ανθρώπινη ατομικότητα. Τα συνδέετε επίσης με το κιτς. Μπορείτε να διευκρινίσετε την άποψή σας αυτή;*

«Πιστεύω βαθιά ότι ο «σαματάς» των μαζικών μέσων ενημέρωσης στη Δύση πνίγει τις δυνατότητες έρευνας και συνθλίβει τη δημιουργία κάτω από τον οδοστρωτήρα του κομπορμιισμού.

Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και η τηλεόραση εγγράφουν και διαδίδουν τις «παραδεκτές» ιδέες σε τέτοιο βαθμό, ώστε σύντομα θα συντριβεί κάθε αυθεντική και ατομική σκέψη.

Η αισθητική των μαζικών μέσων ενημέρωσης είναι αναπόφευκτα η αισθητική του κιτς, αφού πρέπει να ευχαριστηθεί πάση θυσία όσο το δυνατόν περισσότερο κόσμο, αφού πρέπει να βρίσκεται δηλαδή στην υπηρεσία των παραδεκτών ιδεών.

Στο βαθμό που τα μαζικά μέσα περιβάλλουν και διωλίζουν τη ζωή μας στο σύνολό της, το κιτς γίνεται η καθημερινή αισθητική και η καθημερινή ηθική μας. Έτσι έχουμε φθάσει στο σημείο να κρίνονται οι πολιτικές προσωπικότητες από τις δημοσκοπήσεις και τα βιβλία από τους καταλόγους των best-sellers».

— *Μιλάτε σα να έχει φθάσει το τέλος του κόσμου ή τουλάχιστον το τέλος μιας εποχής.*

«Χωρίς αμφιβολία στην Ευρώπη ζούμε το τέλος της σύγχρονης εποχής, το τέλος του ατομικισμού, το τέλος της τέχνης ως έκφρασης μιας αναντικατάστατης προσωπικής πρωτοτυπίας, το τέλος το οποίο αναγγέλει μια εποχή ομοιομορφίας χωρίς προηγούμενο.

Ο καλλιτέχνης θα πρέπει να καταβάλλει από εδώ και πέρα μια προσπάθεια ηρωική για να παραμείνει ο εαυτός του. Ήδη ο κομπορμιζμός των μαζικών μέσων σάρωσε τους ποιητές. Το ποτάμι, το αηδόνι, οι δρόμοι που διασχίζουν τα λιβάδια έχουν εξαφανισθεί από το νου των ανθρώπων.

Αναρωτιέμαι, θα υπάρξουν ακόμα μυθιστορήματα; Θα υπάρξουν ακόμα βιβλία ικανά να πουν κάτι άλλο από αυτό που επιθυμούν οι άνθρωποι;

— *Έχετε πει ότι το γράψιμο δεν είναι μια αθώα φιλοδοξία, αλλά μια υπόθεση λιγότερο προσωπική απ' όση νομίζουμε. Τι σημαίνει για σας το γράψιμο;*

«Είναι η ικανοποίηση να αντιλέγεις, η ευτυχία να είσαι μόνος εναντίον όλων, η χαρά να προκαλείς τους εχθρούς σου και να ερεθίζεις τους φίλους σου.

Αλίμονο όμως όταν το βιβλίο τελειώσει, θέλουμε να αρέσουμε. Πως όμως να αρέσει κάποιος που έχει το πάθος να προκαλεί τους πάντες; Ίδου η τεράστια και χωρίς διέξοδο αντίφαση στην οποία στηρίζεται το επάγγελμά μας. Είπα χωρίς διέξοδο; Όχι υπάρχει μία: κατά καιρούς έχουμε την ευκαιρία να μας παρεξηγούν».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

(Εξομολόγηση)

στην Αρλέτα
στον Βασίλη Διοσκουρίδη
στον Μένη Κουμανταρέα

Αυτό το κείμενο μου έχει γίνει εφιάλτης. Τρέμω στην ιδέα, να γράψω για το αγαπημένο πρόσωπο του φίλου μου, του Γιώργου, του θείου μας —όπως τον λέγαμε δυο τρεις φίλοι— του στέρεου αυτού άντρα, του δάσκαλου με τα μεγάλα μάτια. Τον βλέπω στον ύπνο μου συχνά - πυκνά και μιλάμε. Τελευταία τον είδα να κάθεται σ' ένα παγκάκι με γκρι παντελόνι και μπλε άνοραγκ. Κοιτούσε το χώμα. Όταν τον πλησίασα σήκωσε τα μάτια —ήταν χλωμός και πολύ λυπημένος— μου έγνεψε να πάω κοντά του (τα μαλλιά του καλοχτενισμένα όπως πάντα). Ξύπνησα τρομαγμένος, λουσμένος στον ιδρώτα. Τον γνώρισα προσωπικά τον Σεπτέμβριο του 1971 στο βιβλιοπωλείο της «Δωδώνης» μαζί με τον Βασίλη Στεριάδη. Λέω προσωπικά, γιατί ως λογοτέχνη τον γνώριζα χρόνια πριν και τον θαύμαζα. Θα ήταν γύρω στα 1964 όταν αρχίσαμε να αγοράζουμε με ένα φίλο μου το περιοδικό «Διαγώνιος» και τις ομώνυμες εκδόσεις από το βιβλιοπωλείο της «Εστίας», όπου ο θαυμάσιος και νευρώδης Στρατής Φιλιππότης μας τα έδινε με έκπτωση και μ' ένα συνωμοτικό χαμόγελο. Θυμάμαι ένα ποίημα του Γιώργου από τα «Χίλια δένδρα» που έλεγε: «Φεντόρ, Φεντόρ αγαπημένε μου / και μου 'παν στην Πετρούπολη / πως προσπαθούν πολλοί να σε ξεχάσουν» και όταν έμπαινα στο λεωφορείο για να πάω σπίτι μου πιανόμουν από τη χειρολαβή και είχε μία διαφήμιση που έγραφε: «Αναπτήρες Φεντόρ» και μου ερχότανε στο μυαλό το ποίημα. Από εκείνη τη μέρα έμελλε να γίνει αυτό το πρόσωπο, (με ό,τι κουβαλούσε μαζί του) μία από τις λίγες αν όχι η μοναδική χαρά στην πικρή μου ζωή. Μετά ακολούθησαν ολόκληρα δεκατέσσερα χρόνια (για μένα ήτανε εκατό). Νύχτες, μέρες, συζητήσεις στο πόδι, συζητήσεις γύρω από τραπέζι —ποτέ εκδρομές—. Λίγο πριν το μοιραίο μου είχε υποσχεθεί ότι θα πηγαίναμε φέτος επιτέλους μαζί στο Μεταξοχώρι, που έχω ένα σπιτάκι. Μπάνιο στη θάλασσα δεν κάναμε ποτέ. Μάλλον το απεχθανότανε. Έγινε μέλος της οικογενείας μου. Ερχότανε στο πατρικό μου, πρωτομαγιές και καθαρές Δευτέρες και Κυριακές και χαιρόντουσαν οι γονείς μου και η παρέα.

Αγαπούσε μερικούς ανθρώπους με πάθος. Τσακωνόμαστε συχνά για γνωστά μας πρόσωπα —κυρίως ποιητές— ήτανε πολύ ανστηρός στις κρίσεις του. Χρόνια μιλούσαμε για ζωή και λογοτεχνία. Έμαθα. Ξαναπήγα σχολείο. Έμενε στο σπίτι της Αρλέτας, πρώτα στο ισόγειο, όπως μπαινούμε δεξιά. Εκεί στη γιορτή του το 1972 κάναμε ένα γλέντι μαζί με τον Στεριάδη τρικούμπερτο και γίναμε και οι τρεις σκνίπα. Μετά στον δεύτερο όροφο και μετά από λίγο στο ισόγειο πάλι, όπως μπαινούμε αριστερά. (Στο οικόπεδο πριν γίνει το σπίτι ήτανε η ταβέρνα ο «Παράδεισος» που γύρισε ο Κακογιάννης τη «Στέλλα» στα 1955. Παραπάνω είναι το αρχοντικό του Ναπολέοντα Λαπαθιώτη —τόρα ερείπιο— στην ίδια περιοχή έμεινε για λίγο ο Κ. Καρυωτάκης). Την Αρλέτα την έλεγε «η οικογένειά μου». Με την Αρλέτα το μήνα του χειμώνα που έφυγε ο Γιώργος πίναμε έναν άνοστο καφέ στην Αλέα του Νοσοκομείου και μου έλεγε: «Να ζήσει ο Γιώργος και ας μη λειτουργεί τίποτα, μόνο το μυαλό του, αυτό χρειάζεται». Μερικές φίλες μου δεν τις συμπαθούσε καθόλου. Μερικές μπορώ να πω ότι τις αγαπούσε. Όταν τον έβλεπα στο δρόμο με το ιδιόρρυθμο περπάτημα και την αιώνια φουσκαωμένη τσάντα (από βιβλία και τρόφιμα) άνοιγε η καρδιά μου. Οι περιγραφές του για ανθρώπους δεν ήτανε προφορικός λόγος, ήτανε λογοτεχνία. Δεν νομίζω να υπάρχει άλλος λογοτέχνης (έστω της ηλικίας του) που να μιλούσε και να

έγραφε τόσο καλά τα ελληνικά, με αυτό το ύφος, με αυτούς τους χρωματισμούς. Δούλευε σκυλίσια στη ζωή και στη λογοτεχνία. Αλλά η μία βοηθούσε και συμπλήρωνε την άλλη. Η Θεσσαλονίκη ήτανε το αίμα του, η Αθήνα μία μεγαλούπολη που έμενε κάτω από ορισμένες συνθήκες. Μιλούσαμε με τις ώρες στο τηλέφωνο. Με έπαιρνε κάθε Κυριακή για να πεισθεί ότι είμαι σπίτι, εκτιμούσε τα μέγιστα στους ανθρώπους που γράφουν να μένουν σπίτι. Και δεν είχε άδικο, αν δεν ψηθείς στους τέσσερεις τοίχους δεν γράφεις. Όταν είχε κόσμο μου έλεγε με την ξεχωριστή φωνή του: «έσω σύντομος», εγώ γελούσα. Όταν τελείωνε με έπαιρνε ξανά. Μου έλεγε με άκρα τρυφερότητα: «έλα καλό μου, πες μου».

Όταν έβαλε αυτόματο τηλεφωνητή έκανε σαν μικρό παιδί. Μάλιστα μια βραδιά τρώγοντας σπίτι του τους περίφημους κεφτέδες με τη σύμβραση (συνταγή της γιαγιάς του), μας έβαλε μία συνομιλία που είχε γράψει με ένα φίλο του χαμένο είκοσι πέντε χρόνια στη Γερμανία. Φέτος το καλοκαίρι τον περίμενε. Ούτε αυτό έγινε. Την καταγωγή του από την Ρεδεστό της Ανατολικής Θράκης (αποικία των Μηλισίων) την είχε περί πολλού. Είχε δικιο. Έλληνες με τα όλα τους. Ξεριζωμένοι και καταπονημένοι από τους επιτήδιους εντοπίους. Το έργο του χρόνο με το χρόνο θέριευε. Δούλευε συνέχεια, λες και ήξερε το τέλος. Δουλειά, όχι αστεία πράγματα, όπως άλλοι ένα διηγηματάκι το χρόνο. Σήμερα πρώτη Αυγούστου πήγα στον Εσπερινό στην Παναγία του χωριού. Εκκλησία μεταβυζαντινή, με λαϊκές ζωγραφιές των Χιονιάδων (ζωγράφων της Ηπείρου). Άναψα κερί. Ο παπάς ένα αρνί, νέος είκοσι τριών χρονών κοκκινογέννης, (μου ήρθε στο νου ο κόκκινος παπάς ο Βιβάλντι), η παππαδιά γύρω στα δεκαοκτώ έγκυος και έμεινε ο κουνιάδος του οκτώ χρονών παιδί (συνέχεια σε σκεπτόμουν). Έκανε φοβερή ζέστη και το σώμα του έκλαιγε τον ιδρώτα του. Το σώμα του Γιώργου είχε χιλιάδες μάτια. Μου έλεγε μυθολογίες για άλλα σώματα. Κάπου τα βρίσκαμε. Στο παράπονο, τη βροχή, τη φιλία, στο γράψιμο, στους ανθρώπους γενικότερα. Με πίεζε να γράψω ένα μυθιστόρημα για ανθρώπους που γνώρισα και γεγονότα πραγματικά που έζησα. Μου έλεγε: «πρέπει να το γράψεις, θα το δουλέψουμε μαζί την προσεχή δεκαετία». Για το ίδιο θέμα με παροτρύνουν ακόμη ο Βασίλης Διοσκουρίδης και ο Αλέξανδρος Κοτζιάς. Σε συναντήσεις πολύ φιλικές χόρευε κανένα τσιφτετέλι, που αμέσως το γύριζε στο αστείο. Ενώ ήτανε

νε από τις πιο σοβαρές του στιγμές. Γιατί ήξερε το λαϊκό από τα μέσα. Αγρίευε όταν τον αδικούσανε —και είχε σχεδόν πάντα δίκιο—. Ήμουν μπροστά όταν μετά χρόνια από τον τσακωμό με γνωστό πεζογράφο —κάτι στεναχώριες είχε ο άλλος— και έσκυψε με μεγάλη ταπεινότητα, του χάιδεψε τα μαλλιά και τον φίλησε. Με τους νέους, αν και αυστηρός είχε αγάπη. Ο Γιώργος είχε υπογράψει για την εισδοχή, τις αιτήσεις των περισσότερων νέων λογοτεχνών στην «Εταιρεία Συγγραφέων». Τα χαρτιά υπάρχουν. Δεν νομίζω στο χώρο μας να υπήρχε άλλος άνθρωπος με τέτοιο χιούμορ. Μεγάλος παραμυθάς, έπιανε τα μικρά γεγονότα και τους έδινε συνταρακτικές προεκτάσεις. Αυτός ο λυπημένος γελούσε πολύ.

Σε κοιτούσε στα μάτια, για να δει τις αντιδράσεις σου και άπλωνε το δίκτυ της διηγήσεως που σε λίγο σε τύλιγε σιγά σιγά. Ήτανε συναρπαστικός όταν μιλούσε σε ακροατήριο ή στην τηλεόραση, ή στο ραδιόφωνο. Και ας μουρμούραγαν συνεχώς —όχι αυτοί με την άθωα λογοτεχνική ζήλεια— αλλά οι άλλοι, οι ατάλαντοι και κακοί. Πολλές φορές, σ' αυτές τις «εξομολογήσεις» ομιλίες έφτανε σε σημείο αυτοσαρκασμού. Ήτανε θαρραλίσκος άνθρωπος. Στο σπίτι τα λεξικά πλάι στο γραφείο του, σε συνεχή χρήση και η μνήμη του μεγάλη. Θυμότανε κινήσεις ανθρώπων, ονόματα, δρόμους, σπίτια, δένδρα, εκκλησίες ή ολόκληρους πληθυσμούς με τις συνήθειές τους, τα φαγητά τους, τις εργασίες τους, τους έρωτές τους. Κυρίως το προσφυγικό στοιχείο της Μακεδονίας το ήξερε όσο λίγοι. Κρατούσε σημειώσεις σε μικρά χαρτάκια. Μετά ακολουθούσε η σύνθεση και η προέκταση του μύθου. Μεγάλη προσοχή —έρωτας θα έλεγα— στη γλώσσα. Δούλευε πάντα με κλειστά παράθυρα και διπλές κουρτίνες. Δεν ήταν απλώς μια ατμόσφαιρα, ήταν τρόπος ζωής και βαθύτερη βιολογική ανάγκη. Φορούσε ρούχα με σκούρα χρώματα. Σπανίως χρώμα χτυπητό. Αν συνέβαινε το δεύτερο, αυτό είχε την απόχρωση του σκοτεινού μωβ. Τα τελευταία χρόνια στα βιβλία του και στο «φυλλάδιο», είχε σαν σήμα το φυλλαράκι του κισσού, που παρέπεμπε στο θάνατο, όπως το είχαν καθιερώσει οι αρχαίοι. Ακόμη ο Γιώργος ήταν δεινός περιπατητής. Σπάνια έπαιρνε μεταφορικό μέσο. Όλα άρχισαν με κείνο το ατύχημα, εννοώ το αυτοκινητιστικό. Όλα τα περιγράφει στο βιβλίο του «Πολλαπλά κατάγματα». Θα έλεγα ότι από τότε άρχισε η κατρακύλα της υγείας του (και είχε τόσα σχέδια για βιβλία και ζωή). Αυτός ο άνθρωπος που δεν τον πόνεσε ποτέ το κεφάλι, άρχισε να υποφέρει, να φοβάται, να πηγαίνει για ακτίνες και άλλες επώδυνες εξετάσεις. Τον πιέζαμε να πάει στους γιατρούς. Αυτός όλο ανέβαλε, όπως το ταξίδι του στην Αλεξάνδρεια. Είπαμε, δεν ταξίδευε. Μόνο στη Θεσσαλονίκη πολλές φορές κάθε χρόνο. Είχε αποφασίσει όμως, μόλις πάρει τη σύνταξή του (και ήτανε

ζήτημα πέντε - δέκα μηνών) να πάει στην Αλεξάνδρεια (ούτε και αυτό έγινε). Από τις τελευταίες του αδυναμίες μία κότα, η κυρία Καίτη (όπως την είχε βαφτίσει), την πρόσεχε. Πολλές φορές επέστρεφε νωρίτερα στο σπίτι, γιατί είχε την έγνοια της. Και φτάνουμε στο περσινό μαύρο καλοκαίρι. Η υγεία του χάλα. Πήγαινε στους γιατρούς με το ζόρι. Μου έλεγε «Γιαννάκη δινώω».

Του βρήκανε ουρία και μπήκε καθετήρας και άρχισε η πολύμηνη αναμονή για την εγχείριση του προστάτη. Έστειλε τα χειρόγραφα του τελευταίου του βιβλίου στο τυπογραφείο, την «πρωτεύουσα των προσφύγων».

Από κει και πέρα αναμονή και αγωνία. Μας δεχότανε σπίτι του με τον καθετήρα. Μαγειρεύε, μιλούσαμε, μας διάβαζε γραφτά του και κάναμε σχέδια για βιβλία. Δυο τρεις φορές βγήκε και περπάτησε έξω. Πήγε στον μπακάλη, στο μανάβη, ήρθε και στο γραφείο μου. Ήμαστε στον Οκτώβριο, έκανε τις διορθώσεις του βιβλίου του, ετοιμάζε το «φυλλάδιο». Αρχές Νοεμβρίου πήγαμε προσκαλεσμένοι στο σπίτι του φίλου μας ποιητή Κώστα Γκιμοσούλη (τον οποίον εκτιμούσε και αγαπούσε). Του άρεσε το σπίτι, η περιποίηση και η συζήτηση. Φύγαμε γύρω στις 1 το βράδι, και πήγαμε πεζοί μέχρι το σπίτι του. Στο δρόμο μιλήσαμε για τελευταία φορά μόνοι. Μετά από λίγες μέρες ήρθε σε μια ποιητική βραδιά που διάβασα. Μετά νοσοκομείο. Αιματοουρία. Νύχτα τον πήρανε. Του πήγα το βιβλίο του στο Σισμανόγλειο μαζί και το αφιέρωμα του περιοδικού «Λέξη» στον ίδιο. Έκανε χαρές. Έλεγε αστεία. Επιστρέφει στο σπίτι και σε μετρημένες μέρες αρχίζει το τέλος του. Εγχείριση στο Σισμανόγλειο —στο ίδιο κτίριο λίγο πριν το Γιώργο χάθηκε το παλληκαράκι, ο καλός ζωγράφος Δημήτρης Κακουλίδης—. Τα άλλα είναι γνωστά. Η μόλυνση, η συψαιμία, οι αλλεπάλληλες εγχειρήσεις. Ο μακρύς και χαμηλός διάδρομος του Νοσοκομείου, οι φίλοι, οι συγγενείς, ο κόσμος. Τρέχαμε για αίμα. Πριν μπει στο χειρουργείο, ζήτησε από την Δήμητρα (την αδελφή του) να ειδοποιήσει την Αρλέτα και μένα. Μετά έπεσε σε κώμα. Άντεξε τρεις μέρες. Και το Σάββατο γύρω στις 1 το μεσημέρι, όλα τελείωσαν. Με πήρε τηλέφωνο ο Μένης Κουμανταρέας και μου το ανήγγειλε με σπασμένη φωνή. Τώρα μόνος. Μια απ' αυτές τις μέρες Γιώργο θα έρθω στο σπίτι σου. Θα καθίσω απ' έξω στο παράθυρο (θα είναι βράδυ), η πλάτη σου γυρισμένη προς τον τοίχο και σκυμμένος θα γράφεις. Θα σου τραγουδίσω το τραγούδι σου —με τη φάλτσα φωνή μου— «μην απελπίζεσαι και δεν θ' αργήσει κοντά σου θα 'ρθει, κάποια βραδιά καινούργια αγάπη να σου ζητήσει, κάνει λιγάκι υπομονή». Και θα σε κλάψω ξανά.

Γιάννης Κοντός

Μεταξοχώρι —Αθήνα Ιούλιος - Σεπτέμβριος '85

Στο πατρικό σπίτι του Γ. Κοντού καθαρή Δευτέρα 1975. Από τα αριστερά: Γ. Κοντός, Τάκης Σινόπουλος, Ζωή Κοντού, Σάκης Πεπονής, Δημοσθένης Κοντός, Αλέκος Αργυρίου.

Κάτω: Μαρία Σινοπούλου, Κίμων Φράιερ, Γιώργος Ιωάννου.

1983. Ηχογράφηση στην ΕΡΤ-1 χριστουγεννιάτικης εκπομπής. Όρθιοι, από τα αριστερά: Γ. Κοντός, Κώστας Παπαγεωργίου. Καθιστοί: Γιώργος Ιωάννου, Μάρω Δούκα.

ΒΙΒΛΙΟ

Επιμέλεια
Χριστίνα Ντουινιά

«Αν η αιώνια επιστροφή είναι το πιο βαρύ φορτίο, οι ζωές μας μπορούν σ' αυτό το πλαίσιο, να φανερωθούν σ' όλη τους τη λαμπρή ελαφρότητα. Στ' αλήθεια, όμως, είναι φριχτή η βαρύτητα και ωραία η ελαφρότητα;».

ΜΙΛΑΝ ΚΟΥΝΤΕΡΑ

Η αβάσταχτη ελαφρότητα του είναι

Μετάφραση: Κατερίνα Δασκαλάκη
Εκδ. Εστία, Αθήνα 1986, σελ. 384

Η αβάσταχτη ελαφρότητα του είναι

Το τυχαίο και οι αυτοματισμοί ορίζουν τη μοίρα των ανθρώπων; Οι επιπόλαιες και ελαφρές αποφάσεις ή οι σοβαρές και ζυγισμένες είναι εκείνες που τελικά κρίνουν τη μοίρα; Και έπειτα, πώς συνδέονται μεταξύ τους; Με έναν τρόπο που αγγίζει τα όρια της ειρωνείας, ο Μίλαν Κούντερα, θέτει αυτά τα ερωτήματα παρακολουθώντας μέσα από την αφήγηση την παράδοση διαπλοκή τους. Οι σοβαρές αποφάσεις που ορίζουν την εικόνα που έχει το άτομο για το είναι του, ανατρέπονται τυχαία, με μίαν επιπολαιότητα αβάσταχτη, κι αυτές οι τυχαίες, οι «ελαφρές» αποφάσεις οδηγούν στη συνέχεια σε καταστάσεις από τις οποίες πλέον κρίνεται το ίδιο το είναι, ακόμα και η ζωή.

Ο Τόμας, επιτυχημένος χειρουργός στην Πράγα πριν από την εισβολή των σοβιετικών αρμάτων, έχει επιλέξει την εργενική ζωή και τις ερωτικές φιλίες. Ωστόσο, σχεδόν χωρίς να το καταλάβει, παντρεύεται την Τερέζα και την ακολουθεί παντού, ακόμα και στην κατεχόμενη Πράγα, όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο.

Η Σαβίνα, μια από τις ερωμένες του Τόμας, εγκαταλείπει την Ευρώπη κι αναζητάει την ελευθερία στην Αμερική, για να συναντήσει τελικά, εκεί, μια βαθύτερη μοναξιά.

Ο Φρανς, ένας αριστερός ελβετός διανοούμενος, σκοτώνεται στα σύνορα της Καμπότζης, μ' έναν γελοίο τρόπο, παρασυρμένος από μίαν επιπόλαιη επαναστατική έξαρση.

Η αβάσταχτη ελαφρότητα του είναι, παρά την ιδιοφυή σύλληψή του, παραμένει ένα άνισο μυθιστόρημα. Είναι μια διεισδυτική ανάλυση του ανδρικού και του γυναικείου έρωτα και της σεξουαλικότητας, ένα ειρωνικό φιλοσοφικό δοκίμιο και μια κοινωνική νωπογραφία μιας χώρας που υπάρχει σοσιαλισμού. Είναι ίσως σ' αυτό το τελευταίο θέμα — τόσο σημαντικό και τόσο επώδυνο για τον ίδιο — που ο Κούντερα δεν είναι πάντα εύστοχος. Η κριτική του προς τους Ευρωπαίους αριστερούς διανοούμενους ολισθαίνει σε μίαν αβασάνιστη ειρωνεία. Εξάλλου, η δυσχερής απόπειρά του να αποδώσει ολοκληρωμένα την εσωτερική λογική των ανθρώπων του κόμματος που συνεργάζονται με τους σοβιετικούς μετατρέπει τις εξαιρετικές και λεπτομερείς περιγραφές της ζοφερής καθημερινής ζωής στην Πράγα μετά το '68, σε μια πικρή και ειρωνική ηθογραφία που ωστόσο δεν κατορθώνει —κάποτε— να απογειώσει το υλικό της.

ΜΕΛΕΤΗ / ΔΟΚΙΜΙΟ
/ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΡΑΣΜΙΑ - ΔΟΥΤΖΑ
ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Βιβλιογραφία μεταφράσεων
νεοελληνικής λογοτεχνίας
Εκδ. ΕΛΙΑ, Αθήνα 1986, σελ. 318

Το βιβλίο αυτό στηρίζεται σε μια πρωτότυπη και χρήσιμη έρευνα που συγκεντρώνει όσες ξένες εκδόσεις - μεταφράσεις έργων της νεοελληνικής λογοτεχνίας, ανήκουν στα παρακάτω είδη του λόγου: ποίηση - μυθιστόρημα - διήγημα - θέατρο - ταξιδιωτικά - βιογραφίες - παιδικά - δοκίμια - μελέτες για νεοελληνικά θέματα και ανθολογίες.

Ο βιβλιογραφικός αυτός οδηγός περιλαμβάνει 1895 τίτλους μεταφράσεων —σε περισσότερες από 30 γλώσσες— που αντιπροσωπεύουν πάνω από 800 Έλληνες συγγραφείς από την υστεροβυζαντινή περίοδο ως τις μέρες μας. Μερικές πρώτες εκτιμήσεις από τη σύνταξη του οδηγού είναι ότι το ενδιαφέρον των ξένων για το ελληνικό βιβλίο εκδηλώνεται στις αρχές του 19ου αιώνα και γίνεται πολύ μεγαλύτερο μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, ενώ οι περισσότεροι μεταφρασμένοι Έλληνες συγγραφείς είναι —με αλφαβητική σειρά— οι Βασίλης Βασιλικός, Οδυσσεύς Ελύτης, Κ. Π. Καβάφης, Νίκος Καζαντζάκης, Γιάννης Ρίτσος, Αντώνης Σαμαράκης και Γιώργος Σεφέρης.

Η έκδοση θα εμπλουτίζεται με τις νεότερες εκδόσεις, ενώ παράλληλα θα συμπληρώνεται ως προς τις τυχόν παραλείψεις της, ώστε να εξασφαλίζεται μια συνεχής και συνεπής ενημέρωση των μελετητών και του αναγνωστικού κοινού.

Δ. ΛΥΠΟΥΡΑΝ

Αριστοτελικά μελετήματα
Αναζητώντας τον «προφορικό»
λόγο του Αριστοτέλη

Εκδ. Παρητηρήτης, Θεσσαλονίκη
1986, σελ. 166

Πρόκειται για το πρώτο βιβλίο μιας σειράς εκδοτικής που ξεκινά στη Θεσσαλονίκη και αναφέρεται στον μεγάλο Έλληνα —μακεδόνα στην καταγωγή— φιλόσοφο. Σκοπός του βιβλίου είναι να υπογραμμίσει την ανάγκη να αρχίσουμε πλέον να διαβάζουμε τα αριστοτελικά κείμενα ως ζωντανό προφορικό λόγο, αφού αυτά που έχουν διασωθεί από τον Αριστοτέλη είναι οι σημειώσεις που χρησιμοποιούσε για τη διδασκαλία του. Η προτεινόμενη νέα μέθοδος «ανάγνωσης» των αριστοτελικών κειμένων επιδιώκει να γίνει μια καινούργια μέθοδος ερμηνείας των κειμένων αυτών. Συγγραφέας του βιβλίου ο καθηγητής της αρχαίας ελληνικής φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Δημήτρης Λυπουρλής.

Το άγριο Χόλγουντ

Όταν ο συγγραφέας Ναθάνιελ Γουέστ σκοτώθηκε το 1940 σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα, ενώ πήγαινε στην κηδεία του Φ. Σ. Φιτζέραλντ, ήταν άγνωστος στο πλατύ κοινό. Είχε ήδη γράψει τέσσερα μυθιστορήματα και εργαζόταν ως σεναριογράφος στο Χόλγουντ, το ύψος, ωστόσο, της γλαφυρότητας, σκαπτικού πικρό και πεσσιμιστικό δεν είχε ακόμα τότε καταφέρει να συγκινήσει. Μια εικοσαετία περίπου μετά το θάνατό του, ήρθε επιτέλους η αναγνώριση.

Στην Ελλάδα το πρώτο του βιβλίο μεταφράστηκε το 1983 (Ο Δεσποινίς Μοναχικές Καρδιές, εκδ. Αστάρτη). Από τις ίδιες εκδόσεις κυκλοφόρησε και φέτος το μυθιστόρημά του The day of the locust (ελληνικός τίτλος: Το άγριο Χόλγουντ). Πρόκειται για ένα έργο που ισορροπεί πάνω σε μια κινηματογραφική τεχνική με σκηνές εναλασσόμενες περιεκτικές και ενίοτε αποσπασματικές. Ο ρυθμός της αφήγησης γρήγορος σχεδόν λαχανιαστός. Η ατμόσφαιρά του αναδύεται μέσα από την Αμερική του μεγάλου οικονομικού Κραχ, την Αμερική των ονείρων αλλά και της υποκρισίας και της κατάρρευσης. Σκηνικό του το Χόλγουντ, το μυθικό και αστραφτερό Χόλγουντ της δεκαετίας του '30 που τα πολύχρωμα ψιμύθια του κρύβουν επιμελώς την άλλη, τη σκοτεινή του πλευρά. Αυτή ακριβώς η πλευρά η σκληρή, η πικρή και η παράλογη είναι εκείνη που γοητεύει το συγγραφέα, αφού άλλωστε αποτελεί και ένα ισχυρό του βίωμα. Πίσω από αυτή την πλευρά μας ανατρέπει έναν κόσμο τραγικό που κάποτε γίνεται εφιαλτικά κωμικός.

ΝΑΘΑΝΙΕΛ ΓΟΥΕΣΤ

Το άγριο
Χόλγουντ

ΑΣΤΑΡΤΗ

ΝΑΘΑΝΙΕΛ ΓΟΥΕΣΤ

Το άγριο Χόλγουντ

Μετάφραση: Ρένα Χατχούτ

Εκδ. Αστάρτη, 1986, σελ. 190

ΘΕΟΦ. Δ. ΧΑΤΖΗΣΤΕΦΑΝΙΔΗ

Ιστορία της Νεοελληνικής εκπαίδευσης 1821-1986

Εκδ. Δημ. Παπαδήμα, Αθήνα 1986, σελ. 416

Ένα ενδιαφέρον και χρήσιμο βιβλίο που έχει ως αντικείμενό του την ιστορία της νεοελληνικής εκπαίδευσης. Τα θέματα που θίγονται από τον συγγραφέα είναι τα ακόλουθα:

Οι διάφορες παιδαγωγικές τάσεις στην Ελλάδα κατά τον 19ο και 20ο αιώνα. Το γλωσσικό ζήτημα και οι συνέπειές του στην εκπαίδευση της χώρας μας, τα εκπαιδευτικά συστήματα και οι μέθοδοι διδασκαλίας —Αλληλοδιδασκτική μέθοδος, ερβαριανό σύστημα, Σχολείο Εργασίας.

Ο «Εκπαιδευτικός Όμιλος» καθώς και όλες οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και αντιμεταρρυθμίσεις στην ελληνική εκπαίδευση (1895-1986), είναι επίσης θέματα που ερευνώνται και προσεγγίζονται ιστορικά.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Γ. ΚΑΨΩΜΕΝΟΥ

Η ελληνική γλώσσα από τα ελληνιστικά ως τα νεώτερα χρόνια

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1986, σελ. 16 + 125

Πρόκειται για δύο σημαντικές μελέτες του αιμνήστου καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που είχαν αρχικά δημοσιευτεί στα γερμανικά.

Η πρώτη, με τον τίτλο «Η ελληνική γλώσσα από την κοινή ως τις μέρες μας» είχε αρχικά μεταφραστεί το 1975 από το μαθητή του Στ. Καψωμένου, κ. Δανιήλ Ι. Ιακώβ, επίκουρο καθηγητή σήμερα της Φιλοσοφικής, και αποτέλεσε τη βάση της εργασίας που ο Καψωμένος αργότερα βελτίωσε, αναθεώρησε, επαύξησε και ενημέρωσε βιβλιογραφικά. Στο πρώτο μέρος της μελέτης γίνεται κριτική επισκόπηση των σπουδών για τη μετακλασική ελληνική από τον 16ο αιώνα ως σήμερα. Στο δεύτερο μέρος συζητούνται και διαφωτίζονται προβλήματα της Κοινής, και συγκεκριμένα το πρόβλημα της σχέσης ανάμεσα στην Κοινή και τις αρχαίες διαλέκτους, της εξέλιξης της Κοινής στο μεσαίωνα και της νέας διάσπασης της σε διαλέκτους. Στην άλλη μελέτη «Η ελληνική γλώσσα στην Αίγυπτο» εξετάζονται τα θέματα:

- 1) αν η ελληνική στην Αίγυπτο δέχτηκε την επίδραση της γλώσσας των εντοπίων·
- 2) αν η ελληνική της Αιγύπτου αποτέλεσε ξεχωριστή διάλεκτο·
- 3) τι συνάγεται με τη βοήθεια της Νέας Ελληνικής για την ελληνική που μιλούσαν στην Αίγυπτο στα ελληνιστομακά χρόνια.

Ένα βιβλίο ενδιαφέρον και χρήσιμο που πλουτίζει την μάλλον πενιχρή βιβλιογραφία της επιστήμης.

ΑΘ. Κ. ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ

Ευριπίδη, Ιφιγένεια η εν Ταύροις (κείμενο, μετάφραση, σχόλια)

Εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1986, σελ. 496

Το βιβλίο αυτό διακρίνεται σε τρία μέρη. Προτείνεται μια εκτενής εισαγωγή για το μύθο της Ιφιγένειας και τη δραματοποίησή του, για τη χρονολόγηση του έργου, τη δομή και τα πρόσωπα και τέλος για τα σκηνικά και σκηνοθετικά στοιχεία.

Ακολουθεί μια διεξοδική ανάλυση που στηρίζεται βασικά στο ίδιο το έργο, ενώ στο τρίτο μέρος του βιβλίου δίνεται το κείμενο και η μετάφραση, που κινείται ανάμεσα στον πεζό και τον ποιητικό λόγο.

Την έκδοση συμπληρώνουν εξονυχιστικά σχόλια, γλωσσικά, αποκατάστασης του κειμένου, πραγματολογικά κ.ά. Στο τέλος βρίσκονται οι σημειώσεις που αφορούν τα προηγούμενα τμήματα και η βιβλιογραφία.

Ο. LANGE — W. BRUS —

T. KOWALIK — I. SACHS

Οικονομική επιστήμη: Κύριες τάσεις

Εισαγωγή: Σπ. Παπασηλητιόπουλος

Μετάφραση: Φλ. Κυριακοπούλου
Εκδ. Κένταυρος, Αθήνα 1986, σελ. 153

Πρόκειται για μια έκδοση της ΟΥΝΕΣΚΟ που κυκλοφόρησε στα πλαίσια ενός προγράμματος υψηλής εκλαϊκεύσης για την κατάρτιση των κοινωνικών επιστημών σήμερα. Γραμμένο από τέσσερις σημαντικούς Πολωνούς οικονομολόγους, το έργο αυτό, αποτελεί μια συνοπτική, αλλά με μεγάλη παιδαγωγική καθαρότητα, έκθεση των μεγάλων προβλημάτων που απασχολούν την οικονομική επιστήμη, των μεθόδων και εργαλείων που χρησιμοποιεί και των θεωριών που αναπτύχθηκαν στους δύο τελευταίους αιώνες. Η εισαγωγή του Σπήλιου Παπασηλητιόπουλου είναι εξαιρετικά χρήσιμη για τον αναγνώστη, αφού τον βοηθά στην πληρέστερη κατανόηση του βιβλίου.

Ν.Γ. ΜΠΟΥΡΑΣ — Α. Π.

ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ

Αρχαία ελληνικά

Συστηματική προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας Μέρος Α'

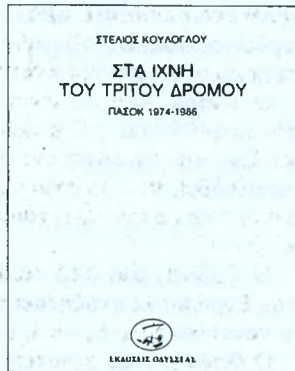
Εκδ. Κολλεγιού Αθηνών, 1986, σελ. 235

Ένα σοβαρό, χρηστικό βοήθημα που αποσκοπεί στην εξοικείωση του μαθητή με την ιδιομορφία της αρχαίας γλώσσας, τόσο από την άποψη των κειμένων, όσο και από την άποψη της γραμματικής και του συντακτικού, πλούσιο σε παρατηρήσεις, σχόλια και ασκήσεις. (Κυκλοφορεί ο Α' τόμος)

ΒΙΒΛΙΟ-ΚΡΙΤΙΚΗ

Ο Δημήτρης Κ. Ψυχογιός γράφει για το βιβλίο του Στέλιου Κούλογλου «ΣΤΑ ΙΧΝΗ του ΤΡΙΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ», εκδόσεις Οδυσσέας, 1986, 192 σ., 500 δρχ.

Δεν χρειάζεται να συστήσει κανείς τον Στέλιο Κούλογλου στους αναγνώστες του ΑΝΤΙ, που χρόνια τώρα χαίρονται μέσα απ' αυτές τις σελίδες τα κείμενά του. Το πρώτο του βιβλίο όμως πρέπει να παρουσιαστεί (και να διαβαστεί) γιατί αποτελεί συγκροτημένη προσπάθεια ανάλυσης του «φαινομένου ΠΑΣΟΚ» που υπερβαίνει την αναγκαστική αποσπασματικότητα και μερικότητα του επίκαιρου δημοσιογραφικού κειμένου.

Το εξώφυλλο, καλειδοσκοπική πολλαπλή φωτογράφιση του Ανδρέα Παπανδρέου, προϊδεάζει για το περιεχόμενο του βιβλίου που επικεντρώνεται στην προσωπικότητα και τους χειρισμούς του προέδρου του ΠΑΣΟΚ. Μέσα από τη θεματολογική πορεία της έκθεσης του Στέλιου Κούλογλου αναδεικνύονται και συνδέονται «αιτιοκρατικά» πλήθος γνώστών και άγνωστων στοιχείων: οι διαδικασίες διαγραφών, διασπάσεων, αποχωρήσεων η πορεία προς την εξουσία και οι μεθοδεύσεις που επιτρέπουν εσωκομματικά (με το συνεχές αδιόρατο γλιστρήμα σε νέες θέσεις) να προβληθεί ένα νέο πρόσωπο του ΠΑΣΟΚ· οι απρογραμμάτιστοι πρώτοι μήνες της εξουσίας· το τελικό κατόρθωμα «όχι βέβαια της κοινωνικοποίησης του κράτους, αλλά της κρατικοποίησης του κόμματος».

Τα δυο βασικά εννοιολογικά εργαλεία που χρησιμοποιεί ο Στέλιος Κούλογλου για να συνδέσει μεταξύ τους τα επιμέρους φαινόμενα είναι το «εσω-κόμμα» και το «σύνδρομο του ασανσέρ». Το (οργουελιανό;) εσω-κόμμα «απαρτίζεται από τις οργανώσεις, τοπικές και κλαδικές, το μεσαίο στελεχικό δυναμικό και έχει επικεφαλής του... αυτό που αργότερα θα ονομασθεί η "ιστορική ηγεσία" του ΠΑΣΟΚ», την τριάδα δη-

λαδή Τσοχατζόπουλου - Γεννηματά - Λαλιώτη. Η ηγεσία του εσωκόμματος από τη μια, το περιβάλλον του Α. Παπανδρέου από την άλλη αποτελούν τους δύο πόλους νομιμοποίησης αντεγκλίσεων μέσα στο ΠΑΣΟΚ— με τον Α. Παπανδρέου αναμφισβήτητο επικυρίαρχο βέβαια.

Η θεωρία του ασανσέρ αναφέρεται στην «τακτική του προέδρου να αποδυναμώνει όλες εκείνες τις τάσεις ή τα πρόσωπα που σε μια ορισμένη περίοδο τείνουν να αποκτήσουν ξεχωριστή δύναμη κι επιρροή». Όσοι φθάνουν στο «ρετιρέ» του πασοκικού οικοδομήματος δεν αργούν να βρεθούν σε ενδιάμεσους ορόφους, καμιά φορά και στο υπόγειο ή και εκτός κτιρίου. Ως πόρισμα του θεωρήματος του ασανσέρ προκύπτει ότι οι αποπεμπόμενοι, αν ξαναγίνουν δεκτοί στον κόσμο, θα ενταχθούν σε κάποιον από τους κατώτερους ορόφους και δεν θα γίνουν δεκτοί στο ρετιρέ από το οποίο απεπέμφθησαν.

Όμως τα εργαλεία ανάλυσης που χρησιμοποιοεί ο Κούλογλου δεν είναι παρά επιβοηθητικά για να κατανοήσουμε τους χειρισμούς του κεντρικού προσώπου του δράματος, του Ανδρέα Παπανδρέου. (Ίσως θα ήταν σωστότερο από αυτή την άποψη να έχει ως υπότιτλο το βιβλίο το «Ανδρέας Παπανδρέου 1974 - 1986» και όχι «ΠΑΣΟΚ 1974 - 1986»). Διαμακρών και σε πολλά σημεία του βιβλίου ο συγγραφέας έρχεται να φωτίσει την προσωπικότητα, την ιδεολογία, το θυμισμό, τις πρακτικές του πρωθυπουργού. Θα έλεγε κανείς πως τον έχει μελετήσει τόσο καλά ώστε πρόλαβε να τιτλοφορήσει ένα κεφάλαιο του βιβλίου «οι κακές παρέες»— πριν ακόμη αναφερθεί δημόσια σ' αυτές ο πρωθυπουργός και τους φορτώσει όλα τα δεινά του κόμματος και του τόπου...

Σ' αυτό ακριβώς το σημείο βρίσκεται και η διαφώνια μου με την ανάλυση του Στέλιου Κούλογλου: ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας της έκθεσής του θα σπρώξει ίσως ορισμένους αναγνώστες στην αντίληψη ότι η πολιτική είναι περίπου «μηχανή που δουλεύει στο κενό»· ότι το κυρίαρχο και αποφασιστικό στοιχείο της πολιτικής είναι οι τακτικοί χειρισμοί των δρώντων πολιτικών και όχι η πολιτική πρόταση, το πρόγραμμα και η δράση— και οι κοινωνικές αναφορές που τη συνοδεύουν. Φυσικά, ο συγγραφέας δεν επιχειρεί μια συνολική παρουσίαση του «φαινομένου ΠΑΣΟΚ» στα πλαίσια του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού προς το τέλος του 20ού αιώνα· αυτό είναι δουλειά των ιστορικών και κοινωνικών επιστημόνων που θα έρθουν (εκ των υστέρων και εκ του ασφαλούς) να μας αναλύσουν τις «δομικές αιτίες» και τις συνέ-

πειες του φαινομένου. Ο Στέλιος Κούλογλου παραμένει δημοσιογράφος που παρατηρεί, αναλύει, κρίνει, δημοσιοποιεί καταστάσεις που τώρα ζούμε.

Θα έλεγε κανείς όμως ότι επηρεάστηκε από το ίδιο το αντικείμενό του: παρουσιάζει και ερμηνεύει το ΠΑΣΟΚ με τους όρους που θα το ανέλυε και ένα μέλος του ΠΑΣΟΚ. Ο Κούλογλου δεν είναι, και γι' αυτό η προσέγγιση του είναι κριτική και οξεία— δεν μπόρεσε όμως, νομίζω, να ξεπεράσει τα αναλυτικά εργαλεία των πληροφοριοδοτών του, αυτών με τους οποίους μίλησε, των πασοκικών κειμένων που διάβασε, των κουτσομπολιών που έφθασαν ως τα αυτιά του. Η προσωπικότητα του Α. Παπανδρέου οι ιντριγκες και οι ανταγωνισμοί ατόμων και ομάδων δεν αρκούν για να εξηγήσουν τη γέννηση, την πορεία και τα σημερινά αδιέξοδα του ΠΑΣΟΚ.

Πρέπει όμως να διαβάσει κανείς το βιβλίο, έστω και για να διαφωνήσει με το συγγραφέα. Θα αντλήσει πληροφορίες που μόνο «μυημένοι» ως τώρα ήξεραν, θα μάθει παρασκήνια, νοοτροπίες, συμπεριφορές. Κι είναι κρίμα που το βιβλίο δεν έχει περιεχόμενα για να μπορεί κανείς ευκολότερα να ανατρέχει για να βρει κάποια στοιχεία. Κι ας τα εντάξει στο δικό του ερμηνευτικό σχήμα, αν διαφωνεί, όπως ο γράφων, μ' αυτό του Στ. Κούλογλου. Για να μην αναφερθούμε και στην απόλαυση της ανάγνωσης που προσφέρει η οξεία, ειρωνική, εύστοχη και κριτική γραφίδα του Κούλογλου, που σπάνια χάνει τις γνωστές αρετές της, παρά την έκταση του κειμένου.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΒΙΤΗΣ
Οκνηρίας εγκώμιον

ή
Γιατί μας κλαίνει κι οι ρέγγες
(πεζογραφήματα)
Εκδ. Στιγμή, 1985, σελ. 73

ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ
Ιδίοις σώμασι

(ποίηση)
Εκδ. Πλέθρον, 1986, σελ. 51

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΕΝΤΕΑΣ

Πέτρινος κόσμος
(μυθιστόρημα)
Εκδ. Δωρικός, 1986, σελ. 221

ΒΑΣΙΛΗ Ν. ΤΕΡΤΙΠΗ

Γυμνές πέτρες
(διηγήματα)
Καλαμάτα 1986, σελ. 77

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΠΑΣ

Εν Πλω
(ποίηση)
Εκδ. Πλέθρον 1986

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΡΑΜΠΑΒΙ-
ΛΑ**

Το ημερολόγιο του δόκτορος
Π***
(μυθιστόρημα)
Αθήνα 1986, σελ. 301

ΣΤΕΛΙΟΥ ΝΤΟΜΑΛΗ

Το πνεύμα της αποξένωσης
(διηγήματα)
Λάρισα 1986, σελ. 64

ΦΑΙΔΩΝΑΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ

Επίμονο θεώρημα
(ποίηση)
Εκδ. Θουκιδίδης, 1986, σελ. 41

Δ. ΚΡΕΜΟΥ

Πυρηνική
Θεωρία και εφαρμογές σε ενδεκα
απλά μαθήματα
Αθήνα 1986, σελ. 105

**ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΟΥΥΛΑΙΟΥ ΜΑΝ-
ΛΑΛΙΑΝ**

Χριστιανική Κατήχηση - Ασκητική
Εκδ. Π. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη
1985, σελ. 108

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΝΤΑΖΗΣ

Στο καρτέρι
και άλλα διηγήματα
Εκδ. Κέδρος 1986, σελ. 136

ΣΠΥΡΟΣ ΓΑΛΛΙΟΣ

Σενάριο σε δύο διαστάσεις
(μυθιστόρημα)
Εκδ. Βιβλιοθήκη, 1986, σελ. 258

**ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΩΝΣΤ. ΣΑΝΟΥ-
ΔΑΚΗΣ**

Καπετάν Κατσιώρη
Οι ριζίτες
Εκδ. Κνωσός, 1986, σελ. 154

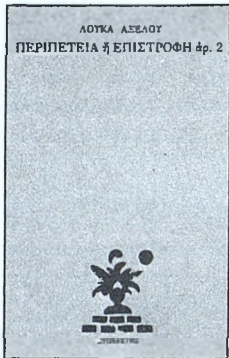
ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Συνταγματική αναθεώρηση και
προεδρικός θεσμός (1985-86)
Κείμενα Παρέμβασης
Εκδ. University studio press, 1986.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

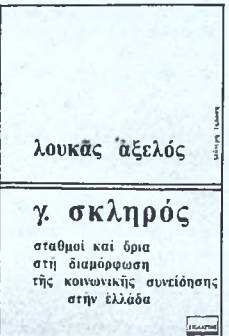
ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗ ΝΥΧΤΑ

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ Ή ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΡ. 2

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ

Γ. ΣΚΛΗΡΟΣ. ΣΤΑΘΜΟΙ ΚΑΙ
ΟΡΙΑ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μαυρομυχάλη 39
Τηλ. 3601956, 3610445
Αθήνα 10680

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

από τις εκδόσεις ΝΤΟΥΝΤΟΥΜΗ

ΖΗΤΕΙΣ ΤΕΤΟ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

από τις εκδόσεις ΝΤΟΥΝΤΟΥΜΗ

ΖΗΤΕΙΣ ΤΕΤΟ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

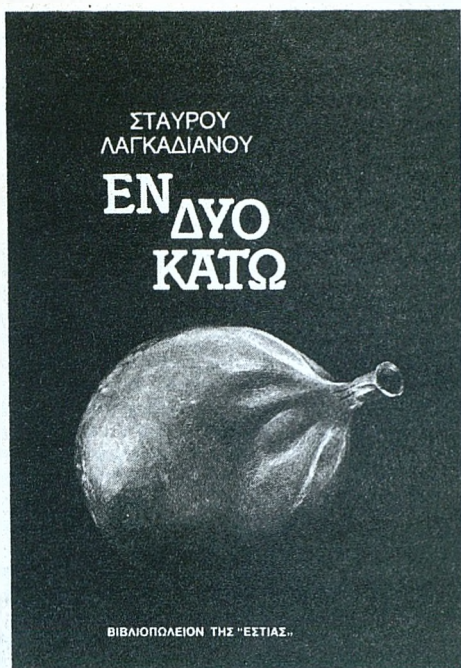
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

από τις εκδόσεις ΝΤΟΥΝΤΟΥΜΗ

ΖΗΤΕΙΣ ΤΕΤΟ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

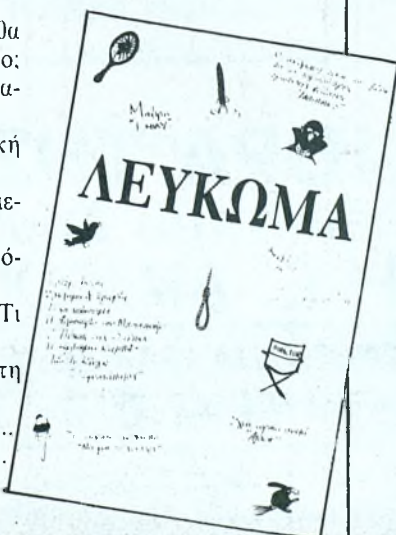
Κ
Υ
Κ
Λ
Ο
Φ
Ο
Ρ
Ε
Ι
σε Γ' έκδοση συμπληρωμένη

«...Πήδηξα απ' το ΡΕΟ και καθώς ήμουν ασυνήθιστος στο ύψος έσκασα στο δάπεδο, τα πόδια μου λύγισαν και σωριάστηκα κάτω. Το ίδιο κι ο Μύρωνας με τα μικρά μαύρα καταϊδρωμένα απ' το φόβο του μάτια, το ίδιο κι ο γιατρός, σωριάστηκε κι αυτός, 30 χρονών, 2 μέτρα ψηλά το ΡΕΟ, πού ν' αντέξει! Σκληρό το έδαφος σου πατρίδα! Κι η νοτάδα έπαψε να φέρνει μπόχες σαπισμένων φυκιών, στεκόμενων νερών και πεθαμένων ψαριών από τον υγρό τάφο της λίμνης

ΕΝΑ ΛΕΥΚΩΜΑ... ΓΙΑ «ΜΕΓΑΛΟΥΣ»

- Ποιο παιδικό σας παιχνίδι θα θέλατε να σας ξανακάνουν δώρο;
- Τι εκπομπή θα κάνατε στο ραδιόφωνο;
- Μια ιδέα για κινηματογραφική ταινία.
- Αν είσασταν μάγος σε τι θα μεταμορφωνόσασταν;
- Ποιο είναι το πιο ερωτικό απόσπασμα που έχετε διαβάσει;
- Βαδίζετε και παραμιλάτε. Τι λέτε;
- Τραγούδια που συνόδεψαν τη ζωή σας.

ΣΕ ΕΚΔΟΣΗ ΚΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΟΥ, ΣΚΙΤΣΑ ΓΙΑΝΝΗ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Σ. ΜΑΡΑΘΙΑΣ, Ζαλόγγου 1

**Πήρες σήμερα
τον ΜΙΚΡΟ ΗΡΩΑ:**

ΠΡΟΣΦΟΡΑ:

Αναπαραγωγές

**8 ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ
ΕΞΩΦΥΛΛΑ**

της πρώτης έκδοσης

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

● Από το λογιστήριο της εφημερίδας «ΕΘΝΟΣ» πήραμε την παρακάτω επιστολή. Αναφέρεται σε σχετικό άρθρο του Ν. Ι. Κυριαζή (τχ. 334) για τα οικονομικά των εφημερίδων. Η επιστολή επιβεβαιώνει τα όσα γράφτηκαν και διευκρινίζει τον ισολογισμό της εφημερίδας.

Κύριοι,

Θα θέλαμε σαν διευκρινιστικά στοιχεία για τα όσα γράφτηκαν στο περιοδικό σας στο φύλλο της 5/12/1986 να σας γνωρίσουμε τα εξής:

1) Η Εταιρεία μας «ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΘΝΟΣ Α.Ε.» κατηγορηματικά δηλώνει ότι δεν έχει πάρει ποτέ κανένα δάνειο από καμία Τράπεζα όπως άλλωστε αναφέρετε και εσείς στο δημοσίευσμά σας.

2) Οι συνολικές υποχρεώσεις μας είναι πράγματι 939,9 εκατομμύρια δραχμές (και παρουσιάζουν αύξηση 432,4 εκατομμύρια δρχ. συγκριτικά με το 1984). Όμως στο συγκεκριμένο αυτό σημείο ο συντάκτης σας παρέλειψε να αναφέρει και την αντίστοιχη αύξηση των αποθεμάτων, απαιτήσεων

και διαθεσίμων που ήταν 483,7 εκατομμύρια δρχ. (συγκριτικά με το 1984), και όπως ασφαλώς γνωρίζετε για να μπορέσει κανείς να βγάλει σωστά συμπεράσματα μετά την ανάγνωση ενός ισολογισμού απαιτείται η παράλληλη μελέτη των υποχρεώσεων και των αποθεμάτων, απαιτήσεων και διαθεσίμων.

Πιστεύουμε ότι η ταυτόχρονη παράθεση των παραπάνω στοιχείων θα δώσει στον αναγνώστη μια σαφέστερη εικόνα της υγείας της επιχείρησής μας, την οποία και εσείς διαπιστώνετε.

Γι' αυτό παρακαλούμε για την επανόρθωση του κειμένου σας με την παραπάνω συμπλήρωση.

Φιλικά
Αφροδίτη Δεϊμεζή
Προϊσταμένη Λογιστηρίου

ΕΜΠΡΟΣ, ΓΙΑ ΤΗ ΣΙΔΩΜ...

● Καταγγελία που αφορά το καθεστώς σπουδών στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (Νεοελληνικό και Φιλοσοφικό Τμήμα) και που αναγκάζει τους φοιτητές να τρέχουν να προλάβουν στη θauματουργή κολυμβήθρα...

Ας μιλήσουμε λοιπόν για «χαρτάκια».

Το «χαρτάκι» ή καλύτερα αριθμός προτεραιότητας επινοήθηκε απ' το φιλολογικό τμήμα του Πανεπιστημίου —ακολουθήσε το φιλοσοφικό— για τον περιορισμό του αριθμού των φοιτητών που συμμετέχουν σε κάθε μάθημα.

Με άλλα λόγια για να μη γίνονται τα μαθήματα διαλέξεις, μια και οι ελλείψεις σε διδακτικό προσωπικό είναι γεγονός, το τμήμα αυτό υιοθέτησε την τακτική του περιορισμένου αριθμού φοιτητών στο μάθημα. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο αριθμός αυτός δεν είναι σταθερός για όλα τα μαθήματα.

Αναγκαίο, λοιπόν, για να δηλώσεις ένα μάθημα είναι να προσκομίσεις στη γραμματεία ένα χαρτάκι με τον αριθμό της προτεραιότητάς σου στο μάθημα.

Το θέμα της νομιμότητας μιας τέτοιας τακτικής το αφήνουμε ανοιχτό.

Ας σημειωθεί, κι έχει σημασία αυτό, ότι ο αριθμός προτεραιότητας στα μαθήματα δεν ισχύει για τα άλλα τμήματα της Φιλοσοφικής: ψυχοπαιδαγωγικό, ιστορικό, τα οποία θεωρούν θέμα αρχής να εναντιωθούν σε μια τέτοια πρακτική.

Ας δούμε, όμως, τα αποτελέσματα μιας τέτοιας πρόχειρης

λύσης του προβλήματος. Στριμώγματα και ουρές έξω απ' τα σπουδαστήρια οι οποίες ξεκινούν απ' τις 7 ή 8 το πρωί ανάλογα με το πόσο δημοφιλές είναι το μάθημα. Όποιος προλάβει λοιπόν. Κι αν δεν προλάβει τότε οργανώνει το εξάμηνό του ανάλογα με το τι έχει περισσέψει, αν έχει περισσέψει.

Είναι αυτονόητο ότι με τον τρόπο αυτό αδικούνται τα άλλα τμήματα, που δεν έχουν αριθμό προτεραιότητας στα μαθήματά τους, μια που όλος ο όγκος των φοιτητών πέφτει κυριολεκτικά πάνω τους.

Και σαν να μην έφταναν αυτά το νεοελληνικό τμήμα (πρόεδρος του οποίου είναι ο κ. Καψωμένος) υιοθετεί μια δεύτερη τακτική σε συνδυασμό με την πρώτη για να λύσει τα προβλήματα που δεν έλυσε η πρώτη.

Καθιερώνεται κατάλογος μαθημάτων (4 ως 5 στον αριθμό) διαφορετικός για κάθε εξάμηνο. Ανάλογα με το εξάμηνο μεγαλώνει και ο βαθμός δυσκολίας των μαθημάτων.

Με συνέπεια, ο φοιτητής να αναγκάζεται να επιλέξει μόνο ανάμεσα στα μαθήματα που έχουν οριστεί για το εξάμηνό του. Είναι φανερό ότι η τακτική αυτή αντιστρατεύεται το νόμο - πλαίσιο για τα ΑΕΙ που ορίζει ελευθερία στην επιλογή των μαθημάτων.

Παράλληλα, συμβαίνει το εξής παράδοξο: φοιτητές που παρακολουθούν για πρώτη φορά Νέα Ελληνικά στο 7ο ή 8ο εξάμηνο των σπουδών τους να αναγκάζονται να δηλώνουν μαθήματα πολύ σοβαρών απαιτήσεων.

Αυτά περί αυθαιρεσιών και των αποτελεσμάτων τους.

Με πολύ εκτίμηση
Ελευθερία Αρβούση

ΓΙΑΝΝΗΣ Ε. ΔΙΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ το ντοκουμέντο του Δημοσιογράφου ΓΙΑΝΝΗ Ε. ΔΙΑΚΟΓΙΑΝΝΗ

ΜΕΞΙΚΟ-ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ-ΕΛ ΣΑΛΒΑΔΟΡ-ΟΝΔΟΥΡΑΣ
ΚΟΣΤΑΡΙΚΑ-ΠΑΝΑΜΑΣ-ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ-ΚΟΥΒΑ

360 σελίδες, 200 φωτογραφίες, 12 χάρτες, 8 οικονομικοί πίνακες
40 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ: του Ντανιέλ Ορτέγκα της χήρας του Αλλιέντε κλπ.
του Πατέρα του ΤΣΕ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

ΑΧΑΪΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

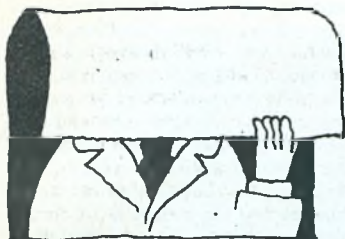
ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: ΚΟΔΡΙΓΚΤΩΝΟΣ 14-ΤΗΛ. 8211927

εκδόση προσφορά στη Νικαράγουα

«Αχαΐκες εκδόσεις»

ΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΤΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ
ΔΙΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

• Με αφορμή σημειώμά μας αλλά και επιστολή αναγνώστη, ο αρχιμανδρίτης Ιερόθεος Βλάχος, μας γράφει:

Κύριε Διευθυντά,

Προσωπικά θεωρώ τιμή γιατί ασχοληθήκατε με το νέο μου βιβλίο «Ορθόδοξη Ψυχοθεραπεία» δυο φορές. Την πρώτη φορά κάνατε μια πρώτη κριτική παρουσίαση και τη δεύτερη φορά δημοσιεύσατε επιστολή του αναγνώστη σας κ. Ιωάννου Σπυροπούλου, σχετικά με το πρώτο σας σχόλιο.

Μερικοί που διάβασαν το πρώτο σχόλιο του περιοδικού σας διέκριναν μια ειρωνεία. Προσωπικά δεν διέκρινα αυτό το πράγμα. Κατάλαβα μάλλον μια θετική στάση απέναντι στο βιβλίο, γι' αυτό δεν θέλησα να απαντήσω. Μάλιστα μπορώ να πω ότι χάρηκα που κάνατε αυτήν την κριτική παρουσίαση. Θεωρώ τιμή που ασχολούνται οι άνθρωποι και προσέχουν ένα έργο μου. Δεν θέλω να απαντώ πάντοτε. Άλλωστε, δεν είναι και εύκολο για κάθε συγγραφέα να απαντά σε κάθε κριτική.

Εκείνο που με παρακίνησε στο να απευθύνω αυτήν την επιστολή είναι μια φράση της επιστολής του κ. Σπυροπούλου. Αναφερόμενος ο επιστολογράφος σας στη φράση μου ότι «η Ορθοδοξία εί-

ναι κυρίως θεραπευτική επιστήμη και αγωγή» σημειώνει: «Βέβαια η Ορθοδοξία δεν είναι επιστήμη. Αγωγή όμως είναι». Επειδή η θέση μου ότι η Ορθοδοξία και η Θεολογία είναι θεραπευτική επιστήμη παραξένευσε και μερικούς άλλους ανθρώπους, που αντιμετωπίζουν τα θέματα μάλλον επιπόλαια και αβασάνιστα θα ήθελα να δώσω μερικές διευκρινήσεις.

Τη λέξη επιστήμη δεν τη χρησιμοποιώ με τη σημερινή σημασία της λέξεως, ως διανόηση, διανοητική εργασία, σύστημα μερικών αληθειών κτλ. αλλά με την αρχική της σημασία. Δηλαδή η λέξη επιστήμη προέρχεται από το ρήμα *επίσταμαι* και τόσο στους αρχαίους όσο και στους εκκλησιαστικούς συγγραφείς έχει διάφορες σημασίες. Όπως γράφεται στο Λεξικό Lidde-Scott η λέξη επιστήμη έχει πολλές σημασίες. Σημαίνει «τό *ἐπίστασθαι* τι καλώς, *ἔχειν ἀκριβῆ γνῶσιν αὐτοῦ, ἐμπειρία, δεξιότητα*», η «*ἐπιστημονική γνώσις*», «*ἐκκλησιαστική πειθαρχία*», «*τάξις*», «*πειθαρχία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ*» κτλ.

Χρησιμοποιώ λοιπόν τη λέξη με την έννοια της πραγματικής γνώσεως της θεραπείας. Δηλαδή εννοώ ότι η Ορθοδοξία είναι κυρίως και προπαντός θεραπευτική, αφού επιδιώκει την πνευματική θεραπεία του ανθρώπου, που είναι κυρίως θεραπεία του ασθενούς νου. Και επειδή η Ορθοδοξία που είναι αποκεκαλυμμένη αλήθεια, δεν είναι ανακάλυψη της λογικής, αλλά αποκάλυψη του ἴδιου του Θεού στην καθαρή καρδιά του ανθρώπου, γι' αυτό αυτή κατέχει την πραγματική γνώση της μεθόδου που πρέπει να ακολουθηθεί ο άνθρωπος για να θεραπευθεί. Με αυτήν την έννοια χρησιμοποιώ τη φράση ότι η Ορθοδοξία ή η Θεολογία είναι θερα-

Ένα πολύ σύγχρονο μυθιστόρημα

Γιώργου Δόμβρου Η ΦΙΛΗ ΜΟΥ

Ηριδανός

Τώρα -

ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
φθηνά ΠΟΛΥ φθηνά βιβλία

Ἐγκυκλοπαίδειες μισοτιμῆς
Εὐκολίες πληρωμῆς

ΜΠΟΣΤΑΝΟΓΛΟΥ - ΓΙΑ ΤΟ ΦΘΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 92. ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4112258

Γνωρίσατε τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ μὲ τὶς ἐκδόσεις ποιότητος

ΠΑΠΑΔΗΜΑ

πὺ τιμοῦν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ συμβάλλουν στὴν ἀνάπτυξη τῶν κλασσικῶν σπουδῶν στὴν πατρίδα μας.

Κάθε βιβλίο ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις

ΠΑΠΑΔΗΜΑ

εἶναι τὸ πολυτιμότερο ΔΩΡΟ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 8 - ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ 36-27-318

ΤΡΕΧΕΙ ΤΡΕΧΕΙ ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΤΡΕΧΕΙ ΝΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΕΣΤΡΑΨΕ Η ΜΑΡΓΙ ΛΟΥΖΟΥ

ΣΟΤΡΑΦΙΣΕ Η ΚΕΛΑΥ ΜΑΤΑΘΙΑ ΚΙΝΩ

ΚΑΛΕΝΤΗΣ

αντι

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Υπεύθυνος, σύμφωνα με τον νόμο:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Σπαρτάκου 9, Καλλιθέα
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ Α.Ε.
Πειραιώς 52 — Μοσχάτο
Τηλ. 48.16.322

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 1.100 δρχ. - Ετήσια 2.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 7.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 14
ετήσια: δολ. 28
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 17
ετήσια: δολ. 34

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ:** δρχ. 100
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ:** δρχ. 150

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

πυτική επιστήμη και αγωγή. Άλλωστε μπορεί κανείς να παρεξηγήσει και τη λέξη Ορθοδοξία, επειδή χρησιμοποιείται για να δηλώσει άλλα πράγματα και άλλες αλήθειες.

Πάντως για να μη φανεί ότι πρωτοτυπώ στο θέμα αυτό και πλάθω δική μου ορολογία θα ήθελα να ομολογήσω ότι για τη χρησιμοποίηση του όρου θεραπευτική επιστήμη επηρεάστηκα από τον άγιο Διονύσιο Αρεοπαγίτη και άλλους Πατέρας, οι οποίοι χρησιμοποιούν τη λέξη επιστήμη για να καθορίσουν τον τρόπο προετοιμασίας μας για την επικοινωνία και ένωση με τον Θεό. Ο άγιος Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης στα συγγράμματά του, αναλύοντας τα στάδια της πνευματικής τελειώσεως, που είναι η κάθαρση, ο φωτισμός και η τελείωση, επανειλημμένα χρησιμοποιεί αυτή τη λέξη. Μιλώντας για τον τρόπο της τελειώσεως γράφει: «της συνάξεως δέ και της του μύρου τελετής, τελειωτικής των θεωρητικών γνώσεως και επιστήμης». Σε άλλο σημείο μιλώντας για τους ιεράρχες που έχουν εμπειρία της θεώσεως και βοηθούν άλλους να φθάσουν στην θεώση γράφει: «Εστίν ουν ή ιεραρχική τάξις ή της τελειωτικής δυνάμεως αναπεπλησμένη,

τά τελεσιουργά της ιεραρχίας εκκρίτως τελετουργούσα και τάς επιστήμας των ιερών εκφαντορικώς μουσα...». Δηλαδή ο άγιος Διονύσιος ονομάζει την εμπειρία της θεώσεως και όλη τη ζωή της θεώσεως ή ακόμη το δρόμο για την θέωση, επιστήμη. Επίσης σε άλλο σημείο, μιλώντας για το έργο των ιεραρχών και των ιερών τονίζει ότι η δύναμη της ιεραρχικής τάξεως «ού τελετουργείν μόνον, αλλά και φωτίζειν άμα και καθαίρειν έπισταμένης και της των ιερών δυνάμεως έχουσης έν έαυτή μετά της φωτιστικής και τήν καθαρικήν επιστήμης».

Δηλαδή οι αρχιερείς και οι ιερείς γνωρίζουν, κατά τον άγιο Διονύσιο, καλώς, επίστανται καλώς την φωτιστική και καθαρική επιστήμη, καθώς επίσης και την τελειωτική ή την θεωρητική. Και ο άγιος Ανδρέας, Επίσκοπος Κρήτης, χρησιμοποιεί αυτόν τον όρο. Γράφει σε μια ομιλία του: «Είρηται γούν προς τινι των θεολόγων ιερολόγων, σωφώς τε και επιστημονικώς έξησκημένω τά θεία...». Δηλαδή δεν φθάνει απλώς να γνωρίζει κανείς το Θεό, αλλά να τον γνωρίζει επιστημονικώς, με άλλα λόγια, πραγματικώς. Υπάρχει περιπτωση να έχει μια πλανεμένη γνώση

θεού και όχι αληθινή, επιστημονική, αν δεν χρησιμοποιήσει την κατάλληλη επιστημονική θεραπευτική μέθοδο.

Επομένως χρησιμοποιώ τον όρο θεραπευτική επιστήμη με διαφορετική σημασία απ' ό,τι χρησιμοποιείται από τους συγχρόνους ανθρώπους. Την εννοώ με την αρχική της σημασία, ως γνώση αληθινή.

Είχα και άλλα να γράψω, ως προς το θέμα των διαφορετικών προϋποθέσεων προσεγγίσεως του θέματος της θεραπείας της ψυχής τόσο από τους αγίους Πατέρας όσο και από τους σύγχρονους ψυχιάτρους, αλλά δεν θέλω να κάνω κατάχρηση του χώρου του περιοδικού. Εκείνο που θέλω να πω είναι ότι υπάρχει σαφώς διαφορετική ανθρωπολογική θεώρηση του θέματος.

Πάντως σας ευχαριστώ γιατί ασχοληθήκατε δύο φορές με το βιβλίο μου «Ορθόδοξη Ψυχοθεραπεία» και τώρα, με τη δημοσίευση αυτής της επιστολής, το κάνετε για τρίτη φορά. Το εκτιμώ και το θεωρώ ιδιαίτερη τιμή.

Αρχιμανδρίτης
Ιερόθεος Βλάχος
Έδεσσα

Ημανόδιον

ΑΘΗΝΑ ΧΕΙΜΩΝΑΣ 1986

ΤΑΚΗΣ ΠΑΥΛΟΣΤΑΘΗΣ: Διττός θεατής γύρω στα 40, 'Απόψε, Μετεξέλιξη, Λάμψη πού' **RENÉ GIL-RARD:** 'Ο Τειρεσίας και ό κριτικός (Μετάφραση: Στάθης Γουργουρής) **ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΚΑΝΑΣ:** Κάθε πρσι γύρω στίς δέκα, Τών κοιμημένων, Μέ τη βροχή' **ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗΣ:** 'Η 'Ελένη' διαστάσεις δρια και άντίκτυπος μιάς μαρτυρίας' **OCTAVIO PAZ:** Λευκή νύχτα ('Απόδοση: 'Αργύρης Χιόννης)' **ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΟΥΓΑΝΕΛΗΣ:** Εύδοκία Ρεντιβάφ' **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΛΟΥΚΗΣ:** 'Η διαγραφόμενη άπειλή μιάς ριπής τηλεφώνου, 'Απ' την αιώνια καταδίκη της ψυχής, 'Η άπαλειφουσα' **ΤΟ ΜΕΓΑ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ:** Σερηνάλλα, Διγενής 'Ακρίτας, Φαίδρος Μπαρλάς, 'Υποψήφιος' **ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ:** Ποιήματα άπό συλλογές το 1986. 'Ανθολογούνται: Ν. Καρατζάς, Χ. Λάσκαρης, Θ. Φωσκαρίνης, Θ. Χατζόπουλος' **ΕΝ ΠΑΡΟΔΩ:** Βιβλιοκρισίες και σχόλια. Γράφουν: Γ. ΠΑΤΙΑΝΗΣ, Κ. ΠΛΑΝΗΣ, Τ. ΠΑΥΛΟΣΤΑΘΗΣ γιά διθλία τών: Τ. Καραγεωργίου, Κ. Φωτεινού, Ζ. Λορεντζάτου, Δ. Τομαζάνη, Θ. Παπαδόπουλου, Μ. Μήτσουρα, Α. Νικολαΐδη, Ε. Μπελιέ.

1

ΡΟΥΘ ΒΑΪΣ

ένα τραγουδι

χωρίς μουσική

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η πολιτική αυτοβιογραφία της Γερmano-εβραϊας δημοσιογράφου Ρουθ Βαΐς, η οποία διέφυγε το 1936 στη Νότιο Αφρική, αλλά στη χώρα του 'Απαρτχάιντ δε βρήκε μια νέα πατρίδα.

Εκδόσεις:
Μετά τη βροχή

Στουρνάρα 16, 10683 ΑΘΗΝΑ
τηλ. 3636061 - 8626437

Σ' αυτούς
που ψάχνουν
για νέους ορίζοντες
η **ΕΜΠΟΡΙΚΗ** ΤΡΑΠΕΖΑ

Λέει: **Ναι**

Τώρα ανανεωμένη,
με νέο πρόσωπο σ' όλη την Ελλάδα,
η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
συμβάλλει δυναμικά στην οικονομική,
κοινωνική και πολιτιστική ζωή του τόπου

πάνω από την brother υπάρχουν μόνο τα δαχτυλά σας!

Γιατί οι διγλωσσες ηλεκτρονικές γραφομηχανές και επεξεργαστές κειμένου BROTHER έχουν τα πιο «πάνω» πλεονεκτήματα!

... και τις πιο «κάτω» τιμές!

Πραγματικά η τρίτη γενιά γραφομηχανών BROTHER με νέα χαρακτηριστικά και πλεονεκτήματα για αποδόσεις υψηλών απαιτήσεων - και με τιμές από 10 ως 30% πιο κάτω - φέρνει μια άλλη ποιότητα ζωής στο γραφείο!

Μερικά από τα πλεονεκτήματά τους

○ Αθόρυβες (59 dB.) ○ Χαμηλό ρυθμιζόμενο πληκτρολόγιο (από 3 εκ.) ○ Caps Lock. ○ Διόρθωση κατά γράμμα αλλά και κατά λέξη (word out). ○ Ταχύτατες (μέχρι 20 cps). ○ Δυνατότητα σύνδεσης με Computer και με λεξικό 70.000 λέξεων (στην Αγγλική) ○ Χαμηλό κόστος σελίδας (από 3.5 δρχ.) ○ Μαργαρίτα σε κασέτα ○ Μικρές διαστάσεις και μικρό βάρος.

Αυτή είναι η τεχνολογία της τρίτης γενιάς BROTHER.

EMX σειρά

BROTHER EM 811 ΔΡΧ. 260.000 (20K), 270.000 (28K), 280.000 (36K)

BROTHER EM 721 ΔΡΧ. 215.000 (8K), 225.000 (16K).

BROTHER EM 701 ΔΡΧ. 155.000

BROTHER EM 501 ΔΡΧ. 130.000

CE σειρά

BROTHER CE 650 ΔΡΧ. 135.000 (7K), 148.000 (15K)

BROTHER CE 550 ΔΡΧ. 108.000

BROTHER CE 500 (από Φεβρ. 87)

AX σειρά (φορητές)

BROTHER AX 30 ΔΡΧ. 103.000

BROTHER AX 20 (από Φεβρ. 87)

BROTHER AX 10 ΔΡΧ. 65.000

brother

Επένδυση στην τεχνολογία του μέλλοντος

ΝΤΑΚΟΣ ΑΕ

ΖΑΪΜΗ 20 - ΑΘΗΝΑ 106 83 ΤΗΛ. 88.41.411-12-13. ΤΛΧ. 222193 ΚΑΙ ΣΕ 100 ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

